

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, ЛАТВІЯ
ВИЩА ШКОЛА ЛІНГВІСТИЧНА, ПОЛЬЩА
GEORGIAN NATIONAL UNIVERSITY SEU
RUHR-UNIVERSITÄT BOCHUM, DEUTSCHLAND

МАТЕРІАЛИ

XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР»**

23-24 квітня 2026 року

Науково-дослідна частина
Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, ЛАТВІЯ
ВИЩА ШКОЛА ЛІНГВІСТИЧНА, ПОЛЬЩА
GEORGIAN NATIONAL UNIVERSITY SEU
RUHR-UNIVERSITÄT BOCHUM, DEUTSCHLAND**

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР**

XII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

23-24 квітня 2026 року

МИКОЛАЇВ

2026

УДК 378:8:004

Т 33

Головний редактор: Анжеліка Солодка, д-р пед. наук, професор

Редакційна колегія: Олена Гогоренко, д-р філол. наук, доцент;

Ярослав Копера, Президент Вищої школи Лінгвістичної;

Тетяна Мироненко, канд. пед. наук, доцент;

Тетяна Мороз, канд. пед. наук, доцент;

Лілія Рускуліс, д-р пед. наук, професор;

**Олена Узбекова, спеціаліст з міжнародних зв'язків
Балтійської міжнародної академії;**

Світлана Федоренко, д-р пед. наук, професор.

Затверджено Методичною радою Філологічного факультету

Протокол №4 від 13.05.2026

**Тенденції розвитку філологічної освіти в контексті
інтеграції у європейський простір: матеріали XII Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції. 23-24 квітня 2026
року. Миколаїв: НУК ім. адмірала Макарова, 2026. 327 с.**

Збірник містить оригінальні статті та тези XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з методики навчання іноземних мов, дослідження германських мов і літератур, перекладу, розвитку української мови, комунікації у роботі з дітьми з ООП. Видання буде корисним для широкого кола читачів, викладачів і студентів філологічних та педагогічних спеціальностей.

УДК 378:8:004

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ADMIRAL MAKAROV NATIONAL UNIVERSITY OF SHIPBUILDING
FACULTY OF PHILOLOGY
BALTIC INTERNATIONAL ACADEMY, LATVIA
HIGH SCHOOL OF LINGUISTICS, POLAND
GEORGIAN NATIONAL UNIVERSITY SEU
RUHR-UNIVERSITÄT BOCHUM, DEUTSCHLAND**

**CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL
EDUCATION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF
EUROPEAN INTEGRATION**

XII International Scientific-Practical
Internet-Conference

23-24 April, 2026

MYKOLAIV

2026

Chief Editor: **Anzhelika Solodka**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Editorial Board: **Olena Hohorenko**, Doctor of Philological Sciences, Associate Professor;
 Yaroslav Kopera, President of the Higher School of Linguistics, Czestochowa, Republic of Poland;
 Tetiana Myronenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
 Tetiana Moroz, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
 Liliia Ruskulis, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 Olena Uzbekova, International Relations Specialist at the Baltic International Academy;
 Svitlana Fedorenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

Current trends of the philological education development in the context of European integration: Materials digest of the XII International Scientific-Practical Internet Conference 23-24 April, 2026 Mykolaiv: The Admiral Makarov National University of Shipbuilding, 2026. 327 pp.

The digest includes original papers of International Scientific-Practical Internet Conference in linguistics and language teaching methods. The volume is for a wide readership of scholars, lecturers, and students of philological specialities. Articles are presented in author's edition.

UDC 378:8:004

© Admiral Makarov National University of
Shipbuilding, 2026

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І

МОДЕРНІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ПРОГРАМ З ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ З ІНФОРМАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

Айзікова Лідія

**ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING THROUGH
INDIVIDUALISATION IN DIGITAL CONTEXTS.....13**

Андрєєв Давид

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
МОВІ.....19**

Борисова Ольга

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ CLIL ТА ІНШИХ ІНТЕГРАТИВНИХ ПІДХОДІВ
У МОВНІЙ ОСВІТІ: TBL, PBL, CBI.....24**

Велідчук Олена

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У
ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ.....28**

Внукова Катерина

**PEER LEARNING IN ESP FOR IT STUDENTS WITHIN A CAMPUS-BASED
MODEL: A CASE STUDY OF KHARKIV POLYTECHNIC INSTITUTE.....33**

Ганніченко Тетяна

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN ENGLISH FOR SPECIFIC
PURPOSES INSTRUCTION: PEDAGOGICAL POTENTIAL AND
IMPLEMENTATION CHALLENGES.....37**

Гладка Марія

**ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
КОГНІТИВНИЙ ТА НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД.....43**

Грицек Юлія

**ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ЕЛЕКТРОННІ КУРСИ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ.....50**

Деркунська Ірина

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....55

Жебко Олександр

ІНТЕГРАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ.....59

Кузьмічова Анастасія

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ В СТАРШИХ КЛАСАХ.....64

Кухаренко Адріана

ENGLISH ONLY ZONE: ЯК ЕФЕКТИВНО ФОРМУВАТИ АНГЛОМОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НА УРОЦІ.....66

Лелека Владислава

ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗЗСО.....69

Марковська Антоніна

ENGLISH LANGUAGE COMPETENCY REQUIREMENTS FOR CIVIL SERVANTS IN THE EUROPEAN EDUCATIONAL AREA.....75

Мірошніченко Валерія

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ КРАЇНИ, МОВА ЯКОЇ ВИВЧАЄТЬСЯ, ЗА ОСВІТНІМ СТУПЕНЕМ БАКАЛАВР.....78

Осадчий Дмитро

ВПЛИВ НЕЙРОТЕХНОЛОГІЙ НА МАЙБУТНЄ МОВНОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....83

Петренко Вікторія

INNOVATIVE APPROACHES TO LANGUAGE AND LITERARY EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION AND EMI.....89

Плотнікова Наталя

MODERNIZATION OF STUDENTS' LANGUAGE TRAINING IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT.....93

Полінкевич Олена

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО

<u>НАВЧАННЯ (CLIL) У СТАРШІЙ ШКОЛІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....</u>	<u>97</u>
<u>Полісьба Анастасія</u> <u>ОСНОВНІ ЗАСОБИ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....</u>	<u>102</u>
<u>Тішечкіна Катерина, Дубінка Єлизавета</u> <u>OVERCOMING THE LANGUAGE BARRIER FOR STUDENTS OF NON- PHILOLOGICAL SPECIALTIES.....</u>	<u>106</u>
<u>Трофименко Дар'я</u> <u>ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ.....</u>	<u>111</u>
<u>Хасматулін Артур</u> <u>ГЕЙМІФІКАЦІЯ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....</u>	<u>116</u>
<u>Янкова Ніна</u> <u>РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....</u>	<u>121</u>

РОЗДІЛ II

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ, ЛІТЕРАТУРИ, МОВОЗНАВСТВА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

<u>Антоненко Тетяна</u> <u>SLANG AND DIALECT VOCABULARY AS A CHALLENGE IN PROFESSIONAL TRANSLATION: ADAPTATION STRATEGIES.....</u>	<u>127</u>
<u>Беляєва Ольга</u> <u>LEXICAL BORROWINGS IN ENGLISH BUSINESS COMMUNICATION: SOURCES, FUNCTIONS AND TRANSLATION.....</u>	<u>131</u>
<u>Бондаренко Олександра</u> <u>МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ЕДВАРДА ГОЛЛА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....</u>	<u>136</u>

<u>Васильєв Георгій</u>	
<u>ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРІ ПЕРЕКЛАДУ</u>	<u>140</u>
<u>Гімадутін Алі</u>	
<u>ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ</u>	<u>144</u>
<u>Гончарук Марина</u>	
<u>TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN FINANCIAL AND ECONOMIC DISCOURSE</u>	<u>148</u>
<u>Грищенко Олександр</u>	
<u>АРХІТЕКТОНІЧНА МЕТАФОРА ПАМ'ЯТІ В РОМАНІ «ДИВО» ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО</u>	<u>153</u>
<u>Гудкова Наталія</u>	
<u>SELF-CENSORSHIP IN TRANSLATION: SOCIOCULTURAL CONSTRAINTS AND THE ETHICS OF DOMESTICATION AND FOREIGNIZATION</u>	<u>159</u>
<u>Єгоркіна Дар'я</u>	
<u>АКТУАЛЬНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</u>	<u>164</u>
<u>Клименков Сергій</u>	
<u>ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДУ</u>	<u>166</u>
<u>Коновалюк Анна</u>	
<u>TRANSLATION OF REALITIES AS A MEANS OF PRESERVING THE NATIONAL FLAVOR IN THE DIALOGUE OF CULTURES</u>	<u>171</u>
<u>Куца Руслана</u>	
<u>ENHANCING SPEAKING PROFICIENCY THROUGH TEACHER FEEDBACK IN EFL CLASSROOM</u>	<u>175</u>
<u>Куцулима Ганна</u>	
<u>СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ</u>	<u>179</u>
<u>Литвинова Анастасія</u>	
<u>ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МОДАЛЬНОСТІ ЯК КАТЕГОРІЇ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ</u>	<u>184</u>

<u>Мороз Тетяна</u>	
<u>ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ МЕДІАКОНТЕНТУ: ВІД ЛІНГВІСТИКИ ДО ТЕХНОЛОГІЙ.....</u>	<u>189</u>
<u>Нагірний Денис</u>	
<u>ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ОБ'ЄКТА ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....</u>	<u>193</u>
<u>Нетреба Тетяна</u>	
<u>ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ.....</u>	<u>198</u>
<u>Нікіфорова Світлана</u>	
<u>TEACHING METHODOLOGY FOR THE DISCIPLINE "REGIONAL VARIATION OF THE ENGLISH LANGUAGE": PRINCIPLES, APPROACHES AND TECHNIQUES.....</u>	<u>203</u>
<u>Олексієнко Анастасія</u>	
<u>ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ СЛЕНГОВИХ АБРЕВІАТУР У ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ: ФУНКЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ.....</u>	<u>208</u>
<u>Пальчиков Олег</u>	
<u>ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ У ФІЛОСОФСЬКОМУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ РОМАНІ ФІЛІПА К. ДІКА «УБІК».....</u>	<u>211</u>
<u>Пашкова Дарья</u>	
<u>THE IMPACT OF LINGUOCULTURAL BARRIERS IN PROFESSIONAL DIGITAL COMMUNICATION.....</u>	<u>216</u>
<u>Прада Парвіна Катерина</u>	
<u>COGNITIVE EVALUATION STRUCTURES IN PR TEXTS: A TRANSLATION-ORIENTED ANALYSIS.....</u>	<u>220</u>
<u>Радзівелюк Наталія</u>	
<u>THE IMPACT OF ROLE-PLAY ON VOCABULARY ACQUISITION AND PRACTICE IN THE ENGLISH LESSON.....</u>	<u>223</u>
<u>Саламатіна Ольга</u>	
<u>STRUCTURAL AND SEMANTIC PARAMETERS OF THE INTERVIEW ORGANIZATION IN GERMAN PRESS.....</u>	<u>228</u>

<u>Солодка Анжеліка</u>	
<u>МОРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....</u>	<u>233</u>
<u>Скоромних Гліб</u>	
<u>ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....</u>	<u>238</u>
<u>Томашук Мирослав</u>	
<u>MANIFESTATION OF LEXICAL SEMANTIC FIELD OF NEGATIVITY IN ENGLISH LITERARY DISCOURSE.....</u>	<u>243</u>
<u>Федоренко Світлана</u>	
<u>TRENDS AND CHALLENGES IN THE TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS (BASED ON THE EXPERIENCE OF THE USA).....</u>	<u>248</u>
<u>Фоменко Ксенія</u>	
<u>СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ФОРМУЛ І КЛІШЕ В АНГЛОМОВНИХ КОНТРАКТАХ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ.....</u>	<u>253</u>
<u>Хилюк Анна</u>	
<u>MANIFESTATION OF LEXICAL SEMANTIC FIELD OF NEGATIVITY IN ENGLISH LITERARY DISCOURSE.....</u>	<u>258</u>
<u>Шевлякова Єлизавета</u>	
<u>СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ У КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ.....</u>	<u>262</u>
<u>Щербина Світлана</u>	
<u>EMOTIVITY IN LITERARY DISCOURSE: A MULTIDIMENSIONAL ANALYSIS OF LINGUISTIC REPRESENTATION.....</u>	<u>269</u>

Розділ III

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ

<u>Громко Тетяна</u>	
<u>ФОРМУВАННЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ НАУКОВИХ МЕТАДАНИХ РІЗНИХ ЖАНРІВ.....</u>	<u>275</u>

<u>Деркунська Ірина</u>	
<u>СТРУКТУРНО-ДЕРИВАЦІЙНА СПЕЦИФІКА САЙТОНІМІВ.....</u>	<u>283</u>
<u>Дімірова Наїна</u>	
<u>ЕМПІРИЧНЕ ВИЯВЛЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ СТУДЕНТІВ</u>	
<u>ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ІЗ ПРЕЦЕДЕНТНИМИ</u>	
<u>ФЕНОМЕНАМИ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ.....</u>	<u>290</u>
<u>Макаренко С.</u>	
<u>ГЕЙМІФІКАЦІЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У П'ЯТИХ</u>	
<u>КЛАСАХ.....</u>	<u>295</u>
<u>Манакова Любов</u>	
<u>ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗВО.....</u>	<u>300</u>
<u>Осапатенко Вероніка</u>	
<u>СЛЕНГОВА ЛЕКСИКА В МОЛОДІЖНОМУ МОВЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ</u>	
<u>ПОВІСТІ О. ДУМАНСЬКОЇ «ШКОЛЯРКА З ПЕРЕДМІСТЯ».....</u>	<u>303</u>
<u>Пирожкова Анастасія</u>	
<u>МЕМОРІАЛЬНІ ГОДОНІМИ МИКОЛАЄВА.....</u>	<u>310</u>
<u>Пономаренко Вікторія</u>	
<u>НАУКОВИЙ ТЕКСТ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й СТРУКТУРНО-</u>	
<u>СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....</u>	<u>315</u>
<u>Рускуліс Лілія, Олексюк Олеся, Мікрюкова Катерина</u>	
<u>УПРОВАДЖЕННЯ ПРОСТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В</u>	
<u>СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ</u>	
<u>МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ.....</u>	<u>317</u>
<u>Федорова Олеся</u>	
<u>ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ: Е-КНИГИ, АУДІОКНИГИ ТА</u>	
<u>ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК НОВІ ФОРМАТИ РОБОТИ З</u>	
<u>ТЕКСТОМ.....</u>	<u>321</u>

РОЗДІЛ І

МОДЕРНІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ПРОГРАМ З ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ З ІНФОРМАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

УДК 371.311:811.111

Айзікова Лідія, викладач кафедри германської філології

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

ENHANCING FOREIGN LANGUAGE LEARNING THROUGH INDIVIDUALISATION IN DIGITAL CONTEXTS

The publication examines the individualisation of foreign language teaching in digital learning environments, focusing on how contemporary educational technologies enable personalised learning trajectories. It is argued that digital transformation in education has shifted the methodological paradigm from uniform instruction to learner-centred approaches that consider individual differences in proficiency level, cognitive style, motivation, and digital competence. The study explores theoretical foundations of individualisation, including constructivist and learner autonomy frameworks, and analyses how these principles are operationalised through digital tools such as learning management systems, artificial intelligence-based adaptive platforms, mobile applications, and immersive technologies. Particular attention is paid to the role of AI-driven adaptive systems, which allow real-time adjustment of learning content, feedback, and assessment according to learner performance. The paper also highlights the pedagogical implications of digital individualisation, emphasising the transformation of the teacher's role into that of facilitator, instructional designer, and mediator of personalised learning processes. It is concluded that while digital environments

significantly enhance flexibility, accessibility, and effectiveness of foreign language learning, their implementation requires careful pedagogical design, teacher digital competence, and balanced integration of technology and human interaction. The study contributes to the understanding of how individualised learning can be effectively implemented in technology-enhanced language education.

Keywords: foreign language teaching, digital learning environment, individualisation, personalised learning, artificial intelligence, learner autonomy, ICT in education

У статті розглядається індивідуалізація навчання іноземних мов у цифровому освітньому середовищі з акцентом на те, як сучасні освітні технології забезпечують побудову персоналізованих навчальних траєкторій. Обґрунтовується, що цифрова трансформація освіти зумовила перехід від уніфікованого навчання до студентоцентризованих підходів, які враховують індивідуальні відмінності здобувачів освіти у рівні мовної підготовки, когнітивних стилях, мотивації та цифровій компетентності. Проаналізовано теоретичні основи індивідуалізації, зокрема конструктивістські підходи та концепцію автономії навчання, а також способи їх реалізації за допомогою цифрових технологій, таких як системи управління навчанням, адаптивні платформи на основі штучного інтелекту, мобільні застосунки та імерсивні технології. Особливу увагу приділено адаптивним системам, що функціонують на основі штучного інтелекту та забезпечують динамічне коригування навчального контенту, зворотного зв'язку та оцінювання відповідно до результатів навчальної діяльності студентів. Розкрито також педагогічні наслідки цифрової індивідуалізації, зокрема трансформацію ролі викладача у фасилітатора, дизайнера навчального процесу та модератора персоналізованого навчання. Зроблено висновок, що цифрове середовище значно підвищує гнучкість, доступність та ефективність навчання іноземних мов, однак його впровадження потребує належного

педагогічного проєктування, розвитку цифрової компетентності викладачів і збалансованого поєднання технологій та міжособистісної взаємодії.

Ключові слова: *індивідуалізація, навчання іноземних мов, цифрове освітнє середовище, персоналізоване навчання, штучний інтелект, автономія навчання, ІКТ в освіті*

The rapid digital transformation of education has significantly reshaped the methodological foundations of foreign language teaching, shifting emphasis from standardised instructional models toward more individualised and learner-centred approaches. Individualisation in foreign language education refers to the systematic adaptation of content, learning pace, instructional methods, and educational trajectories to meet the specific cognitive, motivational, and linguistic needs of each learner. In digital learning environments, this process becomes particularly effective due to the integration of information and communication technologies, artificial intelligence, and adaptive learning systems, which together enable highly flexible and responsive instructional design.

The relevance of individualisation in contemporary foreign language teaching is determined by the increasing heterogeneity of learner profiles in higher education, where students differ significantly in terms of prior language knowledge, learning strategies, cognitive styles, and levels of digital competence. At the same time, global educational disruptions and the rapid expansion of online and blended learning models have intensified the need for pedagogical approaches that ensure flexibility and personal relevance. In this context, digital environments offer conditions in which individual learning trajectories can be constructed more systematically and efficiently than in traditional classroom settings.

From a theoretical perspective, individualisation is closely associated with learner-centred and constructivist paradigms, which emphasize the active role of learners in knowledge construction and the importance of autonomy in the learning process. Digital

technologies support this paradigm by enabling the creation of personal learning environments in which students can independently select resources, manage learning paths, and engage with content at their own pace. Research indicates that ICT-mediated instruction facilitates the development of learner autonomy by allowing flexible access to multimodal resources, including text, audio, and video materials, as well as asynchronous and synchronous interaction opportunities, which significantly enrich the learning experience [3].

Recent studies further emphasize that personalized learning in foreign language education is grounded in systematic adaptation of instructional design to learners' individual needs, including differentiation of tasks, flexible sequencing of content, and dynamic assessment strategies that respond to learner progress. In this regard, digital environments serve as a catalyst for implementing such adaptive approaches at scale, making individualized instruction more feasible and sustainable in higher education contexts [1].

Technological advancements play a decisive role in operationalising individualisation in foreign language teaching. Artificial intelligence and adaptive learning systems are capable of analysing learner performance in real time and adjusting the complexity, sequence, and type of tasks accordingly, thereby creating individualised learning trajectories. Such systems also enhance feedback mechanisms by providing immediate, targeted, and data-driven corrective input, which contributes to more efficient language acquisition processes [5].

In addition, learning management systems and digital educational platforms facilitate differentiation by enabling instructors to assign personalised tasks, monitor learner progress, and implement flexible assessment models that align with individual learning needs.

Mobile-assisted language learning further expands opportunities for individualisation by ensuring continuous access to learning materials and enabling learners to engage with authentic language input outside the formal classroom context.

Emerging technologies such as augmented reality, virtual reality, and big data analytics extend these possibilities even further by creating immersive learning environments and enabling more precise analysis of learner behaviour and progress, which supports evidence-based instructional decisions [6].

The pedagogical implications of these developments are substantial, as they redefine the role of the teacher in the foreign language classroom. Rather than functioning primarily as a transmitter of knowledge, the teacher becomes a facilitator, instructional designer, and mediator of individualised learning processes. This requires a high level of digital pedagogical competence, including the ability to integrate technological tools into coherent instructional strategies and to apply principles of differentiation, formative assessment, and learner autonomy development. In this regard, the Technological Pedagogical Content Knowledge framework becomes particularly relevant for ensuring effective integration of digital tools into language teaching practice.

The advantages of individualisation in digital environments are well documented in recent research. These include increased learner motivation and engagement, as instructional content becomes more relevant to individual interests and proficiency levels; improved learning outcomes due to targeted instruction and immediate feedback; and the development of learner autonomy, which is essential for lifelong language learning. Additionally, digital individualisation provides flexibility in terms of time, pace, and location of learning, which is particularly important in contemporary higher education contexts characterised by diverse learner needs and constraints. Empirical findings confirm that the integration of adaptive technologies and digital tools contributes positively to language proficiency development and overall learning efficiency [4].

Despite these advantages, the implementation of individualised foreign language teaching in digital environments also presents several challenges. These include unequal access to digital infrastructure, varying levels of digital literacy among both students and teachers, and the risk of over-reliance on technological solutions that may reduce meaningful human interaction in the learning process. Additionally, excessive exposure

to digital tools may lead to cognitive overload and decreased attention, which can negatively affect learning outcomes if not properly managed. Therefore, effective individualisation requires a balanced pedagogical approach that integrates technological innovation with sound didactic principles and sustained teacher involvement.

Within the broader context of digital transformation in foreign language education, particular relevance is attached to the outcomes of the DigiFLEd project [2], which focuses on the modernisation of university language programmes through the integration of innovative digital tools and methodologies. The project provides a structured framework for implementing individualised learning by combining pedagogical principles with technology-enhanced solutions, including gamified applications, interactive platforms, and AI-supported tools. Its training programmes and developed modules, such as those dedicated to digital applications in language and literature studies, emphasise the practical alignment between individual learner needs and digital affordances. In this regard, DigiFLEd contributes to fostering teachers' digital and pedagogical competences, enabling them to design flexible learning environments, differentiate instruction effectively, and support personalised learning trajectories in both pre-service and in-service teacher education.

In conclusion, the individualisation of foreign language teaching in digital environments represents a significant shift in contemporary language pedagogy, driven by technological advancement and changing learner needs. The integration of artificial intelligence, adaptive systems, and digital learning platforms enables the creation of flexible, personalised, and learner-centred educational experiences that enhance both engagement and learning effectiveness. However, the successful implementation of such approaches depends not only on technological infrastructure but also on pedagogical design, teacher competence, and institutional support. Future research should further explore scalable models of personalised language learning, investigate their long-term effectiveness, and examine how emerging technologies can be ethically and effectively integrated into foreign language education to support sustainable individualisation.

REFERENCES

- 1) Amir, A. (2024). *The Power of Personalisation: A New Paradigm for ICT Integration*. <https://www.intechopen.com/chapters/1189220>
- 2) DigiFLEd: Modernisation of University Education Programmes in Foreign Languages by Integrating Information Technologies (Erasmus+ Programme (ERASMUS) Project 101128713 — DigiFLEd — ERASMUS-EDU-2023-CBHE) <https://digifled.eu/>
- 3) Kupchyk, L. & Litvinchuk, A. (2021). *ICT-mediated foreign language instruction and PLEs*. <https://www.researchgate.net/publication/350211423>
- 4) Lavrysh, Y. (2023). *Digital educational technologies as a means of individualising foreign language learning*. <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/article/view/sge18-02-023>
- 5) Poznansky, R. et al. (2025). *AI-Based Adaptive Learning Systems in Foreign Language Education*. <https://mr.ageditor.ar/index.php/mr/article/view/179>
- 6) Valero-Franco, C. & Berns, A. (2024). *Technology integration in foreign language teaching*. <https://www.nature.com/articles/s41599-025-06188-7>

УДК 811.161.2'373.45:811.111

Андрєєв Д. Ю., здобувач вищої освіти,
науковий керівник: к.п.н., доцент Баркасі В. В.
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Abstract. *The article examines the impact of globalization on the process of borrowing English words in the Ukrainian language. The study analyses the main factors*

that contributed to the spread and growth of the popularity of the English language. Special attention is paid to the ways in which Anglicisms entered the Ukrainian language and their linguistic adaptation. The results confirm that this process is natural for the modern language, but this process must be regulated and controlled.

Keywords: *globalization, borrowing, Anglicism, linguistic adaptation.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, стрімкого розвитку інформаційних технологій та активної міжкультурної комунікації, особливої актуальності набуває проблема інтенсивного проникнення англіцизмів в українську мову. Значним є вплив англomовного середовища, зокрема через медіа, Інтернет, бізнес і сферу ІТ. Це спричиняє активне запозичення лексичних одиниць, часто без належної мовної адаптації. Як засвідчує аналіз праць сучасних дослідників, неконтрольоване та надмірне використання іншомовних запозичень може призводити до поступової маргіналізації національної мови, звуження її функціональних можливостей і навіть до формування змішаних мовних форм, зокрема суржику. У зв'язку з цим постає необхідність глибшого вивчення процесів мовного запозичення, визначення меж доцільності використання англіцизмів та виготовлення механізмів збереження самобутності української мови.

Аналіз останніх досліджень. Проблема глобалізації та англійських запозичень активно досліджується вітчизняними і закордонними науковцями. Зокрема, український дослідник О. Пономарів писав про проблему надмірності використання іншомовних слів [1]. М. Баган наголошує на негативній тенденції використання невмотивованих англіцизмів та змішання мов [2]. Подібної думки дотримуються О. Палій та В. Літкевич, підкреслюючи ризик витіснення українських відповідників [3]. У свою чергу О. Панченко пропонує шукати українські словотвірні відповідники та активізувати власні ресурси мови [4].

Мета дослідження. Мета статті полягає у комплексному теоретичному обґрунтуванні процесів мовного запозичення в українській мові, а також у аналізі

масштабів і особливостей використання іншомовної лексики на сучасному етапі її розвитку. Особлива увага приділяється виявленню основних джерел надходження запозичень, зокрема англomовного походження, визначенню сфер їх функціонування та з'ясуванню чинників, що зумовлюють їх активне проникнення в мовну систему. Дослідження спрямоване на окреслення тенденцій адаптації запозичених одиниць і оцінку їхнього впливу на лексичний склад та мовну норму сучасної української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації, розвитку технологій та тісних мовних контактів відбувається процес запозичення іншомовних слів. Джерелами походження даної лексики виступають: інформаційні технології, ЗМІ та соціальні мережі, численні мовні культурні контакти. При цьому українська мова адаптується до нових реалій та поповнюється новими словами та сучасною термінологією.

Слова, що запозичуються, проходять багаторівневий процес адаптації, включаючи фонетичний, семантичний, морфологічний, прагматичний та словотвірний процес інтеграції іншомовних одиниць у мовну систему. Більшість нових слів проходить процес адаптації та модифікується. В кінцевому результаті ці слова вбудовуються в лексику або ж відмітаються з причин невідповідності мовним стандартам чи непрактичності застосування.

Морфологічна адаптація полягає у включенні запозиченого слова до граматичної системи української мови. Це проявляється у визначенні роду, відмінюваності, типу відмінювання або незмінюваності. Таким чином, більшість іменників іншомовного походження інтегрується як відмінювані одиниці. Наприклад (стартап-стартапу, імплементація-імплементації, ексклюзив-ексклюзиву).

На словотвірному рівні відбувається активне залучення запозичених основ до продуктивних моделей українського словотвору. Це призводить до утворення похідних слів за допомогою суфіксів, префіксів та подібних засобів, наприклад,

(гуглити, лайкати, апгрейдити, стрімити), що свідчить про більшу ступінь інтеграції іншомовного елемента в мовну систему.

Семантична адаптація передбачає уточнення, розширення або звуження значення запозиченого слова відповідно до комунікативних потреб мовної спільноти. Відбувається спеціалізація значення або його переосмислення. До прикладу, в українському медіапросторі вживається слово «імплементация», зокрема в контекстах, де застосування даного слова не є семантично виправданим (імплементация рішення, імплементация закону), адже це слово використовується для опису процесу реалізації, після ухвалення рішення. У зв'язку з чим, доцільно чітко розрізняти значення цього слова та надавати перевагу нормативним українським відповідникам (виконання, впровадження), залежно від комунікативної ситуації.

Сучасні мовознавці та дослідники вказують на проблему вмотивованого та невмотивованого вживання запозичених слів. При наявності еквівалентних та рівнозначних відповідників продовжується зловживання англіцизмами. В таких випадках це є невмотивованим вживанням. Причиною цього називають суб'єктивне уявлення про престиж використання англіцизмів та упереджене ставлення до звичних, традиційних відповідників в українській мові.

В умовах сучасності виникає потреба в поміркованому та науково обґрунтованому регулюванні процесу збагачення мови новими запозиченнями. Варто звернути увагу на подібний досвід інших країн. Процес врегулювання має здійснюватися на державному рівні за допомогою спеціалізованих під дану діяльність інститутів та наукових спільнот. У разі ігнорування проблеми неконтрольованих запозичень існують ризики перетворення мови на таку форму як суржик. Також існують ризики зникнення рівноцінних відповідників з української мови через їх витіснення англіцизмами.

Висновки. В результаті проведеного дослідження встановлено, що процес запозичення англіцизмів в українській мові є закономірним явищем, зумовленим

глобалізаційними процесами. З'ясовано, що адаптація англіцизмів відбувається на кількох рівнях: фонетичному, графічному, морфологічному та семантичному. При цьому частина запозичень повністю інтегрується в мовну систему, тоді як інші запозичення зберігають ознаки іншомовного походження.

Оцінюючи вплив англіцизмів на сучасну українську мову, варто зазначити його подвійний характер. З одного боку, запозичення збагачують словниковий склад мови та розширюють виражальні можливості мови. З іншого боку, надмірне й неконтрольоване використання може призводити до витіснення питомих мовних засобів, порушення мовних норм та зниження рівня мовної культури. У зв'язку з цим постає потреба в питаннях нормування вживання англіцизмів та збереження самобутності мови.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради. – 4-те вид., доповн. – Київ: Либідь, 2011. – 272с.
2. Баган М. П. Англізація сучасного українськомовного простору: причини, основні вияви та наслідки // *Мовознавство*. – 2019. - № 2. – С. 48-57.
3. Палій О., Літкевич В. Вплив англійської мови на українську мову у ХХІ ст. // *Молодий вчений*. – 2020. - № 5 (81). – С. 196-199.
4. Панченко О. Англіцизми в сучасному українському мовленні: проблеми адаптації та словотвірного освоєння // *Закарпатські філологічні студії*. – 2023. – Вип. 27. – С. 102-106.

Борисова О.С., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Шевченко І.В.

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ CLIL ТА ІНШИХ ІНТЕГРАТИВНИХ ПІДХОДІВ У МОВНІЙ ОСВІТІ: TBL, PBL, CBI

Abstract: The modernization of foreign language education increasingly requires integrative teaching approaches that combine language acquisition with the development of subject knowledge and practical skills. This article presents a comparative analysis of Content and Language Integrated Learning (CLIL) and other integrative approaches used in language education, including Task-Based Learning (TBL), Project-Based Learning (PBL), and Content-Based Instruction (CBI). The purpose of the study is to identify the pedagogical features, advantages, and limitations of these approaches in the context of modern language teaching. The research is based on the analysis of theoretical sources and methodological practices in contemporary foreign language education. The study examines the core principles of each approach, their methodological foundations, and their effectiveness in developing communicative competence and interdisciplinary learning. The findings highlight both the common characteristics and the distinctive features of these approaches, emphasizing the potential of CLIL as a comprehensive model for integrating language and content learning. The results of the study may contribute to the improvement of foreign language teaching strategies and the modernization of educational programs in secondary and higher education.

Keywords: CLIL, integrative approaches, foreign language teaching, task-based learning, project-based learning, content-based instruction, language education, communicative competence.

У сучасній школі іноземна мова все більше перестає бути лише навчальним предметом і стає інструментом пізнання світу. Вимоги Нової української школи, переорієнтація на компетентнісний підхід та загальна динаміка освітніх змін

призводять до того, що традиційні моделі поступаються місцем більш гнучким та інтегрованим. Учням недостатньо просто знати граматику чи словниковий запас, вони мають навчитися застосовувати мову для аналізу інформації, взаємодії та вирішення реальних проблем. Саме тому особливо актуальними стають інтегративні методи, зокрема CLIL, TBL, PBL та CBI.

CLIL (Content and Language Integrated Learning), яка активно розроблялася Девідом Маршем і До Койлом, стала однією з найбільш обговорюваних моделей в Європі. Його популярність пояснюється тим, що він поєднує викладання предмета і мови так, щоб обидва напрямки взаємно підсилювали один одного. Відома концепція «4Cs» Do Coyle — зміст, спілкування, пізнання та культура — описує CLIL як середовище, де студенти не тільки вивчають матеріал, але й постійно думають, порівнюють, аналізують, роблять висновки. Дослідники підкреслюють, що саме виконання предметних завдань іноземною мовою допомагає учням розвивати складні когнітивні навички: вони вчаться міркувати, сперечатися і працювати з інформацією в більш широкому контексті [1, 2].

Поряд з CLIL існує ще одна велика група інтегрованих моделей, які зосереджені на діяльності. TBL (Task-Based Learning) слід згадати першим серед них. Один із головних дослідників цього підходу, Девід Нунан, багато писав про те, як краще вивчати мову, коли студенти виконують завдання, які мають для них практичну цінність. У TBL саме завдання «стає центром навчання: щось планувати, щось обговорювати, знаходити рішення, організовувати захід. Учні не повторюють мовні структури за підручником, а використовують мову як інструмент для досягнення комунікативної мети. Нунан підкреслив, що така організація роботи формує мовленнєву самостійність, адже учень постійно шукає і підбирає потрібні слова без прямого натяку викладача [3].

Іншим інтегративним підходом є PBL (Project-Based Learning). Його інтелектуальним походженням вважаються ідеї Джона Дьюї, який стверджував, що навчання має бути пов'язане з реальним досвідом і мати особисте значення для

учня. Проектна робота завжди виходить за рамки коротких завдань. Студенти досліджують проблему, збирають інформацію, працюють у групах, аналізують дані, створюють кінцевий продукт із презентації до дослідницької роботи чи медіа-проекту. У мовній освіті PBL часто стає джерелом занурення в природну мову: учням потрібно взаємодіяти, вести переговори, представляти та відповідати на запитання. Як зазначають сучасні дослідники, PBL сприяє розвитку соціальних і комунікативних навичок, критичного мислення та відповідальності за результат.

CBI (Content-Based Instruction) має іншу логіку, хоча зовні нагадує CLIL. Його походження було пов'язане з теоріями Стівена Крашена, зокрема з його концепцією «intelligible input» (зрозумілий вхід). Суть CBI полягає в тому, що вміст(и) використовується для мотивації та підтримки розвитку мови. Навчальні тексти, теми, матеріали тут не просто інструменти, а ресурс, який створює автентичне мовне середовище. На відміну від CLIL, у CBI немає потреби оцінювати результат теми тут вміст працює на мові, а не навпаки. Саме тому CBI називається «soft» інтеграцією: студенти мають якісний контакт з іншомовним контентом, але не зобов'язані демонструвати глибоке розуміння предмета.

Порівняння цих чотирьох підходів показує цікаву картину. Усі вони працюють з інтеграцією, але інтеграція в кожному випадку різна. У CLIL ключовою є подвійна мета: предмет + мова. Це ускладнює методичний підхід, адже вчителю доводиться обчислювати два набори результатів: предмет і мову. У CBI вміст залишається в центрі уваги, але оцінюються мовні результати, що спрощує модель. ТБЛ будується на комунікативних завданнях і не залежить від конкретних тем чи предметів. PBL є найбільш ресурсомістким, але й найбільш трансформаційним: він формує не лише мовлення, але й навички дослідження, планування та співпраці.

У шкільному контексті кожен підхід має свої переваги та обмеження. CLIL дає потужні результати, але вимагає співпраці між викладачами, методичної підготовки та довгострокового планування. TBL і CBI легше реалізувати, тому їх часто використовують як елементи уроку. PBL займає більше часу, але забезпечує

високий рівень мотивації — студенти, як правило, готові бути включеними в проекти, тому що вони бачать в них реальний сенс.

Отже, враховуючи потреби сучасних шкіл, інтеграція мови зі змістом або діяльністю не тільки посилює мовний розвиток, вона робить навчання більш яскравим, більш гнучким і ближчим до реального життя. Кожен із розглянутих методів може не тільки допомогти студентам розмовляти іноземною мовою, але також може використовуватися для навчання, дослідження та взаємодії з іншими. Ці підходи поєднуються для створення багатовимірної платформи, яка допомагає виробляти компетентних, активних і мислячих студентів, на що саме спрямована сучасна українська освіта.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Marsh, D. (2002). *Content and Language Integrated Learning*. [Електронний ресурс] <https://drupal-s3fs-prod.s3.eu-west-1.amazonaws.com/files/8413/8071/2345/clil-hardback-frontmatter.pdf>
2. Coyle, D. (2007; 2010). *CLIL: A Pedagogical Approach from the European perspective*. [Електронний ресурс] https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/110769222/978-0-387-30424-3_9220240123-1-m1tb3y-libre.pdf?1706039903=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DCLIL_A_Pedagogical_Approach_from_the_Eur.pdf&Expires=1771325944&Signature=KvFFEj581NW01DJpgGOZYhkAfSUwOxvy9cQgoe-czEvWxL~AEOoyeYECzcBvH1IzfwjJC36CoT3iexm6SwiIVE1yj4o~TxOeJqbUkNeCdDS~4i~XLIUjcvRsY-aPEfUTigvId2jztrkb0Ndflb11qBTHfjdWnIwSfAqDW5eoSGfnGXXI4Z1~wUtCEtaqIRdVc-18zldyw~Yy~lZMks5cVk10xO6kNVrYQ3kwevcysSoIXnsOiemkUi-Zs91MpY9XeE2x3hsS4xfhn~Wf7iz2oLB3ORFcdf53KKkKblQSML1g-

[CX0YX9RhXddauQ3X-SzaZ44fC1vEE8mcHnuSKz9Q](https://doi.org/10.1017/S0022268917000000) &Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

3. Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press. [Електронний ресурс] <https://assets.cambridge.org/052184/0171/sample/0521840171ws.pdf>
4. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. [Електронний ресурс] <https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf>
5. Zahra Fakher (2014) *Content-Based Second Language Instruction*. [Електронний ресурс] https://www.researchgate.net/publication/305655286_Content-based_Second_Language_Instruction

УДК 378.147:004:81'243

Велідчук О.М., здобувачка вищої освіти,
Науковий керівник: Добровольська Л. С.
Національний університет кораблебудування
імені Адмірала Макарова

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

The article explores the relationship between gamification and the development of students' critical thinking in modern higher education. The study focuses on theoretical approaches to critical thinking and the use of gamification as an educational technology. Based on the analysis of scholarly sources, it is argued that gamification supports the development of analytical, evaluative, and metacognitive skills when implemented through problem-based and reflective learning tasks. The article concludes that the

effectiveness of gamification in fostering critical thinking depends on pedagogical design rather than on external reward mechanisms.

Key words: *critical thinking; gamification; higher education; educational technologies; problem-based learning; metacognition.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації освітньої системи особливої актуальності набуває розвиток критичного мислення студентів як важливої здібності, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень, успішної професійної діяльності та адаптації до швидких соціальних і технологічних змін. Критичне мислення передбачає здатність до аналізу інформації, оцінювання аргументів, рефлексії та усвідомленого вибору стратегій дії.

Традиційні методи навчання не завжди забезпечують достатню активність і залученість, тому зростає інтерес до гейміфікації як засобу мотивації та стимулювання мислення. Водночас її вплив на критичне мислення залишається дискусійним, адже ефективність часто пов'язують лише з зовнішніми стимулами та змагальними елементами. Тому важливо визначити педагогічні умови, за яких гейміфікація розвиває аналітичні, оцінювальні й метакогнітивні уміння.

Аналіз останніх джерел. Сучасні дослідження показують, що гейміфікація ефективно сприяє розвитку критичного мислення студентів. А. Ахмед доводить, що проблемні завдання з ігровими механіками стимулюють аналіз і рефлексію [1]. Л. Хеліаваті підкреслює користь мультимедійного контенту з самоаналізом [2], а Сільва та Олівейра зазначають, що поєднання гейміфікації з проблемно-орієнтованим навчанням підвищує глибину мислення [3]. Водночас Н. Дядікова застерігає, що надмірна змагальність може знижувати ефективність, тому важлива інтеграція гейміфікації з рефлексією та аналітичними вправами [4].

Мета дослідження – розкриття потенціалу гейміфікації як інструмента розвитку критичного мислення студентів передбачає аналіз наукових джерел, опис принципів використання ігрових елементів у навчанні та обґрунтування методики, що поєднує проблемно-орієнтовані завдання, інтерактивні вправи та рефлексію для

формування аналітичних, оцінювальних і метакогнітивних умінь.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гейміфікація в сучасній освіті розглядається як ефективний інструмент, що сприяє розвитку критичного мислення студентів [4]. Ігрові елементи, такі як квести, симуляції, рольові завдання та проблемні сценарії, спонукають здобувачів освіти до активного аналізу ситуацій, оцінки альтернативних рішень та аргументованого обґрунтування власних поглядів [4]. За даними К. Ібарра-Еррери, навчальна діяльність, що має ігрову природу, підвищує залученість студентів та мотивує їх до самостійного здобуття знань, зокрема в біологічних і природничих дисциплінах [5].

Емпіричні дослідження підтверджують, що гейміфікація сприяє розвитку когнітивних і метакогнітивних умінь. Так, А. Ахмед доводить, що інтеграція проблемних завдань із гейміфікаційними механіками стимулює аналіз, аргументацію та рефлексію, тоді як системи оцінювання прогресу та зворотний зв'язок допомагають студентам коригувати власні стратегії навчання [1].

Ключовим аспектом ефективності гейміфікації є поєднання ігрових механік із рефлексією та метакогнітивною діяльністю. Л. Хеліаваті довела, що інтерактивний мультимедійний контент, що включає завдання з можливістю аналізу власних результатів, сприяє розвитку критичного мислення та вмінню оцінювати помилки і вдосконалювати стратегії [2].

Надмірна змагальність або фокус на зовнішніх винагородах може знижувати глибину мислення, тому критичне мислення ефективно розвивається лише при поєднанні гейміфікації з проблемно-орієнтованим навчанням і рефлексією [3, 4]. Таким чином, грамотно спроектовані гейміфіковані завдання не лише підвищують мотивацію і залученість студентів, а й формують аналітичні, оцінювальні та метакогнітивні компетентності, необхідні в сучасній освіті та професійній підготовці [5].

Приклади вправ та завдань для розвитку критичного мислення через гейміфікацію. Для ефективного розвитку критичного мислення у студентів

пропонується застосування гейміфікованих завдань, що поєднують проблемне навчання, рольові ігри, квести та інтерактивні онлайн-платформи.

Проблемні сценарії (Case-based challenges). Такі завдання націлені на стимулювання аналізу ситуацій та прийняття обґрунтованих рішень. Наприклад, студенти аналізують проблему, пропонують рішення та оцінюють наслідки, отримуючи бали за аргументацію та креативність [4].

Рольові ігри (Role-playing tasks). Рольові завдання дозволяють студентам розглядати проблему з різних точок зору. Наприклад, учні отримують ролі (вчителя, учня, батьків або адміністратора) і обговорюють ситуацію, відстоюючи позицію своєї ролі. Такий підхід формує вміння аргументувати, емпатії та аналітичного мислення, а гейміфікація проявляється у побудові сценарію гри та нарахуванні балів за ефективність взаємодії [5].

Квести та інтерактивні завдання (Quests / Interactive tasks). Квести поєднують навчальні цілі з логічним мисленням і аналізом інформації. Виконуючи завдання у формі «рівнів», учасники аналізують ситуації та обирають оптимальні рішення, отримуючи бали та відкриваючи нові рівні [4].

Інтерактивні онлайн-тести з рефлексією (Interactive quizzes with reflection). Онлайн-платформи, на кшталт Kahoot!, LearningApps або Liveworksheets, дозволяють поєднувати швидкий аналіз інформації з метакогнітивною діяльністю. Після кожного питання студент має змогу оцінити свою відповідь та пояснити вибір, що формує навички саморефлексії. Основний акцент робиться не лише на результат, а на обґрунтуванні рішень [2].

Мультимедійні проекти з аргументацією (Multimedia argumentation projects). Такі завдання поєднують творчість із критичним мисленням. Студенти створюють комікси або інтерактивні презентації через StoryboardThat, демонструючи рішення проблем, пояснюючи логіку вибору та прогножуючи наслідки. Оцінюється глибина аналізу, аргументація рішень та креативність виконання завдання [5].

Застосування таких гейміфікованих завдань дозволяє формувати у студентів аналітичне, оцінювальне та метакогнітивне мислення, що відповідає сучасним вимогам компетентнісного навчання [3].

Висновки. Аналіз наукових джерел та практичний досвід впровадження гейміфікації у навчальний процес дозволяють стверджувати, що вона є дієвим засобом розвитку критичного мислення у студентів. Гейміфіковані завдання, що поєднують проблемне навчання, рольові ігри, квести та інтерактивні мультимедійні проекти, стимулюють аналітичну діяльність, аргументацію та рефлексію, створюючи сприятливу атмосферу для експериментування та прийняття рішень.

Важливим аспектом ефективності гейміфікації є її зв'язок із метапізнавальними прийомами: самооцінкою, аналізом помилок та корекцією стратегій розв'язання завдань. Таке поєднання допомагає формувати у студентів уміння самостійного та критичного мислення, а також усвідомленого підходу до власного навчання.

Водночас, надмірний акцент на зовнішніх винагородах і змагальності може знижувати глибину опрацювання матеріалу. Тому гейміфікація має застосовуватись в середовищі, сфокусованому на проблемах та рефлексивного навчання, де оцінюється не лише результат, а й процес мислення студента.

Таким чином, гейміфікація у сучасній освіті виступає не лише засобом підвищення мотивації та залученості студентів, але й ефективним методом формування критичного мислення як ключової компетентності, необхідної для професійного та особистісного розвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ahmed, A. A.; Oyeyipo, A. O.; Yunus, S. A.; Umar, M. A. **The Role of Gamification in Enhancing Critical Thinking Skills in Online Science Education.** J. Sains, J. Saintifik, J. Multidisiplin 2025, 23, 73–80.

2. Heliawati, L., Lidiawati, L., & Pursitasari, I. D. Articulate Storyline 3 multimedia based on gamification to improve critical thinking skills. IJERE. 2024. <http://doi.org/10.11591/ijere.v11i3.22168>
3. Silva, A. P. da; Oliveira, L. B. de; Oliveira, L. B. Developing critical thinking skills through gamification. Thinking Skills and Creativity. 2023. Vol. 49. Art. № 101354. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101354>
4. Дядікова, Н. Гра як інструмент: що таке гейміфікація? : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://mistosite.org.ua/uk/articles/hra-iak-instrument-shcho-take-heimifikatsiia>
5. Ibarra-Herrera, C. C., Carrizosa, A., Yunes-Rojas, J. A., & Mata-Gómez, M. A. Design of an app based on gamification and storytelling as a tool for biology courses. International Journal on Interactive Design and Manufacturing, 13(4), 1271–1282, 2019.

UDC: 378.147:004

Внукова К.В., старший викладач кафедри іноземних мов

*Національний технічний університет «Харківський Політехнічний
Інститут»*

PEER LEARNING IN ESP FOR IT STUDENTS WITHIN A CAMPUS-BASED MODEL: A CASE STUDY OF KHARKIV POLYTECHNIC INSTITUTE

This paper explores the implementation of peer learning strategies in teaching English for Specific Purposes (ESP) to IT students within a campus-based learning model. The study is based on teaching experience and classroom observations conducted during the 2025 - 2026 academic year. The findings show that peer learning enhances students' language proficiency, communication skills, and teamwork abilities. The approach also increases motivation and supports learner autonomy. The results suggest that peer learning can be effectively integrated into ESP courses in technical universities.

Keywords: peer learning, ESP, IT students, campus-based learning, learner autonomy

In modern higher education, there is an increasing need to implement student-centered approaches. One of such approaches is peer learning, which promotes active student engagement in the learning process. In the context of teaching English for Specific Purposes (ESP) to IT students, it is particularly important to develop not only language skills but also professional communication competencies required in the modern labor market.

The aim of the study is to analyze the effectiveness of peer learning in teaching ESP to IT students within a campus-based learning model.

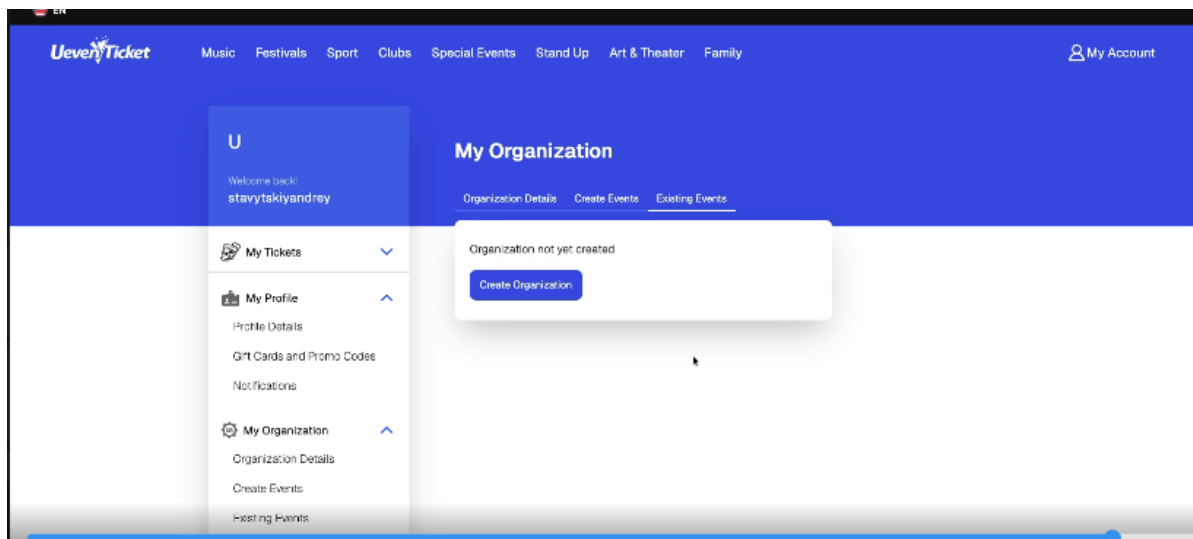
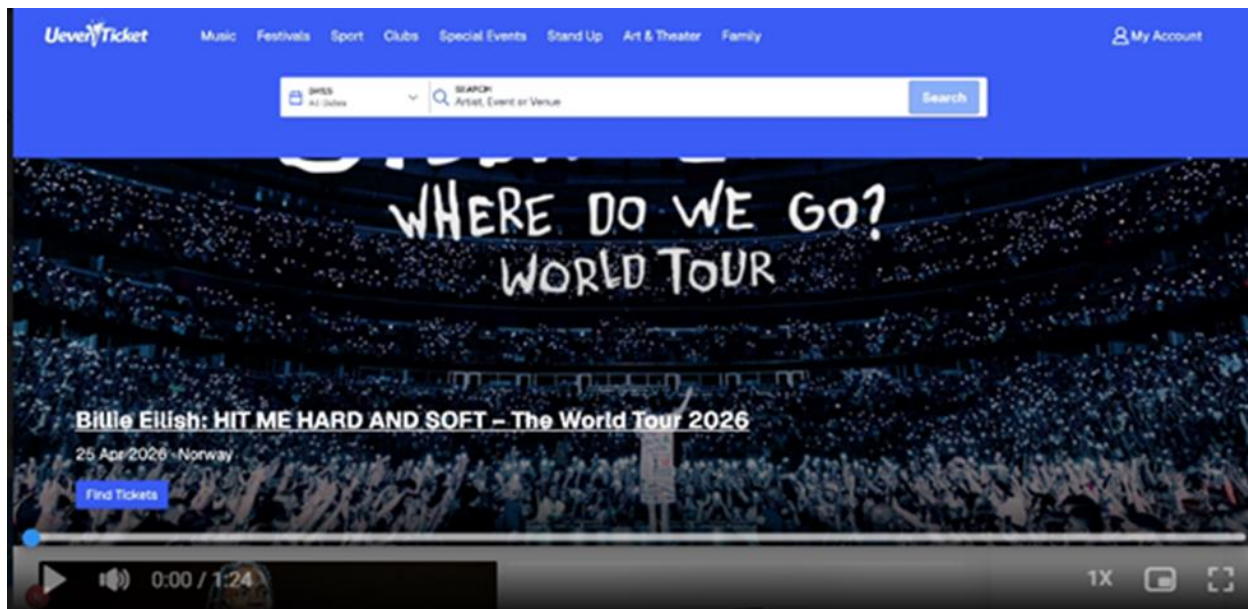
Peer learning has been widely discussed in contemporary educational research. Studies highlight its effectiveness in improving academic performance, enhancing critical thinking, and developing communication skills. Researchers also emphasize the importance of social constructivism as a theoretical foundation for collaborative learning, as well as the role of scaffolding in supporting student interaction and knowledge construction.

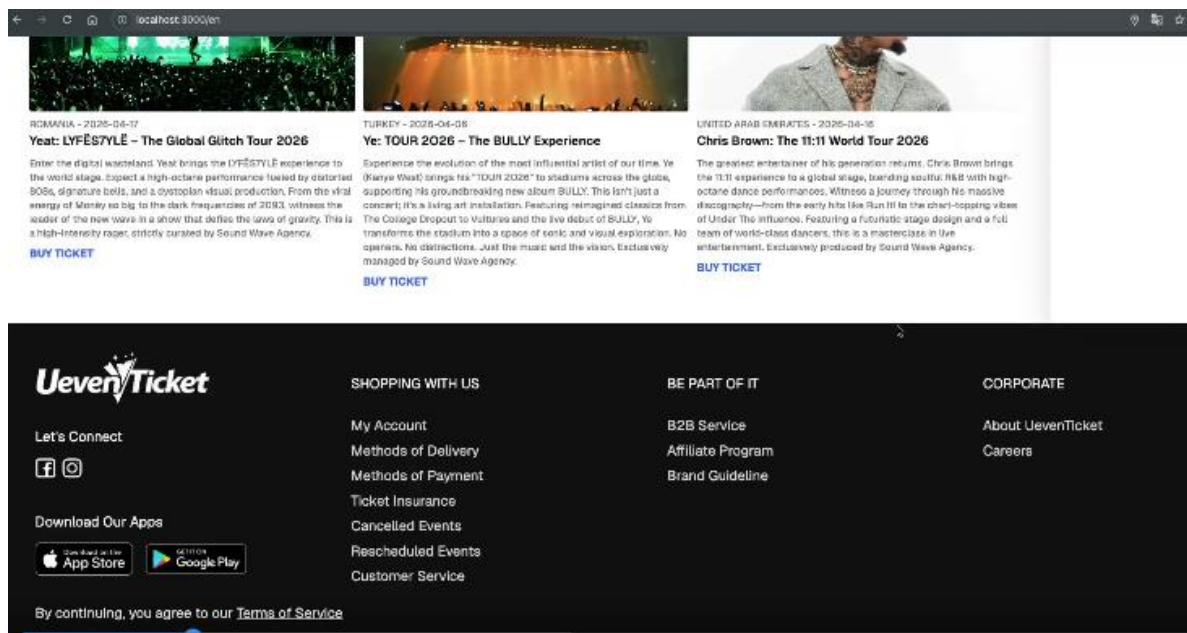
As part of the Innovation Campus program, students in IT specialties at NTU KhPI have been able to gain the necessary knowledge and skills for work by completing real projects since 2019. The Campus is founded on a unique educational program created by a team of Ukrainian IT specialists in collaboration with NTU KhPI. Challenge Based Learning, Apple's educational framework, and peer-to-peer technology are used to create a learning experience that allows students to become active sources of knowledge instead of teachers. Gamification makes the learning process engaging, and the ability to choose and alter the learning path independently creates a unique experience.

The study was conducted at National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” during the 2025 - 2026 academic year among first- and second-year IT students. The learning process was organized according to a campus-based model combining face-to-face instruction and online interaction via Microsoft Teams.

The following methods were applied in small groups of the third-year-students work (5–8 students), peer teaching, peer assessment, and project-based learning. Students participated in discussions of technical topics, presentations of their projects, and peer evaluation of completed tasks.

The images presented below demonstrate fragments of the work carried out by students of group KN-1223g — Stavytskyi A., Shynkarenko O., and Shmatko M. — within the project “Innovative Campus UEVENT.”

The findings show that peer learning improves language proficiency, professional communication skills, and teamwork abilities. It also increases student motivation and engagement in the learning process.

Thus, the use of peer learning in ESP for IT students within a campus-based model is an effective way to develop both linguistic and professional competencies. The proposed approach can be recommended for implementation in technical higher education institutions.

REFERENCES

1. Huong-Giang Le, Leeds International Study Centre, Sarin Sok. The benefits of peer mentoring in higher education: findings from a systematic review. Journal of learning development in higher education(2024) <https://journal.alдинhe.ac.uk/index.php/jldhe/article/view/1159>
2. Le , H.-G., Sok, S., & Heng, K. (2024). The benefits of peer mentoring in higher education: findings from a systematic review . Journal of Learning Development in Higher Education, (31). <https://doi.org/10.47408/jldhe.vi31.1159>

3. Noroozi, O., Schunn, C., Schneider, B. et al. Advancing peer learning with learning analytics and artificial intelligence. *Int J Educ Technol High Educ* 22, 62 (2025). <https://doi.org/10.1186/s41239-025-00559-5>
4. Transforming Education: The Power of Peer-to-Peer Learning.(2024) <https://tutorpeers.com/blog/peer-to-peer-learning-transforming-education-through-collaboration>
5. What Is Scaffolding in Education and How Is It Applied? <https://www.gcu.edu/blog/teaching-school-administration/what-scaffolding-in-education-how-applied>

UDC 378.147:811.111

Hannichenko Tetiana, Associate Professor,

Department of Foreign Languages,

Mykolaiv National Agrarian University

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN ENGLISH FOR SPECIFIC
PURPOSES INSTRUCTION: PEDAGOGICAL POTENTIAL AND
IMPLEMENTATION CHALLENGES**

The paper examines the pedagogical potential and practical challenges associated with the integration of artificial intelligence (AI) tools into English for Specific Purposes (ESP) instruction in Ukrainian higher education institutions. Drawing on recent theoretical frameworks and empirical studies, the article analyses how AI-based platforms (including adaptive learning systems, automated writing evaluation tools, and large language models) can enhance vocabulary acquisition, genre-specific reading comprehension, and professional oral communication in agrarian contexts. Special attention is paid to critical barriers such as digital equity, academic integrity concerns,

and the need for teacher professional development in AI-mediated instruction environments.

Keywords: *English for Specific Purposes, artificial intelligence, adaptive learning, automated writing evaluation, higher education, professional communication.*

Problem Statement. The rapid proliferation of artificial intelligence technologies in professional domains has fundamentally reshaped the communicative landscape in which graduates of Ukrainian agrarian universities operate. Agricultural specialists, agronomists, and agribusiness professionals must operate within increasingly AI-mediated digital environments that demand not only domain-specific English proficiency but also the capacity for critical and effective interaction with AI-processed or AI-interpreted agronomic data, automatically generated farm management documentation, and machine-translated multilingual content across agricultural production and supply chains. Against this backdrop, the traditional approaches to ESP instruction – centred on static reading comprehension tasks, decontextualised grammar drills, and passive receptive skill development – have become increasingly insufficient to prepare learners for authentic professional communication in the 21st-century.

The integration of AI tools into ESP curricula thus emerges as both a pedagogical imperative and a complex methodological challenge. Despite the proliferation of AI-assisted learning platforms on the global market, Ukrainian higher education institutions have been slow to adopt systematic, theoretically grounded approaches to AI-mediated language instruction. The gap between technological availability and informed classroom implementation remains substantial, creating an urgent need for evidence-based pedagogical frameworks that can guide practitioners in harnessing the potential of AI tools while mitigating their inherent risks.

Analysis of Recent Research. Scholarship on artificial intelligence in language education has expanded significantly in recent years, particularly with the emergence of large language models (LLMs) and generative AI systems. Godwin-Jones (2022) traced

the evolution of AI-based writing assistance tools, emphasizing that their pedagogical effectiveness depends on informed teacher mediation rather than uncritical reliance on automated feedback.

Recent research has increasingly focused on the transformative impact of LLMs on educational practices. Kasneci et al. (2023) highlight both the opportunities and risks associated with tools such as ChatGPT, noting their capacity to support personalized learning, scaffold complex tasks, and simulate interactive communication, while simultaneously raising concerns related to accuracy, bias, and overreliance. Similarly, Rudolph, Tan, and Tan (2023) critically examine the implications of generative AI for academic assessment, arguing that the widespread availability of text-generation systems challenges traditional notions of authorship and necessitates a reconfiguration of assessment design in higher education.

In the ESP domain, the role of discipline-specific discourse remains central. Hyland (2004) underscores that professional communication competence is grounded in the mastery of disciplinary conventions, rhetorical structures, and genre expectations. From this perspective, AI tools can facilitate exposure to authentic discourse patterns, but only if their outputs are critically evaluated and pedagogically contextualized.

At the same time, foundational critiques of AI remain highly relevant. Bender et al. (2021) conceptualize LLMs as “stochastic parrots,” emphasizing that these systems generate linguistically plausible outputs without true semantic understanding. This limitation is particularly significant in ESP contexts, where inaccurate or contextually inappropriate language may lead to misunderstandings in professional communication.

Purpose of the Study. The present study aims to systematise existing theoretical and empirical evidence regarding the pedagogical potential of AI tools in ESP instruction, with particular reference to the Ukrainian higher educational context, and to identify principal implementation challenges that educators and institutional policymakers must address in order to achieve educationally productive AI integration. The study further seeks to propose an operational pedagogical framework for principled AI tool selection

and deployment in professional English courses at agrarian and technical universities.

Research Findings. Analysis of the literature and observation of current ESP instructional practice in Ukrainian agrarian and technical universities allows the identification of three principal domains in which AI tools demonstrate clear pedagogical value.

First, vocabulary acquisition in specialised lexical fields benefits substantially from AI-mediated spaced repetition systems and intelligent corpus-based exercises. Tools that dynamically adjust task difficulty in response to learner performance facilitate efficient development of discipline-specific lexical competence – a prerequisite for functional professional communication in agrarian contexts. Corpus-driven AI platforms additionally afford learners access to authentic professional texts that would otherwise require expensive subscriptions to specialised databases.

Second, genre literacy and writing competence development can be scaffolded by AI tools that provide formative feedback at the level of text organisation, academic register, and technical accuracy. AWE systems, when deployed as diagnostic and revision support tools rather than as summative evaluators, can meaningfully reduce the cognitive burden associated with early-stage professional writing and allow instructors to direct face-to-face instructional time toward the higher-order communicative and rhetorical dimensions of professional discourse that automated systems cannot adequately address.

Third, conversational AI agents and LLM-based role-play environments offer promising avenues for developing professional oral communication competence in contexts where native-speaker interaction is unavailable. Agricultural production contexts, for example, can be partially replicated through AI-driven dialogic practice based on standardized agronomic and farm management communication, enabling more frequent and lower-stakes rehearsal of high-stakes decision-making and coordination scenarios than conventional classroom instruction permits. Despite these potentials, several implementation challenges require systematic attention. Academic integrity presents the most immediately pressing concern: the accessibility of advanced text-

generation systems creates strong incentives for learners to outsource authentic production tasks, undermining the formative function of assessed writing. Equally significant are issues of digital equity: differential access to hardware, reliable internet connectivity, and paid AI platforms creates pedagogical inequity within and across institutions, potentially exacerbating existing educational disadvantages. Teacher preparedness constitutes a third structural barrier; without adequate professional development in AI tool evaluation, critical AI literacy, and AI-integrated lesson design, educators are ill-positioned to make principled instructional decisions regarding tool selection and deployment.

Conclusions. The integration of AI tools into ESP instruction in Ukrainian higher education represents a pedagogical opportunity of considerable scope but also of commensurate complexity. The evidence reviewed indicates that AI-mediated instruction is most productive when it is designed to complement, rather than substitute, the irreducible human dimensions of professional communication development: critical discourse analysis, intercultural awareness, and negotiation of meaning in authentic professional communities. A principled framework for AI integration in ESP must foreground learner agency and critical AI literacy, ensuring that students develop not only the linguistic competences demanded by their professional fields but also the metacognitive and evaluative capacities to function as responsible, autonomous users and critically informed consumers of AI-generated professional texts.

The proposed operational framework is grounded in four key principles: pedagogical alignment, critical AI literacy, human-in-the-loop instruction, and task authenticity, ensuring that AI tools support rather than substitute core communicative competence development.

Further research is needed to develop and empirically validate ESP-specific AI integration frameworks calibrated to the particular disciplinary cultures, institutional constraints, and communicative demands of Ukrainian agrarian education. Collaboration between applied linguists, instructional designers, and AI developers will be essential to

ensure that technological innovation translates into genuine communicative empowerment for Ukrainian professional graduates.

REFERENCES

1. Bender, E. M., Gebru, T., McMillan-Major, A., & Shmitchell, S. (2021). On the dangers of stochastic parrots: Can language models be too big? In *Proceedings of the 2021 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency* (pp. 610–623). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>
2. Godwin-Jones, R. (2022). Partnering with AI: Intelligent writing assistance and instructed language learning. *Language Learning & Technology*, 26(2), 5–24. <https://doi.org/10.64152/10125/73474>
3. Hyland, K. (2004). *Disciplinary discourses: Social interactions in academic writing*. University of Michigan Press.
4. Kasneci, E., Sessler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., Gasser, U., Groh, G., Günnemann, S., Hüllermeier, E., Krusche, S., Kutyniok, G., Michaeli, T., Nerdinger, F., Pfeffer, J., Poquet, O., Sailer, M., Schmidt, A., Seidel, T., Stadler, M., & Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. *Learning and Individual Differences*, 103, 102274. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274>
5. Rudolph, J., Tan, S., & Tan, S. (2023). ChatGPT: Bullshit spewer or the end of traditional assessments in higher education? *Journal of Applied Learning and Teaching*, 6(1). <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.9>

Гладка Марія, добувач вищої освіти,

Науковий керівник: Шевченко І.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
КОГНІТИВНИЙ ТА НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД**

Annotation

The article explores the integration of blended learning into the educational process, focusing on neurocognitive and psycholinguistic aspects of English language acquisition. It examines how brain processes influence students' concentration and susceptibility to distraction in both online and face-to-face environments. The study highlights the growing importance of blended learning during the COVID-19 pandemic and the full-scale war, which accelerated the use of digital technologies and online platforms such as Zoom and Google Meet. Special attention is given to gamification and neuropsychological approaches as tools for increasing student engagement and maintaining attention. The article analyzes different models of blended learning and evaluates digital platforms that support personalized and interactive learning. The research aims to identify effective strategies for integrating technology and gamification to enhance motivation, improve concentration, and optimize learning outcomes in the English language education.

Keywords: *Blended learning; the English language acquisition; neurocognitive processes; psycholinguistics; student engagement; gamification; digital platforms; online learning; personalized learning; attention and concentration.*

Постановка проблеми. Під час періоду COVID-19 і з початком повномасштабної війни зросла потреба у впровадженні змішаного навчання як форми організації освітнього процесу. Стрімкий розвиток технологій і цифрових ресурсів також посприяв широкому використанню методів змішаного навчання,

зокрема застосуванню дистанційних платформ Zoom, Google Meet та інших, а також гейміфікованих навчальних ресурсів, що дозволяють персоналізувати навчання і зробити його більш інтерактивним і зацікавленим.

Термін «змішане навчання» (blended learning) насправді був уперше використаний значно раніше — у 1999 році. Широкого використання у закордонній літературі він набув у 2000-х роках, задовго до появи широкої необхідності для нього. Уперше термін згадується у пресрелізі компанії EPIC, що запропонувала власноруч розроблені електронні інтерактивні курси з елементами очного навчання [1, с. 2].

Аналіз останніх джерел. Поняття blended learning є метод, що поєднує в собі елементи формального (аудиторні заняття, очне відвідування) і неформального навчання (онлайн-зустрічі), надаючи гнучкості навчальному процесу та можливості використання різноманітних електронних курсів, книг і навчальних ігор. Існує декілька способів інтегрування змішаного навчання в освітній процес, що були запропоновані Majumdar Arunima у роботі «Змішане навчання: різні комбінації, що працюють» (Blended Learning: Different Combinations That Work):

1. Змішування онлайн- і очного навчання: застосування моделі «перевернутого класу», широке використання гаджетів (ноутбуків, смартфонів тощо) разом із додаванням до навчального контенту зображень, анімацій, відео тощо.
2. Змішування структурованого і неструктурованого навчання. Структуроване, або формальне навчання, — це комплекс завдань, розроблених для індивідуальної траєкторії навчання. Неструктуроване, або інформальне навчання, — це навчання, що виходить за межі академічного середовища і відбувається в повсякденному житті. Такий формат навчання не має чітких часових обмежень і не веде до сертифікації.
3. Змішування користувацького і зовнішнього контенту. Це використання курсів, розроблених різними закладами освіти, або користування масовими онлайн-курсами (МООС) для розвитку різнобічних навичок учня.

4. Змішування самостійного і групового навчання. Перевагами цього методу є можливість проходження навчання одночасно в декількох місцях, але для уникнення ізоляції учня важливо підтримувати контакт викладача з учнем. [1,с.4-5]

Змішане навчання є ефективною та гнучкою формою організації освітнього процесу, що поєднує традиційні аудиторні заняття з використанням цифрових технологій і онлайн-ресурсів. Хоча сам термін *blended learning* з'явився ще у 1999 році та активно використовувався у науковій літературі з 2000-х років, особливої актуальності він набув під час пандемії COVID-19 та з початком повномасштабної війни, коли виникла потреба забезпечити безперервність навчання. Використання дистанційних платформ, гейміфікованих ресурсів і різних моделей поєднання онлайн- та офлайн-навчання, структурованих і неструктурованих форм, індивідуальної та групової роботи дозволяє зробити освітній процес більш доступним, персоналізованим і інтерактивним.

Мета дослідження. Метою дослідження є дослідити, як технології змішаного навчання впливають на засвоєння англійської мови з урахуванням психолінгвістичних особливостей функціонування мовлення. Проаналізувати підходи та види змішаного навчання, з'ясувати, які онлайн-платформи та електронні ресурси позитивно впливають на мотивацію учня до навчання, а також знайти методи розумної інтеграції гейміфікації як інструменту зацікавлення учня та підтримки продуктивного рівня концентрації й уваги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки змішане навчання поєднує дві форми організації освітнього процесу та різні способи їх інтеграції, важливо визначити, як його ефективно застосовувати під час викладання англійської мови в закладах освіти. Ефективність опанування мови значною мірою залежить від рівня концентрації учня, а також від його здатності самостійно опрацьовувати отримані знання та застосовувати їх у практичній комунікації. У форматі змішаного навчання на процес засвоєння матеріалу можуть впливати додаткові зовнішні чинники, зокрема організація навчального простору,

стабільність інтернет-з'єднання та наявність або відсутність фонових подразників. Саме тому під час організації такого навчання важливо враховувати когнітивні та нейропсихологічні процеси, пов'язані зі збудженням, увагою та концентрацією мозку під час вивчення іноземної мови.

Розглянемо мовленнєву діяльність з погляду психолінгвістики, щоб зрозуміти, як мова сприймається та обробляється в системі кори головного мозку. За аналізом науковця О. Р. Лурія основних форм порушення мовлення (афазій), система кори головного мозку поділяється на дві групи – задні відділи кори головного мозку (гностичні) і передні (премоторний і лобний) відділи кори головного мозку. Перша група відповідає за прийом та збереження зовнішньої інформації. Друга, що є динамічною зоною, – формує наміри, плани та поведінкові реакції, здійснює зіставлення інформації та регулює її передачу на наступні етапи [2, с. 5].

У своїй праці з теорії вищої нервової діяльності І. П. Павлов наголошує на існуванні двох головних процесів нервової діяльності: збудження та гальмування. Реакція півкуль головного мозку на подразники залежить від ступеня збудження. На деякі подразники реакція відсутня, оскільки подразники одразу гальмуються, підтверджуючи, що гальмівні та збуджуючі процеси відбуваються одночасно. Гальмування інших ділянок кори головного мозку дозволяє зосередити роботу на збудженні конкретної області. Одним із таких процесів є іррадіаційне збудження, що провокує «різноманітні асоціації — образи, думки, почуття, які посилюють або гальмують діяльність, яку людина виконує». Концентрування збудження в окремій ділянці головної кори супроводжується явищем індукції. Індукція поділяється на позитивну та негативну. Під час гальмування певної ділянки кори головного мозку відбувається концентрація над вирішенням певної проблеми, що має позитивний ефект. Негативний ефект характеризується гальмуванням попередньо активних ділянок внаслідок втрати концентрації, спричиненої новим подразником [3, с.11].

Існує також окрема галузь педагогіки, яка займається дослідженням роботи

мозку для ефективного створення навчальної програми — нейропедагогіка. Вона дозволяє створювати індивідуальні навчальні стратегії з урахуванням особливостей учня, що, у свою чергу, позитивно впливає на розвиток пізнавальних навичок. Тому з огляду на психолінгвістичні процеси сприйняття і оброблення інформації доцільним є застосування нейроігрового навчання, що сприяє розвитку когнітивних навичок: пам'яті, уваги та мислення. [4, с. 21–22]

Отже, з огляду на сприйняття мовлення і оброблення інформації, ми можемо стверджувати, що умови навчального середовища можуть як сприяти когнітивній діяльності й вивченню іноземної мови, так і, навпаки, пригнічувати її за рахунок реагування головного мозку на подразники. Обираючи стратегії навчання і застосування змішаного методу, потрібно звертати увагу на психолінгвістичний аспект, що в поєднанні з нейропедагогікою може забезпечити динамічне та інтерактивне середовище для навчання, яке утримуватиме увагу учня під час онлайн-зустрічей завдяки використанню електронних ресурсів на уроках.

Вивчаючи мову в змішаному форматі, особливо важливо використовувати освітні методи, що дозволяють гнучко адаптувати завдання під особисті потреби учнів, допомагають спростити і зробити процес оцінювання ефективнішим, а також підтримують мотивацію учня та позитивно впливають на когнітивні процеси. У вирішенні виокремлених проблем учителю важливо вміти правильно інтегрувати електронні ресурси та опанувати способи гейміфікації під час проведення уроку. Існує кілька цифрових ресурсів, використання яких практично допомагає в реалізації вищевказаних цілей:

- Платформи Google Classroom, Edmodo, Moodle дозволяють викладати матеріали домашніх завдань та контент уроку. Учитель легко може відстежувати прогрес учнів, отримуючи дані про виконання завдань та опрацювання матеріалу [5, с. 114].

- Такі ресурси, як Google Docs, Sheets, Canva, містять різні формати завдань: від групових до різноманітних творчих. Свобода використання різних цифрових

інструментів дозволяє учням підходити до завдань креативно, створювати власні проєкти та презентувати результати своєї роботи однокласникам [5, с. 115].

- Навчальні додатки для впровадження гейміфікації: ClassDojo, Kahoot!, LearningApps, Minecraft: Education Edition — дозволяють створювати інтерактивні вікторини, квести, підвищують мотивацію завдяки системі накопичення балів, спонукають як до індивідуальної роботи, так і до роботи в команді [6, с. 12–13].

Важливо зазначити, що роль гейміфікованого навчання не може бути недооцінена у контексті впровадження ефективних навчальних рішень для підтримки мотивації учня і утримання фокусу уваги під час змішаного навчання. Розумне та структуроване впровадження гейміфікації дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, у якому динаміка забезпечує активну участь через сценарії та завдання, що потребують постійного реагування; механіка підсилює цей процес завдяки використанню ігрових елементів (балів, призів, досягнень), які мотивують до прогресу; естетика формує емоційно привабливий і візуально цілісний простір навчання; а соціальна взаємодія сприяє розвитку командної роботи, співпраці та здорового змагання [7, с. 14].

Висновок: Змішане навчання є ефективною формою організації освітнього процесу, яка поєднує традиційні та цифрові підходи до навчання. Його впровадження особливо актуалізувалося в умовах глобальних викликів, таких як пандемія та війна, що зумовили необхідність забезпечення безперервності освіти. За допомогою blended learning можливо викладати англійську у зручному для учнів режимі, враховуючи зовнішні умови безпеки. Змішане навчання дозволяє поєднувати в собі декілька підходів очного та онлайн-навчання, що робить його дуже гнучким та адаптивним. Проте успішність реалізації даної моделі на пряму залежить від ступеня залученості учня до навчального процесу, адже когнітивний процес є дуже комплексним явищем, що потребує достатньо глибокого вивчення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів
2. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К.: Переяслав Хмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”, 2008. – 245 с.
3. Максименко С. Д. Теорія вищої нервової діяльності І. П. Павлова / С. Д. Максименко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2017. – Вип. 38. – С. 7–17.
4. Блудова Ю. О., Ільїна О. О. Використання нейропедагогічних технологій у сучасному освітньому процесі / Ю. О. Блудова, О. О. Ільїна // Науковий часопис. – 2024. – № 95(3). – DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.95.3>
5. Воколюк А., Шалівська Ю., Поліщук І. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес / А. Воколюк, Ю. Шалівська, І. Поліщук. – DOI: 10.356.19/pse.via4.77
6. Матківський М. П., Тарас Т. М., Лучкевич Є. Р. Роль гейміфікації у покращенні мотивації та навчальних результатів учнів середньої школи в умовах цифрової трансформації освіти в Україні / М. П. Матківський, Т. М. Тарас, Є. Р. Лучкевич. – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14717082>
7. Бутиріна М. В., Бутиріна В. А., Загреба Г. В. Інтеграція цифрових засобів в освітній процес: гейміфікація як новітня освітня технологія / М. В. Бутиріна, В. А. Бутиріна, Г. В. Загреба. – DOI: <https://doi.org/10.31865/2709-840092025348686>

Грицек Юлія Євгеніївна

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Україна м.

Миколаїв

Науковий керівник – Баркасі Вікторія Володимирівна

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ЕЛЕКТРОННІ КУРСИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ

Abstract. *The article examines the theoretical foundations of developing professionally-oriented electronic English courses.. It analyzes the essence of e-learning and electronic courses as components of the modern educational system. The features of professionally-oriented English language learning, its goals, and principles are identified. Special attention is given to the possibilities of using digital platforms and resources in the process of developing electronic courses. It is substantiated that the effectiveness of an electronic course is determined by the combination of modern technologies with a methodologically sound approach to organizing learning.*

Keywords: *e-learning, electronic course, professionally-oriented learning, English language, digital platforms.*

Вступна частина У сучасних умовах цифровізації освіти особливої актуальності набуває проблема створення ефективних електронних курсів, які б відповідали потребам здобувачів освіти та вимогам ринку праці. Традиційні підходи до викладання іноземних мов уже не повною мірою забезпечують формування професійно значущих компетентностей, що зумовлює необхідність впровадження професійно-орієнтованого навчання у поєднанні з електронними освітніми ресурсами.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми електронного навчання та створення електронних курсів висвітлювалися у працях В. Бикова, Н. Морзе, О. Глазунової, В. Кухаренка та інших. Питання професійно-орієнтованого навчання англійської мови досліджували Д. Хатчінсон, А. Уотерс, Л. Пилипюк, О. Гуліч. Водночас питання

комплексного поєднання електронного навчання та професійної спрямованості курсу потребує подальшого опрацювання.

Метою статті є аналіз теоретичних основ створення професійно-орієнтованих електронних курсів з англійської мови та визначення ролі цифрових платформ у цьому процесі.

Основна частина. Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровізацією, що зумовлює переосмислення традиційних підходів до організації навчального процесу. У цьому контексті електронне навчання як важливий інструмент модернізації освітньої системи. Як зазначає М. Розенберг, електронне навчання передбачає використання інтернет-технологій для забезпечення широкого спектра освітніх рішень, спрямованих на підвищення рівня знань і продуктивності діяльності [5].

Електронні навчальні курси у цьому контексті виступають як цілісна педагогічна система. Ефективність електронного курсу визначається не лише технічними характеристиками платформи, а передусім методичною обґрунтованістю структури, логікою подання матеріалу та відповідністю дидактичним принципам.

Суттєвим є також підхід Н. Морзе та Ю. Триуса, які пропонують класифікацію електронних курсів залежно від рівня інтерактивності та ступеня індивідуалізації навчання [3]. Це дозволяє зробити висновок, що сучасний електронний курс має бути не лише інформативним, а й інтерактивним, адаптивним і орієнтованим на потреби здобувачів освіти. Важливими характеристиками електронного навчального курсу є структурованість, чітка послідовність навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія між учасниками навчання та продумана система оцінювання.

Важливим аспектом дослідження є професійно-орієнтоване навчання англійської мови. Як підкреслюють Д. Хатчінсон і А. Уотерс, його ключовою особливістю є орієнтація на конкретні потреби здобувачів освіти, зумовлені їхньою

майбутньою професійною діяльністю [4]. У цьому контексті навчальний матеріал має адаптуватися до професійних ситуацій, а комунікативні завдання – моделювати реальні види діяльності, такі як ділове листування чи проведення переговорів.

Професійно-орієнтоване навчання англійської мови спрямоване на формування іншомовної комунікативної компетентності у межах конкретної професійної діяльності. Його ключовими характеристиками є інтеграція мовної та фахової підготовки, використання автентичних матеріалів, моделювання професійних ситуацій та орієнтація на практичне застосування знань.

Немало важливо, що, професійно-орієнтоване навчання передбачає формування здатності до ефективної іншомовної комунікації у професійних, ділових та наукових сферах, що забезпечується через поєднання мовної підготовки з професійним змістом. Водночас О. Гуліч визначає його як організований процес навчання у немовних закладах освіти, спрямований на роботу з фаховою літературою, засвоєння спеціалізованої лексики та розвиток професійної комунікації [1].

Ключову роль у створенні електронних курсів відіграють системи управління навчанням (LMS), зокрема Moodle та Google Classroom. Moodle є потужною платформою, що дозволяє структурувати навчальний матеріал, організовувати різні види діяльності, а також здійснювати автоматизоване оцінювання результатів навчання. У свою чергу, Google Classroom спрощує організацію освітнього процесу завдяки інтеграції з іншими сервісами Google, що дозволяє швидко обмінюватися матеріалами, організовувати комунікацію та координувати виконання завдань.

Поряд із LMS важливу функцію виконують хмарні сервіси, зокрема Google Sites, які використовуються для створення електронних освітніх ресурсів у вигляді вебсайтів. Вони забезпечують зручну структурузацію навчального контенту, відкритий доступ до матеріалів і можливість інтеграції різноманітних мультимедійних елементів.

Значну роль у підвищенні мотивації та активізації пізнавальної діяльності відіграють інтерактивні цифрові інструменти, такі як Genially, Kahoot та Quizizz. За Задоріною, використання елементів гейміфікації у навчальному процесі сприяє кращому засвоєнню матеріалу, підвищує зацікавленість студентів та створює позитивне навчальне середовище [2]. Зокрема, платформи Kahoot і Quizizz дозволяють створювати інтерактивні вікторини та тести, що забезпечують швидкий зворотний зв'язок і сприяють закріпленню знань у динамічній формі.

Окрему групу становлять ресурси для розвитку мовленнєвих навичок, зокрема аудіювання. Використання онлайн-платформ, таких як Elllo або EnglishClub, дозволяє студентам працювати з автентичними аудіоматеріалами, що сприяє формуванню навичок сприйняття англійської мови на слух.

Крім того, значну роль відіграють засоби онлайн-комунікації, такі як Zoom, Google Meet, Skype, які забезпечують синхронну взаємодію між учасниками освітнього процесу. Вони дозволяють проводити онлайн-заняття, консультації, дискусії та групову роботу, що є особливо важливим для розвитку комунікативних навичок у професійному контексті.

Разом із тим, ефективність використання цифрових ресурсів залежить від їх правильного поєднання та відповідності цілям навчання. Без належного методичного підґрунтя електронний курс може втратити свою дидактичну цінність і перетворитися на набір несистематизованих матеріалів.

Висновки. Отже, у ході дослідження було проаналізовано теоретичні засади створення професійно-орієнтованих електронних курсів з англійської мови та узагальнено підходи науковців до визначення сутності електронного навчання і його ролі в сучасній освітній практиці. З'ясовано, що електронне навчання є важливим напрямом розвитку освіти, який забезпечує гнучкість, доступність та індивідуалізацію навчального процесу.

Крім того, доведено, що важливу роль у створенні електронних курсів відіграють цифрові платформи та ресурси. Інтерактивні інструменти та онлайн-

сервіси забезпечують структурування навчального матеріалу, організацію самостійної роботи, автоматизацію оцінювання та ефективний зворотний зв'язок. Водночас їх ефективність залежить від педагогічно доцільного використання та відповідності цілям навчання.

Отже, створення професійно-орієнтованого електронного курсу з англійської мови є складним і багатокомпонентним процесом, що потребує поєднання сучасних цифрових технологій із методично обґрунтованим підходом. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці практичної моделі такого курсу та її апробації в освітньому процесі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гуліч О., Четверик В. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови для STEM-спеціальностей: адаптація методик до сучасних вимог. *Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* Кропивницький: ДонДУВС, 2025. С. 336–339
2. Задоріна О. М., Качан Т. В., Задорін В. В., Варга Н. І. *Сучасні технології в освіті: потенціал та тенденції розвитку* // Академічні візії. 2023. Вип. 19. С. 330–340.
3. Морзе Н. В., Глазунова О. Г., Мокрієв М. В. Методика створення електронного навчального курсу (на базі платформи дистанційного навчання Moodle 3): навчальний посібник. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 240 с.
4. Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: проблеми та перспективи: колективна монографія / Л. А. Сажко, Л. Я. Зєня, О. В. Бирюк та ін.; за заг. ред. Л. А. Сажко. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2015. 225 с.
5. Rosenberg M. Beyond e-Learning: New Approaches to Managing and Delivering Organizational Knowledge. ASTD International Conference. Atlanta, 2007. P. 1–16.

УДК: 378.147

Деркунська І. Р., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Дем'яненко О. Є.

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Abstract. *The article examines the role of digitalization in the modern educational process. Special attention is paid to the implementation of digital technologies aimed at individualizing education and enhancing students' engagement. The study analyzes current challenges and prospects of digital transformation in education under contemporary socio-cultural conditions. The results emphasize the importance of integrating innovative digital tools to ensure sustainable development of the educational environment.*

Keywords: *digitalization of education, digital technologies, educational process, individualized learning, digital transformation.*

Постановка проблеми. Актуальність використання цифрових технологій у сучасній освіті зумовлена необхідністю індивідуалізації навчального процесу з урахуванням можливостей і потреб кожного здобувача освіти. Цифрові інструменти, зокрема інтерактивні платформи та адаптивні програми, сприяють формуванню персоналізованих освітніх траєкторій і підвищенню ефективності навчання. Водночас упровадження цифрових технологій часто має несистемний характер, що зумовлює потребу комплексного дослідження їх результативності та вироблення практичних підходів до ефективного використання.

Цифровізація освіти реалізується як на рівні державних стратегій, так і в діяльності закладів освіти, поступово перетворюючись на базовий елемент організації освітнього процесу. Пандемія COVID-19 і воєнний стан в Україні значно

прискорили цифрову трансформацію освіти, зробивши цифрові технології необхідною умовою забезпечення безперервності навчання.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми цифровізації освітнього процесу активно досліджуються сучасними науковцями. І.А. Вербовський розглядає ефективність цифрових технологій в управлінні освітніми ресурсами, О.А. Гурська, О.В. Самборська та Г.М. Йордан акцентують увагу на їх ролі в індивідуалізації навчання. Т. Шевчун аналізує можливості та виклики цифровізації освіти, зокрема розвиток дистанційного й змішаного навчання. Дослідження підтверджують необхідність подальшого вдосконалення цифрового освітнього середовища.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей використання цифрових технологій в освітньому процесі та обґрунтуванні ефективних підходів до їх інтеграції для підвищення якості навчання.

Результати дослідження. Сучасний розвиток освіти спрямований на оптимізацію навчальних процесів відповідно до глобальних суспільних змін. У цьому контексті цифровізація виступає ключовою тенденцією, що передбачає впровадження цифрових інновацій як у навчальну діяльність, так і в управління освітніми ресурсами. Формування нормативно обґрунтованого цифрового освітнього середовища є важливою умовою підвищення якості освітніх послуг та ефективності діяльності закладів освіти [1, с. 4].

Сучасні цифрові технології в освіті охоплюють широкий спектр напрямів, серед яких провідне місце посідає використання електронних освітніх платформ, зокрема Google Classroom, Moodle та Microsoft Teams. Зазначені ресурси забезпечують організацію дистанційного навчання, доступ до навчальних матеріалів і налагодження ефективного зворотного зв'язку між учителем і здобувачами освіти. Їх активне застосування у закладах освіти України сприяє підтриманню безперервності навчального процесу незалежно від зовнішніх обставин.

Цифрові технології розширюють можливості персоналізації освітнього процесу, забезпечуючи формування індивідуальних навчальних траєкторій. Використання інтерактивних платформ, технологій віртуальної та доповненої реальності, а також елементів штучного інтелекту дає змогу аналізувати навчальні результати здобувачів освіти й добирати завдання відповідно до рівня їх підготовки, що сприяє розвитку самостійності та підвищенню ефективності навчання.

Важливою ознакою цифрового освітнього середовища є його адаптивність, яка забезпечує зміну змісту й складності навчальних матеріалів відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти. Оперативний зворотний зв'язок дозволяє здійснювати моніторинг результатів навчання, розвивати критичне мислення та підтримувати навчальну мотивацію [2, с. 10].

Інтерактивні засоби навчання, зокрема гейміфікація, навчальні симуляції та онлайн-сервіси, підвищують залученість здобувачів освіти та забезпечують наочність подання матеріалу. Використання цифрових бібліотек і відкритих онлайн-платформ розширює доступ до освітніх ресурсів і сприяє самоосвіті.

Упровадження цифрових технологій підвищує доступність навчання та оптимізує професійну діяльність педагогів завдяки автоматизації освітніх процесів. Водночас цифровізація супроводжується певними викликами, зокрема нерівним доступом до ресурсів, потребою розвитку цифрової компетентності педагогів і ризиками надмірного використання цифрових пристроїв [3, с. 26].

Використання онлайн-ресурсів не лише частково замінює традиційні форми навчання, а й розширює можливості персоналізації освітнього процесу, інтерактивної взаємодії та підвищення навчальної мотивації здобувачів освіти. Водночас дистанційний формат навчання виявив низку суттєвих проблем, серед яких зниження навчальної мотивації через обмеження безпосереднього спілкування між учнями та вчителем, а також труднощі самоорганізації й самоконтролю здобувачів освіти. Відсутність стабільного навчального середовища нерідко ускладнює підтримання системності навчальної діяльності та відповідального

ставлення до виконання завдань. Подолання зазначених труднощів можливе завдяки активному використанню інтерактивних методів навчання, елементів гейміфікації, реалізації командних онлайн-проектів, а також упровадженню чіткого планування освітнього процесу із застосуванням цифрових інструментів організації навчальної діяльності.

Перспективи розвитку цифрової освіти пов'язані з подальшим упровадженням технологій штучного інтелекту, які забезпечуватимуть глибшу персоналізацію навчання та автоматичний аналіз освітніх результатів. Важливим напрямом стане розширення використання технологій віртуальної та доповненої реальності для створення імерсивного навчального середовища, автоматизація перевірки навчальних завдань і зменшення навантаження на педагогів. Очікується також активний розвиток змішаного навчання, що поєднуватиме переваги онлайн- та очного форматів, забезпечуючи гнучкість освітнього процесу та підвищення його ефективності [3, с. 27].

Висновки. Цифровізація освіти є важливим чинником трансформації сучасного освітнього процесу, спрямованого на підвищення його ефективності, доступності та індивідуалізації. Використання цифрових технологій сприяє створенню персоналізованих освітніх траєкторій, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, розвитку їхньої самостійності та формуванню ключових компетентностей, необхідних у сучасному інформаційному суспільстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вербовський І. А. Ефективність цифровізації в управлінні освітніми ресурсами: аналіз та стратегії оптимізації. *Академічні візії*. 2024. Вип. 27. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/838>.

2. Гурська О. А., Самборська О. В. Йордан, Г. М. Використання цифрових технологій у педагогічному процесі для індивідуалізації навчання. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. Вип. 14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14587060>

3. Шевчун Т. Цифровізація в освітньому процесі: виклики, можливості та практичний досвід. *Педагогічні обрії*. 2025. № 1 (136). С. 25-27.

УДК 81'25:004:378.147

Жебко О.О., викладач кафедри перекладу

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ІНТЕГРАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

The theses are considered the integration of computer terminology into the teaching of technical text translation in the German–Ukrainian–English language pair. Based on the technical documentation of Microsoft and related software products, the main thematic and structural groups of computer vocabulary – terms, professionalisms, and jargon are characterized and typical translation difficulties analyzed. A didactically grounded system for working with authentic technical texts is proposed.

Keywords: *computer terminology, technical translation, technical documentation, specialized language, translation competence, teaching methodology.*

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій та глобальна цифровізація всіх сфер виробництва призвели до появи потужного й динамічного пласту спеціалізованої лексики – комп'ютерної термінології, яка є невід'ємною складовою сучасних технічних текстів. Водночас технічна документація провідних ІТ-компаній, зокрема Nvidia, Microsoft, Apple, Amazon тощо, давно перетворилася на

один із найрепрезентативніших жанрів технічного тексту. Наприклад, програмне забезпечення від корпорації Microsoft перекладено більш ніж 45 мовами світу й поширено більш ніж у 85 країнах. [1, с. 14].

Проблема полягає в тому, що традиційні курси технічного перекладу орієнтовані переважно на загальнонаукову лексику й нерідко залишають поза увагою специфічну комп'ютерну термінологію, яка сьогодні охоплює широкий спектр від власне термінів та аббревіатур до професіоналізмів і жаргонізмів. Особливої гостроти ця проблема набуває у тримовному викладанні (*англійська-німецька-українська*), де здобувачі вищої освіти мають опрацювати паралельні терміносистеми трьох мов, кожна з яких по-різному адаптувала англомовне джерело комп'ютерної лексики.

Різні аспекти комп'ютерної субмови та проблеми її перекладу досліджували Т. Акулініна, Ф. Бацевич, Т. Кияк, В. Лейчик; класифікацію комп'ютерної лексики здійснювали В. Гак, М. Кізіль, І. Ментинська, І. Соколова; зарубіжні дослідники В. Carstensen, G. S. Freyermuth, C. Römer вивчали вплив англомовних запозичень на терміносистему інформатики в німецькій мові [1,3,5]. Питанням методики навчання перекладу присвячені праці В. Карабана, Л. Черноватого, а функціонально-комунікативному підходу до навчання – дослідження Ch. Nord.

Проте комплексна методична модель, яка б систематично інтегрувала тримовну (нім.–укр.–англ.) комп'ютерну термінологію у курс технічного перекладу на матеріалі реальної технічної документації, наразі залишається недостатньо розробленою. Особливо відчутною є прогалина у питанні паралельного засвоєння термінів, аббревіатур і жаргонізмів у трьох мовах одночасно.

Відповідно до класифікації, що склалася у сучасній германістиці та перекладознавстві [1; 4], комп'ютерну лексику технічної документації можна поділити на три основні групи: 1) терміни – офіційно закріплені в літературній мові позначення фахових понять (нім. *die Festplatte* / укр. жорсткий диск / англ. *hard disk drive*); 2) професіоналізми – стилістично знижені, розмовні дублети термінів (нім.

das Benchmark / укр. бенчмарк / англ. benchmark); 3) жаргонізми – емоційно забарвлені, образні вирази (нім. der Computer spinnt / укр. комп'ютер глючить / англ. the computer is buggy). Кожна з цих груп потребує окремих методичних підходів у процесі навчання перекладу.

Першочерговою проблемою при роботі з технічною документацією є структурна класифікація лексики. Виділяють: терміни-слова (нім. der Router / укр. роутер / англ. router), терміни-словосполучення (нім. das Betriebssystem / укр. операційна система / англ. operating system) та аббревіатури (нім. RAM, der Arbeitsspeicher / укр. ОЗП, оперативна пам'ять / англ. RAM, random-access memory). За спостереженнями дослідників, «найбільшого поширення в українській мові набули терміни», тоді як у технічній документації Microsoft значну частку становлять аббревіатури та складні композити, характерні для німецькомовного сегменту [3-5].

Ключовою перекладацькою проблемою є міжмовна асиметрія у відтворенні комп'ютерних термінів. Одне й те саме поняття може мати кілька паралельних найменувань навіть в межах однієї мови: нім. der Printer та der Drucker / der Datenschreiber для позначення принтера; нім. die Hauptplatine / die Mutterplatine / das Motherboard для материнської плати. В українській мові термінологічна варіативність часто зумовлена конкуренцією між запозиченням і калькою: «інтерфейс» vs. «з'єднувальний роз'єм»; «бекап» vs. «резервна копія». Майбутнім перекладачам необхідно навчитися обирати контекстуально доречний варіант, орієнтуючись на жанр тексту та цільову аудиторію перекладу.

Окрему методичну увагу слід приділити перекладу аббревіатур і складних слів (Komposita), які становлять значну частину технічної документації Microsoft. Наприклад, нім. DB (die Datenbank) відповідає укр. БД (база даних), нім. LMT (linke Maustaste) – укр. ЛКМ (ліва кнопка миші). При цьому «переклад зазвичай не є автоматичним»: ані повна транслітерація, ані дослівне калькування не завжди

дають адекватний результат – необхідний аналіз семантичної структури аббревіатури і знання галузевого стандарту [6].

Запропонована методична модель інтеграції комп'ютерної термінології у навчання перекладу технічних текстів передбачає три рівні роботи з автентичною технічною документацією. На рецептивному рівні студенти ідентифікують та класифікують лексичні одиниці в паралельних (нім.–укр.–англ.) фрагментах технічних посібників Microsoft, укладають тримовні термінологічні таблиці. На репродуктивному рівні виконується переклад уніфікованих фрагментів документації із застосуванням галузевих глосаріїв (IATE, TERMDAT, Microsoft Terminology Collection). На продуктивному рівні – цілісний переклад технічних текстів із постредагуванням та аргументацією перекладацьких рішень, зокрема щодо вибору між запозиченням і питомою лексикою.

Інтеграція комп'ютерної термінології у навчання перекладу технічних текстів є практично необхідним напрямом модернізації перекладацької підготовки в умовах цифровізації. Матеріали технічної документації Microsoft та суміжних програмних продуктів являють собою репрезентативний корпус для формування тримовної (нім.–укр.–англ.) перекладацької компетентності здобувачів освіти. Системна класифікація комп'ютерної лексики на терміни, професіоналізми та жаргонізми, а також урахування структурної специфіки термінів-слів, термінів-словосполучень і аббревіатур дає змогу цілеспрямовано подолати найбільш поширені перекладацькі труднощі: варіативність найменувань, термінологічну асиметрію між мовами та контекстну залежність значення.

Перспективами подальших досліджень є розробка корпусно орієнтованих навчально-методичних комплексів із технічного перекладу, дослідження ефективності CAT-інструментів (SDL Trados, memoQ) та ресурсів штучного інтелекту у формуванні термінологічної компетентності студентів, а також укладання тримовного навчального глосарія комп'ютерної термінології технічної документації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Жебко О. О. Комп'ютерна лексика технічної літератури Microsoft та особливості її відтворення в українському перекладі : кваліфікаційна робота магістра / наук. кер. Я. В. Мукатаєва. Миколаїв : Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 2022. 134 с.
2. Ментинська І. Б. Структура термінного поля української комп'ютерної терміносистеми. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 3. Ч. 1. С. 43–49.
3. Ментинська І. Б. Аналітичний спосіб творення комп'ютерних термінів як тип термінологічної номінації. Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип. 29. Т. 1. С. 83–89.
4. Ментинська І. Б. Українська комп'ютерна термінологія: формування, системна організація, вектори розвитку : дис. ... д-ра філос. : спец. 035 Філологія. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2024. 385 с.
5. Номировський В., Лебедева А. Особливості перекладу англійських аббревіатур і скорочень у галузі комп'ютерних технологій українською мовою. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2024. Вип. 207. С. 175–179. DOI: 10.32782/2522-4077-2023-207-25.
6. Голіяд Н. Проблеми перекладу фахових текстів. Причорноморські філологічні студії. 2025. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/view/416>.
7. Ріба-Гринишин О. Особливості перекладу німецькомовних фахових текстів у сфері енергоефективності. Причорноморські філологічні студії. 2024. № 5. DOI: 10.32782/bsps-2024.5.16.

Кузьмічова Анастасія Олегівна,
здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Добровольська Л.С.
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ
ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ
МОВОЮ В СТАРШИХ КЛАСАХ**

Abstract.

The article examines the impact of digitalization on improving the methodology of foreign language teaching in senior school. The didactic potential of online platforms in developing communicative competence and analytical reading skills is analyzed. The study highlights the effectiveness of interactive digital tools in blended and distance learning. It is proved that digital resources increase students' motivation and learning outcomes.

Keywords: digitalization, foreign language learning, online platforms, analytical reading, senior school students.

Постановка проблеми

Сучасний освітній простір зазнає суттєвих змін під впливом цифровізації, що зумовлює необхідність модернізації методики навчання іноземних мов. Особливої актуальності набуває формування в учнів старших класів умінь аналітичного читання як складової іншомовної комунікативної компетентності. В умовах інформаційного перенасичення традиційні підходи не завжди забезпечують ефективність навчання.

Аналіз останніх досліджень

Проблема цифровізації освіти та використання ІКТ у навчанні іноземних мов висвітлюється у працях В. Бикова, який підкреслює трансформаційний потенціал цифрових технологій [1, с. 15]. О. Спірін і Н. Морзе акцентують увагу на ролі ІКТ у підвищенні ефективності освітнього процесу [3, с. 42]. Методичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності розкрито у працях С. Ніколаєвої [2, с. 78]. Водночас питання розвитку аналітичного читання засобами цифрових платформ залишається недостатньо дослідженим.

Мета дослідження

Метою дослідження є обґрунтування ролі цифровізації як чинника вдосконалення методики формування знань, умінь і навичок володіння іноземною мовою в старших класах.

Результати дослідження

Використання цифрових технологій у навчанні іноземної мови сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу. Онлайн-платформи забезпечують інтерактивність навчання, можливість індивідуалізації та оперативний зворотний зв'язок [1, с. 27].

Застосування цифрових інструментів сприяє розвитку аналітичного читання через використання таких методів, як коментування текстів, створення ментальних карт і виконання інтерактивних завдань. Це дозволяє формувати в учнів уміння аналізувати структуру тексту, інтерпретувати зміст та критично оцінювати інформацію [2, с. 95].

Умови змішаного та дистанційного навчання підсилюють роль цифрових ресурсів як основного засобу навчання, що позитивно впливає на мотивацію учнів і результати навчання [3, с. 56].

Висновок

Цифровізація є важливим чинником удосконалення методики навчання іноземних мов у старших класах. Використання онлайн-платформ сприяє

ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетентності та розвитку аналітичного читання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні практичних методик використання цифрових технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика. Київ, 2019.
2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур. Київ: Ленвіт, 2013.
3. Морзе Н. В., Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ, 2020.
4. Закон України «Про освіту».
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту».

УДК: 37.02:811.111

Кухаренко А.А.

Науковий керівник: МIRONENKO Т.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ENGLISH ONLY ZONE: ЯК ЕФЕКТИВНО ФОРМУВАТИ АНГЛОМОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НА УРОЦІ

Анотація

The article focuses on the concept of “English Only Zone” as an effective approach to teaching English. It highlights the importance of using English as the main language of instruction from the very first lesson. The study analyzes common challenges, myths,

and practical strategies for implementing an English-speaking environment in the classroom. Special attention is given to the development of communicative competence and student motivation. The article also provides extended practical recommendations and examples of classroom activities.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації англійська мова стала міжнародним засобом спілкування. Однак у багатьох навчальних закладах учні не досягають достатнього рівня володіння мовою. Основною причиною є недостатня кількість практики та обмежене використання англійської мови на уроці. Часте використання рідної мови знижує ефективність навчання та уповільнює розвиток мовленнєвих навичок. Тому важливо створювати умови, максимально наближені до реального мовного середовища.

Аналіз досліджень. Науковці доводять, що мовне занурення є одним із найефективніших способів вивчення мови. Зокрема, Крашен підкреслює роль зрозумілого мовного матеріалу (input), а також регулярної практики. [1]. Інші дослідження підтверджують ефективність комунікативного підходу, де мова використовується як інструмент спілкування. [2; 3].

Мета дослідження. Метою є дослідження ефективності підходу English Only Zone та розробка практичних рекомендацій щодо його впровадження.

Основний матеріал. English Only Zone передбачає використання лише англійської мови під час уроку. Цей підхід сприяє формуванню комунікативної компетентності та зменшує мовний бар'єр. Учні починають мислити англійською мовою та швидше адаптуються до мовного середовища. [2;3]

Переваги підходу включають підвищення мотивації, розвиток навичок говоріння та аудіювання, а також формування впевненості у використанні мови.

Серед труднощів можна виділити страх учнів, низький рівень підготовки та обмежений словниковий запас.

Для ефективного впровадження необхідно використовувати різні методи: візуальні матеріали, повторення, ігри, роботу в парах та групах.[3;5].

Приклади діяльності:

- рольові ігри
- дискусії
- робота в парах
- інтерактивні завдання

Учитель відіграє ключову роль у створенні позитивної атмосфери, де учні не бояться помилок.

Висновки

English Only Zone є ефективним підходом, який сприяє формуванню мовленнєвих навичок та підвищенню мотивації учнів. Його використання дозволяє значно покращити результати навчання та підготувати учнів до реального спілкування. [2; 3].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Krashen S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. – Oxford: Pergamon Press, 1982.
2. Harmer J. *How to Teach English*. – Harlow: Pearson Education Limited, 2015.
3. Scrivener J. *Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching*. – Oxford: Macmillan Education, 2011.
4. Ur P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
5. Willis J. *A Framework for Task-Based Learning*. – Harlow: Longman, 1996.

ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗЗСО

The article is devoted to integrative approaches of teaching a foreign language in secondary education institutions. Particular attention is paid to the modern method of content and language integrated learning (CLIL). The advantages of the method in teaching a foreign language in secondary education institutions are investigated.

Keywords: *integration, integrative approach, foreign language teaching, general secondary education institutions, integrated learning, subject-language integrated learning CLIL.*

Постановка проблеми. Характерною тенденцією ХХІ століття стала всесвітня глобалізація. З урахуванням особливостей сучасного світу, що є інформаційним, науковим, а також ролі та місця освіти, у стратегічних завданнях реформування змісту освіти в Україні передбачено необхідність побудови освітнього процесу на засадах інтегративного підходу.

Сучасні інтеграційні процеси сприяють впровадженню новітніх технологій та методики викладання в систему освіти, основними пріоритетами якої є підготовка молодого покоління до соціалізації в умовах сучасного світу.

Першочерговим стратегічним завданням реформи загальної середньої освіти в Україні є оновлення її змісту, а це в свою чергу передбачає:

- пошук нових підходів до структурування навчальних предметів на інтегративних засадах;
- здійснення міжпредметної і міжгалузевої інтеграції;

- розроблення технологій і засобів навчання для формування ключових компетентностей і наскрізних умінь як інтегративних якостей особистості;
- застосовування технології інтегрованого навчання і відповідного навчально-методичного забезпечення;
- забезпечення методичної підготовки педагогічних працівників до реалізації інтегративного підходу.

На сьогодні предмети не можуть вивчатися відірвано від реальності, а шкільний урок існувати сам по собі. Тому, на допомогу педагогам та школярам приходить інтегроване навчання – світова практика, залучена до освітнього процесу завдяки реформі «Нова українська школа».

Особливої уваги в контексті функціонального оволодіння іноземною мовою та принципу інтегрованості заслуговує методологія предметно-мовного інтегрованого навчання CLIL (Content and language integrated learning), що наразі відома та використовується майже в усьому світі для впровадження багатомовної моделі освіти.

Аналіз останніх досліджень. Питанню застосування методики CLIL у навчальному процесі приділили увагу такі вчені як Т. Засєкіна, С. Клепко, О. Мариновська, М. Опачко, Т. Пушкарьова. У публікаціях зазначених вище дослідників висвітлюються теоретико - методологічні засади інтеграційних процесів в освіті, розкриваються особливості інтеграції змісту загальної середньої освіти та загальні підходи до реалізації інтегрованого підходу в освітньому процесі. Поняття «Content and language integrated learning» (CLIL) було введено науковцем Девідом Маршем, і визначено як інноваційне впровадження у навчанні іноземних мов у 1994 році.

Мета дослідження. Метою нашої роботи є розгляд застосування інтегративних підходів до навчання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти.

Результати дослідження. Аналіз сучасних реалій засвідчує, що інтеграція,

як інноваційний процес, стає потребою суспільства, який веде до більш поглибленого навчання та розвитку предметних і життєвих умінь та навичок учнів. Адже завдяки інтегративному підходу до навчання створюються умови для здатності учня діяти в конкретних життєвих ситуаціях та досягати успішних результатів.

Наголосимо, що «інтеграція – вимога об'єднання в ціле якихось частин чи елементів, вважається необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого уможливорюється створення в учнів цілісного уявлення про об'єкт, що вивчається та формується» [1].

Проблемі інтеграції в загальній середній освіті приділяли увагу такі українські вчені, як І. Бех, Н. Бібік, Н. Булгакова, С. Гончаренко, К. Гуз, О. Данилюк, Т. Засекіна, С. Клепко, Ю. Мальований, А. Степанюк, та ін.

Так, науковиця Н. Булгакова наголошує, що : “інтегративний підхід в освіті - це тип конструювання змісту навчання, що підпорядкований розв'язанню системи внутрішньо- і міждисциплінарних проблем” [2].

Т. Засекіна розглядає інтегративний підхід як сукупність методологічних способів здійснення інтеграції в процесі навчання [3].

За дослідженнями вченого Д. Корчевського інтегративний підхід передбачає інтеграцію як зовнішню, так і внутрішню, як змістову, так і процесуальну [4].

На думку М. Опачко інтегративний підхід в освіті передбачає побудову змісту (окремого предмета або освітньої галузі) у вигляді дидактичної моделі, що розробляється на основі обґрунтованого поєднання елементів знань з різних предметів і реалізується з використанням інтегрованих форм і методів організації навчання [5].

На підставі вищезазначеного можна дійти висновку, що частина дослідників розглядає поняття «інтегративний підхід» з позиції інтеграції змісту освіти й вбачає його реалізацію в розробленні інтегрованих курсів, інтегрованих

форм навчання (інтегрованих уроків).

Однією з нових навчальних технологій навчання іноземним мовам є предметно-мовне інтегроване навчання CLIL (Content and Language Integrated Learning).

Специфіка CLIL — методики заключається в тому що, знання мови стає інструментом вивчення змісту предмета. При цьому, увага акцентується як на змісті текстів, так і на необхідній предметній термінології. В цьому випадку, мова інтегрується в програму навчання та необхідність занурення в мовне середовище для можливості обговорення тематичного матеріалу, значно підвищується мотивація використання мови в контексті вивчаємої теми. Цьому сприяють ретельно підібрані учбові матеріали не тільки для вивчення конкретного предмета, але і для навчання мови: лексичних і граматичних одиниць і структур, всіх видів мовленнєвої діяльності (читанню, говорінню, письму та аудіюванню).

Цей підхід був розроблений на основі досліджень і зусиль вчених та педагогів, які впізнали потребу у більш ефективному поєднанні навчання мови та навчання предметів.

На сьогодні CLIL вважається найефективнішим способом навчання дітей іноземної мови. Його суть полягає в тому, що учні вивчають програму стандартних шкільних дисциплін декількома мовами. Для порівняння: діти, які навчаються у класах за цією методикою, вільно говорять англійською мовою, а також без проблем складають міжнародні іспити на високі бали.

Одним із засобів реалізації інтегрованого підходу до навчання у ЗЗСО України є інтегрований урок.

Інтегрований урок дозволяє вчителю розширити кругозір учнів, побудувати логічну систему зв'язків між знаннями з різних сфер знань. Іноземна мова, як важливий комунікативний та соціокультурний елемент, дає змогу вчителю провести інтегровані уроки, вирішивши низку завдань, які важко реалізувати в рамках традиційних уроків.

Змістовні та цілеспрямовані інтегровані уроки вносять у звичну структуру шкільного навчання новизну та оригінальність. Особливим є те, що інтегрований підхід дозволяє застосовувати на заняттях найрізноманітніші види роботи, зберігаючи при цьому принципи комунікативності, ситуативності, новизни та індивідуальності. Заняття проводиться в темпі, без пауз, із різноманітними завданнями. Їх використання вимагає вправ для розвитку всіх мовних навичок і умінь.

На інтегрованих уроках діти працюють легко та з цікавленістю, засвоюють великий обсяг матеріалу. Важливо й те, що знання і навички не тільки застосовуються школярами в їх практичній діяльності, в стандартних навчальних ситуаціях, але й дають вихід для прояву творчості, для прояву інтелектуальних здібностей.

Висновок. Отже, в сучасному світі процес інтеграції набув нового значення та значного поширення серед багатьох суспільних галузей. Не залишилась в стороні й сфера освіти, де інтегровані уроки стали використовувати майже в кожному закладі освіти.

Вивчення іноземної мови за допомогою предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення іноземних мов, уможливорює більш усвідомлене і вільне використання іноземної мови в повсякденному спілкуванні, розвиває та удосконалює в учнів лінгвістичні та комунікативні компетенції. Такий підхід дозволяє розглядати іноземну мову не як мету, а як засіб вивчення іншого предмета.

Інтегровані уроки сприяють розвитку критичного мислення, допомагають уникнути фрагментації знань і сприяють цілісному розумінню матеріалу, сприяють розвитку творчості учнів, надають можливість досліджувати теми з різних джерел та поглядів, створюють можливість для гнучкості у навчальному процесі, можуть

допомагати учням розвивати навички soft skills, які будуть корисні в їхньому майбутньому житті і кар'єрі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Большакова І. О. (2014). Особливості реалізації міжпредметної інтеграції змісту навчання на уроках у початковій школі. Електронний ресурс. Режим доступу :<https://ippo.kubg.edu.ua/wpcontent/uploads/2014/05/%D0%91%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%86.%D0%9E..pdf>
2. Булгакова Н.Б., Вища освіта і Болонський процес: навчально-методичний посібник. Київ, Україна: НАУ, 2009 -84с.
3. Засєкіна // Інтегративний підхід у шкільній природничій освіті/ Український педагогічний журнал. - 2020. - № 4. - С. 61-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2020_4_7.
4. Корчевський Д.О. «Філософські аспекти інтеграції змісту підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю», Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання, Вип. 24, с. 104–110, 2014.
5. Опачко М.В., «Інтегративний підхід до реалізації дидактичного менеджменту у підготовці магістрів-фізиків», Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна, Вип. 22, с.43-45, 2016.

Марковська А.В., доцент кафедри іноземних мов

Миколаївський національний аграрний університет

ENGLISH LANGUAGE COMPETENCY REQUIREMENTS FOR CIVIL SERVANTS IN THE EUROPEAN EDUCATIONAL AREA

The article is devoted to the study of the professional component of English language learning by civil servants in the conditions of European integration. The requirements for the professional level of English language proficiency and the implementation of these requirements through the preparation of courses are disclosed.

Keywords: competency, professional component, civil servants, European integration, level of foreign language proficiency.

A foreign language is an important component of various categories civil servants training in the context of intensive development of the economy and scientific and technical ties of Ukraine, integration into European educational structures in accordance with the Sorbonne and Bologna Declarations to create a single European educational area in which national identities and common interests can interact and strengthen for the benefit of Europe and its citizens in general. The purpose of the Law (No. 38, 2024, Art. 243) [1] is to promote the use of English as one of the languages of international communication throughout the territory of Ukraine in public spheres and life defined by this Law, namely:

– for civil servants of category A, heads of local state administrations, their first deputies and other deputies (2 years after the war end to have time for preparing) [2].

– for civil servants of categories B and C, employees of the prosecutor's office, the National Police (senior and middle management), tax and customs authorities (the established deadline is 4 years after the war end for learning English to obtain the appropriate position) [2].

The motivation for learning a foreign language is the professional need to become a highly qualified specialist with the ability to communicate in English and exchange information in the field of business and professional cooperation.

The requirements for the level of English proficiency for persons applying for positions specified by the Law of Ukraine (dated June 27, 2024) can be divided into two categories.

1. Requirements for the appropriate level of English proficiency for persons applying for positions specified by the procedure for conducting an exam to determine the level of English proficiency, as well as a list of documents certifying the level of English proficiency, including international certificates, are established by the Cabinet of Ministers of Ukraine.

2. The requirements for the level of English proficiency are developed taking into account the scale of recommendations of the Council of Europe for language education (CEFR) [3].

Training courses for civil servants, which will be specially developed with programs and materials that will contribute to the formation of oral and written communication skills in English in professional activities and everyday life.

The novelty of the program of courses "Professional English Communication for Civil Servants" is based on previous achievements, and also takes into account the shortcomings that existed in the practice of teaching and learning English as a foreign language and English for professional communication. It should be oriented both to the listener and to the learning process and is based on modern didactic principles of teaching and learning languages at the higher education institutions.

The course program should be modular in terms of the organization of training and assessment. This allows the improvement and recognition of program components at appropriate stages of study, as well as subsequent work programs, which may differ across universities and change over time according to the needs of course participants. The training modules must meet the requirements of the national credit module system, which

was introduced in higher education as a prerequisite for Ukraine's accession to the Bologna Process (see documents related to the Bologna Process [4].

The subject of the training courses will be the preparation of civil servants and others for conducting professional activities through the medium of a foreign language; the formation of basic knowledge of a foreign language, namely: phonetics, vocabulary and grammar of the English language in an academic context.

The various prepared courses will provide course participants with the opportunity to develop the language competence and strategies that they need to participate effectively in the learning process and in the professional communication situations in which they may find themselves. As a result of the training, the level of English proficiency of course participants increases, which, in turn, contributes to increasing their mobility and competitiveness in the labor market.

REFERENCES

1. Закон «Про застосування англійської мови в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> Мова укр. (Дата звернення 14.04.2026)
2. Набув чинності Закон про застосування англійської мови URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/228778_nabuv-chinnost-zakon-pro-zastosuvannya-anglysko-movi-v-ukran Мова укр. (Дата звернення 14.04.2026)
3. Рівні володіння англійською мовою. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/english/levels> Мова укр. (Дата звернення 14.04.2026)
4. Участь України у Болонському процесі: 12 років на шляху до європейського історичного простору. URL: <http://kb.nuos.edu.ua/bologna-process.html> Мова укр. (Дата звернення 14.04.2026)

Мірошниченко В.Ю., магістр,
Науковий керівник: Мироненко Т.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПІД ЧАС
ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ КРАЇНИ, МОВА ЯКОЇ ВИВЧАЄТЬСЯ, ЗА
ОСВІТНІМ СТУПЕНЕМ БАКАЛАВР**

***Abstract.** This article examines the specific features of the digital elements usage in teaching the target language country literature at the bachelor's level. It highlights both positive and negative sides of this integration, paying particular attention to interactivity and accessibility enhancement, as well as the analysis depth and fragmented text perception, respectively. The paper also points out the Generation Z bachelor students' psychological characteristics. The study concludes that effective teaching requires a balance between digital technologies and traditional deep reading methods.*

***Keywords:** bachelor students, cognitive skills, digital elements, foreign literature, Generation Z.*

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта має багато чинників, серед яких одними з ключових є цифрові елементи, які мають неабиякий вплив на зміст, форми та методи викладання. Особливо це стосується гуманітарних дисциплін, де текст є центром освітнього процесу.

Окремої уваги потребує викладання іноземної літератури, адже вона виконує важливі завдання, серед яких є формування та розвиток когнітивних та соціально-емоційних навичок у молоді, як от аналітичне мислення, інтерпретаційні навички та ознайомлення з культурними контекстами тощо.

Однак цифрові технології змінили життя та мислення студентів: вони віддають перевагу візуальним матеріалам, які сприяють інтерактивному навчанню

— ключовому поняттю освіти в цифрову епоху. Саме тому найсучасніші педагогічні теорії спрямовані на залучення студентів до навчального середовища з метою забезпечення інтерактивності та розгляду студента як активного учасника, а не пасивного спостерігача [1, с. 201].

Такий підхід стає значним викликом, адже по-перше, постає питання результативності такої методики, оскільки це питання можна розглядати як і з позитивної точки зору, так і з негативної. По-друге, є перелік характеристик ознак викладання літератури з використанням цифрових елементів, однією з яких є, наприклад, необхідність збереження глибини інтерпретації та розуміння тексту. Це створює певний дисонанс між миттєвим споживанням інформації в цифровому середовищі та потребою у вдумливому читанні [4].

Отже, виникає необхідність дослідити особливості викладання літератури країни, мова якої вивчається, з використанням цифрових елементів.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз сучасних наукових джерел свідчить про те, що в Україні на психологічних та когнітивних особливостях студентів акцентують свою увагу такі психологи: С.Д. Максименко, М.С. Корольчук, І.Д. Бех, та інші. Це питання досліджують за кордоном Хаммад, Ваджді М. та інші.

Над питанням використання цифрових елементів в освіті працюють такі українські дослідники: В.Ю. Биков, О.М. Спірін, Н.В. Морзе та інші. Серед іноземних – М. Бонд, С. Годжес, С. Грастінські, С. Редекер та І. Пуньє та інші.

Позитивні сторони викладання літератури з використанням цифрових елементів у своїх працях висвітлюють українські науковці О.М. Семенов, В.Л. Скуратівський та інші. Серед іноземних – Бітар, М. Бенніс та інші.

Негативні аспекти та ризики викладання літератури з використанням цифрових елементів вивчають такі вітчизняні та закордонні учені: О.М. Бобрицька, В.Ю. Биков, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, С.У. Гончаренко; та інші.

Мета дослідження. Визначення основних особливостей викладання літератури країни, мова якої вивчається, з цифровими елементами на

бакалаврському рівні та аналіз їх впливу на освітній процес.

Результати дослідження. Насамперед слід зауважити, що студенти бакалаврського рівня переважно належать до покоління Z, народженого приблизно в період з середини 1990-х до початку 2010-х років. Викладач та дослідник Маджид Ваджді наводить такі ключові характеристики цього покоління у контексті освіти: вільно орієнтуються у цифровому світі, тому для них переважає навчання з використанням технологій; самостійні та відповідальні; цінують практичне застосування знань [5, с. 38].

З огляду на основні особливості та навчальні вподобання покоління Z викладачам слід: впроваджувати технології в навчальний процес, застосовувати методи активного навчання, такі як проблемно-орієнтоване навчання, проєктне навчання, робити акцент на співпраці та соціальному навчанні, пов'язувати навчання з реальними ситуаціями, проводити постійне оцінювання та надавати можливості для зворотного зв'язку та рефлексії [5, с. 40].

У такий спосіб застосування цифрових елементів під час викладання стає важливим, адже саме їх впровадження сприяє розвитку інтерактивного навчання та персоналізації освітнього процесу [2]. Різноманітні дослідження науковців та викладачів доводять, що вони виступають ключовим інструментом модернізації навчання, адже дозволяють підвищити зацікавленість студентів, розвивати критичне мислення та забезпечувати нові форми взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Також впровадження цифрових елементів у викладання літератури надає вчителям та студентам практичні можливості для розгляду літературних текстів з різних точок зору. Вони можуть використовувати соціальні мережі та форуми, щоб висловлювати свої думки, обмінюватися ідеями, розробляти презентації, а також отримувати доступ до відповідної наукової інформації. Але таке надбання нового покоління потрібно розглядати як основу для викладання літератури, щоб зберегти позицію літературного тексту як головного джерела знань, тож інтеграція

технологій має супроводжуватися дотриманням основних традиційних завдань викладання літератури, таких як вдосконалення навичок читання, письма та критичного мислення студентів, а також ознайомлення їх із іншими аспектами, що лежать за межами лінгвістичної структури літературних текстів [1, с. 203].

Проте дослідники наголошують на можливості виникнення певних ризиків. Наприклад, цифрове середовище може сприяти фрагментарному сприйняттю на противагу необхідному вдумливому читанню та глибокому аналізу [3]. Екранізації, презентації, готові аналізи та короткі перекази часто замінюють самостійний аналіз, що формує залежність від вторинних джерел та знижує рівень критичного мислення. Також позаяк зарубіжна література може містити складні філософські, культурні, історичні контексти та символи, які потребують глибокого аналізу та осмислення, використання цифрового середовища, орієнтованого на швидке споживання, сприяє спрощенню змісту літературних творів, втрати їх багаторівневості, подекуди навіть викривленню розуміння задуму автора, його ідей та поглядів тощо.

Отже, використання цифрових елементів змінює підходи до викладання іноземної літератури, трансформує способи роботи з текстом, потребує врахування когнітивних особливостей сучасних бакалаврів, вимагає поєднання технологій із традиційними методами.

Висновок. Викладання літератури країни, мова якої вивчається, за освітнім ступенем бакалавр з використанням цифрових елементів є комплексним процесом, який сприяє підвищенню рівня інтерактивності та розширює можливості літературного аналізу.

До того ж, когнітивні особливості бакалаврів, які належать до поклоніння Z, є важливим чинником, який впливає на сприйняття літератури в умовах цифровізації. Поєднання їхньої цифрової адаптивності з тенденцією поверхневого сприйняття інформації потребують особливої уваги.

Як і те, що виникає низка викликів для освітнього процесу, серед яких

спостерігається зниження зацікавленості до тексту, фрагментація його сприйняття та заміна самостійного аналізу запозиченими інтерпретаціями, що ускладнює формування навичок цілісного глибокого аналізу.

Отже, ефективне викладання літератури країни, мова якої вивчається, за освітнім ступенем бакалавр з використанням цифрових елементів можливе за умови балансу між цифровими технологіями та традиційними підходами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Bennis, M. Teaching Literature in the Digital Age: Some Theoretical Reflections. *International Journal of Language and Literary Studies*. 2024. Vol. 6, No. 3. P. 199–209. DOI: <https://doi.org/10.36892/ijlls.v6i3.1747>.
2. Bitar, D., & Davidovich, N. Transforming Pedagogy: The Digital Revolution in Higher Education. *MDPI*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci14080811>.
3. Bobrytska, V.I., Krasylnykova, H.V., Protska, S.M., Skyrda, T.S., Krasylnykov, S.R., & Chkhalo, O.M. Digitalisation in Higher Education: A Systematic Review of its Impact on Health, Cognition, and Social Interaction. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2024. Vol. 24, No. 5. P. 339–359. DOI: <https://doi.org/10.26803/ijlter.24.5.18>.
4. OECD. OECD Digital Education Outlook 2023, Towards an Effective Digital Education Ecosystem. *OECD*. 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-digital-education-outlook-2023_c74f03de-en.html.
5. Wajdi, M. Profile of generation Z characteristics: Implications for contemporary educational approaches. *Kajian Pendidikan, Seni, Budaya, Sosial, dan Lingkungan*. 2024. Vol. 1, No. 1. P. 33–44. DOI: <https://doi.org/10.58881/kpsbsl.v1i1.8>.

Осадчий Дмитро Миколайович, здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Шевченко І. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ВПЛИВ НЕЙРОТЕХНОЛОГІЙ НА МАЙБУТНЄ МОВНОЇ ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

This study explores the influence and consequences of brain-computer interfaces and neurotechnology on the future of language education. The paper analyzes key neurotechnological EEG-based tools of cognitive monitoring, transcranial stimulation, and neural decoders – and their application in adaptive language learning. The study highlights ethical challenges related to neuroprivacy and the unequal access to neural enhancement. The possibilities for transforming the teacher's role into that of a neuro-coach in the context of inclusive education are detailed.

Keywords: neurotechnology, language education, bioethics, cognitive monitoring, neuroprivacy, neurostimulation, brain-computer interface.

Постановка проблеми. Вже сьогодні людство переходить в епоху, де межі між біологічним розумом та технологіями практично стираються. Нейротехнології, які десятиліттями залишалися вузькоспеціалізованими клінічними дослідженнями, стрімко та безповоротно інтегруються в повсякденні аспекти людського життя, серед яких мовна освіта постає одним із найбільш перспективних сфер розвитку. Це підтверджує статистика: у 2025 році капіталізація сектору нейрокомп'ютерних інтерфейсів (НКИ) сягнула \$1,27 млрд, то до 2030 року аналітики прогнозують зростання до \$2,11 млрд [1]. Водночас традиційна педагогіка мовної освіти не в змозі адаптуватись до стрімкого темпу розвитку нейронаук, що породжує суперечність між технологічними можливостями та реальними освітніми практиками, які вже існують.

Аналіз останніх досліджень. Сучасна наука активно присвячує низку

досліджень, що стосуються впровадження нейроінтерфейсів у освітній простір. Окрему увагу вчені приділяють становленню «обчислювальної нейроосвіти». Цей напрям передбачає гнучке налаштування навчання на основі даних, отриманих безпосередньо від мозку [2]. Фундаментальні розробки в сфері розшифровки нейронної активності під час спілкування належать вченим з Колумбійського університету, Стенфорду, та Університету Каліфорнії, які вивчають можливості та проблеми декодування нейронної активності у контексті мовлення [4, 5]. В Україні питання технологізації мовної освіти розглядають дослідники у галузі когнітивної лінгвістики та лінгводидактики, хоча суто нейропедагогічний ракурс в Україні поки що залишається малодослідженим. Комерційні розробки компаній Neuralink, EMOTIV, Neurable, Synchron демонструють практичну спрямованість галузі, де освітні можливості нейроінтерфейсів визнаються як пріоритетний напрямок розвитку [6].

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз головних векторів впливу нейротехнологій на мовну освіту, визначення перспектив, ризиків та потенціалу їх практичного застосування у освітній сфері, а також окреслення морально-етичних меж використання нейроінтерфейсів.

Результати дослідження. Вивчення мови задіює зону Брока, зону Верніке, префронтальну кору та гіпокамп – одна з найскладніших когнітивних задач для мозку. Нейротехнології дають змогу не лише спостерігати за цими процесами, а й втручатися в них.

Портативні EEG-пристрої з легкими класифікаційними моделями визначають рівень ментального навантаження й уваги з точністю понад 85% у реальних навчальних умовах [2]. Практичний наслідок – можливість виявляти «ілюзорну компетентність»: ситуацію, коли учень впевнений, що засвоїв матеріал, але нейронні патерни вказують на поверхневу обробку.

Нейро-адаптивна система працює за замкненим циклом. Фіксує пік когнітивного навантаження й уповільнює подачу матеріалу, додає візуальну опору

або генерує спрощену аналогію.

У стані «потoku» або високої залученості система може пропонувати складніші завдання та умови для підтримання оптимального рівня виклику [2]. Попередні дослідження показують, що таке динамічне, гнучке регулювання складності зменшує рівень фрустрації в студентів.

Окремий напрямок – нейромодуляція: транскраніальна стимуляція постійним струмом (tDCS) і транскраніальна магнітна стимуляція (TMS). Обидва методи тимчасово змінюють збудливість нейронів у конкретних зонах мовної мережі. Анодна стимуляція зони Брока покращує розпізнавання слів і скорочує час реакції при лексичних завданнях [9]. При протоколі прямого вивчення пар слово-переклад tDCS показала вищі результати засвоєння порівняно з плацебо. Транскутанна стимуляція блукаючого нерва (tcVNS) діє інакше, а саме через норадренергічну систему прискорює запам'ятовування вже в перші 2–4 дні, а ефект тримається до 24 годин після завершення сесії [12].

Архітектури трансформерів дозволяють декодувати нейронну активність у зв'язний текст. Підтверджено експериментально, що мозок і великі мовні моделі обробляють мову за схожими обчислювальними принципами [5]. Використовуючи багатовимірні контекстні ембедінги моделі GPT-2, дослідники змогли успішно передбачити активність мозку, записану за допомогою електрокортикографії, під час природних розмов. Стенфордські вчені продемонстрували, що навіть коли людина лише уявляє, як вона вимовляє слово, у моторній корі виникають чіткі та стійкі патерни активності [15]. Через це відкривається перспектива «ментальної практики» – студенти зможуть практикувати вимову та побудову речень подумки, отримуючи майже миттєвий зворотний зв'язок з системою про правильність граматичної структури ще до того, як слово буде вимовлене вголос.

Нейроінтерфейси пропонують радикально нові можливості для учнів, які раніше були виключені з традиційного освітнього процесу через фізичні або когнітивні обмеження. Для дітей із важкими порушеннями мовлення та моторики

НКІ стають єдиним каналом вираження думок. Програма «BCI@Home» Університету Калгарі довела, що діти з важкою інвалідністю можуть успішно використовувати нейроінтерфейси вдома для досягнення персоналізованих цілей участі в житті суспільства [17]. Застосування EEG-нейрофідбеку при розладах аутистичного спектру в ігрових середовищах допомагає дітям регулювати увагу та емоційні стани – критичні навички для успішної взаємодії в класі [18]. У випадку дислексії, 16-сесійні тренування на базі НКІ показали значне покращення навичок читання слів та дискримінації складів у дорослих [20].

Швидке впровадження нейротехнологій створює виклики, що торкаються фундаментальних прав людини. НКІ здатні фіксувати не лише те, що людина хоче сказати, а й приховані емоції та навіть підсвідомі реакції на певні стимули [25]. У контексті освіти це може призвести до «біометричної психографії», де компанії-розробники знатимуть про рівень інтелекту або схильність до певних помилок учня більше, ніж він сам. Станом на 2025 рік світ почав реагувати на ці загрози через створення нових правових рамок: Колорадо (США) стало першим у світі прикладом юридичного захисту нейронних даних, а Чилі запровадила конституційний захист нейроправ як орієнтир для міжнародної спільноти [27, 28]. ЮНЕСКО активно готує глобальні рекомендації щодо етики нейротехнологій [29].

У майбутньому, де нейро-аналітика стане буденністю, вчитель перетвориться на «нейро-коуча». Використання групових нейро-маркерів дозволить педагогу бачити в реальному часі, коли весь клас втрачає увагу, і ментально змінювати стратегію подачі матеріалу [34]. Кожен клас стане адаптивним простором, де освітня програма автоматично підлаштовується під когнітивний профіль учня, незалежно від того, чи має він РАС, дислексію або є обдарованою дитиною. Проте, як застерігають науковці інституту Макса Планка, діти вчаться мові значно ефективніше за ІІІ не через обсяг даних, а через мультисенсорний, соціальний та емоційний контекст [30]. Нейротехнології можуть прискорити технічні аспекти (лексика, граматики), але навряд чи зможуть повністю замінити глибинне культурне

занурення та людську взаємодію.

Висновок. Вплив нейротехнологій на майбутнє мовної освіти є багатограним і незворотним. Ми є свідками переходу від зовнішнього стимулювання навчання до внутрішньої оптимізації мозкових процесів. Перспективи відкривають шлях до подолання мовних бар'єрів за лічені місяці замість років, повернення голосу тим, хто його втратив, та демократизації доступу до якісної персоналізованої освіти. Однак питання нейроприватності, потенційної маніпуляції свідомістю та поглиблення соціальної нерівності через нерівний доступ до нейро-покращень вимагають негайної уваги з боку політиків, етиків та освітян. Мовна освіта майбутнього – це баланс між технологічною досконалістю НКІ та незмінною цінністю людського спілкування, яке залишається головним стимулом для розвитку нашого мозку. Готовність суспільства до прийняття цих технологій залежатиме не лише від їхньої ефективності, а й від нашої здатності зберегти когнітивну автономію особистості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Mind and machine: The state of neurotech in 2025 // LEAP:IN. URL: <https://www.insights.onegiantleap.com/blogs/mind-and-machine-the-state-of-neurotech-in-2025/>
2. From neurotechnology to the classroom: the promise of neuro-adaptive learning // Frontiers in Human Neuroscience. 2025. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/human-neuroscience/articles/10.3389/fnhum.2025.1733768/full>
3. Challenges and advances in brain-computer interfaces // Penn Today. URL: <https://penntoday.upenn.edu/news/challenges-and-advances-brain-computer-interfaces>
4. Silicon Chips on the Brain: Researchers Announce a New Generation of Brain-Computer Interface // Columbia Engineering. URL:

<https://www.engineering.columbia.edu/about/news/silicon-chips-brain-researchers-announce-new-generation-brain-computer-interface>

5. A shared linguistic space for transmitting our thoughts from brain to brain // PMC. 2023. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10327051/>

6. BCIs in 2025: Trials, Progress, and Challenges // Andersen Lab. URL: <https://andersenlab.com/blueprint/bci-challenges-and-opportunities>

7. Neuralink and Musk's Neurochips: How Future Technologies Could Transform Language Learning // Native Speakers. URL: <https://nativespeakers.co/blog/neuralink-language-learning-future>

8. Language Learning Trends 2026 // Abblino. URL: <https://abblino.com/language-learning-trends-2026/>

9. Transcranial direct-current stimulation of core language areas facilitates novel word acquisition // PubMed. 2024. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39414128/>

10. Treating lexical retrieval using letter fluency and tDCS in primary progressive aphasia // Aphasiology. Taylor & Francis. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02687038.2021.1881432>

11. Pre-frontal tDCS improves sustained attention and promotes artificial grammar learning in aphasia // PMC. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10021860/>

12. Transcutaneous cervical vagus nerve stimulation enhances second language word learning // PMC. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11282064/>

15. Study of promising speech-enabling interface offers hope for restoring communication // Stanford Medicine. 2025. URL: <https://med.stanford.edu/news/all-news/2025/08/brain-computer-interface.html>

17. BCI@Home: Brain Computer Interface Solutions to Enable Youth Living With Severe Disabilities // ClinicalTrials.gov. URL: <https://clinicaltrials.gov/study/NCT07073378>

18. Effectiveness of brain-computer interface interventions in autism // PMC. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12815232/>

20. Towards a Brain-Computer Interface (BCI) for Improving Phonological Processing in

- Developmental Dyslexia // bioRxiv. 2026. URL:
<https://www.biorxiv.org/content/10.64898/2026.01.23.700941v1>
25. When Thought Becomes Tradeable: Legislating Neuroprivacy Frameworks in the BCIs Commercial Era // ResearchGate. URL:
<https://www.researchgate.net/publication/396613938>
27. Regulating neural data processing in the age of BCIs: Ethical frameworks // PMC. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11951885/>
28. Toward Ethical and Transparent Brain-Computer Interfaces // IntechOpen. URL: <https://www.intechopen.com/online-first/1236175>
29. Towards a draft text of a Recommendation on the Ethics of Neurotechnology // UNESCO. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000389438>
30. Why Children Learn Language Faster Than AI // Neuroscience News. URL: <https://neurosciencenews.com/ai-child-language-29333/>
34. Neurotechnology and the Future of Lifelong Learning // ITCILO. URL: <https://www.itcilo.org/neurotechnology-and-future-lifelong-learning>

UDC 378:81'243:37.091.3:004

Petrenko Viktoriia Yuriiivna
Senior Lecturer at the Department of Philology and Translation

Kyiv National University of Technologies and Design

**INNOVATIVE APPROACHES TO LANGUAGE AND LITERARY
 EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION AND EMI**

Abstract. This paper discusses practical ways of improving language and literary education in the context of digitalisation and English-Medium Instruction (EMI). It focuses on the use of digital tools, interactive teaching methods and artificial intelligence

in everyday classroom practice. The study highlights how these approaches influence students' motivation, comprehension and communication skills, and considers the changing role of the teacher in a modern educational environment.

Keywords: language education, literary education, digitalization, EMI, digital tools, artificial intelligence.

Problem Statement

In recent years, language and literary education has undergone noticeable changes due to the rapid development of digital technologies and the growing spread of English-Medium Instruction (EMI). Universities increasingly introduce courses taught in English, which expands academic opportunities but also creates serious challenges for both students and teachers. Many students struggle to understand complex academic content in a foreign language, especially when they lack sufficient linguistic support [1, p. 12].

At the same time, teachers are expected to redesign their courses, adapt materials and combine subject knowledge with language support. In practice, this often happens without systematic methodological guidance, which makes the teaching process more complicated and time-consuming.

Digitalisation has also transformed students' expectations. Traditional lecture-based formats are no longer sufficient, as students expect more interaction, flexibility and engagement. As a result, there is a clear need to rethink both the content and methods of language and literary education.

Analysis of Recent Research

Recent research shows that EMI is becoming a stable and widespread practice in higher education and plays a key role in internationalisation processes [1]. However, scholars emphasise that its effectiveness depends on the availability of language support and the level of teacher preparation [2, p. 8].

Researchers also highlight the importance of digital tools in enhancing student engagement and participation when they are used meaningfully rather than mechanically [3]. In addition, artificial intelligence is increasingly seen as a promising tool for

supporting personalised learning and providing immediate feedback [5, p. 4]. At the same time, the development of digital competence is considered a necessary condition for effective teaching in modern educational environments [4].

Research Objective

The aim of this study is to identify practical and effective approaches to language and literary education in the context of digitalisation and EMI, focusing on real teaching practices and student needs.

Research Results

One of the most noticeable trends in recent years is the active integration of digital tools into the learning process. Online platforms, interactive presentations and multimedia materials make lessons more dynamic and accessible. Students tend to be more engaged when they can interact with the content rather than simply listen to explanations [3]. Another important approach is the use of authentic materials. Real texts, videos and literary excerpts allow students to see how language functions in real contexts. This not only improves language skills but also supports the development of critical thinking and analytical abilities.

Interactive teaching methods also play a significant role. Group discussions, project work and case studies encourage students to express their ideas, defend their opinions and collaborate with others. This is particularly important in EMI contexts, where communication skills are essential.

Artificial intelligence tools can support independent learning by providing instant feedback and helping students improve their writing and language use [5]. However, these tools should be used carefully and as a complement to teaching rather than a replacement. It is also important to note that the role of the teacher is gradually changing. The teacher is no longer just a source of knowledge but becomes a facilitator who guides students, supports their learning process and creates a positive and inclusive learning environment [2].

Based on teaching practice, it can be observed that students respond more positively

to courses where digital tools and interactive methods are combined with clear explanations and structured support. This suggests that a balanced approach is more effective than relying on any single method.

Conclusions

In conclusion, digitalisation and EMI are reshaping language and literary education. The most effective approach involves combining digital technologies, interactive teaching methods and clear language support. At the same time, it is essential to maintain a human-centred perspective and ensure that technology enhances rather than replaces meaningful learning.

Further research should focus on the long-term impact of these approaches and on developing practical guidelines that can help teachers successfully integrate EMI and digital tools into their courses.

REFERENCES

1. Galloway N., Rose H. English Medium Instruction and the English Language Practitioner. Available at: <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:fadfl108-42e6-4c78-be87-f9637d6f68cd/files/r12579s57w>
2. Alqarni O. M. et al. English Medium Instruction in Saudi Arabia: A Systematic Review. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1441532.pdf>
3. Bond M. et al. Emergency remote teaching in higher education. Available at: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8403509/>
4. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators. Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>
5. Crompton H., Burke D. Artificial intelligence in higher education: the state of the field. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1186/s41239-023-00392-8>

Plotnikova N.V., Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

MODERNIZATION OF STUDENTS' LANGUAGE TRAINING IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. *The article considers the problem of modernization of university foreign language programs in the context of the integration of information technologies. Modern approaches to the use of digital tools, distance learning platforms and artificial intelligence in language education are analyzed. The need to update the content of curricula taking into account the digital transformation of education is substantiated. The main directions of implementing information technologies in the process of teaching foreign languages in higher education institutions are determined.*

Keywords: *information technology, digitalization of education, artificial intelligence, distance learning, language competence.*

Problem Statement. The current stage of society's development is characterized by the rapid digitalization of all spheres of life, which necessitates the modernization of educational programs, in particular in the field of teaching foreign languages. Traditional teaching methods no longer fully meet the requirements of a globalized information society, where mobility, access to information, and digital competencies are important.

University programs often do not take into account the capabilities of modern information technologies, which reduces the effectiveness of forming students' language competence. At the same time, the integration of digital tools opens up new opportunities for individualizing learning, creating an authentic language environment, and increasing student motivation.

Analysis of recent sources. Analysis of psychological, pedagogical and methodological literature and review of Internet sources indicate that the issue of using

digital technologies in the educational process has been studied by many scientists, such as Besarab O., Bykov V., Gurevich R., Zhaldak M., Kalinichenko T., Kovalenko O., Kokhan O., Likhosherstova V., Nozdrachova A., Prosyana D., Spivakovsky O. etc [2, p. 29].

Modern research emphasizes the role of digital technologies: multimedia tools, online platforms, and mobile applications, in the formation of language skills. The works of O. Shestopal consider the basics of using information and communication technologies in the educational process. Special attention is paid to the use of artificial intelligence in teaching foreign languages, in particular, the studies of O. Sovhar prove the effectiveness of using AI to personalize learning and develop students' communicative competence [4]. The works of A. Chernenko consider the integration of digital tools in distance learning, which has become especially relevant in the context of global challenges [5].

Purpose of the study. Modern scientific research confirms the need for a comprehensive approach to the modernization of language education, taking into account digital technologies, therefore the purpose of the article is to substantiate the directions of modernization of university programs in foreign languages based on the integration of information technologies and to determine effective approaches to their implementation in the educational process.

Presentation of the main material of the study.

I. The role of information technologies in language education.

Information technologies significantly expand the possibilities of teaching foreign languages. They allow to create an interactive learning environment that provides constant access to educational materials, and also contributes to the development of student autonomy.

The main tools include:

- learning management systems (LMS);
- mobile applications;
- online language learning platforms;

- multimedia resources;
- artificial intelligence tools.

The use of such technologies contributes to the formation of communicative competence and increases the effectiveness of learning.

II. Directions of modernization of curricula.

Modernization of university programs should be carried out in the following directions:

1) Integration of digital platforms.

The use of platforms (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams) allows for blended and distance learning.

2) Use of artificial intelligence.

AI tools (chat bots, automatic translators, speech analysis systems) contribute to the personalization of learning and the development of language skills.

3) Introduction of multimedia technologies.

Video, audio and interactive materials create an authentic language environment.

4) Orientation to a competency-based approach.

Programs should form not only knowledge, but also practical skills in using the language in professional activities.

III. Advantages of integrating information technologies.

The integration of IT into foreign language teaching has a number of advantages:

- individualization of learning;
- increasing student motivation;
- access to authentic materials;
- development of digital competencies;
- the ability to learn at any time and in any place.

As researchers note, digital technologies allow you to simulate real communication situations and ensure effective interaction between participants in the educational process.

IV. Problems and challenges.

Despite significant advantages, there are certain difficulties:

- insufficient level of digital competence of teachers;
- limited access to technical resources;
- need for methodological support;
- risks of excessive dependence on technology.

Thus, the modernization of programs requires a comprehensive approach and training of pedagogical staff.

Research Results. The analysis found that the integration of information technologies is a key factor in the modernization of university foreign language programs. It ensures the improvement of the quality of education, the formation of modern competencies and the adaptation of students to the conditions of a digital society. It was determined that the most effective are blended learning models that combine traditional methods with digital technologies.

Conclusions. Modernization of university programs in foreign languages is a necessary condition for the development of modern education. Integration of information technologies allows to increase the efficiency of the educational process, to ensure individualization of learning and to form the necessary language and digital competencies in students.

Further research should be aimed at developing methods for the effective use of artificial intelligence and digital platforms in language education.

REFERENCES

1. Baidak L. The role of Digital Technologies in Self-Study of a Foreign Language. *Current Issues and Advances in Modern Science*. URL : <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2025/12/re-18.12.2025-81-83.pdf> (дата звернення: 14.04.2026).
2. Ісаєва С., Гринюк С. Застосування сучасних цифрових технологій у процесі викладання іноземних мов. Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи.

2026. № 11. URL : <https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/view/1560/1634>
(дата звернення: 14.04.2026).

3. Коляда І., Косточка І. Інтеграція інструментів штучного інтелекту і навчання іноземних мов. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. URL :
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/73c1a490-1c24-4126-8ff9-d8ef4ef60360/content> (дата звернення: 14.04.2026).

4. Sovhar O., Sovhar H., Plish I. Integrating AI tools into foreign language instruction for students of non-linguistic specialties. *Advanced Linguistics*. 2025. № 16. URL :
<https://al.fl.kpi.ua/article/view/338108/335593> (дата звернення: 14.04.2026).

5. Черненко А.В. Інтеграція цифрових інструментів у процес викладання іноземних мов в умовах дистанційного навчання. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*. 2025. (8) URL : <http://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-06-01> (дата звернення: 14.04.2026).

УДК 81'1:373.5

Полінкевич Олена, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Шевченко І.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО
НАВЧАННЯ (CLIL) У СТАРШІЙ ШКОЛІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Annotation. *The article is devoted to the conditions for implementation the Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach in upper secondary classes of general secondary education institutions in Ukraine, as well as to specific aspects that teachers should take into account while planning the educational process.*

Keywords: *Content and Language Integrated Learning (CLIL), institutions in Ukraine, educational process.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах дедалі більшої актуальності набувають новітні підходи та різноманітні методи навчання іноземних мов. Нині простого володіння іноземною мовою вже недостатньо. Важливого значення набуває сформованість інтегрованих комунікативних умінь, які забезпечують ефективне професійно-ділове спілкування в міжкультурному середовищі. У зв'язку з цим особливу увагу привертає методика CLIL, що здобула широке міжнародне визнання завдяки контекстному засвоєнню іноземної мови.

Методика CLIL передбачає вивчення навчальних дисциплін, зокрема хімії, фізики та біології, засобами іноземної мови. На сучасному етапі найбільш поширеним інструментом реалізації цього підходу є англійська мова.

Аналіз останніх досліджень. Питанню предметно-мовного інтегрованого навчання приділяли увагу в своїх роботах такі вітчизняні науковці, як С. Бобиль Ю. Соболев, Ю. Руднік, О.Ходаковська та ін.

Серед зарубіжних дослідників предметномовного інтегрованого навчання слід виокремити таких науковців як М. Аллен, А. Бонне, Д.Койл, Д. Греддол, Д. Марш, Д. Ларсон І. Тінг, Л. Коллінз, М.Хайер та ін.

Мета дослідження. Метою статті є показати за умови яких факторів можливе успішне впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у старших класах закладів загальної середньої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у старших класах закладів загальної середньої освіти України педагог під час планування освітнього процесу має враховувати такі аспекти:

- забезпечувати поєднання вивчення мови з розвитком мовленнєвих умінь учнів;
- уникати перевантаження здобувачів освіти надмірною кількістю спеціалізованої термінології;

- не обмежуватися лише рецептивними видами діяльності (читанням або аудіюванням);
- застосовувати різноманітні типи вправ і навчальних завдань [5].

Відповідно до підходу CLIL, кожне заняття має бути зорієнтоване на комунікацію. Це означає, що мета, зміст, структура уроку та система занять загалом повинні ґрунтуватися на таких принципах:

Планування уроку має здійснюватися з урахуванням його ролі як складової цілісної системи навчання, що забезпечує поступове досягнення освітньої мети. При цьому важливим є комплексний підхід до опрацювання тем і розділів.

1. Навчальні цілі повинні бути конкретними й досяжними, оскільки час на їх реалізацію обмежений, а засвоєння матеріалу потребує чітко структурованих завдань для ознайомлення та закріплення.
2. Діяльність учнів на уроці має бути активною та результативною. Новий матеріал повинен відпрацьовуватися у різних видах мовленнєвої діяльності, забезпечуючи особистісну залученість кожного учня.
3. Зміст навчання має базуватися на реальних комунікативних ситуаціях і практичних завданнях, а не на абстрактних прикладах.
4. Комунікативна спрямованість реалізується через використання різних організаційних форм роботи, що моделюють життєві мовленнєві ситуації.
5. Учитель виступає рівноправним учасником комунікації, сприяючи створенню автентичного мовного середовища. Важливим компонентом занять є робота з текстами, яку доцільно доповнювати ілюстративними та візуальними матеріалами [5].

У разі роботи з лексикою доцільно застосовувати різні графічні організатори (схеми, діаграми), що допомагають учням структурувати та систематизувати інформацію з тексту. Такі засоби можуть набувати різних форм — від інструкцій до розширених пояснювальних матеріалів.

Типи завдань у межах CLIL не відрізняються принципово від традиційних, однак добираються з урахуванням інтегрованих цілей навчання. Зокрема, можуть використовуватися такі види діяльності:

1. прослуховування тексту з подальшим створенням схеми чи візуалізації;
2. заповнення таблиці на основі прослуханого;
3. фіксація ключової інформації;
4. складання плану тексту;
5. визначення етапів процесу або послідовності дій;
6. заповнення пропусків у тексті [1;2;5].

Методика CLIL передбачає інтегроване використання всіх основних видів мовленнєвої діяльності:

- аудіювання — для формування здатності до спілкування у професійно орієнтованому середовищі;
- читання — як джерело автентичних матеріалів і засіб засвоєння нової лексики;
- говоріння — для розвитку комунікативних умінь у професійній сфері;
- письмо — як інструмент розширення словникового запасу, закріплення знань і розвитку міжкультурної взаємодії.

Таким чином, CLIL забезпечує одночасне опанування змісту навчального предмета та іноземної мови.

Важливою перевагою цієї методики є можливість оптимізації навчального плану: з одного боку, інтегруються різні освітні компоненти, а з іншого — збільшується ефективний час для вивчення іноземної мови.

Разом із тим, перед впровадженням CLIL необхідно врахувати низку організаційних чинників:

- наявність підготовлених педагогічних кадрів;
- можливість міжпредметної співпраці вчителів;
- забезпечення учнів необхідною термінологічною базою іноземною мовою;
- гнучкість розкладу занять і можливість його адаптації під потреби програми [3;4].

Висновки. Отже, за умови врахування зазначених факторів, впровадження CLIL сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення іноземної мови, формуванню здатності до її усвідомленого та практичного використання у повсякденному спілкуванні, розвитку міжкультурної компетентності, удосконаленню лінгвістичних і комунікативних навичок у контексті сучасного глобалізованого світу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Євтушенко Н. Використання методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у процесі підготовки студентів за спеціальністю «інформатика і мова» (бакалаврського рівня). Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації 2020. 86 Том 31 (70) № 4 Ч. 2, pp. 68–72.
2. Євтушенко Н.: Особливості використання методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) при підготовці студентів-філологів педагогічних вузів. Актуальні питання гуманітарних наук 2019. Вип 26, том 1, pp. 77–82.
3. Павлова О.О., Монастирська Л.В.: Перспективи методики предметно-мовного інтегрованого навчання в немовних вишах України. Інноваційна педагогіка 2019. Випуск 18. Т. 3, pp. 78–82.
4. Руднік Ю.В. Впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання : за і проти (світовий досвід) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2896/1/Y_Rudnik_VOU_13_IMMUN_PL.pdf
5. Шевченко І.В., Кордюк О.М.: Переваги використання методики (CLIL) в процесі навчання майбутніх вчителів англійської мови у сучасних ВЗО України. Young Scientist 2018, № 6 (58), pp. 177–180.

УДК: 378.147

Полісьба А. В., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Дем'яненко О. Є.

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Abstract. *This article analyses the role of modern digital technologies in transforming the educational process and shaping a new information and educational environment. The author emphasizes the potential of digitalization for the development of learning, education and the creative potential of learners, and outlines the key tools of digital education. The article highlights the role of distance learning platforms, in particular Moodle and also provides examples of modern AI apps that are effective for integration into the educational process.*

Keywords: *digitalization, educational institution, educational process, information technology, digital educational resources, digital learning environment.*

Постановка проблеми. У сфері освіти, починаючи з пандемії COVID-19, простежується поступове впровадження новітніх технологій, які підлаштовуються під сучасні реалії. Проаналізувавши ситуацію, можна сказати, що не усі традиційні методи навчання є актуальні зараз, тому у зв'язку з цим діджиталізація стала неминучим процесом, що сприяє забезпеченню комфортного та якісного отримання освіти для усіх здобувачів знань.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми діджиталізації освітнього процесу активно досліджуються сучасними науковцями. О. Міщенко, М. Кузнєцова та О. Андрійчик розглядають розвиток освіти в умовах діджиталізації, акцентуючи увагу на трансформації освітнього середовища та впровадженні інноваційних

технологій. В. Биков, О. Спірін й О. Пінчук визначають сучасні завдання цифрової трансформації освіти. О. Стойка та Д. Матейчук аналізують сучасні підходи до впровадження цифрових технологій у закладах вищої освіти, звертаючи увагу на їх вплив на якість навчання. У монографії за редакцією В. Сергієнка та Н. Франчук обґрунтовано теоретико-методичні засади цифрової трансформації освіти.

Мета дослідження полягає в аналізі основних засобів та визначенні шляхів впровадження діджиталізації в освітній процес, ефективності застосування сучасних цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі.

Результати дослідження. Сучасні інформаційні технології можуть ефективно застосовуватися в освітньому процесі для сприяння навчанню, вихованню, розвитку творчого потенціалу студентів та організації їхньої пізнавальної діяльності.

Діджиталізація освіти перетворює традиційну освітню систему на новий напрямок для якісної освіти, а саме збільшується кількість віртуальних освітніх платформ; електронні ресурси можуть використовуватися неодноразово для надання освітніх послуг різного змісту; запроваджуються нові технології в освіті та цифрові освітні платформи. Саме в умовах діджиталізації у напрямку розвитку освіти виникають такі інструменти, як: онлайн-навчання; електронні освітні ресурси; електронний документообіг; тренування з симулятором віртуальної реальності; відбувається формування необхідних компетенцій у цифровому світі [1, с.197].

Інформаційно-освітнє середовище має формуватися на нових технологіях і забезпечувати освітній процес електронними підручниками, електронними навчально-методичними комплексами з відповідних предметів, переліком та настановами із застосування різноманітних веб- та хмарних сервісів, широкосмуговим Інтернетом, а також створювати умови: для запровадження педагогічно виважених моделей навчання; використання хмаро- і мобільно-

орієнтованих навчальних середовищ для формування ключових компетентностей та життєвих навичок учнів; використання різноманітних віртуальних та дослідних лабораторій; для розкриття особистих здібностей учнів, моніторингу особистісних та навчальних досягнень; для врахування власних потреб інформатизації кожного навчального закладу. Використання засобів інформаційно-комунікаційно-технологічних компетентностей (ІКТ) у навчанні може відбуватися у різних організаційних формах: онлайн-курси, онлайн-консультування, онлайн-тренінги, вебінари, використання інтерактивних електронних підручників, електронних віртуальних лабораторій, електронних соціальних мереж, відвідування інтерактивних музеїв науки, створення презентацій, платформ спілкування за науковими інтересами, міжнародних конкурсів з рішення науково-технічних задач, віртуальних технопарків та інші [2, с 31].

Окрім цього, сьогодні існує велика кількість програмних платформ для організації дистанційного навчання, які забезпечують стабільне функціонування системи навіть за умов підвищеного навантаження, вони пропонують широкий спектр інструментів та зручні можливості адміністрування.

Moodle є одним із лідерів управління освітнім контентом, дозволяє створювати електронні освітні курси та проводити як очне, так і дистанційне навчання. Дистанційна платформа Moodle – це модульне, об'єктно орієнтоване, динамічне освітнє середовище, створене для надання викладачам, адміністраторам і здобувачам освіти єдиної, надійної, безпечної та інтегрованої системи для створення індивідуальних освітніх середовищ. Ця платформа дозволяє використовувати інтерактивні методи подання матеріалів, проходити комплексне навчання, вдосконалювати професійні навички на спеціально організованих освітніх курсах і самостійно працювати з освітніми матеріалами [3, с. 300].

Залучення штучного інтелекту в роботі з учнями набуває особливої актуальності, оскільки технології дедалі глибше інтегруються в повсякденне життя. Така нова парадигма відкриває можливості для змістовного й захопливого

навчання, сприяє формуванню ключових компетентностей, розвитку критичного мислення та творчого потенціалу.

Однією з основних переваг використання ІІІ є можливість індивідуалізації навчального процесу. Системи на основі ІІІ можуть адаптуватися до потреб кожного учасника освітнього процесу, надаючи індивідуальні завдання та вправи з урахуванням їхніх здібностей та інтересів. Це дозволяє кожному розвиватися у власному темпі та на своєму рівні. Навчальна діяльність, побудована на основі ІІІ може сприяти розвитку критичного мислення. Завдяки інтерактивним іграм, завданням та симуляціям, учні мають змогу розвивати аналітичні навички та навички прийняття рішень у веселій та захоплюючій формі [4, с.343].

Сучасні ІІІ-додатки, такі як Khan Academy Kids (Khanmigo), Duolingo Max, Socratic by Google, Quizlet Q-Chat та Photomath, демонструють високий потенціал для інтеграції в освітній процес. Вони забезпечують персоналізоване навчання, миттєві підказки, адаптивне опрацювання матеріалу та аналітику прогресу. Використання цих інструментів підсилює ефективність навчання та сприяє формуванню сучасних цифрових компетентностей здобувачів освіти.

Висновки. Діджиталізація освітнього процесу сприяє особистісному розвитку студентів, дає їм змогу ефективно керувати власними навчальними результатами та допомагає подолати психологічні бар'єри. Також варто зазначити, що інформаційний розвиток створює нові ролі учасників навчального процесу, де зазнають істотних змін форми, методи та засоби передачі навчального контенту. Сучасні учні очікують, що знання будуть подаватися швидко, стисло та в зручний для них час і в зручному для них місці. Вони віддають перевагу інтерактивним формам навчання, що базуються на активній участі та використанні елементів гейміфікації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Міщенко О., Кузнєцова М., Андрійчик О. Розвиток освіти в умовах діджиталізації. *Наука і техніка сьогодні*. № 11(11) (2022). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-11\(11\)-194-202](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-11(11)-194-202) .
2. Биков В., Спірін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. Вип. 1. С. 27-36.
3. Стойка О., Матейчук Д. Сучасні підходи до впровадження цифрових технологій в освітній процес ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 62, том 2, 2023. С. 297-301.
4. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади: монографія / за заг. ред. В. П. Сергієнка; за наук. ред. Н. П. Франчук. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 382 с.

УДК 378.147:811.111

Тішечкіна К.В.

Дубінка Є.В.

Миколаївський національний аграрний університет

OVERCOMING THE LANGUAGE BARRIER FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES

The paper examines the problem of overcoming the language barrier among students of non-linguistic majors in the process of learning English as a foreign language. It provides a comprehensive analysis of the psychological, methodological, and social factors that contribute to communication difficulties, including foreign language anxiety,

low self-confidence, and insufficient opportunities for communicative practice. Particular attention is devoted to contemporary pedagogical approaches aimed at reducing language anxiety and enhancing students' communicative competence. The study emphasizes the effectiveness of interactive instructional methods, such as role-playing, discussions, and project-based learning, alongside the integration of digital technologies, including artificial intelligence-based tools and gamification techniques. Practical examples are presented to illustrate how a supportive learning environment and professionally oriented tasks can facilitate active language use and improve students' communicative performance.

Keywords: *language barrier, foreign language anxiety, non-linguistic students, communicative competence, English language teaching, interactive methods, digital tools, motivation.*

The problem of overcoming the language barrier among students of non-linguistic specialties has become increasingly relevant in the context of globalization, digitalization, and the growing demand for foreign language proficiency in professional communication. In modern higher education, not only is English an academic subject, but it is also a key tool for accessing international information resources, participating in academic mobility programs, and ensuring competitiveness in the labor market. However, despite years of formal instruction, many students experience significant difficulties in oral communication, which are commonly described as a language barrier. This phenomenon manifests itself in fear of speaking, low self-confidence, avoidance of communicative situations, and high levels of anxiety, which ultimately reduce the effectiveness of the learning process.

Recent studies confirm that foreign language anxiety remains one of the most influential factors affecting language acquisition and performance. In particular, emotional factors such as solicitude and lack of confidence can significantly hinder students' ability to process and produce language, even when their linguistic competence

is sufficient [1]. Moreover, contemporary research highlights that technological and educational transformations have not eliminated this issue; instead, they have introduced new challenges related to digital learning environments [2]. At the same time, innovative approaches such as virtual reality and interactive environments have demonstrated potential in reducing anxiety and increasing communicative confidence among learners [3]. Ukrainian scholars also emphasize that the language barrier among students is closely related to insufficient communicative practice and low motivation [4, 5].

The aim of this study is to identify the main causes of the language barrier among students of non-linguistic specialties and to substantiate effective pedagogical strategies for overcoming it in the process of learning English as a foreign language.

The language barrier is a complex psycholinguistic phenomenon influenced by psychological, methodological, and social factors. Among psychological factors, the most significant are fear of making blunders, low self-esteem, and communication anxiety. Students often perceive errors as a sign of failure rather than as a natural part of the learning process, which leads to avoidance of speaking activities. For example, during classroom discussions, many students prefer to remain silent even when they know the answer, fearing negative evaluation from peers or the teacher. As noted by recent studies, foreign language anxiety is closely related to learners' self-perceived competence and frequency of language use [1].

Methodological factors also play a crucial role in the formation of the language barrier. Traditional teaching approaches, which prioritize grammar and translation over communication, often fail to provide students with sufficient opportunities for real-life language use. For instance, in many non-linguistic programs, English classes are limited to reading and translating professional texts, while speaking activities are minimized. As a result, students develop passive knowledge that is difficult to apply in spontaneous communication. Ukrainian researchers underline that the lack of communicative tasks and interactive methods significantly contributes to students' communicative difficulties [6].

In order to overcome the language barrier, it is essential to implement

communicative and student-centered teaching approaches supported by practical classroom strategies. One effective method is the use of role-playing activities that simulate professional situations. For example, students of agricultural specialties can participate in a simulated international conference where they present their research in English, discuss innovations in agribusiness, or negotiate with foreign partners. Such activities not only develop speaking skills but also increase students' confidence and motivation.

Another practical strategy is the use of structured speaking tasks with gradual complexity. At the initial stage, students may work in pairs using guided dialogues (e.g., introducing themselves, describing their field of study), while at more advanced stages they engage in debates or problem-solving discussions. For instance, students can be asked to discuss environmental challenges in agriculture and propose solutions in English, which integrates language learning with professional content.

Digital technologies also provide effective tools for reducing the language barrier. The use of AI-based chatbots and conversational platforms allows students to practice speaking in a low-anxiety environment. For example, students can interact with virtual assistants to practice everyday or professional communication scenarios without fear of making mistakes. According to Rudnik, such tools help students overcome psychological barriers and develop communicative competence. Similarly, the use of video recording tasks – where students record short presentations and analyze their performance – can significantly improve self-confidence and speaking fluency [4].

Gamification is another effective approach. For example, teachers can organize vocabulary competitions, role-based missions, or interactive quizzes where students earn points for participation rather than accuracy alone. This shifts the focus from fear of mistakes to active engagement, thereby reducing anxiety and encouraging communication.

An essential condition for overcoming the language barrier is the creation of a supportive psychological climate in the classroom. The teacher should act as a facilitator

who encourages students to express their ideas freely, tolerates mistakes as part of the learning process, and provides constructive feedback. For instance, instead of correcting every error immediately, the teacher may focus on the content of students' messages and provide feedback after the activity, which helps maintain communicative flow and reduces stress.

Motivation also plays a crucial role. Students of non-linguistic specialties often perceive English as unrelated to their future careers. Therefore, integrating professionally oriented content into language instruction is essential. For example, engineering students can analyze technical manuals in English, while economics students can discuss international market trends. This approach demonstrates the practical value of language skills and increases students' willingness to communicate. As noted by Yunina, the integration of professional context into language learning significantly enhances student engagement and reduces communicative anxiety [5].

In conclusion, the language barrier among students of non-linguistic specialties is a multifaceted problem that requires a comprehensive and systematic approach. Psychological factors, teaching methods, and learning environments all contribute to its formation and persistence. Modern research confirms that foreign language anxiety remains a key obstacle to effective communication, but it can be significantly reduced through communicative methods, interactive technologies, and supportive pedagogical practices. The inclusion of practical, professionally oriented tasks, the use of digital tools, and the creation of a positive classroom environment are essential for overcoming the language barrier.

REFERENCES

1. Leong, C. X. R. Language anxiety in EFL and ESL academic environments. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1080/13488678.2025.2548997>.

2. Huang, L., & Liu, M. The impact of technology on foreign language anxiety. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. 12, 1, 1–19. URL: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05921-6>.

3. Gu, L. Virtual reality and foreign language anxiety. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. 15(23). URL: <https://doi.org/10.3390/app152312574>.

4. Rudnik, Yu. Використання чат-ботів у навчанні іноземних мов. *Освітологічний дискурс*. 2024. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50456>.

5. Yunina, O. Artificial intelligence tools in higher education language teaching. *The Modern Higher Education Review*. 2023. 8, 77–90. URL: <https://doi.org/10.28925/2617-5266.2023.85>.

6. Zhukevych, I., & Spiricheva, O. Artificial intelligence in language learning. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. 3 (3), 45–55. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240303.06>.

УБК 37.091.3:811.111

Трофименко Дар'я Андріївна, здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Баркасі Вікторія Володимирівна

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ

The article examines the use of interactive learning tools in teaching English in lyceums, with a focus on developing students' listening and speaking skills. The study analyzes theoretical foundations of interactive learning and highlights the effectiveness of digital and communicative methods. Special attention is given to the role of interactive technologies in increasing students' motivation and engagement. The results confirm that

interactive tools significantly improve communicative competence and learning outcomes.

Keywords: interactive learning, speaking skills, listening skills, English language teaching, digital tools, communicative competence.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку освіти, зокрема в контексті цифровізації та переходу до компетентнісного підходу, особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності навчання іноземних мов у ліцеях. Традиційні методи навчання, що базуються переважно на репродуктивній діяльності, не забезпечують достатнього рівня сформованості комунікативних умінь, зокрема аудіювання та говоріння. Як засвідчує аналіз педагогічної практики Н. Коломієць, А. Марганець, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Самохіна, М. Скрипник, С. Стил'як, О. Ярошенко, учні часто мають труднощі зі сприйняттям автентичного мовлення та побудовою власних висловлювань у реальних комунікативних ситуаціях. Саме тому перспективними є інтерактивні засоби навчання, які забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі та створюють умови для практичного використання мови.

Аналіз останніх досліджень. Проблема інтерактивного навчання активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, О. Пометун визначає інтерактивне навчання як організацію освітнього процесу на засадах активної взаємодії всіх його учасників [3]. Подібної думки дотримується І. Яцик, підкреслюючи роль безпосередньої взаємодії учнів із навчальним середовищем [5]. Дослідники Д. Джонсон і П. Джонсон розглядають інтерактивне навчання у межах кооперативного підходу, акцентуючи увагу на спільній діяльності учнів [2]. У свою чергу, С. Коваль наголошує на ефективності інтерактивних форм роботи для розвитку мовленнєвих навичок, зазначаючи, що рівень залученості учнів значно зростає порівняно з традиційними методами [8].

Мета статті – теоретичне обґрунтування та аналіз ефективності використання інтерактивних засобів навчання для розвитку вмінь аудіювання та

говоріння в учнів ліцеїв.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній методиці навчання іноземних мов інтерактивні засоби розглядаються як ефективний інструмент організації навчального процесу на засадах активної взаємодії. Інтерактивність передбачає спільне конструювання знань у процесі діалогу, співпраці та рефлексії, що забезпечує включення учнів у реальну мовленнєву діяльність.

Освітній процес, побудований на засадах інтерактивності, спрямований на інтенсивну комунікативну взаємодію, яка, однак, не є самодостатньою. Ключова спрямованість інтерактивних методів полягає у комплексному становленні особистості учня, плеканні його здатності до незалежного мислення й активного пізнання. Перед педагогом, який впроваджує інтерактивний підхід, стоїть завдання стимулювати й підтримувати самостійну освітню активність учнів.

У науковому дискурсі слово «інтерактивний» фігурує у двох ключових площинах: одна стосується педагогічних підходів і методик викладання, інша – із запровадженням інформаційних технологій у сферу освіти, що й є предметом уваги цього дослідження. Як стверджує С. Омар та її співавтори, класичні (традиційні) способи навчання демонструють недостатню ефективність, адже вони не забезпечують належного рівня активної участі та взаємодії між здобувачами освіти в рамках навчального процесу [7].

Теоретичною основою використання інтерактивних засобів є концепція інтерактивного навчання, яку в педагогічній науці пов'язують із ідеями діалогічності та співробітництва. У свою чергу, Д. Джамас і В. Тінеді дослідили важливість інтерактивного навчання, зазначаючи, що освітнє середовище реалізується таким чином, щоб залучати всіх учнів до процесу, виключаючи домінування викладача чи вузького кола осіб. Цей висновок розкриває суть інтерактивного підходу, який базується на дружності та взаємодопомозі [2].

Навчання іноземної мови в ліцеях потребує оновлення як змісту, так і методів роботи з обов'язковим урахуванням індивідуальних особливостей та інтересів

учнів, що створює умови для розвитку їхньої інтелектуальної активності й соціальної ініціативності. У процесі іншомовної освіти в ліцеїстів формуються загальні пізнавальні здібності та розвивається абстрактно-понятійне мислення [4].

Для ефективного розвитку вмінь аудіювання та говоріння учнів ліцею необхідно, передусім, сформувати в них здатність сприймати усне мовлення, розуміти зміст висловлювання, виокремлювати головну інформацію, оцінювати почуте та адекватно реагувати на нього. Важливим є також уміння логічно й послідовно висловлювати власну думку, аргументувати позицію та брати участь у комунікативній взаємодії.

Реалізація цих завдань потребує створення відповідних умов навчання, зокрема організації постійної мовленнєвої практики, використання автентичних матеріалів, моделювання реальних ситуацій спілкування та залучення учнів до активної взаємодії.

На нашу думку, саме інтерактивні засоби навчання є найбільш доцільним інструментом для досягнення зазначених цілей у навчанні англійської мови в ліцеї. Їх використання дозволяє поєднувати аудіювання та говоріння в межах єдиного навчального процесу. Зокрема, платформи типу Liveworksheets доцільно застосовувати для розвитку навичок аудіювання через інтеграцію аудіоматеріалів із завданнями на розуміння, тоді як сервіси Zoom, Padlet або Google Jamboard забезпечують організацію усного мовлення через дискусії, роботу в парах і групах. Водночас такі інструменти, як Quizlet і Kahoot, ефективні на етапі підготовки, оскільки сприяють засвоєнню лексики, необхідної для подальшої комунікації.

Так, Т. Коваль підкреслює, що використання аудіозаписів, подкастів, фільмів і відеоматеріалів не лише тренує сприйняття мовлення на слух, а й занурює учнів у культурний контекст, розвиваючи мовленнєву інтуїцію та соціокультурну компетентність [1]. Водночас інтерактивні платформи, такі як Liveworksheets, дозволяють поєднувати аудіоматеріали з вправами на перевірку розуміння, що активізує процес сприйняття та забезпечує самоконтроль.

Висновки. Інтерактивні засоби навчання забезпечують інтегрований розвиток аудіювання та говоріння, оскільки учні одночасно виступають у ролі слухачів і мовців. Це дозволяє формувати комунікативну компетентність у процесі навчання англійської мови в ліцеї в умовах, максимально наближених до реального спілкування. Їх систематичне використання підвищує мотивацію учнів, активізує мовленнєву діяльність та сприяє досягненню кращих результатів навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Коваль Т. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Інформаційні технології і засоби навчання. №6 (26).
Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/546/451>
2. Годованець Н.І. Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Вип. 3 (40). С. 60–62.
3. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2014. С. 7-19.
5. Чернобай І. В. Ефективність використання інтерактивних методів навчання англійської мови для підвищення мотивації учнів базової школи : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) / наук. кер. І. М. Міщук ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 111 с.
6. Djamas, D., Tinedi, V., & Yohandri, A. (2021). Development of interactive multimedia learning materials for improving critical thinking skills. In Information Resources Management Association (Ed.), *Research anthology on developing critical*

thinking skills in students (pp. 507-525). Hershey: IGI Global. doi: [10.4018/978-1-7998-3022-1.ch026](https://doi.org/10.4018/978-1-7998-3022-1.ch026).

7. Norms of literary language. December . Available: □Online□9, 2019. <https://is.gd/goHt1i> Data zvernennia: Hrud. 06, 2022.

8. Siti Fatimah Omar, et al., Interactive language learning activities for learners' communicative ability. International Journal of Evaluation and Research in Education. (IJERE) Vol. 9, No. 4, December 2020, 1010–1016.

УДК 378.091.33:811(07)

Хасматулін А.Р., здобувач ступеня PhD,

Науковий керівник: Безкоровайна О.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Abstract

This paper explores the role of gamification and interactive platforms as effective tools for intensifying foreign language learning in higher education. It analyzes how game-based mechanics and digital environments increase student engagement, motivation, and the practical application of linguistic skills. By examining various interactive resources, the study highlights their potential to modernize teaching methods in line with European educational standards. The findings suggest that integrating these technologies fosters a more dynamic and student-centered approach to philological education.

Ключові слова: гейміфікація, інтерактивні платформи, вивчення іноземних мов, вища школа, освітня інтеграція.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні

характеризується активною інтеграцією у європейський освітній простір, що висуває нові вимоги до рівня володіння іноземними мовами майбутніми фахівцями. На сьогоднішній день традиційні методи навчання часто не забезпечують необхідної інтенсивності та гнучкості освітнього процесу і зазвичай це призводить до зниження мотивації здобувачів освіти у ЗВО. У сучасному контексті, де відбувається стрімка цифровізація суспільства постає гостра потреба у впровадженні інноваційних підходів, зокрема гейміфікації та інтерактивних платформ, що дозволяють змінити роль здобувача вищої освіти з пасивного слухача та виконувача завдань на активного учасника через комунікацію, інтенсифікуючи при цьому процес засвоєння знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов досліджували багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, теоретичні аспекти гейміфікації висвітлено у працях М. Хусейнович. [5] Питання впровадження інтерактивних технологій у вищій школі розглядали такі дослідники, як О. Безкоровайна, О. Дишаковська, М. Кабанова, Л. Мороз, Я. Петрівський, О. Тарнопольський та інші. [1, 2, 3, 4] Водночас, незважаючи на достатню кількість напрацювань, питання адаптації та допоміжних механізмів щодо адаптації і впровадження ігрових елементів до специфіки філологічної освіти, звичайно потребують додаткового вивчення.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі практичного потенціалу гейміфікації та інтерактивних платформ як інструментів інтенсифікації іншомовної підготовки здобувачів освіти у ЗВО.

Інтенсифікація навчання іноземних мов передбачає передачу більшого обсягу інформації за менший проміжок часу при одночасному підвищенні якості засвоєння матеріалу здобувачами освіти. Одним із найбільш перспективних інструментів для досягнення цієї мети можна вважати гейміфікацію, тобто використання ігрових елементів та механік у неігровому контексті, а саме в освітньому процесі задля

більш ефективного засвоєння знань і навичок. [2, 5]

Для кращого розуміння варто виділити основні компоненти гейміфікації:

1. Динаміка: використання обмежень за часом, що стимулює швидкість реакції та активізацію лексичного запасу;
2. Механіка: використання класичних ігрових функцій, таких як: система балів, рівнів, значків, таблиць лідерів, що створює здорове конкурентне середовище;
3. Зворотний зв'язок: миттєва перевірка завдань дозволяє здобувачам освіти відразу бачити помилки та коригувати свої знання;
4. Додатково, до такої програми можна включити бонуси та інші нагороди для більшої мотивації. [5, 6]

Також, говорячи про вже існуючі сучасні інтерактивні платформи, можна зробити певну класифікацію за їх функціональним призначенням:

1. Платформи для мобільного навчання (наприклад Duolingo, Memrise, Busuu та ін.). Такі інструменти використовують алгоритми інтервальних повторень, що важливо для інтенсивного вивчення лексики. Також необхідно звернути увагу на новаторський підхід — мікронавчання, адже це дозволяє здобувачам освіти займатись регулярно та у будь-який момент, використовуючи короткі проміжки часу;
2. Інструменти для створення вікторин та опитувань (наприклад Kahoot!, Quizizz, Wordwall та ін.). Такі сервіси перетворюють перевірку знань на ігрове змагання. Наприклад, використання Kahoot! на практичних заняттях дозволяє викладачам перевірити рівень засвоєння матеріалу всією групою усього за декілька хвилин в абсолютно ненапруженій обстановці, на відміну від того, як часто це трапляється під час контрольних занять;
3. Системи управління навчанням (наприклад Moodle та Google Classroom). Такі системи виступають помічниками в сфері менеджменту освітнього процесу. Вони дозволяють створювати різноманітні завдання в багатьох форматах і здобувачі освіти повинні виконати завдання і завантажити роботи

безпосередньо на платформу. Це забезпечує концентрацію уваги і робить процес навчання значно швидшим і простішим;

4. Віртуальні дошки та колаборативні інструменти (наприклад Padlet та Miro). Такі інструменти покращують групову роботу та сприяють розвитку навичок письма, що дозволяє здобувачам освіти одночасно працювати над проєктами в режимі реального часу. [1, 3, 5, 6]

Ще одним важливим аспектом інтенсифікації є психологічне розвантаження. Гейміфікація може знизити мовний бар'єр та страх перед помилками, оскільки ігрова форма зазвичай сприймається як безпечне середовище для експериментів. Така практика веде до зростання академічної успішності та підвищення рівня автономності здобувачів освіти. [3, 5]

Додатково варто зауважити, що впровадження таких засобів потребує від викладача нових ролей, а саме тьютора і фасилітатора, адже викладач не просто надає інформацію, а створює інтерактивне середовище. Необхідно дотримуватись балансу між ігровими компонентами та академічним змістом, для того, щоб гейміфікація залишалась частиною освітнього процесу, а не перетворювалась на розвагу заради розваги. [3, 4, 5]

Висновки. Використання гейміфікації та інтерактивних платформ є дієвим засобом покращення та інтенсифікації навчання іноземних мов у вищій школі. Вони забезпечують високу мотивацію та залученість здобувачів освіти, персоналізацію навчання й ефективний розвиток комунікативної компетенції. Інтеграція таких інструментів у навчальний процес однозначно сприяє наближенню філологічної освіти в Україні до європейських стандартів, що безумовно робить її більш технологічною, конкурентоспроможною, персоналізованою та орієнтованою на результат. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних рекомендацій щодо використання технологій віртуальної та доповненої реальності для глибшого занурення здобувачів освіти у автентичне мовне середовище.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ / О.В. Безкоровайна, Л.В. Мороз - Вісник Житомирського державного університету, 2012
2. Безкоровайна, О., & Дишаковська, . О. (2020). ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ. Інноватика у вихованні, 2(11), 56-62. <https://doi.org/10.35619/iiv.v2i11.273>
3. Інноваційні підходи до організації методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови (на прикладі спільного проекту Британської Ради в Україні та Міністерства освіти і науки України Шкільний учитель нового покоління) / Я. Петрівський, О.В Безкоровайна - Нова педагогічна думка, 2018
4. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.
5. Huseinovic, Lamija. (2023). The Effects of Gamification On Student Motivation And Achievement In Learning English As A Foreign Language In Higher Education. MAP Education and Humanities. 4. 10-36. 10.53880/2744-2373.2023.4.10.
6. https://www.humanrestorationproject.org/podcasts/gamification-vs-game-based-learning-whats-up-w-dr-james-york-dr-jonathan-dehaan-ludic-language-pedagogy?gad_source=1&gad_campaignid=18494538422&gbraid=0AAAAACItvXxr7SZGLf11mkiaNasiKtvGE&gclid=EAIaIQobChMI1PXMMy7PukwMV MwWiAx2qWRysEAAYASAAEgKISvD_BwE

Янкова Н.О., здобувачка вищої освіти,
Науковий керівник: Мироненко Т.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Abstract. The article considers the problem of motivation in the process of organizing English language learning in primary school. The essence of the concept of "motivation" is revealed. Special attention is paid to its meaning in educational activities. The role of the teacher in the formation of positive motivation for learning English at the initial stage is shown. Effective ways of forming positive motivation are substantiated.

Keywords: motivation, lesson, English language, student, teacher.

Постановка проблеми. Сучасна школа покликана навчати, виховувати та забезпечувати якісними та ґрунтовними знання. Такий підхід забезпечує успішну реалізацію особистості в майбутньому. Проте в системі освіти України постала глобальна проблема зниження мотивації підростаючого покоління до здобуття знань, зокрема до вивчення англійської мови. Завдання вчителя англійської мови в початковій школі – формування та підтримання на високому рівні в учнів мотивації до вивчення свого предмета на початковому етапі, що є запорукою успішного навчання в подальшому. Позитивна мотивація – важлива частина педагогічної науки, навчальної діяльності, виховного процесу та основа всебічного розвитку особистості. Проте тенденція зниження мотивації спостерігається не лише серед учнів, а й серед педагогічних працівників. Тому **актуальність** дослідження обраної теми зумовлена часом і необхідністю подолання цієї проблеми.

Аналіз останніх джерел. Дослідженням теми мотивації займалися психологи (А. Маслоу, З. Фрейд, Ж. Аткинсон, Д. Макклелланд, Г. Хекхаузен, Г. Келлі) та педагоги (Г. Троцько, В. Лозова, Л. Яременко, О. Савченко, С. Ольховецький, І. Андрощук). Питання мотивації у навчанні іноземної мови в початковій школі вивчали А. Корень, Л. Близнюк, В. Маркова, Н. Варченко та інші. Питання мотивації в навчальній діяльності на уроках англійської мови розглядається як психолого-педагогічна проблема, дослідження якої дає можливість знайти шляхи її вирішення.

Мета дослідження – розкрити значення позитивної мотивації в навчальній діяльності на уроках англійської мови в початковій школі, показати умови її формування та шляхи підвищення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед сучасною системою освіти постали численні виклики, пов'язані зі зниженням якості знань підростаючого покоління, зумовленим низькою мотивацією здобувачів освіти до навчання, в тому числі до вивчення англійської мови. Таку негативну тенденцію спричинили ряд об'єктивних зовнішніх причин: безпекова ситуація в умовах воєнного стану (дистанційний формат навчання, блекаути, заняття в укриттях під час повітряних тривог, психологічний дискомфорт), пошкодження закладів освіти, нерівність доступу до навчання у зв'язку з ліквідацією закладів освіти, дефіцит учителів англійської мови тощо. Тому перед педагогічною спільнотою постало завдання створення для здобувачів освіти умов, які всебічно сприятимуть підвищенню мотивації до навчання.

Мотивація – це обов'язковий компонент освітнього процесу. Від рівня її сформованості залежить ефективність навчальної діяльності. С. Ольховецький мотивацією називає циклічний процес, в якому відбувається безперервний взаємовплив і перетворення, де суб'єкт дії й ситуація взаємовпливають одне на одного, та стверджує, що мотивація спрямовує на досягнення конкретної мети [4, с.43]. У науковій літературі навчальна мотивація розглядається як загальна назва

процесів, методів та засобів, що спонукають учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного засвоєння знань. [3, с.3].

Сучасна Україна активно інтегрує в європейський простір, що зумовлює потребу в англомовних фахівцях, здатних конкурувати та професійно вільно комунікувати іноземною мовою. Тому питання ролі мотивації в навчальній діяльності на уроках англійської мови в початковій школі є особливо актуальним, адже саме на цьому етапі стартує її формування до вивчення мови і продовжується протягом всього періоду навчання, визначаючи нарівні зі знаннями й здібностями його успішність та ефективність на всіх етапах. Позитивна мотивація спонукає досягати хороших результатів навчання та самовдосконалюватися.

Зважаючи на те, що учень та вчитель є суб'єктами освітнього процесу, позитивна мотивація в навчальній діяльності на уроках англійської мови має бути в обох сторін, адже це запорука якісного навчання. Практика показує, що мотивований учень – активний та успішний учень. Мотивований учитель постійно професійно розвивається, бере участь у міжнародних тренінгах, освоює сучасні методики навчання та застосовує новітні технології, формує позитивне ставлення до свого предмета, активно взаємодіє з учнями, прагне результативності своєї діяльності через їхні успіхи. Проте він також потребує зовнішніх мотиваторів: матеріальних (високого рівня заробітної плати, преміювання) та нематеріальних (підтримки з боку керівництва, сприяння професійному розвитку, стажування в англомовних країнах, позитивного ставлення учнів). Ці стимули мотивують та впливають на результати його діяльності. І. Андрощук стверджує, що педагог, який постійно демонструє відданість своїй справі, впевненість в успіху своєї діяльності, віру в пізнавальну цінність предмета, є джерелом мотивації навчання. На його думку, лише так виховуються позитивні умови до навчання [1, с.3]. Сучасний учитель англійської мови в початковій школі – це учитель-мотиватор, який уміло поєднує у своїй

професійній діяльності ефективні методи та прийоми, які безпосередньо впливають на мотиваційну складову. Такий педагог правильно спрямовує мотивацію учнів, уміло підбираючи завдання, які активізують навчальну діяльність та відповідають віковим особливостям молодших школярів, допомагаючи та підтримуючи, створюючи ситуації успіху, дотримуючись принципу особистісно-орієнтованого навчання.

Позитивна мотивація учнів дозволяє успішно засвоювати іншомовну компетентність, ефективно застосовувати набуті знання та вміння. І. Андрощук наголошує, що найуспішніше навчання відбувається в умовах позитивного ставлення здобувачів освіти до навчальної діяльності [1, с.3]. Проте молодші школярі не усвідомлюють перспектив, які відкриваються перед ними у майбутньому за умови досконалого володіння англійською мовою і не мають природної потреби до її вивчення та іншомовної комунікації. Лише висока мотивація забезпечує виникнення такої потреби за умови організації навчальної діяльності, яка сприяє її формуванню. Процес вивчення англійської мови, як і будь-якої іншої іноземної мови, довготривалий, трудомісткий та інколи потребує значних матеріальних витрат. Часто саме це зумовлює зниження мотивації до вивчення іноземної мови. Завдання сучасної системи освіти – запобігти зниженню мотиваційного компоненту з метою уникнення негативних наслідків в освітньому процесі. Для цього потрібно організовувати навчальну діяльність так, щоб вона відповідала віковим особливостям молодших школярів, їхнім інтересам та уподобанням, задовольняла допитливість. Цьому сприяє використання аудіо- та відеоматеріалів, римівок, пісень, рольових ігор, мультфільмів, яскравої наочності, застосування комунікативно-ігрового методу, моделювання улюбленого персонажа мультфільму чи комп'ютерної гри тощо. Формуванню позитивної мотивації в учнів до навчальної діяльності на уроках англійської мови сприяють певні умови: цікавий іншомовний матеріал, емоційно позитивна атмосфера під час занять, динамічні уроки, поєднання традиційності та

сучасності в навчальній діяльності, задоволення потреби англомовного спілкування шляхом моделювання реальних комунікативних ситуацій та організації зустрічей з носіями мови, використання цифрових технологій тощо. Реалізація цих умов можлива за умови спільної узгодженої роботи педагога й учнів. Усе це в сукупності забезпечить результативність навчального процесу і як наслідок – сформує мотивацію до навчання. Для формування мотивації до вивчення англійської мови в початковій школі вчитель має підтримувати інтерес учнів до вивчення предмета, адже він є стимулом для активності та удосконалення компетентностей учнів [2, с.43].

Мотивація – важлива умова успішного навчання англійської мови в початковій школі та формування іншомовної компетентності.

Висновок. Перед сучасною системою освіти, закладами освіти та вчителями англійської мови постає важливе завдання – формувати мотивацію до вивчення англійської мови як засобу підвищення якості іншомовних знань. Навчання англійської мови має бути мотивованим як у діяльності учнів, так і педагогів, адже немотивований учень – пасивний відвідувач уроків, який може демотивувати вчителя, а немотивований вчитель не може сформувати позитивну мотивацію до вивчення англійської мови в молодших школярів. Мотивація відіграє важливу роль у навчанні учнів початкової школи, адже без неї навіть найкращі передові методики не дадуть позитивного результату.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андрущук І. Мотивація навчальної діяльності учнів як педагогічна проблема // Педагогічний вісник Поділля. – 2022. – №3. – С.2 – 3.
2. Близнюк Л.М. Мотивація школярів початкової школи до вивчення іноземних мов в умовах НУШ. Applied Linguistics-3D: Language, IT, ELT:

proceedings of the I international scientific and practical conference. (May 12-13, 2022). Zhytomyr : Zhytomyr Polytechnic State University, 2022. С. 41– 43.

3. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека; уклад.: Грущенко С.І.; вступ. ст. та бібліограф. ред. Неудачиної Т.І.; відп. ред. Коробкіна О.Г. – Харків: ХНПУ, 2019. – 40 с.

Ольховецький С. Мотивація учбової діяльності та її формування. Психологічний журнал / ред. О.Д. Сафін та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020.

РОЗДІЛ II

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ, ЛІТЕРАТУРИ, МОВОЗНАВСТВА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

УДК 81'25

Антоненко Т. А., здобувачка вищої освіти,

Науковий керівник: Бойко Я.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

SLANG AND DIALECT VOCABULARY AS A CHALLENGE IN PROFESSIONAL TRANSLATION: ADAPTATION STRATEGIES

Keywords: slang vocabulary, dialect vocabulary, professional translation, translation adaptation, non-standard vocabulary, cultural markedness, functional equivalent.

Relevance of the problem. In today's globalized communicative space, translation is no longer limited to simply reproducing content. Its task is to convey cultural meanings, emotional nuances, social markers, and the stylistic originality of a text. Therefore, special attention should be paid to such non-standard linguistic phenomena as slang and dialect vocabulary. They are characterized by high variability, contextual dependence, and deep cultural markedness, which makes them one of the most difficult objects of translation. The active spread of fiction, films, series, music, media content, and digital communication saturated with slang and dialect elements increases the need to understand effective ways of their translation adaptation. The study of these linguistic units is important not only for translation theory but also for the practice of professional intercultural communication.

The aim of the work is to determine the peculiarities of the functioning of slang and dialect vocabulary in a text and to identify the most appropriate strategies for their adaptation in professional translation.

Main body. Slang and dialect vocabulary belong to the non-standard layer of language; however, there is a fundamental difference between them. Slang is mainly associated with a social environment and functions within certain age, professional, or subcultural groups. Its characteristic features include emotional expressiveness, dynamism, instability, and the ability to rapidly renew under the influence of media, digital space, and youth communication. Dialect vocabulary, on the contrary, is territorially bound and reflects the linguistic features of a specific region. It contains local cultural codes, historical layers, everyday realities, and regional associations, making it an important carrier of ethnocultural information.

In the text, these two types of non-standard vocabulary perform different functions. Slang adds dynamism, informality, emotional richness, humor, or irony to the utterance. It often serves as a means of group identification, signaling the speaker's age, social status, lifestyle, or communicative position. Dialectisms, in turn, shape the spatial and cultural dimension of the text, help create an authentic speech portrait of a character, convey local color, and enhance the effect of authenticity. While slang mainly forms the tone of the utterance, dialect more often determines its cultural background.

The translation of these linguistic elements is complicated primarily by the fact that they rarely have direct equivalents in the target language. Slang changes rapidly, depends on context, generational trends, and social practices, and therefore, even when dictionary meanings exist, they do not always coincide with actual usage. Dialect vocabulary, although more stable, is much more strongly connected with local culture, traditional lifestyle, regional realities, and historical memory. Therefore, the translator must consider not only the semantics of the word but also its connotations, stylistic load, sociolinguistic function, and pragmatic effect.

One of the main problems is the risk of stylistic neutralization. If a slang or dialect unit is rendered too neutrally, the text loses expressiveness, and the character's speech becomes less individualized. At the same time, excessive reliance on literal or exoticized reproduction may complicate perception and make the translation unnatural. Therefore,

professional translation of non-standard vocabulary requires a balance between authenticity and comprehensibility. The translator must determine what is more important in each case: to preserve the form, convey the function, reproduce the emotion, or compensate for the lost effect elsewhere in the text.

In translation practice, slang is most often rendered through transcription, transliteration, calquing, functional equivalent, stylistic equivalent, and partial neutralization. Transcription and transliteration are appropriate when it is important to preserve recognizability or emphasize cultural specificity. Calquing allows the structural model of the expression to be conveyed but does not always ensure naturalness. Functional or stylistic equivalents are usually the most effective, as the translator selects a unit in the target language that does not replicate the original form but reproduces its communicative effect, tone, and social nuance.

As for dialect vocabulary, descriptive translation, partial stylistic adaptation, compensation, cultural approximation, and contextual explanation play a significant role. A key feature of translating dialectisms is that it is not always appropriate to replace them with a dialect of the target language, as this may create false associations. Therefore, the translator often reproduces not the territorial form itself but its function: colloquiality, locality, social distance, historical atmosphere, or ethnocultural coloring. The effectiveness of this approach depends on the genre of the text, the target audience, and the degree of cultural distance between the source and the translation.

Slang and dialect vocabulary function differently depending on the genre and communication channel. In literary translation, such vocabulary often becomes a means of characterization, forming the character's individual voice and emphasizing their social background, level of education, age, or belonging to a particular environment. In media, advertising, or audiovisual translation, slang additionally serves to bring the text closer to the target audience, creating an effect of modernity, informality, and communicative naturalness. Dialect elements in such cases may either be partially preserved or deliberately weakened if excessive localization complicates perception. The translator's

decision in each case is related not only to linguistic form but also to the genre purpose of the text and the conditions of its perception.

Professional work with non-standard vocabulary requires much more than simply knowing dictionary equivalents. Linguistic intuition, awareness of cultural context, understanding of the communicative situation, and the ability to anticipate the recipient's reaction play a decisive role. The translator must accurately determine when it is appropriate to preserve the original coloring and when it is better to resort to adaptation, neutralization, or compensation. Such flexibility of professional thinking ensures a high-quality result in which the translated text does not lose its expressiveness, cultural vividness, and functional accuracy.

Thus, slang and dialect vocabulary pose a serious challenge in professional translation, as they combine linguistic meaning with cultural, social, and stylistic information. Their adequate reproduction requires not a mechanical selection of equivalents but a deep analysis of context, the function of the word in the text, the speaker's character, and audience expectations. The most effective strategies are those that preserve not only the meaning but also the pragmatic effect of the original. Therefore, the translation of non-standard vocabulary should be considered a space for creative professional decision-making, where linguistic competence, cultural sensitivity, and stylistic awareness are combined.

REFERENCES

1. Bahatska O., Posna A. Classification of modern American slang and approaches to its translation. *Slobozhanskyi Scientific Bulletin. Series: Philology*. 2023. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/144>

2. Bobrovska A. E., Hniedkova O. H. Peculiarities of translating English SMS slang into Ukrainian. Translation Studies. 2024. pp. 1–6. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/16.pdf
3. Zhulavska O. O. Theoretical and practical aspects of English-Ukrainian translation: учебник. Sumy: Sumy State University, 2023. 166 p. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi77/0057511.pdf>
4. Masenko L. Social aspects in language and language in society: monograph. Kyiv: NaUKMA, 2023. 548 p. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f98008dd-89a2-4ebb-985e-94852ede74a8/content>
5. Rebrii V. V. Linguistic and cultural features of slang reproduction in English-Ukrainian literary translation. IN STATU NASCENDI. Current issues of translation studies. 2022. Issue 22. pp. 179–186. URL: <http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:529747/Source:default>

УДК 81'25:81'373.45:33

Беляєва О. І., Здобувачка вищої освіти,
Науковий керівник - док.філол..наук, професор, професор кафедри
філології та перекладу Бойко Я. В.

Київський національний університет технологій та дизайну

LEXICAL BORROWINGS IN ENGLISH BUSINESS COMMUNICATION: SOURCES, FUNCTIONS AND TRANSLATION

Keywords: *lexical borrowings, business communication, English language, translation, anglicisms, business discourse.*

Relevance of the problem. In today's globalized world, the English language plays a leading role in international business communication. It serves as the primary means of exchanging ideas among professionals in the fields of economics, finance, management, advertising, and information technology. The rapid development of global economic relations, the growing presence of multinational corporations, and the swift spread of digital technologies all contribute to the continuous renewal of its vocabulary. One of the most prominent manifestations of this process is the widespread use of words borrowed from other languages. These lexical units reflect new economic trends and business practices. The study of such linguistic units is essential for understanding how modern business discourse is formed and what challenges arise in translating them into Ukrainian [1].

This topic is of particular importance because English business vocabulary is активно spreading into other languages, especially Ukrainian. In the context of global economic cooperation, many English business terms are used either without translation or with only minor modifications. This, in turn, influences the formation of modern professional language. Therefore, there is a need for a thorough study of how these words enter the language, how they function in business communication, and how to find the most effective ways of translating them into Ukrainian.

The study of these phenomena not only contributes to the development of translation theory but also improves professional communication in the international business environment.

The aim of this paper is to determine how foreign words emerge in English used for business communication.

Main body. One of the main ways of enriching the vocabulary of any language is through words borrowed from other languages. This process is especially rapid in modern English used in business communication. The reason for this is the active development of the global economy, international trade, and the rapid progress of digital technologies. In general, linguists define borrowings as words or individual language elements that are

transferred from one language to another due to close contact between different speech communities. Over time, these words adapt to the pronunciation, grammatical structure, and meanings of the receiving language.

Research shows that the issue of borrowed words is actively discussed and studied by both Ukrainian and foreign linguists. The functioning of foreign lexical items and their significance for language development are examined in the works of Ukrainian scholars L. Masenko [2] and O. Styshov [3]. They analyze the development of modern vocabulary and its interaction with other language systems. V. Karaban [4] and L. Chernovatyi [5] have made a significant contribution to the study of translating foreign terms. In their works, they provide a detailed explanation of the nuances of translating scientific and specialized vocabulary from English. The British linguist Philip Durkin has also made an important contribution to the study of lexical borrowing in English. He thoroughly described how foreign words entered the language and how they adapted over different historical periods [6].

The vocabulary used in English-language business has developed over a long period and has a diverse origin. Many terms related to finance and law were borrowed from French and Latin. For example, such concepts as *finance*, *capital*, *contract*, and *revenue* entered the English language during the Middle Ages and became a fundamental part of economic terminology. Later, with the rapid growth of international trade, English was enriched with terms of Italian and Dutch origin related to banking and maritime transport, such as *bank*, *cargo*, *broker*, and *stock*.

In the modern business world, where digital technologies and innovative business practices are rapidly developing, newly borrowed words play a particularly important role. Among such terms are *startup*, *outsourcing*, *crowdfunding*, *benchmarking*, and *venture capital*. These words are widely used in professional language because they help describe new economic models, financial instruments, and modern management approaches.

Borrowed vocabulary performs several important functions in business communication. First, it has a nominative function, as it allows the naming of new

economic phenomena and processes. In addition, these words play a cognitive role by helping to form new professional concepts in the fields of management and entrepreneurship. They also perform a status function, as the use of English terms indicates that the speaker belongs to the international business environment.

A key aspect of this study is the issue of translating English borrowed words into Ukrainian. Translating business terminology is a rather challenging task, as many English expressions do not have direct Ukrainian equivalents. In translation practice, various methods are used to render such terms. For example, transliteration (or transcoding) involves reproducing the sound of a word using Ukrainian letters (e.g., *startup* – *стартуп*, *benchmarking* – *бенчмаркінг*). Another method is calque, where each component of the term is translated separately (e.g., *customer journey* – *шлях клієнта*). Descriptive translation is also used, where the meaning of a term is explained more broadly (e.g., *due diligence* – *a comprehensive company assessment before concluding an agreement*). The choice of method depends on the context in which the term is used and the extent to which it has been integrated into the Ukrainian language.

The study has shown that borrowed words are an important means of expanding the vocabulary of English used in business communication. Their active use is driven by globalization and the growth of international economic relations. It has also been established that a significant part of English business vocabulary historically developed under the influence of French and Latin. However, modern borrowings are mainly associated with the development of information technologies, the emergence of startup culture, and the growth of international entrepreneurship. The analysis of translation practices demonstrates that the most common methods for rendering such borrowings into Ukrainian are transcoding, calque, and descriptive translation.

Thus, borrowed words are a key component in the formation of modern business English. They clearly reflect rapid changes in the economy and contribute to the emergence of new terms and concepts. Therefore, when translating such terms into Ukrainian, it is essential to consider the context of their use, their precise meaning, and

the specifics of business communication. The analysis of these borrowings makes it possible to better understand the principles of modern economic terminology formation and helps improve the quality of translation.

REFERENCES

1. Роль англійської мови у сучасному світі: чому вона така важлива? URL: <https://ab.mqls-go.org/the-role-of-english-in-the-modern-world-why-it-is-so-important/>
2. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 243 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001163
3. Стишов О. А. Українська лексика кінця XX століття : на матеріалі мови засобів масової інформації / Олександр Анатолійович Стишов; Київський національний лінгвістичний ун-т. 2-ге вид., перероб. Київ: Пугач, 2005. 388 с.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
5. Черноватий Л. М. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2013. 448 с.
6. Durkin P. Borrowed Words: A History of Loanwords in English. Oxford: Oxford University Press, 2014. 512 p.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ЕДВАРДА ГОЛЛА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Abstract. *The article examines intercultural communication through the lens of Edward Hall's theoretical framework in the context of digitalization and globalization. It explores how high- and low-context communication, as well as cultural perceptions of space and time, are transformed in digital environments. The study highlights the persistence of cultural barriers despite increasing global connectivity and emphasizes the importance of intercultural competence. Particular attention is paid to the role of digital platforms in reshaping cultural interaction patterns..*

Keywords: *intercultural communication, Edward T. Hall, digitalization, globalization, cultural context, intercultural competence, online communication, cultural differences.*

Постановка проблеми. Міжкультурна комунікація в сучасному науковому дискурсі розглядається як складний міждисциплінарний феномен, що охоплює взаємодію представників різних культур у глобалізованому світі. Сьогодні її актуальність суттєво зростає під впливом цифровізації, інтенсифікації міграційних процесів і розширення міжнародних контактів. У сучасних умовах комунікація між культурами перестає бути лише міжособистісним процесом і перетворюється на глобальну систему обміну смислами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження міжкультурної комунікації характеризуються кількома ключовими напрямками.

По-перше, значна увага приділяється цифровізації комунікативних процесів. Перенесення соціальної взаємодії в онлайн-середовище змінює механізми обміну

культурними смислами. Соціальні мережі та глобальні платформи створюють новий комунікативний простір, у якому культурні межі стають більш розмитими. Однак це також призводить до формування інформаційних «бульбашок» та алгоритмічної ізоляції, що підсилює стереотипізацію [3].

По-друге, простежується посилення міждисциплінарного підходу. Дослідження інтегрують соціальну психологію, культурну антропологію, соціологію та когнітивні науки. Це дозволяє розглядати комунікацію як складну систему взаємодії цінностей, норм і когнітивних структур. Як зазначає В. Гудикюнст [4], ефективність міжкультурної взаємодії залежить не лише від мовної компетенції, а й від здатності інтерпретувати поведінку в культурному контексті.

По-третє, активно розвивається концепція міжкультурної компетентності. За М. Байрамом [2], вона включає знання про інші культури, інтерпретаційні навички та критичну культурну свідомість. У сучасних умовах ця компетентність набуває статусу ключової професійної навички.

Досить значущим у досліджуваній сфері є внесок Е. Голла [5], який розробив концепцію висококонтекстних і низькоконтекстних культур, що пояснює відмінності у способах передачі інформації. Своєю чергою, А. Аппадурай [1] аналізує вплив глобалізації на культурні потоки, підкреслюючи їхню амбівалентність.

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку міжкультурної комунікації в умовах цифровізації та глобалізації з урахуванням теоретичних підходів Едварда Т. Голла та інших провідних дослідників.

Виклад основного матеріалу. Сучасна міжкультурна комунікація розвивається під впливом кількох взаємопов'язаних процесів, серед яких ключовими є цифровізація, глобалізація та зростання культурної взаємозалежності.

Цифровізація радикально змінює способи міжкультурної взаємодії, створюючи глобальний комунікативний простір. Соціальні мережі та цифрові

платформи формують нові моделі культурного обміну, у яких традиційні межі між культурами стають більш розмитими. Водночас, у термінах Едварда Голла [5], цифрове середовище можна розглядати як нову форму «культурного контексту», де змінюються правила сприйняття простору, часу та соціальної присутності. Алгоритмічні стрічки та інформаційні бульбашки створюють нові «приховані системи» культурного програмування, які впливають на те, яку інформацію індивід сприймає як релевантну.

Відповідно до концепції Е. Голла [5] культура функціонує як прихована система правил, яка не усвідомлюється її носіями. Це означає, що більшість міжкультурних конфліктів виникає не на рівні мови, а на рівні несумісності глибинних культурних моделей сприйняття. Саме тому навіть у глобалізованому цифровому середовищі етноцентризм і стереотипізація залишаються стійкими явищами, оскільки вони закорінені у несвідомих структурах культури.

Концепції проксемики та культурного часу Е. Голла [5] дозволяють глибше зрозуміти міжкультурні відмінності. У різних культурах існують різні уявлення про особистий простір і соціальну дистанцію, що впливає на комунікативну поведінку. Одна й та сама поведінка (наближення чи віддалення) може інтерпретуватися діаметрально протилежно залежно від культурного контексту. Таким чином, проксемика виступає інструментом аналізу потенційних комунікативних конфліктів, які виникають не через зміст повідомлення, а через його просторове оформлення. У цифрову епоху ці категорії трансформуються: фізична дистанція замінюється цифровою близькістю або віддаленістю, яка проявляється у швидкості реакції, частоті контактів та рівні онлайн-присутності. Аналогічно, різне ставлення до часу в монохронних (у монохронних культурах (наприклад, США, Німеччина) час лінійний, структурований, орієнтований на планування й послідовність дій) і поліхронних (у поліхронних культурах (Близький Схід, Латинська Америка) час сприймається гнучко, допускається одночасне виконання кількох завдань, а

міжособистісні відносини часто мають пріоритет над графіками) культурах впливає на міжнародну співпрацю, де очікування щодо темпів взаємодії часто не збігаються.

Інтеграція підходів соціальної психології, антропології та когнітивних наук дозволяє розглядати комунікацію як складну систему взаємодії вербальних і невербальних кодів, що повністю узгоджується з підходом Е. Голла до культури як багатовимірного явища.

Своєю чергою, глобалізація має подвійний вплив: вона сприяє інтенсифікації культурного обміну, але водночас може призводити до уніфікації культур. Це створює напругу між глобальними комунікативними практиками та локальною культурною ідентичністю.

Висновки. Сучасна міжкультурна комунікація є складною системою, що формується під впливом цифровізації, глобалізації та міждисциплінарних наукових підходів. Внесок Едварда Т. Голла дозволяє глибше зрозуміти приховані механізми культурної взаємодії, зокрема роль контексту, простору та часу у формуванні комунікативних моделей.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом цифрових форм міжкультурної взаємодії, а також із використанням штучного інтелекту для виявлення прихованих культурних патернів у глобальних комунікаційних мережах.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Appadurai A. *Modernity at Large*. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1996. 229 p.
2. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. *Multilingual Matters*, 1997. 178 p.
3. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 597 p.
4. Gudykunst W. B. Cross-Cultural and Intercultural Communication. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc, 2003. 302 p.

5. Hall E. T. Beyond Culture. Anchor Books, 1976. 299 p.

УДК 81'25:004.8

Васильєв Г. З., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Мороз Т.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У
СФЕРІ ПЕРЕКЛАДУ**

The rapid integration of Artificial Intelligence (AI) into translation workflows has reshaped the linguistic industry. This paper examines critical challenges associated with AI-based translation, particularly the loss of cultural context, semantic hallucinations, and domain-specific terminological inaccuracies. Drawing on recent Ukrainian and international studies (2022–2025), the research defines the limitations of neural machine translation compared to human expertise. The findings underscore the necessity of developing methodological frameworks for validating AI-generated translations and implementing systematic post-editing strategies.

Keywords: artificial intelligence, machine translation, neural networks, semantic hallucinations, cultural context, post-editing.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток та повсюдне впровадження систем штучного інтелекту (ШІ) на базі великих мовних моделей і нейронних мереж суттєво змінили ландшафт сучасної перекладацької діяльності. Хоча ці технології значно прискорюють процес обробки текстів та знижують витрати, їх застосування супроводжується низкою критичних проблем. Механістичний підхід алгоритмів до мови часто призводить до втрати прагматичного, історичного та культурного контексту, що робить проблематику обмежень ШІ у перекладі надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Питання інтеграції штучного інтелекту в перекладознавство та освіти набувають дедалі більшої актуальності як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі. У працях О. В. Коляси (2024) детально розглядаються переваги та недоліки машинного перекладу, а також етичні виклики, що постають перед фахівцями в епоху розвитку нейромереж [1, с. 34–38].

Проблематика точності обробки природної мови під час роботи з текстами фахового спрямування висвітлюється у статтях за 2024 рік, де наголошується на складнощах автоматизованого перекладу вузькоспеціалізованої термінології [3, с. 114].

Серед англomовних досліджень особливе місце посідають роботи, присвячені феномену «семантичних галюцинацій» у великих мовних моделях. Так, Z. Ji та співавтори (2023) узагальнили типологію галюцинацій у генеративному ШІ, наголошуючи на ризиках для перекладу текстів із високою стилістичною маркованістю [5, с. 12–15]. У контексті збереження культурної специфіки важливими є висновки D. Kenny (2022) про те, що сучасні системи машинного перекладу часто нівелюють культурні реалії через усереднення тренувальних даних [4, с. 97–101].

Незважаючи на ґрунтовну теоретичну базу, питання збереження історичного, релігійно-філософського та культурного контексту при використанні ШІ для перекладу складних гуманітарних текстів (зокрема, англomовних та німецькомовних першоджерел) залишається недостатньо вивченим і потребує подальшого практичного аналізу.

Мета дослідження – виявити та систематизувати ключові проблемні аспекти застосування штучного інтелекту в перекладі, а також окреслити межі ефективності нейромережевих систем під час роботи з текстами різних стилів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз дозволяє виокремити декілька фундаментальних проблем використання ШІ під час перекладу спеціалізованих гуманітарних текстів.

По-перше, спостерігається систематична втрата глибокого історичного та релігійно-філософського контексту. Алгоритми, навчені переважно на сучасних масивах даних, часто не здатні розпізнати специфіку термінологічного апарату минулих епох. Наприклад, під час перекладу праць з релігійної антропології, католицького або православного богослов'я, ШІ схильний перекладати складні теологічні концепти буквальними, побутовими синонімами. Ілюстративним є переклад уривків із праць Мартіна Лютера, де термін *Anfechtung* (духовна спокуса, випробування віри) у популярних нейромережевих системах передається як «напад» або «тривога», що нівелює теологічну глибину концепту. Подібно, у перекладі творів Григорія Сковороди англійською мовою ШІ часто ігнорує біблійні алюзії, пропонуючи нейтральну лексику, яка не передає філософського підтексту.

По-друге, критичною проблемою є виникнення лексико-семантичних «галюцинацій» під час роботи з діяхронічними лінгвістичними матеріалами. Показовим є автоматизований переклад досліджень, присвячених етимології та еволюції мовних систем. Так, при аналізі текстів про трансформацію прагерманської системи голосних у ранньоанглійський період, нейромережі часто не розпізнають реконструйовані фонетичні праформи. Алгоритм може сприйняти архаїчні лексеми як друкарські помилки і безпідставно «виправити» їх на сучасні англійські чи німецькі слова, що генерує хибну побіжність та повністю руйнує логіку наукового тексту. Як зазначають Ji et al. (2023), такі галюцинації є наслідком внутрішньої архітектури великих мовних моделей, які оптимізовані на правдоподібність, а не на фактологічну точність [5, с. 18].

По-третє, сучасні генеративні моделі грішать синтаксичним калькуванням. Перекладаючи наукові та історичні розвідки з німецької чи англійської мов українською, ШІ часто механічно переносить іншомовний синтаксис (наприклад, жорсткий порядок слів, рамкові конструкції або надмірну кількість пасивних станів). Це робить цільовий текст стилістично важким, неприродним і нівелює індивідуальний науковий стиль оригінального автора, вимагаючи глибокого

структурного втручання перекладача.

По-четверте, суттєвою перешкодою є низька якість перекладу вузькоспеціалізованої термінології в галузевих текстах (юридичних, технічних, медичних). Тестовий аналіз показав, що під час перекладу англomовних патентних описів українською мовою системи ШІ припускаються помилок у передачі дієслівних конструкцій, що змінює обсяг правового захисту. Така ситуація вимагає обов'язкового залучення фахівця для постредагування результатів автоматизованого перекладу, особливо у сферах з високими вимогами до точності.

Висновки. Отже, незважаючи на високу швидкість обробки даних та зовнішню граматичну правильність, системи штучного інтелекту на сучасному етапі не здатні повністю замінити людину-перекладача через відсутність глибокого когнітивного аналізу. Використання ШІ вимагає обов'язкового постредагування (post-editing), особливо при перекладі текстів, що містять складну термінологію, культурні реалії та яскраво виражений авторський стиль. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці чітких алгоритмів постредагування текстів, згенерованих ШІ, з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки української перекладацької школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Коляса О. В. Штучний інтелект в перекладі та освіті: курс лекцій. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2024.
2. Прикладна лінгвістика – 2025: проблеми та рішення: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. молодих науковців. Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2025.
3. Мельник І. П. Інструменти штучного інтелекту при перекладі текстів фахового спрямування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2024. Вип. 69.
4. Kenny D. Machine Translation for Everyone: Empowering Users in the Age of

Artificial Intelligence. Berlin: Language Science Press, 2022.

5. Ji Z., Lee N., Frieske R., et al. Survey of Hallucination in Natural Language Generation. *ACM Computing Surveys*, 2023. Vol. 55, No. 12. DOI: 10.1145/3571730.

УДК 81'25:81'373.46

Гімадутін А. І., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Гудкова Н. М.

Київський національний університет технологій та дизайну

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

The article deals with the problem of translating culturally marked vocabulary in intercultural communication. The main difficulties of rendering culture-specific units are analyzed. The study aims to identify effective translation strategies. Particular attention is paid to preserving cultural meaning in translation.

Keywords: translation, culturally marked vocabulary, intercultural communication, translation strategies.

Постановка проблеми. Проблема перекладу культурно маркованої лексики є однією з найактуальніших у сучасному перекладознавстві. Під час роботи перекладач стикається з труднощами передачі слів та виразів, що відображають національно-культурну специфіку певного народу, що ускладнює їх переклад. Сучасні літературні твори містять безліч слів, описів традицій, звичаїв і явищ, незрозумілих носіям інших культур. Так, переклад культурно маркованої лексики ускладнений тим, що референт реалії може відсутній в мові, що, або ж бути дещо відмінним від мови оригіналу. Актуальність даної статті обумовлена недостатнім

вивченням ролі культурно маркованої лексики при перекладі, що часто призводить до зниження цінності сприйняття перекладеного тексту. [2, с. 64]

Аналіз останніх досліджень. Проблема перекладу культурно маркованої лексики активно досліджується в сучасному перекладознавстві. Українські науковці приділяють увагу способам передачі таких одиниць та труднощам, які виникають у процесі перекладу.

У працях Кобякової І. К. та інших авторів розглядаються основні перекладацькі прийоми, що використовуються для відтворення культурно маркованих слів, зокрема транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад та функціональні відповідники. Наголошується, що важливо зберегти не тільки значення, а й культурне забарвлення слова.

У дослідженнях Куліш В. С. та Гарах О. М. увага зосереджується на труднощах перекладу, які пов'язані з відсутністю точних відповідників у мові перекладу та різницею культурних реалій.

Загалом науковці погоджуються, що переклад культурно маркованої лексики потребує врахування як мовних, так і культурних особливостей тексту

Мета дослідження. Метою даного дослідження є аналіз основних проблем перекладу культурно маркованої лексики та визначення найбільш ефективних способів її відтворення в умовах міжкультурної комунікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час дослідження встановлено, що основною проблемою перекладу культурно маркованої лексики є відсутність прямої еквівалентності між мовами. Це зумовлено тим, що кожна мовна система формується в унікальному культурному середовищі, тому певні поняття є специфічними лише для однієї культури і можуть бути відсутніми в іншій. Наприклад, художній текст, насичений культурно маркованими словами, вимагає до всього і знання фактів об'єктивної дійсності: обізнаність у фоновій інформації вихідної мови забезпечує успішне відтворення реалій та тексту загалом. Проаналізувавши прийоми перекладу, використані В. Горбатьком у його перекладі,

ми виокремлюємо такі: транскрипція/транслітерація, калькування, віднайдення функціонального відповідника, описовий переклад, лексико-семантична заміна, опущення та інші [1, с. 59].

Як правило, транслітерація і транскрипція застосовуються при передачі іншомовних власних імен, географічних найменувань, назв різного роду компаній, фірм, пароплавів, газет та журналів. Але на сучасному етапі ці прийоми при перекладі художньої літератури використовуються набагато рідше, ніж раніше. І це цілком обґрунтовано, тому що передача звукового чи буквеного вигляду іншомовної лексичної одиниці не розкриває її значення, і такого роду слова залишаються незрозумілими без відповідних пояснень читачу, який не знає мову оригіналу. При калькуванні іншомовні реалії передаються за допомогою заміни їх складових частин – морфем, або слів – їхніми прямими лексичними відповідниками в мові перекладу. Однак, даний спосіб також має недолік, залишаючи деяку інформацію незрозумілою читачеві. Описовий переклад розкриває значення лексичної одиниці оригіналу за допомогою розгорнутих словосполучень, що розкривають істотні ознаки явища, яке позначається даною лексичною одиницею. Та цей спосіб вважається вельми громіздким і неекономним, тому його не завжди можна застосувати при перекладі текстів. Часто перекладачі вдаються до поєднання двох прийомів – транскрипції або калькування і описового перекладу, подаючи останній у зносі або в коментарі. Це дає можливість поєднувати стислість та економність засобів вираження, властивих транскрипції, з розкриттям семантики даної одиниці, що досягається через описовий переклад. Інший спосіб – переклад аналогом – полягає в пошуку найближчого за значенням відповідника в мові перекладу для лексичної одиниці оригіналу, що не має точних словникових відповідників. Такого роду наближені еквіваленти лексичних одиниць можна назвати аналогами, але застосовуючи їх в процесі перекладу, потрібно мати на увазі, що в деяких випадках вони можуть створювати не цілком правильне уявлення про характер предмета або явища, яке позначають.[3, с. 362-363].

Вибір стратегії залежить від контексту, стилістичних особливостей тексту та мети перекладу. Важливим є збереження не лише змісту, а й культурного забарвлення одиниці. Крім того, перекладач повинен враховувати рівень обізнаності цільової аудиторії з культурою оригіналу, оскільки надмірне спрощення або буквальний переклад може призвести до втрати смислових відтінків.

Висновки. Отже, переклад культурно маркованої лексики є складним і багатогранним процесом, який вимагає глибоких знань як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також розуміння культурного контексту.

Ефективна міжкультурна комунікація можлива лише за умови правильного вибору перекладацьких стратегій, що дозволяють максимально точно передати зміст і культурні особливості тексту.

Подальші дослідження у цій сфері є важливими для розвитку перекладознавства та покращення якості міжкультурної взаємодії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кобякова, І., Толста, О. Перекладацькі прийоми збереження своєрідності оригіналу в разі відтворення культурно маркованих одиниць українською мовою // Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологічні науки : науковий журнал / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 3. С. 57–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2023.3.11>
2. Куліш, В., Гарах, О. Труднощі перекладу культурно маркованої лексики // Молодий вчений. 2020. № 12 (88). С. 64–68. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-14>
3. Середа, Н. А. Культурно-маркована лексика в мові оригіналу й перекладу // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : збірник статей IV Міжнародної науково-

практичної конференції (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). Полтава : Астроя, 2019. С. 358–364.

УДК 81'373.7:336

Maryna Honcharuk

Kyiv National University of Technologies and Design

Yana Boiko

Kyiv National University of Technologies and Design

TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN FINANCIAL AND ECONOMIC DISCOURSE

In the context of globalization and the active integration of Ukraine into the global economic space, financial and economic discourse is acquiring ever-increasing significance as a sphere of interlinguistic communication. A significant portion of financial-analytical materials, market reviews, and business documentation is disseminated in the English language, which necessitates a growing need for the high-quality translation of specialized texts. Alongside terminological saturation, financial and economic texts are characterized by the active use of phraseological units that perform important cognitive, evaluative, and pragmatic functions. The translation of such units remains one of the most complex problems of modern translation studies, as phraseologisms combine terminological precision with a metaphorical charge and national-cultural specificity, which complicates their adequate reproduction by means of another language (Селіванова, 2008).

The issue of translating phraseological units has attracted the attention of many domestic and foreign researchers. The theoretical foundation of the study is constituted by the works of V. I. Karaban, dedicated to the translation of English scientific and

technical literature, and I. V. Korunets, who developed a system of translation transformations. Strategies for achieving equivalence in the translation of phraseologisms are considered in detail in the works of P. Newmark and E. Nida. The cognitive dimension of economic metaphors is investigated in the fundamental work of G. Lakoff and M. Johnson, which reveals the mechanisms of the metaphorical reimagining of abstract concepts. Discursive aspects of the translation of specialized texts are highlighted in the works of V. H. Nikonova and Ya. V. Boiko. At the same time, the issue of a systemic analysis of strategies for translating specifically financial and economic phraseology, taking into account modern globalization trends, remains insufficiently developed, which determines the relevance of this study (Ніконова, 2019; Потапенко, 2015).

The **goal** of the work is to investigate the peculiarities of translating phraseological units in financial and economic discourse, to systematize the main translation strategies, and to determine the criteria for their selection depending on the functional context of the phraseologism.

Financial and economic discourse is a specific sphere of professional communication that organically combines features of scientific, publicistic, and business styles. Phraseological units functioning in this sphere serve as an effective means of figurative interpretation of complex economic phenomena, act as cognitive landmarks, and form a pragmatic impact on the addressee. According to the results of an analysis of 50 phraseological units selected from authoritative English-language publications (The Economist, Financial Times, The Wall Street Journal, Forbes), three main thematic groups of financial phraseologisms were identified.

The first group consists of phraseologisms denoting market and price dynamics. Zoomorphic metaphors dominate here: bull market (*market of bulls* – a period of growth) and bear market (*market of bears* – a period of decline) are established international concepts that are reproduced in the Ukrainian language primarily through calquing. This group also includes the units dead cat bounce (*bounce of a dead cat* – a temporary market recovery after a fall) and free fall (*free fall* – an uncontrolled collapse

of prices).

The second group encompasses phraseologisms related to the characterization of the financial state of companies and investment activity: blue chips (*blue chips* – stocks of first-class companies), white knight (*white knight* – a friendly investor), cash cow (*milch cow* – a stable source of profit), sleeping beauty (*sleeping beauty* – an undervalued company), poison pill (*poison pill* – a tactic of defense against a takeover), and golden parachute (*golden parachute* – compensation upon the dismissal of a top manager). The third group includes phraseologisms describing monetary operations and financial risks: money laundering (*laundering of money*), to cook the books (*falsification of financial reporting*), to tighten one's belt (*tighten the belt*), rainy day fund (*fund for a black day*), and nest egg (*savings for the future*) (Шевчук, Клименко, 2020).

The analysis of translation solutions allowed for the identification of four main strategies for reproducing financial phraseologisms in the Ukrainian language.

1. Use of Phraseological Equivalents. This is applied for units with a common etymological base or international idioms that have established counterparts in the target language. For example: the lion's share → лєвова частка; filthy lucre → брудні гроші; golden age → золотий вік; every cloud has a silver lining → немає лиха без добра. This strategy is the most optimal, as it preserves both the content and the stylistic potential of the utterance.
2. Phraseological Analogy. This is used when there is an expression in the target language with a similar meaning but built on a different image. A typical example is to bring home the bacon → заробляти на шматок хліба. In this case, a legitimate replacement of a culturally marked image (*bacon* as a symbol of prosperity in the Anglo-Saxon tradition) with an image organic to the Ukrainian linguistic environment (*bread* as an archetype of well-being) occurs. Analogy allows for the preservation of the pragmatic function of the phraseologism and its stylistic coloring.

3. Calquing. The strategy of literal reproduction of the figurative structure of a phraseologism by means of the target language has become particularly widespread in the conditions of globalization. It is in this way that units such as glass ceiling → скляна стеля, toxic assets → токсичні активи, crypto winter → криптозима, unicorns → єдинороги (startups with a capitalization of over 1 billion dollars), and helicopter money → гроші з гелікоптера have become established in the Ukrainian financial language. Calquing is justified when the metaphorical basis of the expression is understandable to the Ukrainian-speaking recipient and is gradually becoming fixed in professional speech. At the same time, excessive calquing can cause stylistic dissonance, especially in official-analytical texts.
4. Descriptive (Explanatory) Translation. This is applied in cases of non-equivalent phraseology or when literal reproduction may be incomprehensible to the addressee. Thus, to cook the books is translated as *to falsify financial reporting* or *to keep double-entry bookkeeping*; dead cat bounce in official documents of the NBU is reproduced as *short-term technical market recovery*. Although descriptive translation ensures high informative accuracy, it is, as a rule, accompanied by a loss of imagery and expressiveness.

The choice of translation strategy is determined not only by the linguistic characteristics of the phraseologism but also by the genre affiliation of the text. In official-analytical documents, where priority is given to denotative accuracy, phraseologisms are often neutralized and transformed into terms: to be in the red → мати від'ємне сальдо. In publicistic financial materials oriented toward a wide audience, the translator strives to preserve imagery and expressiveness, which increases the readability of the text. In analytical market reviews, a more moderate use of calques and analogies is permitted to maintain the dynamics of the presentation.

The national-cultural specificity of financial phraseology deserves separate attention. In the Anglo-Saxon tradition, money and market activity are conceptualized through images of competition, sports, and games of chance (*to hedge one's bets*, *to hit*

the jackpot), whereas in the Ukrainian language, agricultural and household metaphors occupy a significant place (повні засіки, кури грошей не клюють). This difference necessitates cultural adaptation during translation: preserving a foreign image may reduce the pragmatic effect; instead, replacement with an organic Ukrainian counterpart ensures a natural perception of the text. In this process, the translator performs the role of a “cultural mediator” who aligns the figurative system of the original with the expectations of the target audience.

Phraseological units in financial and economic discourse are a powerful instrument of cognitive comprehension and evaluative representation of economic processes. Their adequate translation is impossible on the basis of a single universal technique and requires a flexible combination of strategies depending on the semantic nature of the phraseologism, its cultural marking, the genre of the text, and the pragmatic objective. The most optimal strategies are the use of phraseological equivalents and analogies, while calquing and descriptive translation perform a compensatory function in the absence of a counterpart. An effective translator of financial texts must combine linguistic competence with a deep understanding of market mechanisms and intercultural differences in the conceptualization of economic realities.

REFERENCES

1. Ніконова В. Г. Когнітивно-дискурсивні аспекти перекладу спеціалізованих текстів. *Проблеми перекладознавства*. 2019. № 15. С. 73–81.
2. Потапенко С. І. Дискурс, текст, стиль у сучасній лінгвістиці. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 312 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Київ : Алерта, 2020. 392 с.

Грищенко О. В.

**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики та філології**

ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пуліпа Орлика»

**АРХІТЕКТОНІЧНА МЕТАФОРА ПАМ'ЯТІ
В РОМАНІ «ДИВО» ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО**

The role of cultural memory as a central element in Pavlo Zahrebelnyi's historical prose is analyzed. Using the Cathedral of Saint Sophia in Kyiv as an example, the author reveals the mechanisms of transmitting historical experience through architectural images that emerge as enduring archives of national identity. It is established that the individual memory of the architect stands in opposition to the traumas of oblivion and cultural amnesia.

Key words: architectural discourse, cultural memory, national identity, Pavlo Zahrebelnyi, Saint Sophia Cathedral.

У сучасному українському літературознавстві проблема культурної пам'яті посідає одне із ключових місць. Через художній текст відбувається осмислення історичного досвіду та його трансляція наступним поколінням. Віра Агеєва зазначає, що «нездатність згадати спричинює травму, несумісну з повноцінною життєдіяльністю: втратити пам'ять – це втратити свідомість, знепритомніти, а “спам'ятатися” – означає виправити помилку чи принаймні її осмислити» [1, с. 11]. Відтак, архітектурний дискурс в історичній романістиці Павла Загребельного посідає важливе місце як один із ключових засобів художнього осмислення історії та культурної пам'яті. Архітектонічна метафора пам'яті, як одна із провідних художніх принципів творчості Павла Загребельного, виступає не лише елементом просторового тла, а й культурним символом, через який репрезентовано зв'язок поколінь і тяглість традиції.

Творчість Павла Загребельного є одним із найбільш вивчених явищ в українському літературознавстві, проте її багатогранність продовжує відкривати нові горизонти для аналізу. Дослідники зосереджували увагу на різних аспектах творчості письменника. Зокрема, у дослідженнях акцентовано увагу на історичній концепції письменника та інтерпретації минулого, взаємозв'язках історії та сучасності (В. Дончик, Л. Новиченко, М. Слабошпицький), міфологізації творчості (Н. Білик), психології образів як втілення архетипів культури (В. Панченко), художньому відтворенні Київської Русі (Н. Зборовська), епістолярній спадщині (Г. Лютий), поетико-стильових домінантах творчості (А. Шпиталь) та ін.

Хоча дослідники неодноразово зверталися до образу Софії Київської як символу культури, архітектура через свої конструктивні особливості (камінь, простір, декорації тощо) акумулює та транслює культурну пам'ять – не була предметом окремого системного аналізу. Зокрема, як саме архітектурний образ функціонує в ролі метафор колективної свідомості та як він протистоїть історичному забуттю.

В історичній романістиці Павла Загребельного («Диво», «Смерть у Києві», «Роксолана», «Євпраксія») архітектура осмислюється як текст пам'яті, що підлягає інтерпретації. Будівлі, храми, міські простори набувають статусу матеріалізованої пам'яті, що забезпечує зв'язок між минулим і сучасністю. Вони акумулюють не лише матеріальні ознаки культури, а й духовні цінності, що формувалися протягом століть. Зокрема, у романі «Диво» центральне місце посідає образ Софії Київської, який виходить за межі звичайного архітектурного об'єкта. Собор уособлює культурну пам'ять народу, яка не лише зберігає сліди минулого, а й виступає активним учасником історичного процесу. У стінах храму закарбовано духовний досвід поколінь, їхні вірування, прагнення та здобутки. Собор функціонує як архів пам'яті, що забезпечує, за А. Ассман, «матеріальну передумову майбутньої культурної пам'яті ... що позначається як “культурна спадщина” і також надана для збереження архіваріусам» [2, с. 362].

Суттєвим аспектом архітектонічної метафори є опозиція «руйнування – відновлення». В історичній романістиці Павла Загребельного руйнування архітектурних пам'яток символізує загрозу втрати історичної пам'яті, тоді як їх відбудова – процес її реконструкції та актуалізації. Архітектура стає полем боротьби між забуттям і пам'яттю, між зникненням і відродженням культури.

Водночас, у романі «Диво» акцентовано увагу на здатності Софії Київської переживати складні історичні випробування. Вона проходить крізь війни, руйнування, зміни політичних режимів і культурних епох, залишаючись незмінним свідком історії. Минуле не зникає, а трансформується і зберігається. Софія Київська символізує духовну незнищенність культури. Попри всі загрози фізичного знищення, вона продовжує існувати як носій сакральних і національних цінностей. У цьому контексті архітектурний образ трансформується в метафору колективної пам'яті, що не піддається остаточному знищенню.

Важливу роль у формуванні архітектонічної пам'яті відіграє образ Ярослава Мудрого, діяльність якого пов'язана з будівництвом і культурним піднесенням держави. Саме він ініціює створення величної архітектурної пам'ятки. У художній інтерпретації Павла Загребельного постать князя набуває значення творця історичної пам'яті, адже саме через архітектурні проєкти відбувається її матеріалізація.

Проте, саме zodчий надає цим задумам конкретної форми, перетворюючи політичну волю Ярослава Мудрого на культурний феномен. Таким чином, архітектор виступає співтворцем історії, адже без його творчої участі неможливе існування матеріальних символів епохи. Через постать Сивоока автор розкриває ідею мистецтва як форми подолання часу та засобу закарбування людського досвіду в історії.

Його архітектурний витвір стає актом самоствердження, спробою увійти в історичну пам'ять народу. Через метафору дива Павло Загребельний стверджує, що пам'ять творця (Сивоока) вкарбовується в камінь, стаючи частиною національної

пам'яті. «Цілий Київ умістився в просторій церкві, зібрався тут – і ніхто не знав, що десь під цяцькованою підлогою лежить той, хто поставив цей собор, народивши його в своїй уяві, хто дав соборові оті дивні барви, ті велетенські мозаїчні постаті, оту невинність руху, гру світла, немеркнуче сяяння» [3, с. 566].

У контексті архітектонічної метафори пам'яті протистояння Сивоока та Ярослава Мудрого є конфліктом між двома типами історичної свідомості: живою, антропоцентричною пам'яттю та державно-ідеологічною схемою. Для кожного з героїв собор має різне генетичне походження. Для Сивоока – це виплеск індивідуального та родового досвіду. Його пам'ять – це пуща, язичницькі маски, очі вбитих близьких і краса природи. Собор для нього є «дивом», бо він оживлює камінь, вкладаючи в нього пам'ять про реальних людей, а не про догми. Князь Ярослав розглядає архітектуру як засіб легітимації своєї влади та утвердження держави в колі світових імперій (Візантії). Його пам'ять – це літопис, генеалогія та політичний розрахунок. Собор має стати символом «порядку», що приборкує «хаос» минулого. «Відчув Ярослав, що аж тепер, може, нарешті зуміє подолати свою роздвоєність, яка мучила його стільки років: народжений під знаком Терезів він намагався урівноважити нове, чуже з старим, своїм, але нічого не виходило, старе бунтувалося, нове часто йшло всупереч з видимою потребою ... І ось перед ним – церква, храм, собор. Завершення й поєднання всіх його мріянь, намагань, сподівань, розчарувань і вагань. Хай народиться з протиріч його життя, боротьби й влади, хай стане пам'яткою...» [3, с. 477].

Сивоок створює собор, який стає автономним від свого творця. Його пам'ять розчиняється в камені, роблячи його безсмертним, але анонімним. Ярослав, натомість, прагне привласнити цю пам'ять. Він хоче, щоб собор асоціювався виключно з його ім'ям. Проте іронія долі (задум Павла Загребельного) полягає в тому, що «диво» Сивоока виявляється сильнішим за амбіції князя: через віки нащадки відчують саме душу майстра, а не політичну волю правителя.

Архітектор-митець у романі постає не лише ремісником, що виконує конкретне замовлення, а й носієм духовного бачення, здатний втілити у матеріальній формі ідеали своєї епохи. Діяльність Сивоока виходить за межі утилітарності: створюючи архітектурну споруду, він формує культурний простір, який існуватиме значно довше, ніж окреме людське життя. Герой запевняє: «Зробити треба так, князю, щоб увесь світ дивувався, а земля наша щоб прославилась цим храмом» [3, с. 466]. Таким чином, Сивоок посередник між минулим і майбутнім, адже його творіння адресоване наступним поколінням. У зведеному ним соборі втілюється світогляд митця, його уявлення про гармонію, красу і сенс буття. Відтак, творчість архітектора записана в історію, здійсненого не словами, а каменем. «Сивоок ніяк не міг позбутися жахного враження, ніби оті камені й плінфи, ніби ота рожева цем'янка, якою скріплювано стіни, – то частки його власного єства, ніби перевтілюється він у цю споруду, сам зникаючи непомітно, поступово, неухильно» [3, с. 538–539].

Особливе значення в цьому процесі має і метафора мовчазного свідка. Кам'яні споруди не говорять безпосередньо, проте їхня форма, структура, декоративні елементи, стан збереженості тощо несуть семіотичну інформацію. Павло Загребельний стверджує: «У фресках, якими здобив вежі, Сивоок прагнув не просто до свободи творення – намагався підсвідомо передати свої судження про світ і людей» [3, с. 549].

В історичній романістиці Павла Загребельного камінь постає повноцінним носієм пам'яті, не менш значущим, ніж слово. Якщо слово фіксує історію у вербальній формі, то архітектура матеріалізує її, роблячи доступною для безпосереднього споглядання. Камінь, на відміну від слова, має більшу тривалість існування, що дозволяє йому зберігати пам'ять про події навіть тоді, коли письмові свідчення втрачено чи пошкоджено. У цьому сенсі архітектура виступає більш стійким і довговічним архівом культури.

Архітектурна метафора в романі розкривається через опозицію тривкого (собор) та змінного (людське життя, політичні режими). Собор у романі функціонує як «палац пам'яті» (*ars memoriae*). Кожна фреска, кожна лінія купола – це фіксація певного історичного моменту або стану людської душі.

Сюжетна лінія молодого професора-історика Бориса Отави (XX ст.) репрезентує наукову рефлексію над пам'яттю. Дослідження собору є спробою дешифрувати «код предків», де архітектурна деталь стає доказом неперервності культурного процесу.

Крім того, образ Софії Київської виконує функцію поєднання різних часових площин між X і XX ст. Просторові образи забезпечують співіснування минулого і сучасного в межах одного художнього простору, що сприяє формуванню цілісного бачення історичного процесу. У цьому контексті архітектурні структури роману «Диво» можна розглядати як своєрідні мости пам'яті, у яких концентрується історичний досвід народу.

Отже, архітектонічна метафора пам'яті в романі «Диво» Павла Загребельного репрезентує архітектуру як форму збереження історичного досвіду та культурної ідентичності. Метафора пам'яті утверджує ідею незнищенності духовної спадщини українського народу, яка, попри історичні випробування, продовжує існувати у матеріальних і символічних формах культури.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва В. Проти культурної амнезії. Есеї про національну пам'ять та ідентичність. Київ : Віхола, 2025. 432 с.
2. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 440 с.
3. Загребельний П. А. Твори в шести томах. Київ : Дніпро, 1979. Т. 2. : Диво. 575 с.

Nataliia Gudkova

PhD in Philology, Associate Professor of the Department of Philology and Translation

Kyiv National University of Technologies and Design

**SELF-CENSORSHIP IN TRANSLATION: SOCIOCULTURAL
CONSTRAINTS AND THE ETHICS OF DOMESTICATION AND
FOREIGNIZATION**

This paper explores the phenomenon of self-censorship in translation as a response to sociocultural constraints and ideological pressures. Drawing on the theoretical framework of Lawrence Venuti, the study examines how the strategies of domestication and foreignization function as ethical choices within constrained environments. The analysis highlights the role of translators as active agents negotiating cultural norms, institutional expectations, and audience sensitivities. Particular attention is given to contemporary European translation practices in audiovisual media and publishing, alongside Ukrainian scholarly perspectives. The paper argues that self-censorship should be understood not only as limitation but also as a complex ethical positioning within sociocultural systems.

Keywords: *self-censorship in translation, sociocultural constraints, domestication, foreignization, ideology, ethics, translation studies.*

Problem Statement. Translation is not a neutral or purely linguistic act but a socially embedded practice shaped by ideological, cultural, and institutional forces [4, p. 1]. In contemporary global communication, translators frequently operate under explicit and implicit constraints that influence their decision-making processes. These constraints include political regulations, cultural sensitivities, editorial policies, and market-driven expectations, particularly visible in audiovisual and media translation.

A crucial yet often underexplored dimension of these constraints is self-censorship. Unlike overt censorship imposed by external authorities, self-censorship emerges as an internalized mechanism whereby translators anticipate potential reactions and adjust the source text accordingly [2, p. 45]. This anticipatory adaptation raises critical questions about the boundaries of translator agency and the ethical implications of such interventions.

The opposition between domestication and foreignization becomes particularly relevant in this context. These strategies are not merely technical but reflect broader ideological orientations toward cultural difference [4, p. 20]. Thus, self-censorship can be interpreted as a site where ethical responsibility, cultural mediation, and ideological positioning intersect.

Analysis of Recent Research. The sociological turn in translation studies has foregrounded the role of power, norms, and ideology in shaping translation practices. The work of Lawrence Venuti remains central, particularly his critique of translator invisibility and his conceptualization of domestication and foreignization as ethically charged strategies [4, p. 16]. Venuti's framework enables the understanding of translation as an intervention rather than a transparent transfer of meaning.

Further developments in the field are represented by Mona Baker, who emphasizes translation as a form of narrative construction and ideological framing [2, p. 5]. In addition, Gideon Toury introduces the concept of norms, demonstrating how translators internalize socially accepted practices and expectations [3, p. 63]. Complementing these approaches, Chesterman conceptualizes translation strategies as culturally transmitted "memes" that influence translator behavior and decision-making [5, p. 1].

In Ukrainian translation studies, similar issues are addressed through the lens of cultural identity and the social role of translation. Roksolana Zorivchak emphasizes that translation plays a crucial role in shaping and preserving national identity, particularly through the handling of culturally specific elements [8, c. 10]. Olha Rebrii focuses on the translator's creative agency and interpretative responsibility, highlighting the active role

of the translator in meaning-making processes [7, c. 54]. Recent Ukrainian research also examines translation as a socially embedded emotional and communicative practice, further expanding the scope of sociocultural analysis [6].

These approaches collectively demonstrate that translation is deeply embedded in social structures and ideological frameworks, making self-censorship an important object of study.

Research Aim. The aim of this study is to examine self-censorship in translation as a socioculturally conditioned practice and to analyze how domestication and foreignization operate as ethical and ideological strategies within this process.

Research Results. The findings indicate that self-censorship functions as a dynamic mechanism shaped by the interaction of external constraints and internalized norms. Translators do not merely react to restrictions but actively anticipate them, adjusting their strategies accordingly. This anticipatory behavior reflects the internalization of sociocultural expectations and professional norms [3, p. 70].

In audiovisual translation, self-censorship is particularly evident in the handling of culturally sensitive content. References to sexuality, religion, and political conflict are often mitigated, reformulated, or omitted. These interventions are rarely explicitly mandated but arise from the translator's awareness of audience expectations and institutional frameworks. For instance, in subtitling for global streaming platforms, swear words or culturally offensive expressions are frequently softened or neutralized in order to ensure acceptability across diverse audiences. Such modifications illustrate how self-censorship operates through domestication strategies, prioritizing fluency and cultural comfort over the preservation of the source text's expressive intensity.

The strategic choice between domestication and foreignization becomes a key site of ethical negotiation. Domestication allows translators to adapt the source text to the target culture, ensuring accessibility and minimizing potential conflict [4, p. 21]. However, this strategy may also reinforce dominant cultural narratives and contribute to the erasure of cultural difference, thus functioning as a form of implicit self-censorship.

For example, references to politically sensitive institutions or historical events may be generalized or replaced with neutral equivalents in translation, thereby reducing potential controversy but also limiting the ideological specificity of the original message.

Foreignization, in contrast, preserves cultural specificity and resists assimilation into the target culture. By maintaining elements of the source culture, foreignization highlights linguistic and cultural diversity and challenges the reader's expectations [4, p. 24]. For example, culture-specific items such as food names, forms of address, or institutional references may be deliberately retained in their original form rather than replaced with target-culture equivalents. This strategy resists domestication and reduces the degree of self-censorship by allowing cultural difference to remain visible, even at the cost of partial incomprehensibility.

Ukrainian scholars emphasize that translation is closely linked to cultural representation and identity formation, particularly in contexts shaped by historical and political pressures [8, c. 15]. The translator's role as a cultural mediator involves balancing fidelity to the source text with sensitivity to the target audience, often leading to hybrid strategies that combine elements of domestication and foreignization.

Thus, self-censorship should be understood not as a binary phenomenon but as a continuum of strategic choices shaped by sociocultural conditions.

Conclusion. Self-censorship in translation represents a complex interplay of sociocultural constraints, ethical considerations, and ideological positioning. By examining this phenomenon through the framework of domestication and foreignization, the study highlights the active role of the translator in negotiating meaning under constraint.

The analysis demonstrates that translation is not a neutral process but a socially situated practice influenced by norms, expectations, and power structures. While self-censorship may limit certain aspects of the source text, it also reflects the translator's agency and responsibility within a given sociocultural context.

Incorporating Ukrainian scholarly perspectives further emphasizes the importance of cultural identity and local traditions in shaping translation practices. Future research may explore how digital media and global communication continue to transform the ethical landscape of translation.

REFERENCES

1. Baker M. In other words: a coursebook on translation. 2nd ed. London : Routledge, 2011. 336 p.
2. Baker M. Translation and conflict: a narrative account. London : Routledge, 2006. 240 p.
3. Chesterman A. Memes of translation. Amsterdam : John Benjamins, 2016. 219 p.
4. Toury G. Descriptive translation studies and beyond. Amsterdam : John Benjamins, 2012. 350 p.
5. Venuti L. The translator's invisibility: a history of translation. London : Routledge, 1995. 353 p.
6. Емоції як суспільна практика та їх переклад | Південний архів (філологічні науки). *Південний архів (філологічні науки)*. URL: <https://www.pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/409> (дата звернення: 13.04.2026).
7. Зорівчак Р. Український художній переклад як націотворчий чинник. Львів: Вісник ЛНУ. Серія: Іноземні мови, 2005. Вип. 12. С. 8-23.
8. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків : ХНУ, 2012.

Єгоркіна Д. М.

викладач кафедри Іноземних мов

Український державний університет залізничного транспорту

**АКТУАЛЬНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ
МОВОЮ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Анотація. This paper examines the role of the English language as the primary means of communication in today's globalized world. Particular attention is paid to the impact of artificial intelligence, which has become a key tool in overcoming linguistic and cultural barriers. It analyzes how the latest technologies accelerate learning and make international interaction more precise and understandable. The study emphasizes that to achieve success today, it is necessary to combine language proficiency with the ability to use digital tools. It concludes that the future of communication depends on the harmonious union of human intelligence and innovative technologies.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, нейромережі, англійська мова, сучасний світ.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі англійська мова стала універсальним інструментом, який стирає кордони між країнами та культурами. Вона є фундаментом для розвитку міжнародного бізнесу, наукової співпраці та дипломатичних відносин, дозволяючи фахівцям з різних куточків планети ефективно обмінюватися досвідом. Володіння цією мовою відкриває безмежний доступ до актуальної інформації та інноваційних технологій, які формують майбутнє нашого суспільства. Саме тому здатність вільно спілкуватися англійською сьогодні є не просто перевагою, а критичною необхідністю для кожного, хто прагне досягти успіху на світовій арені.

Аналіз останніх джерел. Сучасні дослідження підтверджують, що штучний інтелект перетворився з допоміжного інструмента на ключовий фактор міжнародної комунікації. Аналіз останніх наукових праць свідчить про те, що використання

нейромереж для вивчення англійської мови скорочує час на засвоєння базових навичок письма та говоріння майже вдвічі. Вчені зазначають, що ШІ-платформи тепер здатні не просто перекладати слова, а адаптувати стиль спілкування під конкретну культурну ситуацію, що значно знижує ризик непорозумінь між представниками різних країн.

Мета дослідження. Проаналізувати важливість міжнародної комунікації англійською мовою у сучасному світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з тезою Девіда Кристала, англійська мова утвердилася як глобальний стандарт ділового спілкування, оскільки вона забезпечила зручний та зрозумілий формат взаємодії для величезної кількості людей по всьому світу [1, с. 158]. Сьогодні міжнародна комунікація остаточно вийшла за межі простого знання іноземної мови, перетворившись на складну екосистему, де англійська мова слугує головним сполучним елементом. Сучасна взаємодія між країнами базується на принципі «цифрової доступності», де штучний інтелект став невід'ємним посередником у діалозі. Завдяки впровадженню нейромереж для миттєвого перекладу та адаптації контексту, бар'єри у спілкуванні значно знизилися, дозволяючи людям з різних культур обмінюватися ідеями в режимі реального часу. Аналіз тенденцій 2024-2026 років свідчить, що успіх у глобальному середовищі тепер залежить від здатності поєднувати гнучкі навички (soft skills) із володінням технологічними інструментами, які роблять мову більш точною та професійною. Водночас попри автоматизацію багатьох процесів, критично важливим залишається людський фактор, а саме розуміння підтексту, емоцій та етичних норм, які формують довіру в міжнародному бізнесі та науці. Таким чином, сучасна комунікація - це високотехнологічний процес, який робить світ тіснішим, а професійну взаємодію - швидшою та ефективнішою для кожного учасника глобального ринку.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що сучасна міжнародна комунікація переживає масштабну трансформацію, де англійська мова залишається

незамінним фундаментом, а штучний інтелект стає її потужним каталізатором. Аналіз останніх тенденцій свідчить, що успіх у глобальному середовищі сьогодні залежить не лише від рівня володіння мовою, а й від уміння ефективно використовувати цифрові інструменти для подолання культурних і технічних бар'єрів. Інтеграція інтелектуальних систем у процес спілкування зробила обмін ідеями швидшим, точнішим та інклюзивнішим, відкриваючи двері до світового ринку для мільйонів нових учасників. Отже, майбутнє глобальної взаємодії полягає в гармонійному поєднанні людського інтелекту, емоційної грамотності та новітніх технологій, що разом створюють безмежні можливості для розвитку науки, бізнесу та особистісного зростання в єдиному світовому просторі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Crystal D. English as a Global Language. Second edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 212 p.

УДК 811

Клименков С. Ю., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Мороз Т.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕКЛАДУ

The publication explores the key trends in the development of digital technologies within the professional translation practice, providing a comparative analysis of MT, CAT, and AI technologies. By analyzing the functional advantages of MT, CAT, and AI systems, the research identifies the most effective strategies for reducing production costs and time without compromising linguistic quality. Special attention is paid to the features

of neural networks and the role of "translation memory" in modern professional environments. The study highlights the evolving role of the translator as an expert editor responsible for the final contextual and stylistic adequacy of the text.

Keywords: translation, information technologies, digital technologies, machine translation, CAT tools, artificial intelligence.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятирічь цифрові технології повністю змінили вигляд робочих місць, навіть в тих сферах, в яких застосування комп'ютерів важко було уявити ще декілька років тому. Цифрова трансформація перекладацької галузі протягом останніх десятиліть зумовила системні зміни в організації професійної діяльності лінгвіста. Традиційний інструментарій перекладача трансформувався в інтегровану цифрову екосистему, що охоплює системи машинного перекладу (МТ), хмарні платформи автоматизованого перекладу (САТ) та інструментарій на основі штучного інтелекту (АІ). Цей комплекс забезпечує автоматичну обробку тексту, використання хмарних сховищ для пам'яті перекладу та застосування нейромереж для збереження контекстуальної цілісності й вихідного форматування документів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю оптимізації вибору прикладного програмного забезпечення, здатного забезпечити високу якість перекладу при одночасній мінімізації часових та ресурсних витрат. Особливої уваги потребує перегляд функціональних обов'язків фахівця, де домінуючу роль починає відігравати постредагування (post-editing), що передбачає верифікацію стилістичної, контекстуальної та семантичної адекватності цільового тексту.

Аналіз останніх досліджень. Питання типізації та ефективності машинного перекладу (МТ) детально висвітлені у працях Г. Веселовської та С. Радецької. Роль і місце САТ-інструментів у професійній підготовці фахівців досліджували О. Требік, А. Полторацька та А. Капітон. Сучасний вплив штучного інтелекту на

методологію перекладу та навчання майбутніх перекладачів аналізують закордонні дослідники, зокрема М. Moukatib та А. Ben Seddik.

Мета дослідження. Метою роботи є аналіз та порівняльна характеристика основних концепцій автоматизованого перекладу (MT, CAT, AI) для визначення їхньої практичної цінності та обмежень у професійній діяльності перекладача.

Результати дослідження. Розглянемо основні концепції в розвитку автоматизованого перекладу текстів, які існують на сьогоднішній день.

1. Machine Translation (MT) – машинний переклад, найдавніший підхід до перекладу текстів, який використовує концепцію перекладу слово у слово, тобто порівнюючи значення слів у словниках надає прямий переклад. Прикладом таких програм є STYLUS, PROMPT, LINGVO OFFICE [1]. До цього ж класу можна віднести GOOGLE TRANSLATE та подібні новітні програми, в яких додані можливості аналізу стійких фраз або фрагментів речень за допомогою штучного інтелекту, що робить кінцевий переклад більш природнім і потребує значно менше часу на редагування. В деяких програмах передбачене підключення спеціалізованих словників – глосаріїв, що дає можливість слідувати тематиці статті та вживати загальноприйняті терміни.

До переваг машинного перекладу можна віднести швидкість перекладу, майже необмежений об'єм тексту, який можна перекласти натисканням однієї кнопки, простота та доступність програмного забезпечення.

Недоліки підходу:

- необхідність ретельного редагування кінцевого тексту;
- обмежені формати текстових редакторів;
- неможливість одночасної роботи декількох перекладачів/редакторів;
- необхідність інсталиувати деякі програми;
- неможливість «тренувати» переклад, тобто відредагований текст не зберігається у пам'яті.

2. Computer Aided Translate (CAT) – переклад за допомогою комп'ютера, не дивлячись на схожість з попередньою назвою має суттєві відмінності, основною з яких є те, що процесом перекладу керує людина, а комп'ютер є лише набором інструментів, який їй допомагає. Прикладом новітніх платформ є MemoQ, SmartCAT, Trados System [2]. Відповідно до цього методу текст розділяється на сегменти, переклад яких зберігається у машинній пам'яті, або в хмарному сховищі. Сегменти являють собою пари відповідних речень або фрагментів тексту, корегуються перекладачем і зберігаються в пам'яті перекладу. Таким чином відбувається «тренування» пам'яті, і збережені сегменти можуть бути використані в подальшому. До проекту можуть бути підключені як різні розділи пам'яті так і контекстні словники – глосарії, в яких зберігаються окремі юніти, тобто відповідні пари окремих термінів, або словосполучень. Завдяки використанню хмарних технологій роботу над перекладом можуть здійснювати одночасно декілька перекладачів не пов'язаних один з одним, але маючих доступ до всього перекладу, пам'яті і словників як вихідного так і кінцевого тексту.

Переваги такого підходу полягають насамперед у можливості командної роботи, залученні перекладачів-фрілансерів для роботи будь-якої складності без необхідності утримувати великий штат. Також легко прогнозувати і корегувати терміни робіт. Доступ до перекладу отримують одночасно множинність користувачів без локальної прив'язки. Висока якість та відповідність перекладу.

Недоліки:

- залежність від стабільності та якості зв'язку;
- проблеми захисту інформації;
- необхідність майстер-редагування, зведення окремих сегментів у кінцевий переклад.

3. Artificial Intelligence (AI). Переклад за допомогою штучного інтелекту можливо виконувати безпосередньо в нейромережах, таких як Chat GPT, Gemini, або скористуватися вбудованими можливостями спеціалізованих пакетів Office

Translator, WPS Office, DeepL, Doclingo, PDFelement [3]. Переклад у текстових редакторах дозволяє зберегти форматування, оформлення тексту, можливість зберегти ілюстрації і зовнішнє оформлення документу у звичному інтерфейсі в той час як нейромережі вимагають від користувача чіткого послідовного опису вимог до кінцевого тексту і спеціальних навичок написання промптів – алгоритмів обробки вхідної і формування кінцевої інформації.

Недоліки підходу:

- тексти не завжди є повними і контекстно вивершеними;
- проблеми захисту інформації і інтелектуальної власності;
- необхідні навички написання промптів.

Висновок. Проведений аналіз свідчить, що найбільш збалансованим рішенням для професійної діяльності на сьогодні є CAT-інструменти. Вони дозволяють повною мірою реалізувати кваліфікацію перекладача, забезпечуючи високу якість результату при значному скороченні часу на обробку тексту. Водночас, інтеграція елементів ШІ в CAT-платформи є перспективним напрямком для подальшої оптимізації перекладацьких процесів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Веселовська Г., Радецька С. Машинний переклад: його типологія, переваги та недоліки. Актуальні питання гуманітарних наук. ХНТУ, 2021, вип.35 (т. 7), С. 23-27.
2. Требік О., Полторацька А., Капітон А. CAT-інструменти та їх місце у структурі підготовки майбутніх перекладачів. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія, 2023, Випуск 1(6), С.57-63
3. Moukatib M., Ben Seddik A. The Role of AI in Translator Training: Assessing AI's nfluence on Translation Education and Professional Training. International Journal of Linguistics and Translation Studies, 2026, 7(1).136-151.

**TRANSLATION OF REALITIES AS A MEANS OF PRESERVING THE
NATIONAL FLAVOR IN THE DIALOGUE OF CULTURES**

The work examines the translation of cultural realities as a means of preserving national and cultural identity in intercultural communication. Special attention is paid to the classification of realities and the main methods of their translation, including transliteration, transcription, tracing, and contextual substitution. The study also considers the translation strategies of foreignization and domestication as approaches that help balance the preservation of the original cultural context with the accessibility of the text for the target reader. The results emphasize the importance of an appropriate translation strategy for maintaining the national flavor of the source text while ensuring effective cross-cultural understanding.

Key words: translation of realities, national cultural flavour, intercultural communication, foreignization and domestication, translation strategies.

Each language represents its own unique model of the world, where the names of dishes, clothes, customs, or historical events that have no equivalent counterparts in other languages and cultures occupy a special place. Such lexical units themselves may pose certain translation difficulties and require a deep understanding of the historical and cultural context for their adequate reproduction in the target language. After all, the wrong approach can lead to loss of cultural flavor and make it too complicated for a foreign reader due to a great number of incomprehensible words.

The work aims to analyze ways of translating realities to preserve their cultural significance in a foreign-language environment.

Realities are mono- and polylexemic units, the main lexical meaning of which comprises the complex of ethnocultural information traditionally assigned to them, which is foreign to the objective reality of the receiving language. According to semantics, it is possible to single out the historical, everyday, and ethnographic components of realities and reveal them only through comparison of languages and cultures [2, p. 77].

The classification of linguistic and cultural realities is of great importance to translation studies, as it helps systematize approaches to the transmission of cultural features. Each type of reality requires a specific translation approach depending on the semantic, cognitive, or communicative load. In this way, the translator can preserve the cultural and emotional meaning of the original through an accurate, structured classification, which is important for the completeness of intercultural communication [5, p. 161].

The thematic classification is based on the study and definition of various aspects of linguistic and cultural realities, allowing them to be systematized based on their meaningful content. So, geographical realities include the names of localities, natural objects, or architectural structures characteristic of a certain country. Historical realities include event names, notable dates, and the personalities that are particularly important to a nation's culture. In turn, social realities are connected to public life, political and economic institutions, professions, and the customs of a given culture [5, pp. 162-163].

Having determined the type of reality, it is worth choosing a specific method for reproducing it. The main methods of translation include transliteration or transcription, tracing, contextual replacement, etc. Translators often use transliteration or transcription methods, but the transmission of letters or sounds does not always fully convey the concept, making it difficult for the reader to understand its correct meaning [4, p. 112]. That is why transcription is often combined with descriptive paraphrase, that is, an effective, though verbose, means of conveying the content of reality through linear text expansion. For instance, *leprechauns* – *леприкон; лісовий дух, що здійснює бажання* [2, p. 77].

Tracing is a way of reproducing realities by translating structural-semantic models of the source language into those of the target language. During such reproduction, words and phrases completely coincide both structurally and semantically. For example, *Iron Lady* – *Залізна Леді*, *the War of the Roses* – *Війна троянд* [2, p. 78].

Contextual translation is used when transcription is impossible or undesirable. When contextually translating a reality, the translator conveys it through a lexical unit that is logically related to the original reality but is not a dictionary counterpart [3, p. 25].

The choice between maintaining authenticity and adapting the text to the reader's needs is based on two opposing strategies – foreignization and domestication.

Forenization is the target reader's approach to the author's context, directing him beyond the borders of his native ethnic culture to become aware of the linguistic and cultural differences of the original text.

Domestication is a strategy that involves bringing the original closer to the realities of the target reader, introducing the author to his "house", that is, the translation language assimilates foreign elements of the text, depriving it of the characteristics inherent in the culture of the original, which makes the final product as close and adapted as possible to the target culture [1, p. 112].

It should be noted that we study the strategies of forenization and domestication in the aspect of translation of realities, which are special units capable of reflecting the national and cultural originality of the language at the lexical level [1, p. 113].

To sum up, special cultural units require close attention from the translator during reproduction to properly preserve their national and cultural flavor. Therefore, the right translation strategy allows us to preserve the original's uniqueness while making it understandable to the target audience.

REFERENCES

1. Волченко О. М. (2014). Форенізація та доместикація як стратегії перекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. (126), 111–116. URL: https://www.cuspu.edu.ua/download/nz_2014_126.pdf
2. Дуда О. І., Рибачок С. М. (2021). Переклад лінгвокраїнознавчих реалій. *Нова філологія*. (82), 74–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Novfil_2021_82_14
3. Косолап А. С. (2021). Способи перекладу реалій. *Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій: Збірник матеріалів засідання круглого столу*. 24–25. URL: <https://mu.edu.ua/storage/MSU/pages/conferences/2021/>
4. Романюк О. (2021). Особливості перекладу реалій. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей : збірник наукових статей*. 110–113. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4153/1/Tezy_%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC-23-11-2021.pdf#page=110
5. Ткаченко М. І. (2024). Класифікація лінгвокультурних реалій у перекладі. *Перекладацькі інновації : матеріали XIV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. 160–164. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95a2b9e8-3d5e-46f9-979e-f08a455f1716/content>

R. Kutsa, student,

Scientific supervisor: O. Levchuk

Uman National University

ENHANCING SPEAKING PROFICIENCY THROUGH TEACHER FEEDBACK IN EFL CLASSROOM

Abstract. *This paper highlights the effectiveness of teacher feedback in enhancing students' speaking skills, examines different types and strategies of feedback, analyses their impact on learners' fluency, accuracy, and confidence. Moreover, it provides practical recommendations for teachers on how to deliver feedback in EFL classroom in a way that supports communicative competence and active student participation. It also emphasizes the importance of creating a supportive learning environment that reduces anxiety and encourages learners to engage more confidently in speaking activities.*

Key words: *speaking proficiency, speaking skills, teacher feedback, learning environment, correction, accuracy, fluency.*

Introduction. The development of speaking proficiency is a central goal in teaching English as a Foreign Language (EFL). However, many learners face difficulties in expressing themselves fluently and accurately. Motivating learners to participate in speaking activities is a challenging task. Anxiety often acts as a major barrier, particularly for EFL learners who may be reluctant to communicate. Concerns about pronunciation, being questioned on the spot, making mistakes, and the fear of negative evaluation all contribute significantly to speaking anxiety in EFL contexts. Additionally, shyness has been identified as another factor that limits learners' willingness to engage in speaking activities [3, p. 4]. Teacher feedback plays a crucial role in addressing these challenges by guiding learners toward improvement.

Literature review. The term “feedback” is defined by Sadler as “comments about how exactly a work should be done” [4, p. 120]. Feedback has become an important component of the teaching and learning process, exerting a significant influence on

learners' progress. It refers to any remark made to describe student's work, indicating whether their work meets expectations, requires improvement, or demonstrates success. According to Archer, feedback is widely recognized as a tool to enhance students' performance and practice in various educational settings [2, p.101].

The research on feedback practices in teaching English has predominantly focused on written skills while the discussion concerning feedback on oral production remains notably limited, with only a few studies addressing this area [1]. It is more difficult to provide effective speaking feedback compared to written feedback, as oral performance occurs in real time and leaves little opportunity for immediate analysis, requiring teachers to respond quickly while maintaining the flow of communication and supporting learners' confidence.

The *aim* of the study is to examine the role and effectiveness of teacher feedback in enhancing speaking proficiency among learners in EFL classrooms.

Findings. The research was conducted at Uman Gymnasium 14, Uman City Council, Cherkasy Region, Ukraine. The participants were 28 students of the 8th grade, who studied English as a foreign language. Learners were divided into two groups: the experimental group and the control group. The experimental group (14 learners) received eight weeks of explicit training on speaking proficiency through teacher feedback, the control group (the other 14 learners) did not have any training of that kind.

Prior to the intervention, both groups completed a pre-test designed to assess their initial level of speaking proficiency. The assessment criteria included fluency, accuracy, pronunciation, vocabulary use, and overall communicative competence. The results of the pre-test indicated that the learners in both groups demonstrated a comparable level of speaking skills, which ensured the reliability of the experimental design.

During the eight-week intervention period, the experimental group participated in a series of structured speaking activities, such as role-plays, discussions, and problem-solving tasks. Throughout these activities, the teacher provided systematic and explicit feedback, focusing on key aspects of learners' oral performance. Various feedback

techniques were employed, including immediate and delayed corrective feedback, recasts, elicitation, and positive reinforcement. Special attention was paid to maintaining a supportive classroom atmosphere in order to reduce anxiety and encourage active participation. In contrast, the control group followed the regular curriculum without targeted feedback on speaking performance.

At the end of the experiment, both groups completed a post-test identical in format to the pre-test. The results were analysed and compared to determine the effectiveness of teacher feedback in enhancing learners' speaking skills. The findings revealed that the experimental group demonstrated a noticeable improvement in fluency, accuracy, and confidence (approximately 25% of the students improved their speaking skills), while the progress in the control group was less significant. These results suggest that systematic teacher feedback plays a crucial role in developing speaking proficiency in EFL classrooms and highlights the importance of incorporating targeted feedback strategies into regular teaching practice.

Conclusions. The results demonstrate that appropriate teacher feedback contributes significantly to the development of speaking skills. Firstly, it helps learners become aware of their errors and provides strategies for improvement. Secondly, it encourages active participation by creating a supportive learning environment. Thirdly, consistent feedback leads to increased fluency and accuracy over time. However, the effectiveness of feedback depends on several factors, such as timing, frequency, and delivery style. Immediate feedback may be useful for accuracy-focused tasks, while delayed feedback is often more appropriate during fluency activities to avoid interrupting communication.

To maximize the benefits of teacher feedback, the following strategies can be implemented:

1. ***Balancing accuracy and fluency.*** A teacher should avoid interrupting learners excessively during speaking tasks; only key errors must be focused on.
2. ***Using a variety of feedback techniques.*** It is essential to combine explicit correction, recasts, and elicitation.

3. ***Being constructive and supportive.*** Feedback must be framed positively to maintain motivation.

4. ***Encouraging reflection.*** Learners should be provided with time to process and apply feedback.

5. ***Incorporating technology,*** which means using audio or video recordings for more detailed feedback.

6. ***Adapting feedback to learners' levels,*** as feedback must be understandable and relevant.

To sum up, teacher feedback is an essential component in enhancing speaking proficiency in EFL classrooms. When applied effectively, it not only improves linguistic accuracy but also fosters confidence and communicative competence. By adopting a balanced and learner-centred approach to feedback, teachers can create a supportive environment that encourages active participation and continuous improvement.

REFERENCES

1. Aguilera-Fuentes Y., Ortiz-Navarrete M. Enhancing English speaking skills through screencast feedback: a technique explored with Spanish-speaking undergraduates. *Cogent Education*. 2025. Vol. 12. Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2545330>

2. Archer J. C. State of the science in health professional education: Effective feedback. *Medical Education*. 2010. Vol. 44. Pp. 101–108. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2923.2009.03546.x>

3. Huang J. Enhancing EFL speaking feedback with ChatGPT's voice prompts. *International Journal of TESOL Studies*. 2024. Vol. 6. Iss. 3. Pp. 4–23. URL: <https://doi.org/10.58304/ijts.20240302>

4. Sadler D. R. Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional science*. 1989. Vol. 18. Pp. 119–144. URL: <https://doi.org/10.1007/BF00117714>

УДК 81'25

Куцулима Ганна Сергіївна

**(наукова керівниця Тетяна Миколаївна Єфіменко, кандидатка
філологічних наук, доцентка кафедри перекладу)**

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова м.
Миколаїв, Україна*

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ

Переклад назв кінофільмів є важливою складовою сучасного перекладознавства, оскільки назва виконує не лише номінативну, а й прагматичну, естетичну та рекламну функції. Саме вона формує перше враження реципієнта, впливає на інтерпретацію змісту фільму та значною мірою визначає його успішність у новому культурному середовищі. У зв'язку з цим переклад назв кінофільмів потребує ретельного добору стратегій і тактик, які забезпечують адекватну передачу змісту з урахуванням мовних, культурних і комунікативних чинників.

У процесі перекладу назв кінофільмів перекладач змушений балансувати між точністю та адаптацією, зберігаючи зміст оригіналу і водночас забезпечуючи його зрозумілість і привабливість для цільової аудиторії. Саме тому використовуються різні стратегії, зокрема дослівний переклад, трансформація, адаптація, локалізація та креативна інтерпретація. Вибір конкретної стратегії залежить від жанру фільму, культурних особливостей аудиторії та прагматичної мети перекладу.

Проблема стратегій і тактик перекладу назв кінофільмів активно досліджується українськими науковцями. Зокрема, вагомий внесок у розвиток перекладознавства зробили В. Комісаров, який розробив теоретичні основи перекладацьких трансформацій, І. Раєвська, що досліджувала проблеми еквівалентності та адекватності перекладу, а також Т. Кияк, який аналізував міжкультурні аспекти перекладу. Питання функціонального підходу до перекладу розглядали О. Селіванова та Л. Черноватий, які акцентували увагу на комунікативній природі перекладу та його залежності від контексту.

Переклад назв кінофільмів є складним і багатогранним процесом, що потребує врахування мовних, культурних та прагматичних чинників, а дослідження стратегій і тактик такого перекладу є актуальним напрямом сучасного українського перекладознавства.

У перекладознавстві терміном «стратегія» позначають шлях від вибору тексту для перекладу до повної передачі його засобами іншої мови. Стратегію визначають як усвідомлений план вирішення конкретної перекладацької проблеми, яка виникає під час перекладу тексту або його фрагмента, одночасно акцентується увага на свідомому характері перекладу, на відміну від нестратегічних процесів [8, с. 218].

Зазначаємо, що багато дослідників до стратегій передачі власних назв відносять форенізацію і доместикацію. Перша стратегія використовується тоді, коли перекладач прагне зберегти оригінальну назву і старається відтворити її у мові перекладу. При такій стратегії зберігається «зовнішній вигляд» лексеми, але часто втрачається значення. Її головна функція – введення нових стилів, висловлювань, засобів і прийомів в мову перекладу, збагачення національної культури через контакт з іноземною. Друга стратегія розглядається як процес наближення оригіналу до читача, прагнення зробити оригінал більш доступним і зрозумілим в приймаючій культурі. Розвиток вже існуючої в цільовій культурі літературної традиції – її головне призначення [7, с. 155].

Крім цього, О. Карпенко акцентує увагу на таких стратегіях їх передачі, як «запозичення, узагальнення (власна назва відкидається, замість неї з'являється більш загальне поняття); запозичення і пояснення; заміна поняттям зі схожою функцією в контексті цільової мови; звернення до культури оригіналу, використання назви з культури мови перекладу, виходячи з припущення, що читачеві перекладу воно може бути більш відоме, ніж те, що використано в оригіналі» [6, с. 98].

На думку М. В. Бережної, «стратегія роботи перекладача над передачею власних назв зводиться до тринадцяти етапів, в результаті яких приймається рішення щодо способів їх реалізації на мову перекладу, обираються типи ономастичних відповідників і методи їх формування». На вибір стратегії перекладу назви впливають не тільки суб'єктивні переваги перекладача, а й об'єктивні чинники, до яких Л. В. Коломієць відносить: цільову аудиторію перекладу і стан цільової полісистеми; кількість існуючих перекладів певного твору в цільовій літературі (адже потреба в форенізації виникає особливо гостро, коли створюється велика кількість адаптаційних перекладів, які збільшують відстань між читачем і оригіналом); функцію оригіналу в цільовій літературній полісистемі. Таким чином, на вибір стратегії можуть вплинути як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники, кожен з яких призводить до вибору того чи іншого методу (або декількох одночасно) на певному відрізку перекладу [1, с. 62.]

Дослідник А. Дондюк вказує, що переклад – це процес міжмовної трансформації тексту з однієї мови в іншу [3, с. 80]. У свою чергу Г. Зимовець, припускає що переклад нагадує психологічний акт, який включає багато розумових операцій, кінцевим результатом якого є текст іншою мовою [4, с. 13]. Варто зазначити, що перекладацький процес – це надзвичайно складна діяльність, адже кожен автор використовує під час написання свого твору різноманітні стилістичні засоби, авторські неологізми тощо, для яких важко знайти відповідники в іншій мові. На думку багатьох дослідників, особливі труднощі виникають під час перекладу власних назв, у які автор задовує характеристику героїв, місцевості, предметів.

Часто імена героїв фільму можуть бути алюзивними, відповідно, надзвичайно важливо її відтворити. До прикладу, назва фільму «*Цезар*» викликає асоціації з римським полководцем Юлієм Цезарем.

Для того, щоб адекватно відтворити назви фільмів іншою мовою, перекладачі використовують лексичні, структурні та граматичні перетворення. Крім цього, специфічні назви, які є характеристичними та промовистими для мови оригіналу дослідник може замінити, використавши такі ж фільмоніми, які є промовистим для мови перекладу. Окрім цього, досить часто оніми залежать від сюжету кінофільму, тому потребують додаткового пошуку інформації дешифрування за допомогою контексту [2, с. 15].

Якщо перекладачі не можуть представити лінгвістичний еквівалент назви оригінального фільму, вони можуть використовувати кілька методів перекладу. Морфологічна калька, модуляція та узагальнення, семантична інтерпретація, заміна іменників або прийоми перекладу за допомогою функціональних аналогів дозволяють передати функціональні та семантичні особливості та зберегти первинне значення власних назв [1, с. 65].

А. Г. Гудманияном виділяє такі способи включення іншомовних власних назв у текст:

- 1) трансплантація – включення слова з оригінальним написанням;
- 2) додавання певних приміток;
- 3) транслітерація;
- 4) практична транскрипція;
- 5) безпосередній переклад [2, с. 9].

Тим не менш, у перекладацькій практиці виділяють такі способи перекладу:

- 1) транскрибування – передача звуків мови оригіналу відповідними знаками вихідної мови;
- 2) практичне транслітерування – точна передача знаків однієї мови відповідними знаками іншої;

3) калькування – це буквальний переклад з метою максимального збереження оригінальної семантики;

4) транспозиція – заміна елемента на адаптований для цільової аудиторії аналог [7, с. 68].

Науковець А. Зубко виділяє такі тактики перекладу як звукової подібності (транскрибування), графічної подібності (метод транслітерування), обліку внутрішньої форми (метод калькування), етимологічної відповідності (метод транспозиції), адаптації до граматичної системи мови перекладу (морфограматичної модифікації), історичної позиції (традиційний відповідник) [5, с. 271].

Отже, підхід до передачі назв кінофільмів різниться від загальних принципів відтворення власних імен. Значення та емоційна інформація, яка міститься в назвах, має бути виявлена. Назва кінофільму вимагає від читача як оригіналу, так і перекладу розуміння внутрішньої форми і сприйняття сюжету, особливостей фільму тощо. Тому більшість назв підлягають відтворенню; транскрипцією не можна передати внутрішню форму, оскільки назва втратить свою значущість і не виконає відведену йому автором роль.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бережна М.В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен. *Вісник СумДУ. Філологія*. 2007. № 1. С. 62–67.
2. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. дра філол. наук: 2016. Київ, 40 с., с.26
3. Дондюк А.М. Антропологія часу як методологічна проблема. *Колізії антропологічного розмислу*. Київ : ПАРАПАН, 2002. С. 79–97.
4. Зимовець Г. В. Семантичні особливості власних назв. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2010. С. 110.

5. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми. *Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики*. 2007. №15. С. 262–281.
6. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв: дисертація: 10.02.15. Одеса, 2006. 416 с.
7. Коломієць Л. В. Концептуально методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.
8. Ребрій О. В. Системний підхід до вироблення стратегії перекладу. *Вісник ХНУ. Серія: Перекладознавство*. 2009. № 848. С. 215 -220.

УДК 81

Литвинова А.Д., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Ворчакова І.Є.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МОДАЛЬНОСТІ ЯК КАТЕГОРІЇ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Abstract. *This article examines modality as a complex linguistic category and its function in legal discourse. It explores the main types of modality and the characteristics of their expression in legal texts. The linguistic means of expressing modal meanings, particularly modal verbs and constructions, are analyzed. The significance of modality for conveying the normativity, obligatory nature, and degree of certainty of legal statements is determined. The advisability of a comprehensive approach to its analysis is emphasized.*

Keywords: *modality, legal discourse, deontic modality, epistemic modality, modal verbs, linguistic means, predicativity.*

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці проблема інтерпретації модальності залишається однією з найбільш дискусійних, що зумовлено багатовимірністю цієї категорії та різноманітністю підходів до її трактування. Особливої актуальності вона набуває у сфері юридичного дискурсу, де модальність виконує функцію вираження нормативності, обов'язковості та достовірності висловлювань.

Аналіз останніх джерел. Проблематика модальності активно досліджується у працях сучасних лінгвістів. Теоретичні засади цієї категорії висвітлено у роботах І. Живченко, яка розглядає модальність як багаторівневе мовне явище. В. Ущина аналізує модальність у контексті модальної логіки та пропонує класифікацію її основних типів. Особливості реалізації деонтичної модальності в юридичних текстах досліджує В. Степанова. Перекладознавчий аспект модальності та її розширену класифікацію, включаючи доказову та кореневу модальності, представлено у працях М. Федосюка. Водночас окремі аспекти функціонування модальності в юридичному дискурсі потребують подальшого узагальнення.

Мета дослідження. Аналіз основних теоретичних підходів до інтерпретації модальності та визначення особливостей її функціонування в юридичному дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модальність є однією з ключових категорій сучасної лінгвістики, оскільки відображає ставлення мовця до змісту висловлювання, рівень його співвідношення з реальністю, а також ступінь необхідності, можливості чи бажаності дії. Вона має багаторівневий характер і реалізується через різноманітні мовні засоби, зокрема модальні дієслова, граматичні, синтаксичні та лексичні елементи [1, с. 40].

Науковиця В. Ущина розглядає модальність як логічну категорію, пов'язану з модальною логікою, що досліджує закономірності модальних висловлювань. У

межах цієї теорії виокремлюються алетична, епістемічна, деонтична, булетична, динамічна та телеологічна модальності, які репрезентують різні типи значень: необхідність, можливість, випадковість або бажаність [4].

Алетична модальність відображає об'єктивні закономірності дійсності та варіюється від неможливості до необхідності, не залежачи від оцінки мовця [4, с. 4]. Наприклад: *A contract cannot exist without a valid offer and acceptance.* - Договір не може існувати без належної оферти та акцепту.

Епістемічна модальність пов'язана зі ступенем упевненості мовця та ґрунтується на знаннях, припущеннях або доказах [4, с. 5]. Наприклад: *Based on the evidence, the witness may be mistaken about the timeline.* - Виходячи з доказів, свідок, можливо, помиляється щодо хронології подій.

Деонтична модальність виражає нормативні відношення - обов'язок, дозвіл чи заборону і є визначальною для юридичного дискурсу [2, с. 11–13]. Наприклад: *The tenant must pay the rent by the due date.* - Орендар повинен сплатити орендну плату до встановленого терміну.

Булетична модальність відображає бажання та наміри мовця і формує його емоційно-оцінну позицію [4, с. 5]. Наприклад: *The parties would like to settle the dispute out of court.* - Сторони хотіли б врегулювати спір у позасудовому порядку.

Динамічна модальність характеризує здатність або можливість виконання дії за певних умов і має об'єктивний характер [4, с. 5–6]. Наприклад: *The company is able to settle its debts as they fall due.* - Компанія спроможна погашати свої борги в міру настання терміну їх сплати.

Телеологічна модальність пов'язана з доцільністю дії та орієнтацією на досягнення певної мети [4, с. 6]. Наприклад: *In order to claim damages, the plaintiff must prove a direct loss.* - Для отримання відшкодування збитків позивач має довести прямі втрати.

М. Федосюк доповнює цю класифікацію, виділяючи також доказову та кореневу модальності, що розширює теоретичне розуміння способів реалізації

модальності в мові. Модальні дієслова та конструкції відіграють ключову роль у передачі смислових відтінків і забезпечують точність комунікації [5, с. 8–9].

Доказова модальність вказує на джерело інформації та ступінь її достовірності, використовуючи як граматичні, так і лексичні засоби [5, с. 8]. Наприклад: *The payment should have been made in full according to the records.* - *Оплата мала бути здійснена в повному обсязі згідно із записами.*

Коренева модальність, на відміну від епістемічної, пов'язана з об'єктивними умовами виконання дії, тоді як епістемічна відображає суб'єктивну оцінку мовця. Окремі модальні дієслова можуть реалізовувати обидва типи значень залежно від контексту [5, с. 8]. Наприклад: *An appeal may be filed only within 30 business days.* - *Апеляція може бути подана лише протягом 30 робочих днів.*

Таким чином, розширення класифікації модальності зумовлює необхідність її глибшого теоретичного осмислення не лише на рівні типів, а й на рівні способів, форм і засобів реалізації. Теоретична інтерпретація модальності передбачає аналіз різних підходів до її вираження, зокрема предикатного та комплексного [3].

У межах предикатного підходу модальність розглядається як складник предикативності речення. Вона відображає зв'язок висловлювання з дійсністю та реалізується через граматичні категорії часу, способу та особи. Водночас модальність трактується і як самостійна комунікативна категорія, що функціонує у мовленні та виражає ставлення мовця до повідомлюваного. Поряд із цим виділяється комплексний підхід, який передбачає аналіз модальності як багатокомпонентного явища, що поєднує граматичні, лексичні та інтонаційні засоби вираження [3].

Формальним засобом реалізації модальності виступає, зокрема, категорія способу дієслова. Особливу роль відіграє умовний спосіб, який виражає ірреальну модальність, тобто дії, що могли б відбутися за певних умов, але фактично не реалізувалися [3].

Серед мовних засобів реалізації модальності виділяють граматичні, лексичні,

лексико-граматичні та інтонаційні. До граматичних належать форми способу дієслова, до лексичних - модальні слова, а до лексико-граматичних - модальні дієслова та аналітичні конструкції. Важливу роль відіграють також частки та вставні слова, які передають ступінь достовірності, сумніву або категоричності висловлювання. На фонетичному рівні модальність реалізується за допомогою інтонації, зокрема логічного наголосу, що виділяє смисловий центр висловлювання та підсилює його модальне значення [3].

Висновки. Таким чином, модальність постає як складна багатовимірна категорія, що поєднує логічні, семантичні та граматичні аспекти і реалізується через різноманітні мовні засоби. Різні теоретичні підходи до її інтерпретації дають змогу глибше осмислити її структуру, функції та способи вираження. У межах юридичного дискурсу модальність набуває особливої ваги, оскільки саме через неї передаються нормативність, обов'язковість і ступінь достовірності висловлювань. Це зумовлює необхідність комплексного підходу до її аналізу, що враховує як типи модальних значень, так і мовні засоби їх реалізації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Живченко І. В. Теоретичні засади вивчення категорії модальності у сучасній лінгвістиці. Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2021. С. 39-46. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2e1e042b-dc7d-4be3-85fd-9f01be2ad1ca/content#page=40>
2. Степанова В. Д.. Ways of expressing deontic modality in legal texts in Ukrainian and English: курсова робота. Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2023. 26 с. URL:

<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/3523/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2>

3. Супрун Л. Категорія модальності в загальномовній інтерпретації. *Лінгвістичні студії: збірник наукових праць. - Літературне Місто*. URL: <https://litmisto.org.ua/?p=7856>
4. Ущина В. А. Лінгвістична модальність у контексті конструювання позиції англомовного суб'єкта дискурсивної діяльності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. Кам'янець-Подільський : "Аксіома", 2013. Вип. 32. С. 399-403.
5. Федосюк М. О. Категорія модальності в юридичних текстах: перекладознавчий аспект: курсова робота. Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2024. 42 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/5990>

УДК 81'25

Мороз Т.О.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ МЕДІАКОНТЕНТУ: ВІД ЛІНГВІСТИКИ ДО ТЕХНОЛОГІЙ.

The publication explores modern strategies for content localization (CL) within global and local media platforms, examining the integration of linguistic, cultural, and technological approaches. By analyzing the differences between centralized, automated models and decentralized, context-sensitive solutions, the research determines the optimal

methods for balancing operational efficiency with cultural relevance. Special attention is paid to the synergy between AI-driven tools, machine translation, and human expertise, particularly in the context of transcreation and user-centric adaptation. The study highlights the necessity of adopting hybrid models that integrate advanced technological solutions with deep contextual understanding to ensure high-quality and inclusive media communication.

Keywords: *content localization, media platforms, cross-cultural communication, machine translation, transcreation, digital strategies.*

Постановка проблеми. Глобалізація медіапростору зумовлює зростання потреби у створенні та адаптації контенту для різномірних культурних і мовних спільнот. Локалізація контенту (ЛК) стає ключовим елементом комунікації між виробниками інформації та аудиторією. Попри наявність технологічних можливостей, медіакомпанії стикаються з труднощами при виборі стратегій адаптації, що зумовлено поєднанням лінгвістичних, технологічних та економічних чинників. Використання виключно машинного перекладу без належної культурної адаптації часто призводить до неточностей та втрати довіри користувачів. Тому необхідним є системний підхід, що інтегрує мовні, культурні й технологічні аспекти.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні наукові розвідки засвідчують трансформацію перекладацької діяльності в цифрову епоху. Л. Головацька наголошує на важливості технічної підготовки перекладачів [1]. О. Каневська та І. Білий досліджують специфіку локалізації ігрового контенту [3]. І. Фролова та О. Кобзева розглядають переклад як культурне посередництво [6]. Д. Атаман та співавтори аналізують еволюцію великих мовних моделей [7]. К. Пилип'юк акцентує на ролі ШІ в англomовному середовищі [13], а Л. Чжу фокусується на викликах комунікації у соціальних медіа [17].

Мета дослідження – вивчити сучасні стратегії локалізації контенту в медіа та визначити ефективні підходи адаптації інформації для різних мовних і

культурних аудиторій.

Результати дослідження. Аналіз діяльності глобальних та локальних платформ виявив принципову різницю в підходах до управління контентом. Глобальні платформи, що прагнуть максимального масштабування, застосовують централізовані моделі: стандартизовані бізнес-процеси, високий ступінь автоматизації (CI/CD) та використання уніфікованих термінологічних баз [7]. Це дозволяє забезпечити швидкість виходу на ринок, проте нерідко знижує рівень емоційного залучення через надмірну стандартизацію. Натомість локальні гравці обирають децентралізовані рішення, де акцент зміщено на культурну релевантність [6]. Тут пріоритет надається ручному перекладу з залученням мовних експертів, адаптації інтерфейсів під місцеві естетичні норми та використанню краудсорсингу [17].

Ефективність локалізації прямо залежить від синергії трьох стратегічних блоків:

1. *Лінгвістичні стратегії* передбачають перехід від прямого перекладу до транскреації (креативного переосмислення), що особливо важливо для маркетингу, де емоційне забарвлення тексту має вирішальне значення [3].
2. *Культурні стратегії* базуються на виборі між доместикацією (пристосуванням до культури реципієнта) та форенізацією (збереженням екзотичності оригіналу). Це критично для соціальних медіа, де гумор, меми та символіка потребують адаптації, аби не викликати когнітивного дисонансу в аудиторії [6].
3. *Технологічні стратегії* трансформують робочі процеси через впровадження AI-алгоритмів та моделей РЕМТ (машинний переклад з подальшим редагуванням). Використання ІІІ дозволяє не лише пришвидшити обробку контенту, а й персоналізувати UX/UI [13].

Сучасні дослідження підтверджують, що найбільш успішні медіапродукти використовують гібридні підходи [1]. Наприклад,

відеоконтент потребує автоматизованих систем субтитрування, інтегрованих із якісною людською коректурою, що забезпечує як охоплення, так і високу якість сприйняття. Таким чином, локалізація перестає бути лише лінгвістичною операцією і стає стратегічним інструментом побудови бренду, що вимагає постійного балансу між технологічною ефективністю та глибоким розумінням контексту споживання [3]. Для майбутніх перекладачів це означає необхідність розвитку як компетенцій у сфері використання САТ-інструментів, так і навичок крос-культурної комунікації [1].

Висновки. Локалізація в сучасному медіапросторі є динамічним процесом, що вимагає балансу між централізованою автоматизацією та локальною культурною чутливістю. Оптимальна модель адаптації контенту досягається через системну інтеграцію лінгвістичних, культурних та технологічних інструментів. Доведено, що успіх на глобальному ринку залежить від здатності платформ поєднувати алгоритмічну швидкість з інтелектуальною працею, спрямованою на збереження культурної автентичності. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні адаптивних моделей локалізації, які ефективно інтегрують ШІ-рішення з користувацьким досвідом та зворотним зв'язком від спільнот.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Головацька Ю. Мовна локалізація сучасних цифрових продуктів: актуальність підготовки студентів-перекладачів. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. 2023. № 4. С. 17–22.
2. Каневська О. Б., Білий І. В. Локалізація в контексті ігрової індустрії та перекладацької діяльності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2024. Т. 35(74), № 4, Ч. 1. С. 71–76.

3. Фролова І. Є., Кобзева О. О. Переклад як культурне посередництво в цифрових глобальних просторах. *Слобожанський науковий вісник*. 2025. № 10. С. 49–54.
4. Ataman D., Birch A., Habash N. et al. Machine Translation in the Era of Large Language Models: A Survey of Historical and Emerging Problems. *Information*. 2025. Vol. 16, № 9. Article 723.
5. Pylypiuk K. M. Die Rolle der künstlichen Intelligenz bei der Lokalisierung der englischsprachigen Internetumgebung. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2024. № 38. С. 30–41.
6. Zhu L. On Social Media Translation and Localization: Strategies and Challenges in Cross-Cultural Communication. *Studies in Linguistics and Literature*. 2025. Vol. 9, № 1. P. 84–91.

УДК 81'255:82-1.09

Нагірний Д. О., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Солодка А.К.

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ОБ'ЄКТА ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

The article examines the specific features of poetic text as an object of translation. Special attention is paid to the interaction of form and content, the role of rhythm, rhyme, and imagery, as well as the main challenges faced by translators. The study also outlines key theoretical approaches to poetic translation and analyzes translation strategies. The results highlight the complexity and interpretative nature of poetic translation.

Key words: poetic text, translation, equivalence, rhythm, imagery, translation

strategies.

У сучасному перекладознавстві проблема перекладу поетичних текстів залишається однією з найскладніших і найменш однозначно розв'язаних. Це зумовлено тим, що поезія являє собою особливий тип художнього мовлення, у якому зміст і форма перебувають у нерозривній єдності. На відміну від прозових текстів, де пріоритетним є передавання інформації, поетичний текст характеризується високим рівнем естетичної організації, що включає ритм, риму, інтонацію, образність і звукову структуру.

Основна проблема полягає в тому, що під час перекладу поезії перекладач змушений одночасно відтворювати кілька рівнів тексту, які не завжди можуть бути адекватно передані засобами іншої мови. Це призводить до неминучих втрат або трансформацій, що потребує наукового осмислення і системного підходу.

Проблематика поетичного перекладу активно досліджується як у зарубіжному, так і у вітчизняному перекладознавстві. Значний внесок у розробку теоретичних засад перекладу зробили такі дослідники, як П. Ньюмарк, С. Басснетт, А. Лефевр, Дж. Мандей, Л. Венуті. Зокрема, П. Ньюмарк підкреслює, що переклад поезії є найбільш складною сферою перекладацької діяльності, оскільки вимагає збереження не лише змісту, а й художньої форми [9, с. 162].

С. Басснетт розглядає поезію як багаторівневу систему, у якій значення формується через взаємодію звуку, ритму та образності [2, с. 89]. У свою чергу, Л. Венуті акцентує увагу на культурному аспекті перекладу, наголошуючи на важливості збереження «чужорідності» тексту [10].

Суттєвим є також внесок Дж. Мандея, який розглядає переклад як процес прийняття рішень, де кожен вибір впливає на кінцевий результат [9]. А. Лефевр трактує переклад як форму «переписування», що залежить від культурних і ідеологічних чинників [8].

Серед українських дослідників варто відзначити праці В. Коптілова, М. Стріхи які розглядають переклад як складний творчий процес і підкреслюють

його роль у розвитку національної культури. Зокрема, В. Коптілов наголошує, що переклад поезії є актом співтворчості, у якому перекладач виступає інтерпретатором авторського задуму [11, с. 112].

Метою дослідження є визначення специфічних рис поетичного тексту як об'єкта перекладу та аналіз основних труднощів, що виникають у процесі його відтворення іншою мовою.

Поетичний текст, будучи об'єктом перекладу, демонструє низку специфічних характеристик, що зумовлюють його складність у відтворенні. Ключовою серед них є виняткова семантична насиченість. У поетичному дискурсі кожна лексична одиниця реалізує не лише номінативну функцію, але й естетичну, формуючи багатовимірний зміст. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише денотативного значення слова, але й його конотативних та асоціативних нюансів.

Іншою важливою рисою є формальна організація тексту. Поетичний твір має чітку ритмічну структуру, яка може включати метр, риму, алітерацію та інші звукові засоби. Р. Якобсон підкреслює, що саме звукова організація є ключовим елементом поезії [6, с. 127]. Однак у процесі перекладу відтворення цих елементів часто ускладнюється через структурні відмінності мов.

Особливу роль відіграє образність. Метафори, символи, епітети формують художній світ твору і створюють його емоційний вплив. Переклад таких елементів вимагає не буквального відтворення, а інтерпретації, що дозволяє зберегти функцію образу у новому мовному середовищі.

Важливим аспектом є ритміко-інтонаційна структура. Ритм у поезії виконує не лише формальну, а й смислову функцію, підсилюючи емоційне сприйняття тексту. Відтворення ритму у перекладі є складним завданням, оскільки різні мови мають різні ритмічні системи.

Окрім того, поетичний текст тісно пов'язаний із культурним контекстом. Він містить численні культурні коди, алюзії та символи, які можуть бути

незрозумілими для представників іншої культури. У зв'язку з цим перекладач змушений обирати між збереженням оригінальної культурної специфіки та адаптацією тексту до нової аудиторії.

У процесі перекладу поезії неминуче виникають перекладацькі втрати. Як зазначає Дж. Мандей, переклад завжди передбачає вибір, і кожен такий вибір супроводжується певними втратами [8]. Завдання перекладача полягає у мінімізації цих втрат і збереженні основних характеристик тексту.

З огляду на це, важливу роль відіграють перекладацькі стратегії. До них належать адаптація, компенсація, трансформація та інтерпретація. Вибір стратегії залежить від конкретного тексту, мети перекладу та індивідуального стилю перекладача.

Важливим аспектом аналізу поетичного тексту як об'єкта перекладу є також проблема еквівалентності. У сучасному перекладознавстві це поняття розглядається не як абсолютна відповідність, а як функціональна співвіднесеність між оригіналом і перекладом. Зокрема, Е. Найда підкреслює, що переклад має забезпечувати еквівалентний вплив на реципієнта, навіть якщо це потребує відходу від формальної точності [13]. У поетичному перекладі це положення набуває особливого значення, оскільки емоційний ефект часто є важливішим за буквальне відтворення змісту.

Не менш значущою є проблема вибору між формальною та змістовою домінантою перекладу. У випадку поетичних текстів перекладач повинен визначити, який елемент є ключовим для конкретного твору: ритмічна організація, рима, образність чи семантичний зміст. Як зазначає А. Лефевр, переклад завжди передбачає певну ієрархію елементів, де одні характеристики тексту зберігаються за рахунок інших [7].

Більш того, варто враховувати і роль індивідуального стилю перекладача. У процесі перекладу віршованого тексту перекладач неминуче вносить елементи власної мовної та культурної картини світу, що впливає на кінцевий результат. У

цьому контексті переклад можна розглядати як вторинний художній текст, який має відносну незалежність, але водночас зберігає зв'язок з оригіналом.

Окрему увагу варто приділити явищу компенсації у перекладі. Компенсація полягає у відтворенні втрачених елементів тексту в іншому місці або іншими засобами. Такий підхід дозволяє зберегти загальний естетичний ефект твору, навіть якщо окремі елементи змінюються, або пропадають.

Також важливим є питання інтерпретаційного характеру поетичного перекладу. Один і той самий текст може мати кілька перекладів, кожен з яких відображає певний аспект оригіналу. Це підтверджує тезу про те, що переклад поезії не є механічним відтворенням, а виступає творчим процесом інтерпретації самого перекладача.

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що поетичний текст як об'єкт перекладу вимагає комплексного підходу, який поєднує лінгвістичний, стилістичний і культурологічний аналіз. Лише врахування всіх цих аспектів дозволяє досягти максимальної адекватності перекладу і зберегти художню цінність оригіналу.

Висновки. Поетичний текст є складним і багатошаровим об'єктом перекладу, що вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, а й творчого підходу. Його основними характеристиками є єдність форми і змісту, висока семантична щільність, розвинена образність і складна ритміко-звукова організація.

Переклад поезії неможливий без втрат, однак завдання перекладача полягає у збереженні функціональної та естетичної еквівалентності тексту. Таким чином, поетичний переклад слід розглядати як інтерпретаційний процес, у якому перекладач виступає співтворцем художнього твору.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. **Baker M.** *In Other Words: A Coursebook on Translation.* London : Routledge,

2011.

2. Bassnett S. *Translation Studies*. London : Routledge, 2014.
3. Boase-Beier J. *Stylistic Approaches to Translation*. Manchester : St. Jerome, 2006.
4. Eco U. *Experiences in Translation*. Toronto : University of Toronto Press, 2008.
5. Holmes J. S. *Translated!*. Amsterdam : Rodopi, 2005.
6. Jakobson R. *On Linguistic Aspects of Translation*. London : Routledge, 2012.
7. Lefevere A. *Translating Literature*. New York : MLA, 2012.
8. Munday J. *Introducing Translation Studies*. London : Routledge, 2012.
9. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London : Pearson, 2008.
10. Venuti L. *The Translator's Invisibility*. London : Routledge, 2008.
11. Коптілов В. В. *Теорія і практика перекладу*. Київ, 2006.
12. Стріха М. *Український художній переклад*. Київ, 2006.
13. Nida E. *Toward a Science of Translating*. Leiden : Brill, 2007. 331 p.

УДК 81'255:659.123:316.722

Нетребя Т.С., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Солодка А.К.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ РЕКЛАМНИХ
СЛОГАНІВ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ**

This paper examines the challenges of translating advertising slogans for the international market, focusing on the importance of intercultural adaptation. Advertising slogans often contain culture-specific references, wordplay, and stylistic devices that complicate their translation into other languages. The study analyzes key translation strategies used to preserve the communicative and persuasive function of slogans in the

target culture. Particular attention is paid to adaptation, transcreation, and semantic transformation in English–Ukrainian translation.

Keywords: advertising translation, intercultural communication, slogan translation, transcreation, adaptation, international marketing.

У сучасному світі процеси глобалізації та активний розвиток міжнародної торгівлі сприяють поширенню брендів на різні культурні та мовні ринки. Одним із ключових елементів маркетингової комунікації є рекламний слоган – короткий, яскравий і легко запам'ятовуваний вислів, що передає основну ідею бренду та формує позитивний імідж компанії. Саме слогани часто стають головним інструментом впливу на споживача, оскільки вони здатні швидко викликати емоційну реакцію та сформувати асоціативний зв'язок із брендом.

Разом із тим переклад рекламних слоганів становить значну проблему для перекладачів і маркетологів. Це пов'язано з тим, що рекламні тексти зазвичай містять культурно зумовлені елементи, мовну гру, риму, метафори, алюзії або інші стилістичні засоби, які складно відтворити в іншій мові без втрати змісту чи комунікативного ефекту. Крім того, рекламні повідомлення створюються з урахуванням культурних цінностей, традицій і поведінкових моделей певної аудиторії, що робить їх переклад ще більш складним.

У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема міжкультурної адаптації рекламних слоганів. Перекладач повинен не лише передати зміст оригіналу, але й забезпечити його ефективність у новому культурному середовищі. Невдалий переклад слогану може призвести до нерозуміння, втрати маркетингового ефекту або навіть негативного сприйняття бренду.

Проблеми перекладу рекламних текстів та їхньої міжкультурної адаптації привертають значну увагу дослідників у галузі перекладознавства, лінгвістики та маркетингової комунікації.

Зокрема, П. Ньюмарк підкреслює, що переклад рекламних текстів повинен орієнтуватися не лише на передачу змісту, а й на збереження прагматичної функції

повідомлення, оскільки реклама спрямована насамперед на вплив на аудиторію [1, с. 97].

С. Вермір у межах функціоналістичної теорії перекладу (Skopos theory) зазначає, що головним критерієм перекладу є мета тексту в культурі перекладу. У випадку рекламних текстів ця мета полягає у формуванні позитивного ставлення до бренду та стимулюванні споживацької поведінки [2, с. 221].

Дослідник рекламного дискурсу Г. Кук наголошує, що реклама є складним комунікативним явищем, яке поєднує мовні та позамовні елементи, такі як образи, культурні асоціації та соціальні символи [3, с. 104]. Саме тому переклад рекламних слоганів часто потребує значних трансформацій.

І. Торресі підкреслює, що переклад рекламних текстів значною мірою залежить від культурних особливостей цільової аудиторії та нерідко передбачає творчу адаптацію тексту [4, с. 15]. У сучасній перекладацькій практиці цей підхід часто позначається терміном **transcreation**, який означає створення нового тексту на основі ідеї оригіналу з урахуванням культурних і маркетингових факторів.

Отже, більшість дослідників сходяться на думці, що переклад рекламних слоганів є складним процесом, який потребує не лише мовної компетентності, але й глибокого розуміння культурного контексту.

Метою даного дослідження є визначення основних проблем міжкультурної адаптації рекламних слоганів у процесі перекладу та аналіз перекладацьких стратегій, які забезпечують ефективне відтворення їхнього змісту, стилістичного забарвлення та комунікативної функції в умовах міжнародного маркетингового середовища.

Рекламний слоган є одним із найбільш концентрованих за змістом видів рекламного тексту. Його основними характеристиками є лаконічність, емоційність, експресивність та здатність легко запам'ятовуватися. Саме тому переклад слоганів вимагає особливого підходу, який поєднує мовну точність і творчу адаптацію.

Однією з найпоширеніших стратегій перекладу рекламних слоганів є

адаптація. Вона передбачає зміну мовних або культурних елементів оригінального тексту для досягнення аналогічного комунікативного ефекту в мові перекладу.

Наприклад:

- “*I’m lovin’ it*” (*McDonald’s*) – «Ось що я люблю».

Цей переклад не є дослівним, однак він передає позитивну емоційну атмосферу та простоту оригінального слогану.

Ще однією поширеною стратегією є **транскреація**, тобто творче переосмислення слогану. Такий підхід використовується у випадках, коли буквальний переклад не здатний передати стилістичний або емоційний ефект оригіналу.

Наприклад:

- “*Impossible is nothing*” (*Adidas*) – «Неможливе можливе».

У цьому випадку переклад змінює структуру речення, але зберігає мотиваційний характер і основну ідею слогану.

Іноді перекладачі використовують **буквальний переклад або калькування**, якщо слоган не містить складних культурних елементів.

Наприклад:

- “*Just do it*” (*Nike*) – «Просто зроби це».

Цей переклад зберігає імперативну форму та лаконічність оригіналу, що дозволяє передати його мотивуючий характер.

Однак у деяких випадках буквальний переклад може бути неефективним через культурні відмінності між мовами. Тому перекладач змушений застосовувати інші перекладацькі трансформації, такі як узагальнення або зміна лексичних елементів.

Наприклад:

- “*Finger lickin’ good*” (*KFC*) – «Пальчики оближеш».

У цьому випадку переклад передає ідею оригіналу, використовуючи український фразеологізм, що робить слоган природним і зрозумілим для цільової аудиторії.

Ще одним прикладом міжкультурної адаптації є слоган компанії Apple:

- “*Think different*” (Apple) – «Думай інакше».

Тут переклад досить близький до оригіналу, однак адаптований відповідно до граматичних норм української мови.

Таким чином, переклад рекламних слоганів передбачає використання різних стратегій і трансформацій залежно від мовних та культурних особливостей цільової аудиторії.

Висновки. Переклад рекламних слоганів для міжнародного ринку є складним процесом, який тісно пов’язаний із проблемами міжкультурної комунікації. Ефективний переклад повинен не лише передавати зміст оригінального повідомлення, але й зберігати його емоційний та прагматичний ефект.

Аналіз перекладацьких стратегій показує, що найефективнішими методами перекладу рекламних слоганів є адаптація та транскреація, оскільки вони дозволяють врахувати культурні особливості цільової аудиторії та забезпечити природність тексту перекладу. Буквальний переклад і калькування можуть використовуватися лише у випадках, коли структура та зміст слогану не створюють культурних бар’єрів.

Таким чином, перекладач рекламних текстів виконує роль культурного посередника, який повинен враховувати мовні, культурні та маркетингові аспекти комунікації. Саме від успішної міжкультурної адаптації рекламного слогану значною мірою залежить ефективність просування бренду на міжнародному ринку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Newmark P. *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall, 1988.

2. Vermeer H. J. Skopos and Commission in Translational Action. In: Venuti L. (ed.) *The Translation Studies Reader*. London: Routledge, 2000.
3. Cook G. *The Discourse of Advertising*. London: Routledge, 2001.
4. Torresi I. *Translating Promotional and Advertising Texts*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2010.
5. Kotler P., Keller K. *Marketing Management*. 15th ed. Pearson Education, 2016.

УДК 378.016:811.111'28'27

Nikiforova S.M.

Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**TEACHING METHODOLOGY FOR THE DISCIPLINE "REGIONAL
VARIATION OF THE ENGLISH LANGUAGE": PRINCIPLES, APPROACHES
AND TECHNIQUES**

Abstract. The paper examines the theoretical foundations and practical methods of teaching the course "Regional Variation in the English Language" for translation and interpreting students. The rationale for a systematic approach to studying dialectal, sociolectal, and accentological variation is substantiated; a methodological model is proposed that integrates linguistic analysis, work with authentic audio and video materials, transcription exercises, and contrastive analysis. Specific examples from British, American, Australian, and Irish varieties of English are provided.

Keywords: regional variation, dialectology, sociolinguistics, teaching methodology, authentic materials, contrastive analysis, phonetic variation, lexical divergence.

Modern English represents a unique example of a global polycentric language functioning across hundreds of national, regional, and social varieties. According to Crystal [1], the number of people who use English as a second or foreign language is three

to four times greater than the number of its native speakers. For a novice translator, this implies the fundamental impossibility of orienting oneself exclusively towards a 'standard' norm: in real professional practice, one will inevitably encounter a client's Scottish accent, Jamaican Patois in a video recording, or Australian colloquialisms in contractual documentation.

The discipline "Regional Variation of the English Language" is designed to bridge this gap by equipping students with a systematic understanding of the spatial, social, and situational dimensions of linguistic variation. Its aim is not merely to familiarise students with the diversity of forms in which English exists, but to develop practical skills of reception, identification, and appropriate translatorial response to variety-specific linguistic phenomena.

The theoretical foundation of the discipline is formed by three scholarly paradigms. First, variationist sociolinguistics in the tradition of Labov [3], which established the systematic nature of linguistic variation and its dependence on social factors such as age, gender, class, and ethnicity. Second, Kachru's [2] model of the "Inner Circle" — "Outer Circle" — "Expanding Circle", which provides a typological framework for classifying world varieties of English. Third, dialectology and geolinguistics, as represented by the work of Trudgill [4], which supply the tools for mapping and describing regional differences.

It is essential for students to internalise the understanding that variation is not a 'deviation from the norm' but an organic property of living language. Pedagogically, this implies a departure from hierarchical approaches — in which RP and General American are treated as 'correct' models — in favour of a functional approach that examines each variety within its own socio-cultural context.

The course is best organised according to a three-level model that reflects the scale of variation, proceeding from the international to the regional and social levels.

Module 1. International variation covers the principal national standards: British English (BrE), American English (AmE), Australian English (AuE),

Canadian English (CanE), Irish English (IrE), South African English (SAfE), and others. At this level, systematic phonological, lexical, and grammatical divergences between varieties are analysed.

Module 2. Regional dialectal variation focuses on dialects within national varieties: Scottish, Welsh, Yorkshire, Cockney, Midlands, Appalachian, Texan, African American Vernacular English (AAVE), and others.

Module 3. Social and situational variation encompasses sociolects, registers, and youth slang, as well as phenomena of code-switching and pidginisation in postcolonial contexts.

With regard to methodological approaches and teaching techniques, the following are employed:

1. Contrastive Phonetic Analysis

One of the central methodological techniques is the comparative analysis of the phonological systems of different varieties. Students are invited to compare the realisation of the same phonemes across different accents and to record the divergences in phonetic transcription.

***Example 1.** The vowel /a:/ in the word **bath**: in RP it is realised as [ba:θ] (a long back vowel), whereas in most American accents it is [bæθ] (a short front vowel). This phenomenon — the so-called **bath-trap split** — is one of the key markers distinguishing the British and American phonological norms. Analogously, the word **dance** is realized as [da:ns] in BrE and [dæns] in AmE, which has practical implications for the transcription of spoken language.*

***Example 2.** Rhoticity (the realisation of /r/ in post-vocalic position): in RP and most BrE varieties, /r/ in syllable-final position is not realised (non-rhotic accent): **car** = [ka:]. In General American, Scottish, and Irish accents, /r/ is realised in this position (rhotic accent): **car** = [ka:r]. Practical task: students listen to recordings of speakers from different regions and classify the accents according to rhoticity.*

2. Lexical Contrastive Analysis

Lexical divergence between varieties represents one of the most conspicuous and practically significant levels of variation. The construction of parallel lexical tables has proven methodologically effective.

Example 3. *Everyday vocabulary (BrE / AmE / AuE): **flat** / **apartment** / **unit** (a rented dwelling); **lift** / **elevator** / **lift** (elevator); **biscuit** / **cookie** / **biscuit** (a sweet baked product); **boot** / **trunk** / **boot** (car storage compartment); **chemist** / **drugstore** / **chemist** (pharmacy). Students are asked to translate these items into Ukrainian and to discuss which strategy is more appropriate when translating a literary text marked by a specific cultural environment.*

Example 4. *Irish English lexis: the word **craic** (fun, entertainment, a good time) is a characteristic marker of Irish English that has no direct equivalent in AmE or BrE, and frequently poses translation difficulties in tourist texts and the literary works of Irish authors.*

Example 5. *Australian vocabulary: **arvo** (afternoon), **servo** (petrol station), **brekkie** (breakfast), **thongs** (flip-flops, not underwear — a classic trap for the unwary translator). Task: compile a glossary of Australian colloquialisms for the translator of literary fiction.*

3. Grammatical Variation

Grammatical differences between varieties, though less immediately apparent than phonetic or lexical ones, carry considerable significance for accurate textual comprehension.

Example 6: *the use of the Present Perfect in BrE versus the Simple Past in AmE in contexts of recent past: BrE "**I've just eaten**" vs. AmE "**I just ate**". For the translator, this implies that the grammatical form of the source text is not always a reliable guide to selecting the corresponding tense in the target language — the communicative meaning of the utterance is of greater importance.*

Example 7: *collective nouns in BrE take a plural verb: "**The team are playing well**", whereas in AmE they take a singular verb: "**The team is playing well**".*

Analogously: «**The government have decided**» (BrE) vs. «**The government has decided**» (AmE).

4. Work with Authentic Audiovisual Materials

A key methodological instrument for developing receptive skills is systematic engagement with authentic audio and video materials. The instructor compiles thematic resource banks comprising: interviews with speakers of diverse accents (BBC Voices Project; IDEA — International Dialects of English Archive); excerpts from films and television series featuring marked accents (Scottish in *Outlander*, Cockney in *Peaky Blinders*, Irish in *Normal People*, AAVE in *The Wire*); and news broadcasts from various national media outlets (BBC, NPR, ABC Australia, RTÉ Ireland).

*Sample task based on the film **Trainspotting** (1996): students listen to the protagonist's monologue, identify the characteristic features of the Scottish accent (monophthongisation of vowels, realisation of /r/, Scottish lexical items: **wee** — small; **aye** — yes; **bairn** — child; **loch** — lake), and then produce a phonetic transcription of the excerpt with commentary on the phonological divergences from RP.*

So, the discipline "Regional Variation of the English Language" is an indispensable component of professional translator training in the context of the global polycentricity of English. Its effective teaching requires the integration of a theoretical foundation — variationist sociolinguistics, dialectology, and the typology of world varieties — with practically oriented methodological techniques: contrastive phonetic and lexical analysis, work with authentic materials, and transcription and translation exercises based on real linguistic data.

Concrete linguistic examples — from *the bath-trap split* to the Australian *thongs* and the Scottish *wee* — are not merely illustrative supplements but the methodological core of the course. It is precisely these examples that cultivate in the student a translatorial intuition for variation: the capacity to recognise, interpret, and adequately render regionally marked speech in any translatorial context.

REFERENCES

1. Crystal, D. (2003). English as a global language (2nd ed.). Cambridge University Press.
2. Kachru, B. B. (1985). Standards, codification and sociolinguistic realism: The English language in the outer circle. In R. Quirk & H. Widdowson (Eds.), English in the world (pp. 11–30). Cambridge University Press.
3. Labov, W. (1972). Sociolinguistic patterns. University of Pennsylvania Press.
4. Trudgill, P. (2004). New-dialect formation: The inevitability of colonial Englishes. Edinburgh University Press.
5. Trudgill, P., & Hannah, J. (2017). International English: A guide to varieties of standard English (6th ed.). Routledge.
6. Wells, J. C. (1982). Accents of English (Vols. 1–3). Cambridge University Press.

УДК 81'25:811.111:811.161.2

Олексієнко А. Ю., здобувачка вищої освіти

Наукова керівниця: Єфименко Т. М.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ СЛЕНГОВИХ АБРЕВІАТУР У ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ: ФУНКЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Annotation. The paper examines the translation of English slang abbreviations in digital discourse from a functional and pragmatic perspective. It analyzes the challenges of rendering compressed informal units in Ukrainian while preserving their communicative intent and stylistic effect. The study identifies key translation strategies such as decoding, functional substitution, and pragmatic adaptation, emphasizing the role of context in meaning construction.

Keywords: slang abbreviations, digital discourse, translation, pragmatics, adaptation.

Стрімкий розвиток цифрової комунікації зумовив появу нових мовних форм, серед яких особливе місце посідають сленгові аббревіатури (*IDK, LOL, TBH, OK, VIP* тощо). Вони виконують не лише компресивну функцію, а й виступають маркерами неформального спілкування, групової ідентичності та емоційної експресії [1].

Проблема перекладу таких одиниць полягає в їхній багатофункціональності та контекстуальній залежності: одне й те саме скорочення може реалізовувати різні прагматичні значення — від іронії до щирої емоційної реакції. Відсутність усталених відповідників в українській мові ускладнює процес їх адекватного відтворення [2].

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі цифрового дискурсу та необхідністю розробки ефективних стратегій перекладу неформального онлайн-мовлення, яке дедалі частіше стає об'єктом перекладацької практики.

У сучасному перекладознавстві сленг розглядається як динамічний соціолінгвістичний феномен, а його переклад — як процес досягнення функціонально-прагматичної еквівалентності. Це передбачає не буквальне відтворення форми, а передачу комунікативного ефекту висловлювання.

Метою дослідження є виявлення особливостей перекладу англomовних сленгових аббревіатур та аналіз стратегій їх відтворення в українській мові [3].

У результаті аналізу встановлено, що переклад сленгових аббревіатур реалізується через такі основні стратегії:

1. декодування значення з подальшим нейтральним відтворенням (*IDK* — «я не знаю» [4]);
2. функціональна заміна, що відтворює комунікативний ефект (*LOL* — «смішно», «регочу» [5]);

3. прагматична адаптація, спрямована на збереження емоційного тону (*ТВН* — «якщо чесно» [6]);
4. збереження оригіналу у випадках його усталеності в мовленні (*ОК, VIP*) [7].

Важливою є також роль контексту, який визначає вибір перекладацького рішення. Наприклад, *LOL* може передавати як щирий сміх, так і іронічну реакцію, що вимагає різних варіантів перекладу. Таким чином, перекладач виступає інтерпретатором, який враховує не лише лексичне значення, а й прагматичні наміри мовця.

Отже, переклад сленгових абревіатур у цифровому дискурсі потребує орієнтації на функціонально-прагматичну еквівалентність. Найефективнішими є стратегії функціональної заміни та адаптації, які дозволяють зберегти комунікативний потенціал оригіналу в умовах міжкультурної взаємодії [8].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ананко Т. Р. Прагматична адаптація у перекладі художніх творів // Наукові записки. Серія «Філологічна».
2. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу // Спецпроект: аналіз наукових досліджень : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (30–31 трав. 2011 р.).
3. Бобровська А. Е., Гнедкова О. Г. Специфіка перекладу англійського SMS-сленгу українською мовою // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. — 2024. — № 6. — С. 85–90.
4. Гладуш Н. Ф., Дячок Н. В., Бровко К. А., Курнилович М. О. Лінгвокультурна адаптація англomовних текстів у перекладі для українського читача // Закарпатські філологічні студії. — 2024. — Вип. 41. — Т. 1. — С. 234–239.

5. Ковальчук Ю. А. Сленг як соціокультурний феномен // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація. — 2020. — Вип. 1. — С. 180–185.
6. Сунько Н. О., Швед В. Б. Особливості відтворення сленгу українською мовою // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. — 2025. — Т. 36 (75), № 2, ч. 2. — С. 68–69.
7. FYI та інші англійські аббревіатури в інтернет-листуванні [Електронний ресурс] // Englishdom. — Режим доступу: <https://www.englishdom.com/ua/blog/fyi-ta-inshi-anglijski-abreviaturi-v-internet-listuvanni/> (дата звернення: 29.03.2026).
8. Teen slang: a guide to modern teen language [Electronic resource] // Gabb. — Available at: <https://gabb.com/blog/teen-slang/> (accessed: 29.03.2026).

УДК 811.111:81'25

Пальчиков О.О., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Єфименко Т.М.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ У ФІЛОСОФСЬКОМУ НАУКОВО-
ФАНТАСТИЧНОМУ РОМАНІ ФІЛІПА К. ДІКА «УБІК»**

Abstract

The work is devoted to the analysis of the specifics of the reproduction of realities to preserve the atmosphere and informativeness of the original in the Ukrainian translation of Philip K. Dick's novel "Ubik". The main methods of translating realities in the work are identified: transcription, transliteration, tracing, explication, adaptation, semantic generalization, concretization, addition.

Ключові слова: *реалії, фантастика, перекладацькі трансформації.*

Популярність фантастики в масовій культурі постійно зростає. Основою таких творів є деталізовані вигадані світи, самотність яких передається через реалії – специфічні назви предметів та явищ. Для перекладача вони стають викликом, оскільки потребують не просто пошуку еквівалентів, а точного відтворення лінгвокультурного фону. Актуальність дослідження полягає у висвітленні методів перекладу, які дозволяють зберегти авторський задум попри розбіжності в мовних лінгвостилістичних особливостях творів фантастики.

В англійській літературі термін "reality" іноді замінюється визначенням "extralinguistic culture-bound issues" (позамовні культурно-марковані явища) [3, с. 210]. Б. Недергард-Ларсен, зокрема, розглядає проблеми, пов'язані з перекладом культурно обумовлених елементів у творах. Автор виділяє, що мова і культура тісно взаємопов'язані, і при перекладі виникають складнощі з передачею культурно-специфічних понять, виразів і реалій, які можуть бути незрозумілими або відсутніми в культурі цільової аудиторії. Основна увага приділяється стратегіям, які можуть використовувати перекладачі для вирішення цих проблем. Серед них: expansion (розширення); substitution (заміна); simplification (спрощення); omission (вилучення); addition of glosses (коментар). Автор підкреслює, що вибір стратегії залежить від контексту, жанру, цільової аудиторії та цілей перекладу. Неправильний вибір може призвести до спотворення сенсу або втрати культурної автентичності. [3, с. 211).

Мета дослідження фантастичного роману Філіпа К. Діка "Убік" полягає в тому, щоб знайти найбільш влучні перекладацькі трансформації для збереження атмосфери та інформативності оригіналу.

Дослідження [4, с. 35] мало на меті виявити підхід перекладачів до роботи з культурно-специфічними елементами у перекладі фентезійної літератури для дітей. Для цього було враховано культурно-специфічні елементи у перських перекладах "Володаря перснів" та "Хоббіта" Толкіна, а також "Хронік Нарнії" Льюїса. Вони демонструють очевидне відхилення від реальності та рясніють культурно-специфічними елементами. Результати дослідження свідчать про орієнтацію перекладачів на джерело, а найчастіше застосовуваною стратегією була

транслітерація.

У статті [5, с. 34] досліджується культурне навантаження слова в журналістському перекладі між арабською та англійською мовами і підкреслює відповідальність перекладача за передачу культурних, лінгвістичних та семантичних особливостей. Автор стверджує, що культурні слова повинні бути перекладені в їхньому конкретному контексті, щоб зберегти їхню значущість для аудиторії. Це підкреслює важливість культурної чутливості та контекстуальної усвідомленості в перекладі. У роботі [5, с. 35] наголошується на важливості граматичних відмінностей між мовами, висвітлюються проблеми, з якими стикаються перекладачі під час перекладу підручників між мовами з різними граматичними структурами, такими як китайська та індонезійська. Автори підкреслюють різні функції змістовних та службових слів у різних мовах, що вимагає від перекладачів бути компетентними для ефективного сприйняття цих відмінностей. Перекладач повинен розуміти не лише граматичні правила обох мов, але й нюанси того, як ці правила застосовуються в різних контекстах.

У романі "Убік" [1, 2] визначено 123 реалії. Вони поділяються за наступними критеріями: лексика, що відображає асоціативні реалії ("Siegfried Line", "Dust Bowl"); побутові реалії ("spansules", "Dacron wash-and-wear suit", "homeopape"); лексика, яка позначає ономастичні реалії ("Runciter Associates", "LaSalle", "Curtiss-Wright biplane"); етнографічні та міфологічні реалії ("kibbutz", "half-life"); реалії світу природи ("Martian mole cricket", "vicuna"); реалії світу державно-адміністративного устрою і суспільного життя ("North American Confederation", "Senator").

Як приклад асоціативної реалії розглянемо назву роману. Сама назва "Ubik" (Убік) походить від латинського слова "ubique", що означає "скрізь", підкреслюючи всюдисущу, всеохоплюючу природу речовини чи сили, представленої Убіком. Символізує продукт, що рекламується як засіб, здатний відновлювати та підтримувати життя та реальність, тобто абстрактна сутність, що управляє всесвітом, творець життя та світів, вічне, початок всього. "Friends, this is clean-up time and we're discounting all our silent, electric Ubiks by this much money." (розділ 1).

"I am Ubik. Before the universe was, I am. I made the suns. I made the worlds. I created the lives and the places they inhabit..." (розділ 17). Застосована перекладацька стратегія – транслітерація.

Термін "The Depression" (Велика депресія) – економічна криза, що почався 24 жовтня 1929 року з біржового краху в США і тривала до 1939 року) перекладена стратегією додаванням.

Одною із яскравих побутових реалій є визначення американської п'ятицентової монети (п'ятак із бізоном), яка випускалася з 1913 по 1938 рік – "buffalo nickel" (також відома як Indian Head nickel). "...at last he found an authentic buffalo nickel of the period and laid it before the elderly official. " – "...нарешті знайшов п'ятицентовик того періоду з головою індіанця з одного боку і бізоном з іншого та поклав його перед службовцем.". Для інтерпретації цієї реалії застосована стратегія описового перекладу (експлікація).

"Steel-engraving portrait" (естамп) – зображення, створене за допомогою техніки гравіювання на сталі, яка передбачає гравірування малюнка на сталевій пластині. Ця пластина потім використовується для друку детальних ілюстрацій, включаючи портрети, на папері. При перекладі застосована конкретизація.

"Pumps" (черевики) – визначається, як "туфлі на підборах" – стратегія перекладу генералізація.

"Airplane-propeller beanie" (тюбетейка з гвинтом літака) – визначається, як "шапка-пропелер" – стратегія перекладу культурна заміна.

"Loafers" (мокасини) – це взуття без шнурків, з низьким або середнім підбором, зазвичай з м'якою підошвою та зручною посадкою "лофери" – стратегія перекладу семантична заміна.

"Frug contest" (твіст) – захід, згаданий у рекламному слогані, пов'язаний зі здоров'ям, що допомагає виправити продукт Ubik – стратегія перекладу адаптація.

Найширше у творі представлені ономастичні реалії, які налічують 48 назв. Розглянемо термін, перекладений калькуванням: "Runciter Associates" (Ранситер і компаньйони) – організація, що займається протидією ПСІ (телепатам, провісникам і т.п.) – "...At three-thirty A.M. on the night of June 5, 1992, the top telepath in the Sol

System fell off the map in the offices of Runciter Associates in New York City...".

"Pratfall II" (Претфол II) – космічний корабель, на якому група летить на Місяць – "...Pratfall II will take off from the main roof-field at four...". Стратегія перекладу – транскрипція.

"Curtiss-Wright biplane" (біплан Curtiss-Wright) – це серія літаків-біпланів, що вироблялися великим американським виробником аерокосмічної продукції, утвореним у 1929 році шляхом злиття компаній Curtiss Aeroplane and Motor Company та Wright Aeronautical – назва залишена без перекладу.

Прикладом етнографічної реалії є "argyle" (аргайл) – особливий візерунок, що характеризується ромбоподібним дизайном, часто з перекриваючими мотивами та пересічними діагональними лініями, традиційно асоціюється з трикотажними тканинами, зокрема шкарпетками та светрами. Візерунок має шотландське коріння, походячи з тартану клану Кемпбелл з Аргайла у західній Шотландії. "...argyle ski socks and carpet slippers..." – "...лижні шкарпетки з ромбиками та кімнатні капці...". Застосовано для інтерпретації семантичну генералізацію.

"Half-life" (напівживий) – стан між життям і смертю, де свідомість зберігається (дослівний переклад "період напіврозпаду") – "... the holiday on which the half-lifers were publicly honored ...". Стратегія перекладу – калькування./

Реалії світу природи (назви тварин та рослин, ландшафт, пейзаж) представлено терміном "vicuña" (вікунья) – це дикий американський верблюд, який мешкає у високогірних районах Анд у Перу, Аргентині та інших країнах. Застосована перекладацька стратегія – транскрипція.

Висновки. У перекладі було виявлено способи відтворення реалій, які можна розподілити на формальні (відтворюють форму слова) та змістові (відтворюють семантику). Основними способами перекладу реалій у творі є: транскрипція, транслітерація, калькування, експлікація, адаптація, семантична генералізація, конкретизація, додавання. Встановлено, що ономастичні реалії – назви компаній, брендів, в основному, залишаються без перекладу. Для назв одягу здебільш

використовувалась стратегія генералізації і семантичної заміни, а реалії, утворені словоскладанням та словосполученнями – калькуванням.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Philip K. Dick. Ubik. Gollancz (printed by W&N / Orion Publishing Group), 2017, 224 p.
2. Філіп К. Дік. Убік. Видавництво: Комубук, 2019, 304 с. (перекладач Ірина Гаврилюк).
3. Nedergaard-Larsen B. Culture-bound problems in subtitling. Perspectives. 1993. Vol. 1, no. 2. P. 207-240. URL: <https://doi.org/10.1080/0907676x.1993.9961214> (date of access: 15.03.2026).
4. Sabermahani A., Ghazizade A. A study of translators' approach in dealing with culture-specific items in translation of children's fantasy fiction. Journal of Language and Translation, 2017, Vol. 7, No. 3. pp.35-42. URL: <https://oiccpres.com/tlt/article/view/15623> (date of access: 12.03.2026)
5. Rabee A.M., Rabei E.M., Al Jaraedah A.R., Al Yousef H.M., Al-Natour M.M. The impact of linguistic perspectives through literature and translation studies. International Journal of Linguistics Studies 5(1). 2025. pp. 25-39. DOI: <https://doi.org/10.32996/ijls.2025.5.1.3> (date of access: 15.03.2026).

UDC

Pashkova D., Higher Education Student,

Kyiv National University of Technologies and Design

Academic supervisor: Boiko Y.

THE IMPACT OF LINGUOCULTURAL BARRIERS IN PROFESSIONAL DIGITAL COMMUNICATION

Conversation and any form of social linguistic interaction has its own communicative purpose; however, these boundaries are best defined in discourses

characterised by precision, conciseness and unambiguity. Linguistic and cultural barriers hinder the full comprehension of information and prevent the achievement of objectives and outcomes. The main characteristic of such vocabulary is its uniqueness across the world's cultures; that is, a linguistic unit is known only within specific geographical boundaries, which reveals its lack of equivalents. An overview of their features, scientific significance and properties will help to quickly identify and eliminate unforeseen misunderstandings in intercultural business digital communication.

Key-words: *translation, linguocultural barriers, lexicology, business electronic discourse, intercultural communication.*

Introduction. Previous research by scholars in the field of intercultural communication indicates that the process of interaction between different cultures requires an awareness and acceptance of the fact that such interaction will be complicated by the various customs, conventions, standards, social norms and characteristics of the environments from which the speakers originate, who are exchanging information during the speech act. The prevalence of vocabulary is determined by a combination of factors that shape the frequency of use of various lexemes. In a particular ethnic culture or society, the phenomenon of non-equivalent vocabulary appears, which complicates communication as it is a unique reflection of the region from which it originates.

The work aim of this study is to analyse the various types of linguistic and cultural barriers, identify their characteristics and features, explain why they inevitably appear in the course of the development of business electronic discourse, and demonstrate their inherent nature as a component of the cultural fabric of different social groups and regions.

Firstly, a speech act may fail if insufficient attention is paid to non-equivalent vocabulary, leading to misunderstandings when it is rendered inadequately. Such cases include cultural realities, proper nouns, exoticisms, connotative words, idioms and phraseological units, etc. [4, p. 2]. Such vocabulary is considered culturally specific and is the result of the distinct experiences of different societies living in various environments. Such words or phrases constitute socio-cultural competence; they are a

phenomenon that enriches and unlocks the potential for the development, acquisition and use of new lexical units beyond one's familiar region. The value of linguistic and cultural barriers is clearly evident in the way that, through the constant exchange of experience and information—particularly in the context of digitalisation and globalisation—such lexemes may lose the specific characteristics of non-equivalent vocabulary.

Secondly, non-equivalent vocabulary is difficult to reproduce and translate into the recipient's language in conditions of uncertainty. A specialist must be well-versed in the culture of both parties in order to be an effective mediator in intercultural communication [3, pp. 814–844]. Nevertheless, it is an integral part of any business communication text, as it is one of the keys to achieving the set objective within the established course of business for various companies and organisations. In contemporary observations regarding the lexical enrichment of the world's languages, it can be observed that certain exoticisms or cultural realities indicate historical markers, or sometimes tools of labour invented in specific locations, and all these phenomena may subsequently become attributes in the context of various industries. Thus, every business communication may possess distinct characteristics. The structure of emails also varies; specifically, polite phrases are not always easily understood in the same way in the original language and the recipient's language. Even the names of existing and well-known brands are a reality; some are widely spread across time and the world, yet little-known or abbreviated terms may pose problems, as they lack equivalents [4, pp. 7–12]. Proper names are unique and one-of-a-kind; cultural realities are specific to foreign territories; idioms and phrases are vital for conveying the expressiveness of a language; and exotic elements highlight local and ethnographic colour, serving best to build bridges between different, unrelated cultures of the world, as they denote a multitude of characteristics of other peoples, yet are never borrowed in their entirety; they remain on the periphery – between the target language and the source language [1, p.76]. There are numerous ways to overcome linguistic and cultural barriers and avoid misunderstandings regarding communicative intent. However, some should be left unchanged, some should be translated component

by component, and for some, the meaning can only be conveyed descriptively. However, for business discourse, precision, focus and adherence to the norms of business etiquette are essential. Within this framework, each linguistic unit should be clearly analysed before resorting to translation transformations: lexical-grammatical, lexical-semantic or transcoding.

Conclusion. In the context of digitalisation, business communication is prevalent in corporate correspondence, where the fundamental characteristic of such discourse remains intact: to successfully carry out a speech act and achieve the communicative goal. Non-equivalent vocabulary poses a challenge in translation, as a lack of awareness of linguistic and cultural barriers can lead to the incorrect reproduction of the statement's meaning and misinterpretation by the recipient; consequently, a detailed analysis of such vocabulary, its definitions and the search for the best way to convey meaning through translation transformations.

REFERENCES

1. Шевченко Л. Є. Лінгвокультурологічні особливості перекладу сучасної англomовної соціальної реклами : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 035 - філологія / наук. кер. Н. В. Таценко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 76 с.
2. Шепель Ю. О. Лінгвокультурологічні бар'єри та специфіка перекладу українською поезій Е. А. По // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018. № 32, т. 3. С. 2.
3. Overcoming Linguistic and Cultural Barriers Through Intercultural Communication. (2025). International Journal on Culture, History, and Religion, 7(SI1), 814-844.
4. Sereda A. Intercultural communication: linguistic and cultural barriers / A. Sereda // Том 1 № 94 (2020): Науково-технічний журнал «Біоніка інтелект». – 2020. – №1 (94). – С. 7–12.

Прада Парвіна К.К., здобувачка вищої освіти,

Науковий керівник: Бойко Я.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

COGNITIVE EVALUATION STRUCTURES IN PR TEXTS: A TRANSLATION-ORIENTED ANALYSIS

Abstract. The paper explores how evaluative meaning is constructed in English PR discourse and how it is reproduced in Ukrainian translation without losing the intended persuasive effect. The study focuses on evaluative cues (e.g., markers of trust, innovation, success, care) and on the cognitive frames they activate. The material includes 50 authentic PR sentences with Ukrainian translations, analysed through translation transformations. The results show that grammatical and structural adjustments are most frequent, as they help keep the text natural in Ukrainian while preserving evaluation. The findings can support practical PR translation and translator training.

Key words: evaluation; cognitive frames; PR discourse; translation transformations; English-Ukrainian translation.

Problem statement. PR texts rarely function as “neutral information.” Even short announcements typically guide interpretation by embedding evaluation into wording and structure: the sender signals reliability, progress, leadership, social responsibility, or user benefit. In translation, the challenge is not only to transfer factual content but also to maintain the evaluative effect and the pragmatic tone that shapes the audience’s attitude.

Analysis of recent research. Current linguistic research treats evaluation as a discourse resource linked to stance and interaction. Appraisal-oriented approaches describe how speakers encode affect, judgement, and appreciation, while stance studies explain how attitudes and degrees of certainty are expressed through lexical and grammatical choices. PR and press releases are often described as a hybrid genre combining informative and promotional functions, where evaluation may appear explicit

(“excited”, “proud”) or legitimised through institutional authority (partnerships, standards, awards) [1, p. 67; 2, p. 115]. Translation studies, in turn, emphasise the functional nature of translation decisions in persuasive and promotional texts and the role of translation techniques in achieving a target-language effect [5, p. 57; 6, p. 23].

Aim of the study. The aim of the research is to identify typical evaluative frames in English PR sentences and to determine how Ukrainian translation reproduces these frames through translation transformations.

Research results. The corpus consists of 50 authentic PR sentences (press releases, corporate updates, partnership and CSR announcements) and their Ukrainian translations. Each example was classified according to the dominant transformation used to reproduce evaluative meaning.

The analysis demonstrates that evaluation in PR is frequently anchored in stable cognitive frames:

- trust / reliability (e.g., safety, compliance, “trusted” partnerships);
- innovation / future (technology, “next-generation” solutions, expansion of capabilities);
- success / achievement (milestones, launches, strategic growth);
- care / responsibility (communities, sustainability, access, health support).

In translation, these frames were generally preserved; however, the form of evaluation often changed to fit Ukrainian stylistic norms and to avoid excessive “promotional pressure.” Quantitative results show the following distribution of transformations across 50 examples:

- lexical-grammatical transformations – 25 cases (50%);
- lexical-semantic transformations – 15 cases (30%);
- transcoding – 10 cases (20%).

Lexical-grammatical changes dominated because Ukrainian PR style often requires restructuring: switching from English patterns (infinitive chains, passive constructions,

heavy nominalisations) to a more natural Ukrainian syntax. This group included grammatical substitution, transposition, addition/omission, descriptive translation, explication, antonymic translation, and total reorganisation. For instance, English evaluative formulas built around commitment were frequently rendered through dynamic Ukrainian verb forms (e.g., “we are committed to...” – «ми й надалі скорочуватимемо...») to sound more action-oriented and credible.

Within lexical-semantic transformations, concretisation and modulation were most common. Concretisation improved clarity and practical relevance (typical for PR texts that aim to show benefit), while modulation helped transfer idiomatic or abstract evaluation into a target-appropriate form (e.g., “join forces” – «об’єднати зусилля»). Generalisation was used more rarely and mainly served to soften overly specific English wording when Ukrainian would sound too categorical.

Transcoding appeared mostly in the form of zero transcoding / incrustation and practical transcription when product names, programme titles, and branded initiatives were preserved to maintain recognisability and institutional authority – an important part of PR credibility.

Overall, the findings confirm that evaluative meaning in PR translation is best preserved through a combination of semantic tuning (to keep the frame) and grammatical restructuring (to keep naturalness and appropriate intensity) [3, p. 23; 4, p. 84].

Conclusion. The study shows that evaluative meaning in PR discourse operates as a structured system of cognitive frames rather than isolated “strong words.” In English-Ukrainian translation, the most frequent solutions are lexical-grammatical transformations, which help adapt PR formulas to Ukrainian norms while retaining the intended evaluative effect. Lexical-semantic transformations play a supporting role by clarifying, reframing, or softening evaluation. The results can be used in translator training and in practical PR localisation.

REFERENCES

1. Martin J. R., White P. R. R. The Language of Evaluation: Appraisal in English. Houndmills; New York: Palgrave Macmillan, 2005.
2. Hunston S., Thompson G. (eds.). Evaluation in Text: Authorial Stance and the Construction of Discourse. Oxford; New York: Oxford University Press, 2000.
3. Catenaccio P. Press releases as a hybrid genre: Addressing the informative/promotional conundrum. *Pragmatics*. 2008. Vol. 18(1). P. 9–31.
4. Lassen I. Is the press release a genre? A study of form and content. *Discourse Studies*. 2006. Vol. 8(4). P. 503–530.
5. Torresi I. Translating Promotional and Advertising Texts. London; New York: Routledge, 2014.
6. Molina L., Hurtado Albir A. Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. *Meta*. 2002. Vol. 47(4). P. 498–512.

УДК 37.016:811.111'373](06)

N. Radziviuk, student,

Scientific supervisor: O. Levchuk

Uman National University

THE IMPACT OF ROLE-PLAY ON VOCABULARY ACQUISITION AND PRACTICE IN THE ENGLISH LESSON

Abstract. *This paper examines the impact of role-play activities on vocabulary acquisition and practice in English lessons. The findings indicate that role-play enhances students' ability to retain and use vocabulary in meaningful communicative contexts while also increasing their motivation and participation. It is concluded that role-play is an effective pedagogical tool for developing learners' lexical competence and should be regularly integrated into English language teaching.*

Key words: *role-play, teaching vocabulary, lexical competence, vocabulary acquisition, semi-scripted, non-scripted role-plays.*

Introduction. Although long-term vocabulary acquisition is widely regarded as a central objective in improving learners' lexical competence, researchers continue to encounter difficulties in designing practical and efficient instructional approaches suitable for English as a foreign language setting [2]. In other words, the processes of vocabulary development and retention are inherently complex and multidimensional within language learning as they involve a range of challenging tasks, such as recognizing words in context, using them productively, understanding related word families, and interpreting as well as applying figurative or non-literal language [3]. Vocabulary instruction should extend beyond the teaching of isolated words and instead provide learners with strategies that support the development of their lexical competence. One of the effective approaches in this regard is role-play, which is a flexible and dynamic instructional activity. It encourages creativity, integrates communicative methodologies, contributes to the improvement of language proficiency, fosters active student participation, and increases learners' motivation.

Literature review. Role-play is an effective classroom technique that requires learners to embody different character roles within predefined, often realistic scenarios, which can engage students and contribute to learning outcomes [4]. In teaching English, role-play comprises a variety of types and approaches, each designed to support specific learning objectives. As Rao and Stupans claim, these methods include "Role-Switch," "Acting," and "Almost Real Life" scenarios [5], all of which create meaningful contexts for vocabulary use. Role-play activities can be classified as semi-scripted or non-scripted, and the combination of these formats has proven particularly effective in promoting both the acquisition and active use of vocabulary in spoken communication. Furthermore, three types of role-play can be identified as fully scripted, semi-scripted, and non-scripted,

which can be strategically applied to facilitate vocabulary development and reinforce learners' ability to use lexical items appropriately in context.

The **aim** of the study is to examine the effectiveness of role-play as a teaching strategy for enhancing students' vocabulary acquisition and providing opportunities for meaningful vocabulary practice in English lessons.

Findings. The research was conducted at Uman Gymnasium 14, Uman City Council, Cherkasy Region, Ukraine. The participants were 28 students of the 8th grade, who studied English as a foreign language.

The results of the study indicate that the implementation of role-play activities in English lessons has a positive impact on students' vocabulary acquisition and practice. Learners who participated in role-play demonstrated a noticeable improvement in both receptive and productive vocabulary knowledge. In particular, students showed greater ability to recall lexical items, use them appropriately in context, and apply newly learned vocabulary in spontaneous speech.

Furthermore, the use of role-play contributed to increased student engagement and motivation. The interactive and communicative nature of the activities encouraged learners to participate more actively in the lesson and reduced anxiety associated with speaking in a foreign language. It was also observed that semi-scripted and non-scripted role-plays were especially effective in promoting vocabulary retention, as they required students to use language more creatively and independently.

Additionally, the findings suggest that role-play creates a meaningful context for vocabulary use, which enhances long-term retention. Students were more likely to remember and reuse vocabulary items when they were embedded in realistic communicative situations rather than learned in isolation. Teacher feedback, when provided after the activity rather than during it, further supported vocabulary development without interrupting the flow of communication.

Conclusions. Role-play can be considered an effective pedagogical tool for enhancing vocabulary acquisition and practice in English language teaching. Its ability to

simulate real-life communicative situations allows learners to engage with vocabulary in a meaningful and context-rich manner, thereby improving both retention and practical usage.

The study confirms that integrating different types of role-play, particularly semi-scripted and non-scripted formats, can significantly contribute to the development of learners' lexical competence and speaking skills. Moreover, role-play fosters a supportive and motivating learning environment, which encourages active participation and reduces learners' fear of making mistakes.

The results of the study support DeNeve and Heppner's view on the main steps in designing role-play [1], which are as follows:

1. Selecting a situation for a role-play, taking into account students' needs and interests. It is necessary to select scenarios that will give the students an opportunity to practice what they have learned.

2. Suggesting ideas on how this situation may develop. Students' level of language proficiency should be taken into consideration.

3. Predicting the language needed. New vocabulary should be introduced before starting the role-play.

4. Providing students with concrete instructions and clear role descriptions so that they could play their roles with confidence. Teachers should describe each role in a manner that enables the students to identify with the characters.

5. Illustrating an example. Teachers ought to ask for some volunteers to act out a role-play in front of the class at this step. It is recommended that teachers avoid intervening in a role play with error correction so as not to discourage the students.

6. Giving feedback to students after the role-play, which means pointing out students' achievements and mistakes.

Based on the findings, it is recommended that teachers incorporate role-play activities regularly into their instructional practice, carefully select scenarios relevant to learners' needs, and provide clear guidance while allowing sufficient autonomy. Future

research may explore the long-term effects of role-play on vocabulary development and its application across different proficiency levels.

REFERENCES

1. DeNeve K. M., Heppner M. J. Role play simulations: The assessment of an active learning technique and comparisons with traditional lectures. *Innovative Higher Education*. 1997. Vol. 21. Pp. 231–246. URL: <https://doi.org/10.1007/BF01243718>
2. Lee J., Yoon K. Alternative vocabulary learning approaches in EFL setting: Bottom-up or top-down? *English Teaching*. 2019. Vol. 74. Iss. 3. Pp. 141–160. URL: <https://doi.org/10.15858/engtea.74.3.201909.141>
3. Mousavi S., Ghafoori N., Saeidi M. The effect of noticing, retrieval, and generation on vocabulary learning and retention among high school students. *Journal of School Psychology*. 2020. Vol. 9. Iss. 1. Pp. 189–207. URL: <https://doi.org/10.22098/jsp.2020.910>
4. Piscitelli A. Effective classroom techniques for engaging students in role-playing. *Teaching Innovation Projects*. 2020. Vol. 9. Iss. 1. Pp. 1–8. URL: <https://doi.org/10.5206/tips.v9i1.10320>
5. Rao D., Stupans I. Exploring the potential of role play in higher education: Development of a typology and teacher guidelines. *Innovations in Education and Teaching International*. 2012. Vol. 49. Iss. 4. Pp. 427–436. URL: <https://doi.org/10.1080/14703297.2012.728879>

**STRUCTURAL AND SEMANTIC PARAMETERS
OF THE INTERVIEW ORGANIZATION IN GERMAN PRESS**

In the article the structural and semantic parameters of the organization of the “interview” genre in German press are determined. Interview linguocognitive modeling in view of the image and function of the addresser and addressee are identified. To analyze the semantics of the interview in the German-language press the “semantic capsule” model is used.

Key words: interview, frame modeling, semantic capsule, core, periphery.

The shift in the focus of scientific research from the “immanent” structure of language to understanding it as an activity accompanied by mental processes and serving as a means of realizing the intentions of the individual determines the relevance of involving mass media texts in the orbit of linguistic research, to considering their structural and stylistic differences.

Modern linguistic science is characterized by a tendency to study journalistic texts of various genres as one of the main sources of obtaining socially important information: newspaper sports discourse (A.V. Kikalo [4]) etc. However, the interview itself is considered one of the most striking speech genres in general and journalistic in particular, which contribute to the dissemination of social information to a mass and distant audience and have a clearly expressed communicative organization and pragmatic potential. The object of analysis by linguists was the functional-stylistic features of the press interview (M.P. Podolyan [7], S. Heusinger [10], Ü. Püschel [11]), in particular in relation to other types of discourse (T.V. Bukhinska [2], W. Fleischer [9]); emotional and evaluative

characteristics of the journalistic interview (K.V. Oleksandrenko [6]); its communicative-pragmatic features (N.E. Hapotchenko [3]).

Despite the great popularity of the interview and attempts to study it, it should be noted that scholars pay insufficient attention to considering the structural and semantic features of interviews in the modern German-language press precisely because of the peculiarities of their frame modeling. The aim of the article is to identify the structural and semantic parameters of the organization of the “interview” genre in modern German, as well as its linguocognitive modeling in view of the image and function of the addresser and addressee.

To analyze the semantics of the interview text of the German-language press in this research, it is advisable to use the “semantic capsule” model [5, p. 450]. This model allows us to reflect the effect of layering different elements of the content of a journalistic interview. The “semantic capsule” model allows us to distinguish two semantic zones in the semantic space of a press interview: the core, which conveys the content of the interview, and the periphery, which contains additional information about the text itself. Let us consider the semantic characteristics of the core zone of a modern German-language journalistic interview. The core zone of this type of text describes a stereotypical situation, which allows us to use frame modeling for the semantic description of the German-language interview text, along with the “semantic capsule” model.

Frame modeling has been repeatedly used for the semantic description of prototypical texts and stereotypical situations [1]. A frame is considered to be a data structure that reflects the knowledge acquired through experience about a certain stereotypical situation and about the text describing this situation. The theory of frames was developed to explain the speed of human perception and thinking, as well as the actual absence of mental phenomena that are subject to observation and accompany these processes. Frames implement various ways of representing knowledge that have been activated in the process of human thinking. Through typical situations and events, they reveal ways of deploying a concept. The frame model, which has become widespread in

cognitive linguistics, is the only theory of human psychological memory and consciousness. Based on the fact that each language is a carrier of cognitive structures inherent only to it, frames as cognitive models perform an organizational function in relation to language structures, generate not only speech utterances, but also their understanding by the addressee [8, p. 120].

To model the semantic core of an interview in the modern German-language press, this study uses a scenario based on the subject-centric frame. This scenario includes the slots: SOLCH (SUCH), JEMAND (SOMEONE EXISTING), MACHT ETWAS (DOING SOMETHING), HIER (HERE), (JETZT) NOW, where the slots JEMAND MACHT ETWAS (SOMEONE DOING SOMETHING) reveal the text event as such and act as the central information link around which the other slots unfold. The study determined that, alongside the MACHT ETWAS slot, the central position in the journalistic interview script belongs to the DER BEFRAGTE slot, which names the interviewee.

An analysis of German-language interviews revealed that the DER BEFRAGTE slot names the interviewee if his der Name/ name is widely known and is sufficient to attract the reader's attention. The slot MACHT ETWAS (DOES SOMETHING) occupies a central position in the script of the interview text together with the slot JEMAND (SOMEONE). As a result of the analysis of interviews in the modern German-language press, varieties of this slot inherent in journalistic interviews have been identified, namely: the slots BERICHTET ETWAS (REPORTS SOMETHING) and MEINT ETWAS (BELIEVES SOMETHING).

The slot BERICHTET ETWAS (REPORTS SOMETHING) contains a message about events or facts of real reality, if the respondent has a direct relationship to the issue being discussed. In this case, his reply is an answer to the interviewer's direct question. If the respondent does not have direct access to the information, then he expresses his point of view on a certain issue. The respondent's message, which contains his views, should be attributed to the slot MEINT ETWAS (BELIEVES SOMETHING). The respondent's

reply, which expresses his point of view, is an answer to a question with an epistemic frame [12, p. 362]. They contain the verbs *glauben*, *meinen*, *sich merken*, *versichert sein*.

The peripheral zone of the interview text, which includes additional information, is layered on its semantic core. It is appropriate to name the following thematic components of the peripheral zone of the German-language journalistic interview: *der Interviewer/interviewer*, *der Befragte/respondent*, *der Experte/expert*. Several subthemes are distinguished in each peripheral component.

Thus, the analysis of the semantic space of a journalistic interview was carried out on the material of the modern German-language press using the “semantic capsule” model, which is based on the separation of two semantic zones: the peripheral one, which contains additional information about the text, and the core one, which conveys the main content of the interview and describes a stereotypical situation, which allows the use of frame modeling for its semantic characterization. The most additional information in an interview is contained in the component “respondent”, since the interviewer, preparing for the interview, usually collects preliminary information about the respondent, using various sources. As a result, this information is often mentioned directly in the interview itself. The thematic component “interviewer” in a journalistic interview is not touched upon so often by the journalist; the reader mainly learns about the interviewer’s name and surname, as well as the publication for which he works. The thematic component “expert” provides the least amount of additional information.

The obtained research results can be used for further exploration in linguistics regarding the structural-semantic and cognitive features of texts of various types.

REFERENCES

1. Анопіна О. В. Концептуальна структура англомовної реклами косметики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. В. Анопіна. – Черкаси, 1997. – 18 с.

2. Бухінська Т. В. Розмір та частота вживання різних типів речень у німецькій мові (на матеріалі художньої прози та публіцистики) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Бухінська Тетяна Вікторівна. – Ч., 2007. – 250 с.
3. Гапотченко Н. Є. Структурні та жанрово-стилістичні особливості текстів інтерв'ю в сучасній французькій пресі (комунікативно-прагматичний аспект) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Гапотченко Надія Євгеніївна. – К., 2005. – 206 с.
4. Кікало А. В. Комунікативно-прагматичні особливості спортивного тексту французької преси : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Кікало Анжеліка Василівна. – Ужгород, 1995. – 154 с.
5. Мороховська Е. Я. Основи граматики англійської мови : теорія і практика : навч. посіб. / Мороховська Е. Я. – К. : Вища школа, 1993. – 454 с.
6. Олександренко К. В. Екстралінгвістичні фактори створення експресивності у газетній комунікації / К. В. Олександренко // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – Вип. 3. – С. 94–96.
7. Подолян М. П. Публіцистика як система жанрів / Подолян М. П. – К. : Наукова думка, 1998. – 220 с.
8. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення : монографія / Полюжин М. М. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 240 с.
9. Fleischer W. Stilistik der Deutschen Gegenwartssprache / Fleischer W., Michel G., Starke G. – Frankfurt am Main; Berlin; Bern : Peter Lang, 1996. – 341 S.
10. Heusinger S. Texterzeugung, Textanalyse; Stilgestaltung und Stilwirkungen in der sprachlichen Kommunikation / Heusinger S. – Frankfurt am Main : Lang, 1995. – 162 S.

11. Püschel Ü. Die Zeitung – das altjunge Medium / Ü. Püschel // Kommunikation und Lernen mit alten und neuen Medien / [unter Leitung von B. Rüschhoff, U. Schmitz]. – Frankfurt/M. : Peter Lang, 1996. – S. 28–38.
12. Roth A. L. Social epistemology in broadcast news interviews / A. L. Roth // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 355–381.

УДК 81'25:174:004.8

Солодка А. К.

*д.п.н., професор кафедри перекладу,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

**МОРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ЕПОХУ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

The article examines the structural components of a translator's moral competence in the context of modern professional challenges. Particular attention is paid to the ethical dilemmas arising from the use of artificial intelligence and the translation of conflict-sensitive discourses. The study defines the role of deontological principles in ensuring the quality of intercultural communication. The author emphasizes that moral competence is not only a set of rules but a dynamic capacity for ethical decision-making in unpredictable communicative situations.

Keywords: moral competence, translator's ethics, deontology, intercultural communication, artificial intelligence in translation, professional responsibility, moral competence of students, formation of moral competence of students, educational process, moral activity, moral situation, personal meanings.

У сучасному світі, що характеризується стрімкою цифровізацією та геополітичною турбулентністю, роль перекладача як «прозорого посередника» зазнає докорінної трансформації. Моральна компетентність стає фундаментальною складовою професійної придатності, оскільки суто технічних навичок (hard skills) уже недостатньо для вирішення складних етичних дилем. Сьогодні фахівець стикається з викликами, пов'язаними з маніпуляцією інформацією в умовах гібридних загроз, конфіденційністю великих даних та етичністю використання систем нейронного машинного перекладу. Проблема полягає у відсутності єдиного уніфікованого підходу до формування моральної стійкості перекладача в умовах епохи «постправди» та стрімкої автоматизації інтелектуальної праці.

Об'єкт дослідження є професійна компетентність перекладача в сучасній системі міжкультурної комунікації.

Предмет дослідження: етичні принципи, деонтологічні норми та моральні цінності, що формують зміст моральної компетентності перекладача.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати структуру моральної компетентності перекладача та визначити актуальні вектори її реалізації в умовах сучасних професійних викликів.

Завдання дослідження:

1. Розкрити поняття моральної компетентності як інтегративної міждисциплінарної категорії на основі аналізу сучасних наукових джерел.
2. Окреслити основні етичні виклики, спричинені розвитком штучного інтелекту та кризовими комунікаціями.
3. Визначити шляхи вдосконалення деонтологічної підготовки майбутніх перекладачів.

Сучасні дослідження етики перекладу зосереджені на двох магістральних напрямках: «людський фактор» у кризових умовах та етика взаємодії з алгоритмами. Українські дослідники наголошують на важливості когнітивно-прагматичного аспекту етики, де перекладач виступає не просто ретранслятором, а відповідальним

суб'єктом смислотворення, що враховує іллокутивну силу висловлювання. Питання професійної деонтології та академічної доброчесності активно розглядаються в роботах О. Бондаренко, яка вказує на необхідність оновлення кодексів честі перекладача відповідно до реалій гібридних загроз та інформаційних воєн [1, с. 45].

Англомовний науковий дискурс (Baker, Drugan, Рум) зміщується в бік «соціальної відповідальності» перекладача. Baker стверджує, що переклад – це завжди політичний акт, а отже, моральна компетентність включає здатність перекладача усвідомлювати свій внесок у конструювання соціальної та політичної реальності [4, с. 28]. Drugan акцентує увагу на «етиці якості», де професійна відповідальність безпосередньо корелює з надійністю наданих послуг, особливо в юридичній та медичній сферах, де ціна помилки є критичною [5, с. 154]. Окрему нішу займають дослідження етики штучного інтелекту в перекладі, де піднімаються питання авторського права, прозорості алгоритмів та захисту гідності професії в умовах автоматизації [6, с. 89].

1. Структурно-ієрархічна модель моральної компетентності перекладача. Моральна компетентність перекладача не є лінійною характеристикою, а являє собою складну ієрархічну систему, що інтегрує особистісні якості та професійні стандарти. У структурі цієї компетентності виділяють три базові рівні. *Аксіологічний рівень* визначає внутрішню етичну вертикаль фахівця: його ставлення до істини, повагу до авторського права та готовність дотримуватися принципу «не нашкодь» у міжкультурному діалозі [2, с. 80]. *Когнітивний рівень* охоплює глибоке знання деонтологічних кодексів, таких як Загальна декларація перекладачів (FIT) та Хартія перекладача. Важливо розуміти, що знання правил не тотожне їх виконанню, тому вирішальним є *поведінковий рівень* – здатність до «етичної рефлексії» у стресових ситуаціях. Як зазначає Р. Зорівчак, перекладач постійно перебуває в стані «етичного вибору» між буквальним відтворенням і прагматичною адаптацією, що вимагає високої моральної зрілості [2, с. 84].

2. Етичні виклики штучного інтелекту та «технологічна чесність».

Розвиток нейронних мереж та систем машинного перекладу (NMT) радикально змінив етичний ландшафт професії. Сьогодні моральна компетентність включає поняття «технологічної прозорості». Виникає дилема: чи етично використовувати алгоритми без повідомлення про це замовника? Дослідження показують, що приховування використання ШІ підриває довіру до інституту перекладу загалом [6, с. 92]. Більше того, існує проблема «алгоритмічної упередженості» — ШІ може транслювати гендерні або расові стереотипи, закладені в навчальних даних. Морально компетентний перекладач зобов'язаний здійснювати критичне пост-редагування (МТРЕ), виступаючи етичним фільтром між машиною та людиною. У цьому контексті «інтелектуальна чесність» стає ключовою доброчесністю, що запобігає перетворенню перекладача на пасивного оператора коду [3, с. 35].

3. Моральна стійкість перекладача в умовах конфліктного та кризового дискурсів. У ситуаціях воєнних конфліктів або політичної нестабільності перекладач часто опиняється в епіцентрі інформаційного протистояння. Традиційний принцип «нейтральності» піддається серйозній критиці. Чи повинен перекладач залишатися безстороннім, перекладаючи заклики до насилля або дезінформацію? Сучасна перекладацька етика (М. Baker) стверджує, що перекладач несе соціальну відповідальність за наслідки своєї праці [4, с. 30]. Моральна компетентність проявляється як здатність ідентифікувати «мову ворожнечі» (hate speech) та маніпулятивні стратегії. Виникає концепт «активістського перекладу», де фахівець свідомо обирає не ставати інструментом пропаганди. Це вимагає не лише лінгвістичного хисту, а й громадянської мужності відмовитися від проєктів, що суперечать загальнолюдським моральним нормам [1, с. 49].

4. Багатовекторна лояльність та конфлікт інтересів. Класичне перекладознавство розглядало лояльність як вірність оригіналу. Проте в професійній площині перекладач має справу з «трикутником лояльності»: автор — замовник — реципієнт. Конфлікт інтересів виникає тоді, коли замовник вимагає

внести зміни в текст, які викривлюють зміст на користь певних комерційних або політичних вигод. Моральна компетентність дозволяє фахівцю аргументовано відстоювати інтереси кінцевого споживача інформації, забезпечуючи її істинність. У медичному або юридичному перекладі цей аспект стає критичним: неточне відтворення терміна через бажання «спростити» текст може мати фатальні наслідки. Відтак, етична спроможність перекладача виступає гарантом безпеки в глобалізованому інформаційному просторі [5, с. 158].

Висновки. Моральна компетентність перекладача не є статичною рисою, а динамічно розвивається разом із трансформацією суспільства. Вона виступає внутрішнім фільтром, який забезпечує стійкість професії в епоху тотальної автоматизації. Дослідження показало, що сучасна етика перекладу виходить за межі простої конфіденційності, охоплюючи цифрову відповідальність та соціальну активність. Формування цієї компетентності має стати пріоритетом у магістерських програмах, оскільки саме етичний складник залишається унікальною перевагою людини над штучним інтелектом. Морально зрілий перекладач стає не просто технічним виконавцем, а гарантом якості та гуманістичних цінностей у глобальному комунікативному просторі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко О. С. Деонтологія перекладу: виклики сучасності. Київ: Наукова думка, 2021.
2. Зорівчак Р. П. Етичні аспекти праці перекладача у глобалізованому світі. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020.
3. Кальниченко О. А. Історія та етика перекладознавства. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023.
4. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge, 2020.

5. Drugan J. *Translation Ethics*. Routledge, 2022.
6. Moorkens J. Ethics in the Age of Machine Translation. In *The Routledge Handbook of Translation and Ethics*. Routledge, 2021.
7. Pym A. *On Translator Ethics: Principles for mediation in our time*. John Benjamins Publishing Company, 2021.

УДК 81'255:82-1.09

Скоромних Г. І., здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Солодка А.К.

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

The article examines the specific features of video game localization as a complex interdisciplinary practice. Special attention is paid to the linguistic and cultural dimensions of localization, including the translation of in-game texts, cultural adaptation, and the application of transcreation as a key strategy. The study outlines major theoretical approaches and analyzes the main challenges faced by localizers. The results highlight the multimodal nature of video games and the critical importance of achieving cultural-linguistic equivalence in target markets.

Key words: *video game localization, transcreation, culturalization, translation strategies, cultural adaptation, multimodality.*

У сучасному глобалізованому медіапросторі відеоігри посідають особливе місце серед об'єктів перекладацької діяльності. Індустрія відеоігор є одним із найбільш динамічно зростаючих сегментів цифрового розваги, що охоплює мільйони гравців у всьому світі. За таких умов локалізація відеоігор перетворилась на самостійну галузь прикладної лінгвістики, що поєднує методи

перекладознавства, культурології та комп'ютерних технологій.

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком ігрової індустрії та зростаючою потребою в якісній україномовній локалізації відеоігор. Незважаючи на значний інтерес до цієї проблематики у зарубіжному перекладознавстві, в українській науковій традиції дана сфера залишається недостатньо вивченою, що і визначає наукову новизну цього дослідження.

Проблематика локалізації відеоігор активно досліджується у зарубіжній науці. Фундаментальний внесок у розробку теоретичних засад зробили М. О'Хаган та К. Манжирон, які розглядають локалізацію відеоігор як самостійну галузь перекладознавства, пов'язану з аудіовізуальним та програмним перекладом [5]. Дослідниці запропонували ключове поняття «транскреація» — стратегію, що передбачає творче переосмислення тексту з метою збереження ігрового досвіду в цільовій культурі [4].

М. Бернал-Меріно у своєму міждисциплінарному дослідженні аналізує відеогру як багатоканальний текст, де вербальні та невербальні знаки взаємодіють із елементами інтерактивності [2]. Він наголошує, що успішна локалізація вимагає не лише мовної, але й технічної та культурологічної компетентності перекладача. Х. Чандлер та С. Демінг у своєму практичному посібнику систематизують основні етапи локалізаційного процесу, охоплюючи планування, виробництво, переклад та тестування [3].

А. Фернандес Косталес досліджує перекладацькі стратегії у локалізації відеоігор, аналізуючи методи одомашнення та очуження як визначальні підходи до культурної адаптації [6]. К. Едвардс вводить поняття «культуралізація», що означає поглиблений аналіз культурних передумов гри з метою забезпечення її прийнятності та привабливості для цільової аудиторії [7].

Метою дослідження є визначення специфічних рис локалізації відеоігор у лінгвістичному та культурному вимірах, а також аналіз основних труднощів, що виникають у процесі адаптації ігрового контенту для україномовного ринку.

Локалізація відеоігор (від англ. *localization*, скорочено *L10n*) є комплексним процесом адаптації ігрового продукту для конкретного ринку, що охоплює лінгвістичну, культурну та технічну складові. На відміну від традиційного перекладу, локалізація передбачає не лише транспозицію мовного змісту, але й адаптацію візуальних елементів, звукового супроводу, юридичних аспектів та вікового маркування. У цьому контексті перекладач-локалізатор виконує значно ширші функції, ніж класичний перекладач.

З лінгвістичного погляду, ігровий текст є особливим типом дискурсу, що поєднує елементи художнього, технічного та розмовного стилів. Відеоігри містять різноманітні текстові компоненти: ігровий інтерфейс та меню, діалоги персонажів, субтитри, описи предметів і квестів, а також маркетингові матеріали. Кожен із цих компонентів потребує специфічного перекладацького підходу. Особливу складність становить переклад гумору, гри слів, ідіоматичних виразів та культурно-специфічних реалій, оскільки їх буквальне відтворення є неприйнятним у цільовій мові.

Ключовим поняттям у теорії локалізації відеоігор є «транскреація» — стратегія, яка дозволяє перекладачу відходити від дослівної точності на користь збереження ігрового досвіду та емоційного впливу на гравця. Як зазначають К. Манжирон та М. О'Хаган, транскреація передбачає таку міру свободи перекладача, що є нетиповою для інших галузей перекладу, однак необхідною для досягнення належного «відчуття» («look and feel») гри у новій культурі [4].

Культурний вимір локалізації визначається поняттям «культуралізація» — процесом поглибленої адаптації культурного змісту гри. Відеоігри рясніють культурними кодами, алюзіями, символами та реаліями, які можуть бути незрозумілими або неприйнятними для представників іншої культури. Перекладач-локалізатор змушений обирати між стратегіями одомашнення (*domestication*), що наближає іноземний текст до цільової культури, та очуження (*foreignization*), що зберігає культурну специфіку оригіналу. Цей вибір залежить від жанру гри, цільової

аудиторії та загальної стратегії видавця.

Особливого значення набуває мультимодальний характер відеоігор. На відміну від суто письмових текстів, ігровий контент функціонує у складній взаємодії мови, зображення, музики та інтерактивності. Відтворення цієї цілісності у локалізованій версії є завданням значно складнішим, ніж переклад у традиційному розумінні. Зокрема, синхронізація мовлення персонажів з їх анімацією (*lip-sync*), технічні обмеження на довжину рядків інтерфейсу, а також структурні відмінності між мовами суттєво обмежують перекладацьку свободу.

У процесі локалізації виникають численні труднощі, серед яких варто виокремити: відсутність контексту при перекладі ізольованих рядків тексту поза ігровою ситуацією, проблему перекладу власних назв та ігрової термінології, суперечності між вимогами різних платформ, а також необхідність дотримання цензурних обмежень, що відрізняються від країни до країни [8]. Завдання локалізатора полягає у мінімізації цих ускладнень шляхом творчого застосування перекладацьких стратегій.

Узагальнюючи зазначене, можна констатувати, що локалізація відеоігор є складним міждисциплінарним процесом, який потребує комплексного підходу, що поєднує лінгвістичний аналіз, культурологічну компетентність та технічну грамотність. Лише врахування всіх цих вимірів дозволяє досягти якісного локалізованого продукту, здатного забезпечити автентичний ігровий досвід для цільової аудиторії.

Висновки. Локалізація відеоігор є самостійною та динамічно розвиненою галуззю прикладної лінгвістики. Її специфіка визначається мультимодальним характером ігрового тексту, нерозривним зв'язком між мовним змістом та інтерактивним досвідом гравця, а також необхідністю культурної адаптації, що виходить за межі традиційного перекладу.

Ключовими стратегіями локалізації є транскреація, одомашнення та культуралізація, вибір між якими залежить від конкретного тексту, жанру гри та

цільової аудиторії. Таким чином, перекладач-локалізатор відеоігор виступає не лише мовним посередником, але й культурним та творчим інтерпретатором ігрового світу, що надає цій діяльності особливого статусу у системі перекладацьких практик.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Baker M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London : Routledge, 2011. 304 p.
2. Bernal-Merino M. Á. *Translation and Localisation in Video Games: Making Entertainment Software Global*. New York; London : Routledge, 2015. 272 p.
3. Chandler H., Deming S. *The Game Localization Handbook*. 2nd ed. Sudbury : Jones & Bartlett Learning, 2012. 390 p.
4. Mangiron C., O'Hagan M. Game Localisation: Unleashing Imagination with 'Restricted' Translation. *The Journal of Specialised Translation*. 2006. № 6. P. 10–21.
5. O'Hagan M., Mangiron C. *Game Localization: Translating for the Global Digital Entertainment Industry*. Amsterdam : John Benjamins, 2013. 384 p.
6. Fernández Costales A. Exploring Translation Strategies in Video Game Localization. *MonTI*. 2012. Vol. 4. P. 385–408.
7. Edwards K. Culturalization of Game Content. *The Game Localization Handbook* / H. Chandler, S. Deming (eds.). 2nd ed. Sudbury : Jones & Bartlett Learning, 2012. P. 19–34.
8. Czech D. Challenges in Video Game Localization: An Integrated Perspective. *Explorations: A Journal of Language and Literature*. 2013. Vol. 11. P. 3–25.

9. Fontolan M., Malazita J., da Costa J. P. Language, Identity and Games: Discussing the Role of Players in Videogame Localization. *Game Studies*. 2022. Vol. 22. № 3.
10. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London : Routledge, 2008. 368 p.
11. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. London : Routledge, 2012. 284 p.

UDC 81`37:81`42

Tomashchuk M. V., PhD Student at the Department of English

Scientific advisor: Bialyk V. D.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

MANIFESTATION OF LEXICAL SEMANTIC FIELD OF NEGATIVITY IN ENGLISH LITERARY DISCOURSE

The paper investigates the sociocultural and structural determinants of negative valence within contemporary English literary discourse. Drawing on the theory of the lexical-semantic field (LSF), the study analyzes the semantic organization of pejoratives and their functional manifestations in Carola Lovering's novel Tell Me Lies. Particular attention is paid to the differentiation between absolute pejoratives and contextual units that acquire negative connotations through social comparison or pragmatic interaction. The research confirms the effectiveness of using the LSF model as a heuristic tool for characterizing modal features of linguistic evaluation in modern fiction.

Keywords: *lexical-semantic field, pejorative, negative valence, literary discourse, connotation, semantic structure, linguistic evaluation.*

The sociocultural and contextual determinants of negative valence have become the subject of contemporary linguistic and literary studies, which focus on the relationship between language and society. Therefore, to investigate the means of expressing negative valence in literary discourse, we consider it appropriate to analyze the semantic and structural organization of English pejoratives.

Considering the pejorative as a lexical unit with axiological content and an emotive-expressive component, we examine lexical units within the field of negativity. To this end, we draw upon the principles of the theory of the lexical-semantic field (hereinafter — LSF), which was developed and studied by J. Trier [8], V. D. Bialyk [1], N. Heshko [2], Yu. S. Holovashchenko [4], V. O. Honhalo [3] and others.

J. Trier interpreted the LSF as a group of related words or a semantic sphere [8]. According to V. O. Honhalo, the ontology of the LSF theory is based on the notion of the existence of lexical-semantic groups with a shared meaning in language [3, p. 113]. N. Heshko defines LSF as a lexicon in the form of semantically integrated parts [2, p. 73], whereas Y. S. Holovashchenko interprets LSF as “a grouping of lexical units of a certain part of speech based on the commonality of an integral component, which are in paradigmatic relations and denote phenomena in accordance with conceptual, object-related, or functional properties” [4, p. 26]. It is precisely this interpretation that we will adhere to in our study.

However, as V. O. Honhalo notes, the regular and systematic relationships of LSFs are not determined by the morphological aspect of lexical units; that is, this does not involve identifying the parts of speech to which they belong [3, p. 144], but the focus shifts to the common semantic components inherent in various units. N. Heshko also emphasizes the importance of the presence of shared semantic semes in units of a single LSF [2, p. 75]; that is, an integral seme — in which the features of the denotatum common to various definitions are united — is a mandatory constituent of the LSF [4, p. 27]. Thus, the presence of a unifying element in the lexical meaning (linguistic usage) and the sense of the word (speech usage) [1, p. 108] is hereinafter treated as the primary criterion for

distinguishing LSFs.

The structuring of LSFs into the core of the field, the center of the field, the periphery of the field, and fragments of the field is considered standard [3, p. 114]. Researchers themselves divide LSFs into lexical-semantic groups (hereinafter — LSG), which are based on paradigmatic relations between linguistic units within them [3, p. 116]. Y. S. Holovashchenko considers LSG to be an exclusively linguistic phenomenon, the constitutive criterion of which is the presence of a “categorical-lexical seme that serves as an identifier of a relevant semantic feature” [4, p. 27]. The researcher defines the LSG as the lowest level of organization within the LSF structure, which is distinguished within the following hierarchy: LSF → lexical-semantic microfield (LSMF) → semantic subclass (SSC) → LSG [4, p. 27].

Thus, we have grounds to speak of the distinction of the LSF of negativity or, more narrowly, its emotively and expressively conditioned manifestation — the field of pejorative meaning. According to O. V. Kulchytska, the field of pejorative meaning is defined here as a system of “multi-level linguistic means (semantic, lexical, syntactic), united on the basis of the commonality of their semantic functions,” for which the invariant is the meaning of pejorativity [5, p. 80]. Thus, the invariant meaning of the LSF of negativity is negativity as a modal feature of linguistic evaluation. Note that here the LSF of negativity is used as a heuristic tool, not as a rigid ontological structure.

It is precisely within this field of negativity that our study is conducted, aiming to characterize the semantic and structural organization of pejoratives in contemporary English-language literary discourse. The research material is the novel “Tell Me Lies” by contemporary American writer Carola Lovering.

Using the method of exhaustive sampling, we select pejorative terms from the corpus under study. Next, we employ the method of analyzing dictionary definitions, which, according to Yu. S. Holovashchenko, when searching for an integral seme, may involve constructing a chain of definitions “in which the word used in the definition of the analyzed lexeme undergoes lexicographic explication” [4, p. 27]. After that, we conduct

a critical discourse analysis and a structural analysis incorporating elements of component analysis, through which we identify the key semantic elements of the lexical class under study that function as constituents of the field of negativity in English literary discourse.

(1) *You're not that **fucking** special. I don't understand one **fucking** thing that goes through your head* [6, p. 42].

In Example (1), we see the gerund form of the verb “*fuck*”, which is used before nouns to convey a negative connotation and expressiveness.

(2) *I was just a drunk **idiot** mistaking nausea for butterflies* [6, p. 56].

(3) *Christina was six and she cried for weeks — she loved that **stupid** turtle* [6 p. 97].

Examples (2) and (3) illustrate the construction of a field of negativity through absolute pejoratives.

(4) *With Alice . . . I feel like I'm driving a **Honda**. And I want a BMW.”* [6 p. 306].

An interesting example of the use of the field of negativity is example (4), in which the character expresses a dismissive attitude by comparing two car brands. Initially, the lexeme “Honda” carries no negative connotation, but by comparing it to a more expensive and prestigious brand, the character expresses his negative attitude toward the girl, implying that she is less attractive.

(5) *Have you guys noticed that everyone in our hall is either **international** or a **dreadlocked lesbian**?” “Pippa, you can't talk like that,”* [6, p. 17].

Here, the fact that the lexemes belong to the lexical-semantic field of negativity is revealed through the comment made by the second character, who condemns her friend's use of these lexemes. From this, we conclude that they were uttered with a negative intonation, which gives them a negative connotation in the dialogic discourse.

(6) *“You're right,” Pippa said. “Plus, no way is Diana a DG. She's too ... **granola**.”* [6, p. 101].

The dictionary definition of the lexeme “granola” is “rolled oats mixed with various ingredients, such as dried fruit, brown sugar, or honey, and nuts, and then baked. Granola is used especially as a breakfast cereal” [7]. In the literary text, it is used not in its literal sense, but figuratively, as a way to express a negative attitude, to characterize the subject of the statement as overly simple-minded, naive, or unsuitable for a certain social class.

The analysis conducted suggests that the category of negativity in modern English discourse is a multi-level construct that extends far beyond dictionary definitions. Applying the lexical-semantic field methodology allows for the systematization of pejoratives not only by their literal meaning but also by their functional roles, where the invariant meaning of negativity serves as a modal feature of evaluation. The study demonstrates that while the core of the field consists of lexemes with fixed negative semantics (e.g., profanity or direct insults), the periphery is formed by neutral units that transform into pejoratives through social branding, metaphors, or specific pragmatic contexts.

REFERENCES

1. Bialyk V. D. Epistemolohiia leksychnoho kvantora [The Epistemology of the Lexical Quantor]: monohrafiia. Chernivtsi : Zoloti lytavry, 2012. 420 s.
2. Heshko N. Leksyko-semantychne pole yak systemno strukturne utvorennia ta metody yoho doslidzhennia [The Lexical-Semantic Field as a Systemic-Structural Formation and Methods of Its Study]. *Movoznavstvo, literaturoznavstvo*. 2014. № 2 (2). S. 73–78.
3. Holovashchenko Yu. S. Struktura leksyko-semantychnoho polia [Structure of the Lexico-Semantic Field]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriiia Fedkovycha. Hermanska filolohiia*. 2022. № 835-836. S. 24–32. DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2022.835-836.24-32>.

4. Honhalo V. O. Strukturna orhanizatsiia leksyko-semantychnoho polia SUCCESS u suchasni anhliskii movi [The Structural Organization Of The Lexico-Semantic Field Success In Contemporary English]. *Zakarpatski filolohichni stdii*. 2021. №19 (1). S. 112–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.21>.
5. Kulchytska O. V. Movni zasoby realizatsii peioratyvnosti v romanakh S. Maiier [Linguistic Devices for Conveying Pejorative Meaning in S. Meyer's Novels]: dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Lviv, 2019. 249 s.
6. Lovering, Carola. Tell me lies : A Novel : ATRIA Books, 2018. 374 p.
7. The Free Dictionary [Electronic resource]. <https://www.thefreedictionary.com/>
8. Trier, Jost (1931), Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes, Ph.D. diss. Bonn.

UDC 378.147:81'25(73)

Fedorenko S.V., Doctor of Science, Professor

Kyiv National University of Technologies and Design

TRENDS AND CHALLENGES IN THE TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS (BASED ON THE EXPERIENCE OF THE USA)

Abstract. *The paper provides a systematic analysis of current trends and challenges in the training of future translators in higher education institutions in the United States. The study identifies the dominant directions of transformation in translator education, including the implementation of a competence-based approach, the technologization of the educational process, and the strengthening of interdisciplinary integration. Particular attention is paid to the impact of digitalization and the evolving language services market on the content and methods of translator training. The key challenges associated with technological changes, increasing competition, and the need for continuous curriculum*

updates are also outlined. The findings highlight the relevance of adapting international experience for the modernization of translator training systems.

Keywords: *translator training, translation education, competence-based approach, digitalization, CAT tools, language services market.*

Statement of the problem. The current stage of translation activity development is characterized by profound transformations driven by the simultaneous impact of globalization processes, the digital revolution, and the rapid integration of artificial intelligence technologies into the field of language communication. As a result, the professional profile of the translator is undergoing a significant shift from a traditional language mediator to a specialist in multilingual content management, machine translation post-editing, and digital product localization. Particularly notable is the growing impact of neural machine translation (NMT) systems such as DeepL and Google Translate, alongside computer-assisted translation (CAT) environments that are widely applied in real-world projects by international companies, including software localization for Microsoft, Amazon, and Netflix. This technological development has led to the increasing automation of a significant portion of routine translation tasks, while the human role is progressively shifting toward quality assurance, post-editing, and the cultural and contextual adaptation of target texts. In these conditions, traditional translator training models, predominantly grounded in linguistic and text-centered paradigms, appear increasingly insufficient. They do not fully meet emerging labor market demands, particularly the need for advanced digital literacy, skills in corpus analysis, terminology management systems, translation project management tools, and competencies in machine translation post-editing.

Within this context, the experience of the United States is of particular scientific and practical relevance, as it represents one of the most flexible and adaptive models of translator education in response to ongoing technological and professional transformation.

Therefore, the problem lies in the need to reconsider the content and methods of translator training in the context of the technological transformation of the profession and the changing structure of its functional roles.

Review of recent research and publications. Recent research in translation education indicates a systemic transformation toward technologization, a competence-based model, and stronger integration with professional practice. A synthesis of the works of L. Bowker [1], M. O'Hagan [5], D. Kiraly [3], A. Pym [6], as well as the empirical study by O. Tetsova, O. Dudina, and I. Holovko [7], allows for the identification of technological, pedagogical, and socio-professional dimensions of these changes.

The technological dimension is associated with the evolution of CAT tools from auxiliary resources to a structural component of translation practice, as well as with the impact of artificial intelligence and the development of post-editing practices [1; 5]. The pedagogical dimension reflects a constructivist learning model focused on practical activity and the development of professional adaptability [3; 6]. The socio-professional dimension highlights the shift toward flexible and interdisciplinary educational models [7]. In particular, the study by O. Tetsova, O. Dudina, and I. Holovko [7] emphasizes the importance of integrating U. S. experience in translator training, digitalization of education, and the formation of competencies in a multicultural environment.

The synthesis of these approaches demonstrates that contemporary translation education is evolving into a multidimensional system in which technological innovation, pedagogical models, and market demands mutually shape and reinforce one another.

The aim of this article is to analyze current trends and challenges in the training of future translators in higher education institutions in the United States, with a particular focus on the transformation of translator education under the influence of globalization, digitalization, and artificial intelligence technologies, as well as to identify the key pedagogical, technological, and professional factors shaping modern translator training models.

Main body of the study. Contemporary translator training in higher education institutions in the United States is characterized by a systematic modernization of the educational process, encompassing content-related, technological, and organizational dimensions. Its key determinant is the implementation of a competence-based paradigm, which presupposes the formation of an integrated translator competence comprising linguistic, sociocultural, strategic, and technological components. This competence ensures graduates' ability to function effectively within the contemporary language services market. Within this paradigm, particular importance is attributed to the practice-oriented nature of training, which is implemented through students' engagement in real or professionally simulated translation tasks. Such an approach facilitates a gradual transition from academic knowledge acquisition to its application in authentic professional contexts. A representative example of this model is the educational practice of New York University, where translator training is delivered through the online Master of Science program in Translation and Interpreting [4]. The content of this program is designed to develop a broad range of professional competencies required for work across various segments of the contemporary language industry, including business, medical, legal, and literary translation, as well as transcreation, localization, and project management. The program combines the flexibility of an online learning format with a high level of academic rigor and a well-structured educational process. This organization enables students to learn at their own pace while maintaining systematic training through a carefully designed structure of core and elective courses tailored to individual professional trajectories. It is important to emphasize that implementation within one of the world's leading universities significantly enhances the academic and professional value of the degree.

In parallel, translator education in the United States is undergoing intensive technologization of the learning process, manifested in the widespread integration of CAT tools, machine translation systems, and translation project management platforms. In particular, at Kent State University, the technological component of training is a

mandatory element of study programs, ensuring that students acquire practical skills in using modern digital tools of the translation industry [2]. At the same time, an important characteristic of contemporary educational programs is their interdisciplinarity and flexibility, which enables the integration of knowledge from related fields and the formation of a comprehensive professional profile. This, in turn, enhances graduates' competitiveness in the global labor market.

Nevertheless, the current system of translator training faces a number of challenges, among which the rapid development of artificial intelligence, the transformation of the language services market structure, and the need for continuous updating of curricula in response to technological change are particularly prominent. Collectively, these factors necessitate the ongoing modernization of translator education and a reconsideration of the translator's role in the contemporary digital environment.

Conclusions. Translator training in the United States is characterized by innovation and high adaptability to contemporary socio-professional and technological changes. Current educational practices indicate a shift from traditional language instruction toward a dynamic, industry-oriented system aligned with the needs of the global language services market.

Key trends include a competence-based approach, which integrates linguistic, cultural, strategic, and technological components of translator competence, as well as the technologization of training through the integration of CAT tools, machine translation systems, and digital project management platforms. A strong practice-oriented focus further strengthens the link between academic training and real professional tasks.

At the same time, translator education faces significant challenges, including rapid advances in artificial intelligence, restructuring of the language services market, and the need for continuous curriculum updates. These factors require ongoing adaptation and a reconsideration of the translator's professional role in a digital environment.

Overall, translator education in the United States is undergoing a continuous transformation that demands constant methodological and conceptual renewal.

REFERENCES

1. Bowker L. Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction. Ottawa : University of Ottawa Press, 2002. 185 p.
2. Kent State University. Translation Studies Program. URL: <https://www.kent.edu/mcls/translation-ma>
3. Kiraly D. A Social Constructivist Approach to Translator Education. Manchester : St. Jerome Publishing, 2000. 207 p.
4. New York University. MS in Translation and Interpreting. URL: <https://www.sps.nyu.edu/explore/degrees-and-programs/ms-in-translation.html>
5. O'Hagan M. The Routledge Handbook of Translation and Technology. London : Routledge, 2019. 556 p.
6. Pym A. On Translator Ethics. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2012. 186 p.
7. Tetsova O., Dudina O., Holovko I. Master Training of Translation Specialists in the Context of the Postmodern Educational Paradigm. *Postmodern Openings*. 2022. Vol. 13, № 1 (Supl). P. 395-411. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1Supl/433>

УДК 81'25:34

Фоменко К.О., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Ворчакова І.Є.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ФОРМУЛ І КЛІШЕ В АНГЛОМОВНИХ КОНТРАКТАХ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

The paper looks at how formulaic expressions and clichés in English contracts are translated into Ukrainian. Four bilingual contracts were used as material: a foreign

economic sales contract, a contract with a Chinese partner, an IOM service agreement, and a Ukraine–Jordan treaty. Six translation strategies were identified: direct translation, calque, borrowing, adaptation, descriptive translation, and modal equivalence. The results show that direct translation and calque dominate, while descriptive translation and adaptation are used when no ready Ukrainian equivalent exists.

Keywords: legal translation, formulaic expressions, clichés, translation strategies, contracts, calque, borrowing, adaptation.

Переклад контрактів являє собою складну ділянку юридичного перекладу, адже неточне відтворення навіть одного формулювання може змінити зміст правового зобов'язання. Особливу роль у таких текстах відіграють формули і кліше – сталі вирази, що несуть нормативне навантаження і зустрічаються майже в кожному документі [1, с. 74]. Проблему становить те, що єдиного підходу до їх перекладу не вироблено, що й визначає актуальність теми.

Переклад юридичних текстів і стратегії роботи з термінологією вивчали такі науковці як: Н. М. Гудкова [1] та Г. С. Зінченко [2]. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити Z. Owji [4], який систематизував основні перекладацькі стратегії, та В. Natim і J. Munday [3], котрі розглядали переклад у широкому лінгвістичному контексті. Водночас практичний аналіз конкретних перекладацьких рішень на матеріалі двомовних контрактів досі залишається не надто розробленою темою.

Мета дослідження – з'ясувати, які стратегії перекладу використовуються при відтворенні формул і кліше в англomовних контрактах, та систематизувати їх на основі зіставлення оригінальних і перекладних текстів.

Матеріалом дослідження стали чотири двомовні контракти: зовнішньоекономічний контракт купівлі-продажу [6], контракт з китайським партнером [7], угода МОМ про надання послуг [8] та договір між Україною та Йорданією [5]. У кожному документі виокремлювалися формульні вирази та кліше, після чого визначалась стратегія, застосована перекладачем.

Найбільш уживаною виявилась стратегія прямого перекладу. Вона переважає тому, що більшість типових формул в українській юридичній практиці вже мають усталені відповідники. Наприклад, *hereinafter referred to as* – іменований надалі, *in accordance with the terms and conditions* – відповідно до умов [6, п. 1.1; 8, п. 1.1], *on the one hand / on the other hand* – з одного боку / з іншого боку [7, п. 1.1]. Це підтверджує думку про те, що точність у юридичному перекладі має пріоритет над будь-якими стилістичними змінами [3].

Калькування застосовувалось там, де структура виразу дозволяла буквально відтворити кожен складник. Так, *total Contract Value* – загальна сума Контракту [7, п. 2.1], *force majeure circumstances* – обставини форс-мажору [6, п. 8.1; 7, розд. 8], *delivery lead-time* – строк поставки [7, п. 2.2]. Цікаво, що деякі кальки вже настільки закріпились у мові, що сприймаються як питомі терміни [2].

Запозичення зафіксовано переважно для термінів, що мають міжнародний статус. Термін *INCOTERMS* у всіх трьох комерційних контрактах або зберігається в оригінальній формі, або передається транслітерацією як *ІНКОТЕРМС* [6, п. 1.1; 7, п. 2.1; 8, п. 1.1]. Аналогічно не перекладаються *CMR* [7, п. 3.5.3] та *NOA* [5, п. 1.2] – їх використання є нормою у міжнародній договірній практиці.

Адаптація знадобилась там, де дослівний переклад звучав би неприродно або суперечив нормам українського юридичного стилю. Наприклад, *without derogating from any other right* – без відступу від будь-якого іншого права [5, п. 3.5], *shall be born by the Buyer* – несе Покупець [7, п. 2.2]. У другому випадку модальна конструкція повністю замінена лаконічним дієсловом, що є типовим для ділового стилю в українській мові.

Описовий переклад застосовувався у випадках, коли прямого відповідника в українській мові просто немає. Так, *Notice of Award (NOA)* – повідомлення про обрання переможцем у тендері [5, п. 1.2], *to the satisfaction of IOM* – у спосіб, що задовольнятиме МОМ [5, п. 3.5]. Текст при цьому стає довшим, але зміст передається точно [1; 4].

Окремо варто зупинитися на перекладі модального дієслова *shall*, яке є одним із найпоширеніших кліше в контрактах. Виявилось, що однакового підходу немає навіть у межах одного документа: іноді використовується зобов'язується (МOM [8, п. 2.2]), іноді – повинен (ЗЕК [6, п. 3.4]), а іноді дієслово в теперішньому часі без модального відповідника (контракт з Китаєм [7, п. 1.3]). Водночас *shall be entitled to* скрізь передається як має право [5, п. 3.5] – це вираз із чіткою правовою семантикою, і перекладачі дотримуються його усталеного відповідника.

Зведені результати аналізу представлено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація стратегій перекладу формул і кліше у досліджуваних контрактах

Стратегія	Оригінал (англ.)	Переклад (укр.)	Джерело
Прямий переклад	hereinafter referred to as	іменований надалі	ЗЕК, MOM
Прямий переклад	on the one hand / on the other hand	з одного боку / з іншого боку	ЗЕК, Китай
Калькування	total Contract Value	загальна сума Контракту	ЗЕК
Калькування	force majeure circumstances	обставини форс-мажору	ЗЕК, Китай
Запозичення	INCOTERMS 2010	ІНКОТЕРМС-2010	ЗЕК, Китай, MOM
Адаптація	shall be born by the Buyer	несе Покупець	ЗЕК
Описовий переклад	Notice of Award (NOA)	повідомлення про обрання переможцем у тендері	MOM

Таким чином, аналіз чотирьох двомовних контрактів показав, що при перекладі формул і кліше найчастіше використовуються прямий переклад і

калькування – вони добре працюють там, де в обох мовах є відповідні усталені вирази. Описовий переклад і адаптація з'являються рідше, переважно коли правові системи суттєво відрізняються або в українській мові немає готового відповідника. Це особливо помітно в угоді МОМ, яка має міжнародний характер і містить найбільше нестандартних конструкцій. Запозичення ж застосовується лише для термінів із закріпленим міжнародним статусом, як-от INCOTERMS чи CMR.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гудкова Н. М. Особливості перекладу договорів і контрактів: лексико-граматичний аспект. *Наукові записки НУ «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2022. Вип. 15(83). С. 74–78.
2. Зінченко Г. С. Особливості передавання англomовних ділових документів засобами української мови: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр». Спеціальність 035 «Філологія» Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно)». Суми, 2024. 76 с.
3. Hatim B., Munday J. Translation: An advanced resource book. London : Routledge, 2004.
4. Owji Z. Translation strategies: A review and comparison of theories. *Translation Journal*. 2013. Vol. 17, No. 1.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

5. Договір між Україною та Йорданським Хашимітським Королівством про передачу засуджених осіб. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/488442_658760
6. Зовнішньоекономічний контракт (зразок). URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/images/d/db/Зовнішньоекономічний_контракт.docx
7. Зразок контракту з Китаєм. URL: https://yurotdel.com.ua/zed-kontrakt/zrazok_kontraktu_z_kytayem

8. Зразок угоди про надання послуг MOM. URL: https://eubam.org/wp-content/uploads/2016/02/C1-Service-Agreement-01-September-2015_Bilingual.doc

УДК 81'221.2:316.722.2:[811.111'276.6:32

Хилюк А.І., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Галапчук-Тарнавська О.М.

Волинський національний університет

імені Лесі Українки

**МІМІКА ТА ЖЕСТИ ЯК НЕВЕРБАЛЬНІ МАРКЕРИ ПОЛІТИЧНОЇ
АГРЕСІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ)**

The work explores the role of facial expressions and gestures as strategic markers of political aggression in English discourse in recent years. The author analyzes the nonverbal behavior of key political figures, in particular D. Trump, K. Harris, and B. Johnson, demonstrating the transformation of gestures into tools of “political weaponization”. Particular attention is paid to specific patterns, such as “claw-like movements” and “barrier gestures,” which serve to visualize dominance and isolation. The paper also highlights the gender aspect of the perception of aggression, where the same nonverbal signals receive different interpretations depending on the gender of the politician. It is concluded that modern political communication has transformed unconscious bodily reactions into a conscious strategy of legitimizing power and discrediting opponents.

Ключові слова: political aggression, non-verbal communication, kinesics, gestures, microexpressions.

Постановка проблеми. У сучасних дослідженнях політичної лінгвістики та комунікації дедалі більше уваги приділяють не лише словам, а й позамовним

способам вираження конфліктності. Особливий інтерес викликають міміка та жести, через які політики можуть передавати агресію або напруження. Актуальність цієї проблеми полягає в необхідності впорядкувати та систематизувати такі мімічні й жестові маркери. Це важливо тому, що подібні сигнали часто сприймаються аудиторією несвідомо: вони можуть формувати відчуття сили та рішучості політичного лідера або, навпаки, створювати негативний образ його опонента [1, 2, 3].

Аналіз останніх досліджень. Теоретичне підґрунтя аналізу невербальної агресії базується на класичних та новітніх працях з семіотики, психолінгвістики та політичної психології. Традиційно невербальні елементи вважалися лише доповненням до мовлення – своєрідними ілюстраціями сказаного. Проте сучасні дослідження доводять, що їхня роль значно глибша. Зокрема, науковці, серед яких С. Вест, Дж. Кресвелл досить наочно демонструють, що жести є невід’ємною частиною комунікації і нерідко з’являються ще до того, як думка набуває словесної форми. Окремий напрям досліджень стосується гендерного виміру агресії в політичній комунікації. Вчені звертають увагу на те, що однакові невербальні сигнали можуть сприйматися по-різному залежно від статі політика: прояви впевненості у чоловіків часто трактуються як ознака сили та лідерства, тоді як у жінок подібна поведінка інколи інтерпретується як прояв емоційної нестабільності. Це, своєю чергою, формує подвійні стандарти в оцінці політичного лідерства.

Мета дослідження. Метою є комплексний аналіз міміки та жестів як невербальних маркерів політичної агресії в англомовному дискурсі 2020–2025 років.

Результати дослідження. Аналіз публічної активності Д. Трампа, зокрема під час його другої інавгурації (20 січня 2025 року), показує послідовне використання жестів як інструменту своєрідної «політичної вепонізації». Тут ми бачимо, як невербальна поведінка політика не обмежується лише супроводом мовлення: вона виконує окрему комунікативну функцію, і робить це досить вдало.

Центральним елементом його жестової стратегії є «point gesture» (вказівний жест), який у моменти особливої напруги трансформується у «кігтеподібні» рухи (claw-like motions). Семіотично цей жест символізує звинувачення, примус та фізичне захоплення простору опонента.

Ще одним характерним маркером є жест «wall gesture» – рух руками, що імітує відштовхування або створення бар'єра. Він перетворився на універсальний знак захисту суверенітету через агресивну ізоляцію та неприйняття зовнішнього тиску. Цей жест проєктує силу і водночас відмову від діалогу, що є характерною ознакою популістського стилю комунікації [2, с. 5].

Як зазначається у статті «Behavioral Analysis of Donald Trump's Political: A Comprehensive Study of Communication Strategies»: «автентичний емоційний витік відбувається переважно через мікровирази, дихальні патерни та паралінгвістичні сигнали...» [2, с. 25].

Міміка оратора є найменш контрольованим рівнем невербальної поведінки, що робить її ідеальним маркером справжніх інтенцій. У промовах англомовних політиків останніх років пов'язаних з міжнародними конфліктами, зафіксовано низку стійких мімічних патернів агресії.

Під час віце-президентських дебатів 2020 року та президентських перегонів 2024 року Камала Харріс продемонструвала стиль, який дослідники називають «експресивною впевненістю». На відміну від серйозної та менш виразної міміки Трампа, Харріс використовує широкий спектр мімічних реакцій для маркування незгоди.

До прикладу, у дебатах з тим же Д. Трампом, К. Харріс багато разів закривала очі, часто з посмішкою. Вважають, що саме цей рух свідчить про розчарування, сарказм або незгоду з думкою опонента [3, с. 111].

Фраза *I'm speaking* супроводжувалася невербальними маркерами спокою (рівна постава, легка посмішка), що дозволяло їй домінувати в просторі дискусії, уникаючи ярлика «гнівної жінки».

Тепер проаналізуємо британський політичний стиль, і тут слід згадати Б. Джонсона. Борис Джонсон приніс у британську політику стиль «автентичного популізму», де агресія часто маскувалася під хаотичну енергійність.

Його виступи часто пропагували націоналістичні настрої, британський суверенітет та прості популярні меседжі (Брекзін), які були типовими для популістської тактики протиставлення «простого народу» «глобалістській еліті» [1, с. 4].

Джонсон не обмежувався вербальними випадками, а використовував невербальну зневагу (наприклад, демонстративне ігнорування опонента, читання паперів під час запитань), та будував образ харизматичного, готового до всього політика.

Висновки. Отже, аналіз невербальної поведінки англomовних політиків останніх років дозволяє стверджувати, що міміка та жести перестали бути лише допоміжними засобами комунікації, перетворившись на стратегічні маркери політичної агресії. Зараз оратори свідомо використовують «кігтеподібні» жести, мікрОВирази презирства та тактильні прийоми домінування для легітимізації своєї сили та маргіналізації супротивників.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Bonansinga, D., Forrest, C. “Stop the boats”: populist contagion and migration policymaking in the UK. *Ethnic and Racial Studies*. 2025. P. 1–19.
2. Galvano F., Gerhards J., Martinengo C., Ursu E. Behavioral Analysis of Donald Trump's Political: A Comprehensive Study of Communication Strategies. 2025. Vol. 12. P. 12– 40.
3. Shahbaz H., Yasmin M. A Comparative Study of Verbal and Non-Verbal Communication Styles of Donald Trump and Kamala Harris in the US Presidential Debate 2024. *Journal of Regional Studies Review*. 2025. Vol. 4, No. 3. P. 101–116.

Шевлякова Є.О., здобувач вищої освіти,

Науковий керівник: Солодка А.К.

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ У КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ

The theses focus on the main strategies used in translating political speeches in crisis communication. Such speeches are marked by strong pragmatic force, emotional intensity, and persuasive purpose, especially in the context of war, political instability, and international tension. The paper emphasizes that the translation of political speeches should preserve not only factual meaning but also rhetorical effect, emotional appeal, and communicative intention. Special attention is paid to pragmatic adaptation, functional equivalence, and translation transformations illustrated by speeches of Volodymyr Zelenskyy and Joe Biden.

Key words: *political discourse, political speech, crisis communication, translation strategies, pragmatic adaptation, functional equivalence.*

Проблема, порушена в цьому дослідженні, полягає в недостатній опрацьованості стратегій перекладу політичних промов у межах кризових комунікацій, перекладознавства та політичної лінгвістики. Незважаючи на те, що політична промова є одним із найважливіших жанрів публічного дискурсу, особливо в умовах війни, міжнародної напруги чи суспільної нестабільності, її переклад пов'язаний із низкою труднощів, зумовлених необхідністю передавати не лише зміст, а й прагматичний намір, емоційне забарвлення, риторичну організацію та культурно марковані смисли. Метою роботи є виявлення та аналіз основних стратегій перекладу політичних промов у кризових комунікаціях, зосереджуючись на способах збереження їхньої функціональної еквівалентності, емоційно-експресивного потенціалу та комунікативного впливу в мові перекладу.

Усвідомлення цих особливостей є важливим для адекватного перекладу політичного дискурсу, міжкультурної комунікації та подальшого дослідження сучасного публічного мовлення.

Аналіз останніх наукових досліджень підтверджує актуальність вивчення стратегій перекладу політичних промов у кризових комунікаціях у межах перекладознавства, політичної лінгвістики та теорії дискурсу. Дослідники, зокрема Ф. С. Бацевич, Г. Г. Почепцов та О. Л. Селіванова, зосереджують увагу на прагматичних, комунікативних і дискурсивних особливостях політичного мовлення, підкреслюючи його впливовий характер, ідеологічну маркованість та орієнтацію на адресата. В. І. Карабан і Т. А. Казакова аналізують проблеми перекладу суспільно-політичних і публіцистичних текстів, акцентуючи на важливості еквівалентності, адекватності та застосування перекладацьких трансформацій. С. Schäffner, J. Munday та інші зарубіжні дослідники розглядають політичний дискурс із погляду перекладознавства, наголошуючи на необхідності збереження прагматичного потенціалу, риторичного ефекту та функціонального навантаження тексту в перекладі. Загалом, усі автори підтверджують, що переклад політичних промов у кризових комунікаціях потребує комплексного підходу, який враховує не лише мовні особливості тексту, а й його комунікативну мету, емоційний вплив і соціокультурний контекст.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати основні стратегії перекладу політичних промов у кризових комунікаціях, зосереджуючись на способах збереження їхнього прагматичного потенціалу, риторичної організації, емоційно-експресивного забарвлення та комунікативного впливу в мові перекладу.

Політична промова як інструмент кризової комунікації. Політична промова в умовах кризи виконує не лише інформативну, а й переконувальну, мобілізаційну та консолідаційну функції. Вона спрямована на формування суспільної реакції, підтримку емоційної стійкості аудиторії та легітимацію політичних рішень. У кризових умовах промова стає формою оперативного впливу на масову свідомість,

тому її переклад має забезпечувати збереження не лише змісту, а й сили комунікативного впливу [1; 4].

Прагматична адаптація як провідна стратегія перекладу. Однією з найважливіших стратегій перекладу політичних промов у кризових комунікаціях є прагматична адаптація. Її суть полягає у пристосуванні тексту до мовних, культурних і комунікативних особливостей цільової аудиторії. Перекладач повинен передати не тільки буквальний зміст висловлювання, а й його намір, емоційний тон і очікуваний вплив на реципієнта. Саме тому прагматична адаптація дозволяє зберігати дієвість промови в іншомовному середовищі [3; 5].

Функціональна еквівалентність у відтворенні політичного змісту. Функціональна еквівалентність передбачає відтворення в перекладі тієї самої функції, яку виконує текст оригіналу. Для політичної промови це означає здатність перекладу викликати довіру, переконувати, об'єднувати чи спонукати до дії. Перекладач може відходити від формальної структури оригіналу, якщо це необхідно для досягнення аналогічного ефекту в мові перекладу. Таким чином, головним стає не буквальне копіювання, а збереження функціонального впливу тексту [3].

Риторичні засоби як об'єкт перекладацького відтворення. У кризових політичних промовах широко використовуються риторичні повтори, паралельні конструкції, антитеза, градація та риторичні запитання. Такі засоби підсилюють емоційність, створюють ритм і роблять висловлювання більш переконливим. При перекладі важливо зберігати не лише зміст цих конструкцій, а й їхню стилістичну функцію. Втрата риторичного ефекту може послабити вплив промови на аудиторію [1; 5].

Перекладацькі трансформації як засіб досягнення адекватності. У перекладі політичних промов активно застосовуються лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. До них належать конкретизація, генералізація, модуляція, перестановка, описовий переклад, членування й об'єднання речень. Такі

трансформації допомагають уникнути буквалізму, зробити текст природним для цільової аудиторії та водночас зберегти смислову й прагматичну точність оригіналу [2; 6].

Збереження емоційно-експресивного потенціалу промови. Кризова політична комунікація завжди пов'язана з емоційним впливом на адресата. Саме тому в політичних промовах часто використовуються оцінна лексика, метафори, образи боротьби, свободи, єдності та історичної відповідальності. Перекладач має відтворити ці елементи так, щоб не послабити експресивність тексту й не спотворити авторський задум. Збереження емоційного компонента є необхідною умовою адекватного перекладу політичного мовлення [4; 6].

Промови Володимира Зеленського як приклад прагматично насиченого дискурсу. Промови Володимира Зеленського в умовах війни демонструють високу концентрацію лексики єдності, свободи, опору та національної стійкості. У таких текстах часто використовуються короткі фрази, синтаксичний паралелізм, повтори й емоційно насичені звернення. Наприклад, у новорічному зверненні Президента України «*New Year address by President of Ukraine Volodymyr Zelensky*» від 31 грудня 2023 року простежується повтор конструкцій із займенником “ми”, що формує ефект колективної єдності, спільної відповідальності та національної згуртованості. Такі синтаксичні повтори створюють ритм мовлення, підсилюють емоційний вплив і сприяють мобілізації адресата. Крім того, у промові «*Do not ask Ukraine when the war will end. Ask yourself – why Putin is still able to continue it*» від 17 лютого 2024 року використано імперативні конструкції “Do not ask...” / “Ask yourself...”, які надають висловлюванню виразної апелятивності, підкреслюють категоричність позиції мовця та формують сильний прагматичний ефект. При перекладі таких фрагментів особливо важливо зберігати прагматичний заряд і риторичну організацію тексту [5; 7].

Промови Джо Байдена як приклад ціннісно орієнтованої політичної риторики. У виступах Джо Байдена, присвячених міжнародним кризам і підтримці

України, часто актуалізуються поняття свободи, демократії, відповідальності та захисту міжнародного порядку. Такі промови формують не лише політичну, а й моральну рамку сприйняття подій. Наприклад, у зверненнях, оприлюднених на платформі *The White House. Briefings & Statements*, систематично повторюються лексеми “freedom”, “democracy”, “responsibility”, “support”, які формують аксіологічну основу політичного повідомлення. У промовах Байдена про підтримку України ці одиниці функціонують не лише як номінації політичних цінностей, а і як засоби моральної легітимації міжнародної допомоги. Повтор ціннісно маркованої лексики посилює переконувальний характер висловлювання та створює чітку опозицію між демократичним світом і загрозами міжнародній безпеці. У перекладі важливо зберігати цю аксіологічну спрямованість, адже саме вона визначає переконливість політичного повідомлення для міжнародної аудиторії [6; 10].

Культурний контекст як чинник перекладацького вибору. Політичні промови нерідко містять історичні алюзії, національно марковані символи та звернення до колективної пам’яті. У кризових комунікаціях такі елементи набувають особливого значення, бо сприяють консолідації суспільства і створенню спільного ціннісного простору. Перекладач повинен урахувати, наскільки ці елементи будуть зрозумілими цільовій аудиторії, і за потреби застосовувати адаптацію або описовий переклад [1; 4].

Комплексний характер стратегій перекладу політичних промов. Переклад політичних промов у кризових комунікаціях не може спиратися лише на одну стратегію. Ефективне відтворення таких текстів можливе лише за умови комплексного поєднання прагматичної адаптації, функціональної еквівалентності, риторичного відтворення, перекладацьких трансформацій і збереження емоційно-експресивного змісту. Саме така багаторівнева робота дозволяє передати промову як цілісний комунікативний акт [2; 3; 6].

Результати дослідження показали, що переклад політичних промов у кризових комунікаціях вимагає не лише точної передачі змісту, а й збереження прагматичного наміру, риторичної організації та емоційно-експресивного впливу оригіналу. Встановлено, що в таких текстах найважливішу роль відіграють стратегії прагматичної адаптації, функціональної еквівалентності, збереження риторичного ефекту та використання перекладацьких трансформацій. З'ясовано, що політичні промови кризового характеру насичені повторами, паралельними конструкціями, антитезами, оцінною лексикою та закликами до єдності, стійкості й відповідальності, тому їх переклад має бути орієнтований не на буквальне відтворення форми, а на збереження комунікативної сили тексту. Також виявлено, що у промовах Володимира Зеленського та Джо Байдена важливу роль відіграють лексеми на позначення свободи, демократії, боротьби, миру та солідарності, які формують ціннісну й емоційну рамку висловлювання. Таким чином, політичні промови в кризових комунікаціях потребують комплексного перекладацького підходу, за якого зберігається не лише інформаційний зміст, а й функціональний, емоційний та риторичний потенціал оригіналу.

Висновки. Дослідження стратегій перекладу політичних промов у кризових комунікаціях дозволяє зробити кілька важливих висновків. Незважаючи на те, що головним завданням перекладу таких текстів є передача змісту оригіналу, не менш важливим є збереження його прагматичного наміру, риторичної організації та емоційно-експресивного впливу на аудиторію. Політичні промови кризового характеру мають виразну апелятивність, високий ступінь емоційної насиченості та орієнтацію на мобілізацію, переконання й консолідацію адресата, тому їх переклад не може обмежуватися буквальним відтворенням мовних засобів.

У ході дослідження встановлено, що найбільш важливими для перекладу політичних промов у кризових комунікаціях є стратегії прагматичної адаптації, функціональної еквівалентності, збереження риторичного ефекту та використання перекладацьких трансформацій. Саме вони дають змогу передати не лише фактичну

інформацію, а й комунікативну силу тексту, його впливовий потенціал і ціннісно-емоційне навантаження. Особливу роль у таких промовах відіграють повтори, паралельні конструкції, антитези, оцінна лексика та ключові поняття свободи, демократії, миру, боротьби й солідарності, які формують смислову та емоційну рамку висловлювання.

Аналіз матеріалу сучасних промов Володимира Зеленського та Джо Байдена підтверджує, що в умовах кризи політичне мовлення виконує не лише інформативну, а й консолідаційну, переконувальну та міжнародно-комунікативну функції. Саме тому переклад таких промов потребує комплексного підходу, за якого зберігається не лише інформаційний зміст, а й функціональний, риторичний та емоційний потенціал оригіналу. Таким чином, результати дослідження підтверджують, що адекватний переклад політичних промов у кризових комунікаціях має важливе значення для перекладознавства, політичної лінгвістики та ефективної міжкультурної комунікації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 34
2. Карабан В. І. Переклад англійської публіцистичної літератури. Вінниця : Нова Книга, 2005.
3. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ : ВЦ «Київський університет», 1999.
4. Address by the President of Ukraine on the Day of Unity. (22 January 2024). Official Internet Representation of the President of Ukraine. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/privitannya-prezidenta-ukrayini-z-dnem-sobornosti-88461>
5. Do not ask Ukraine when the war will end. Ask yourself – why Putin is still able to continue it. (17 February 2024). Official Internet Representation of the President of

Ukraine. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/ne-pitajte-ukrayinu-kolizakinchitsya-vijna-pitajte-v-sebe-c-89021>

6. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. London ; New York : Routledge, 2016.

7. New Year address by President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy. (31 December 2023). Official Internet Representation of the President of Ukraine. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/novorichne-privitannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelens-88037>

8. Schäffner C. Political Discourse Analysis from the Point of View of Translation Studies. *Journal of Language and Politics*. 2004. Vol. 3. No. 1. P. 117–150.

9. Speech by the President of Ukraine at a joint meeting of the National Diet of Japan. (23 March 2022). Official Internet Representation of the President of Ukraine. URL: <https://japan-forward.com/read-the-full-speech-by-president-of-ukraine-volodymyr-zelenskyy-to-japans-national-diet/>

10. The White House. Briefings & Statements. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/>

UDC 81'42:81'37:81'38:82-3

Shcherbyna S. M.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

**EMOTIVITY IN LITERARY DISCOURSE: A MULTIDIMENSIONAL
ANALYSIS OF LINGUISTIC REPRESENTATION**

Abstract. *The article examines the linguistic mechanisms of representing emotions in a literary text, taking into account their multi-level organization. Contemporary scholarly approaches to the study of emotivity are analyzed, including text-centered, emotiological, cognitive, stylistic, narratological, and pragmatic perspectives. It is*

established that the transmission of emotions is realized through the interaction of lexical, syntactic, and stylistic means, as well as through the narrative organization of the text. Particular attention is paid to the role of conceptualization and metaphorization of emotions within the linguistic worldview. It is demonstrated that in fiction, emotions are not only reflected but also constructed in the reader's consciousness. The findings confirm the relevance of a comprehensive approach to the analysis of emotivity as an integral property of the text.

Keywords: *literary text, emotivity, pragmatics, conceptualization, metaphorization of emotions.*

Problem Statement. In contemporary linguistics, the issue of representing emotions in literary texts has gained particular relevance as the field shifts from analyzing isolated linguistic units to studying integrative mechanisms of meaning-making. Emotivity is viewed not as a sum of individual lexical items denoting emotions, but as a complex textual category formed through the interaction of units at different linguistic levels [4; 8; 9]. This underlies the thesis that literary emotivity is constructed not only through lexical nomination of experiences, but also through syntactic rhythm, repetition, imagery, information structuring, compositional focalization, and the correlation between external and internal planes.

In this context, there arises a need for a systematic study of linguistic means of conveying emotions in fiction, particularly with regard to their functional, cognitive, and pragmatic specificity.

Analysis of Recent Research. An analysis of contemporary scholarly works shows that the study of emotivity develops within several complementary approaches. The text-centered approach emphasizes the integral nature of emotivity arising from the interaction among lexical, syntactic, and compositional means [4; 8; 9; 13; 14]. The emotiological approach focuses on the ways emotions are linguistically represented, highlighting both their direct and indirect verbalization through descriptions of behavioral and physiological reactions [1; 2].

Lexico-semantic studies demonstrate that emotive vocabulary constitutes only part of a broader system of expressive means, which are also realized contextually. The stylistic approach (G. Leech, M. Short, etc.) interprets emotivity through the functionally motivated use of linguistic devices, including repetition, symbolism, and syntactic patterns [6].

The cognitive-poetic approach (Z. Kövecses, A. Wierzbicka, L. F. Barrett) emphasizes the conceptualization of emotions, their metaphorical nature, and cultural specificity [1; 2; 3; 5; 15]. Narratological studies (Lerner J., Valdesolo P., Kassam K., etc.) consider emotions as a result of focalization and narrative structuring [7; 10]. The pragmatic approach, in turn, treats emotions as instruments of communicative influence [11;12].

At the same time, recent studies in the psychology of language confirm the connection between emotive vocabulary and cognitive processes such as perception, memory, and empathy [2;3;7].

Objective of the Study. The aim of the research is to provide a systematic analysis of linguistic means of conveying emotions in a literary text, taking into account their multi-level organization, functional load, and cognitive-pragmatic features.

The Results and Discussion. The study establishes that the representation of emotions in literary texts is realized through a complex interaction of different linguistic levels. Lexical units may perform both nominative functions (*love, fear, joy*) and contextually actualize emotional states (*cold, empty, gentle, burdened*). At the same time, syntactic structures—repetitions, fragmented sentences, rhythmic patterns—model emotional tension and the dynamics of experience.

Stylistic devices, including metaphors, epithets, and symbolic images, ensure figurative interpretation of emotions, while narrative organization (*focalization, perspective, temporal structure*) determines their unfolding. The cognitive dimension manifests in the use of conceptual metaphors (e.g., *emotion as burden, heat, movement*), which structure emotional experience.

The features of popular fiction lie in the combination of relative transparency in emotional communication with a systematic use of stylistic and narrative means that ensure psychological depth. In a novel, emotions function not only as a thematic element but also as a key factor in plot development and character formation.

Conclusions. The analysis demonstrates that the representation of emotions in literary texts is multi-level and multifunctional. Emotivity is formed as a result of the interaction of lexical, syntactic, stylistic, cognitive, and narrative factors. None of the approaches alone provides an exhaustive description of this phenomenon; however, their integration allows for interpreting the emotional organization of a text as a coherent system. This opens up prospects for further research in the fields of the linguistics of emotions, cognitive poetics, and discourse analysis.

REFERENCES

1. Barrett, L. F. (2017). *How Emotions Are Made: The Secret Life of the Brain*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.
2. Chee, A. J. E., Szabo, C. Z., Ambrose, S. (2025). Measuring Emotion Recognition Through Language: The Development and Validation of an English Productive Emotion Vocabulary Size Test. *Languages*. Vol. 10. No. 9. Article 204. DOI: 10.3390/languages10090204.
3. Citron, F. M. M., Cortese, M. J., Khanna, M. M. (2023). Editorial: How emotion relates to language, memory, and cognition. *Frontiers in Communication*. Vol. 8. Article 1170912. DOI: 10.3389/fcomm.2023.1170912.
4. Humeniuk, I.L., Bondarenko, V.O., Kumeda, O.V. (2024). Movni zasoby vyrazhennia emotyvnosti v anhliyskomovnykh peyzazhnykh opysakh [Lingual Means of Expressing Emotivity in English Landscape Descriptions]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seria: Filolohia*. Issue 7. Pp. 36 – 40.

5. Kövecses, Z. (2000). *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Leech, G., Short, M. (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. 2nd ed. Harlow: Pearson Education.
7. Lerner, J. S., Li, Y., Valdesolo, P., Kassam, K. S. (2015). Emotion and Decision Making. *Annual Review of Psychology*. Vol. 66. P. 799–823. DOI: 10.1146/annurev-psych-010213-115043.
8. Milova, M.M. (2014). “Ekspresyvnist” ta “emotyvnist” u movi ta movlenni. Rivni peredachi emotsiy u hudozhniomu anhlomovnomu teksti [“Expressivity” and “Emotivity” in Language and Speech. The Levels of Emotions Rendering in English Texts of Fiction. *Naukovy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seria: Filolohiya*, No 9. Pp.104-107.
9. Morozova, I.B., Yershova, K.I. (2019). Lingualni zasoby vyrazhennia emotyvnosti v zhinochomu romani. *Mova: naukovo-teoretychnyi chasopys z movoznavstva*. No 31. Pp. 20-26.
10. Ortony, A. (2025). The Challenge of “Defining” Emotions. *Brain Sciences*. Vol. 15. No. 12. Article 1261. DOI: 10.3390/brainsci15121261.
11. Pavlenko A. (2008). Emotion and Emotion-Laden Words in the Bilingual Lexicon. *Bilingualism: Language and Cognition*. Vol. 11. No. 2. P. 147–164. DOI: 10.1017/S1366728908003283.
12. Pidhorna, A.B. (2017). Movana aktualizatsia neverbalnykh zasobiv proyavu emotsiy personazhiv (yf materialy romanu J. Austen “Sense and Sensibility”). *Lvivskyi filolohichnyi chasopys*. No 1. Pp.66 -70.
13. Sarajishvili, N., Kuparadze, G. (2021). Linguistic Means for Expressing Emotions in a Literary Text. *Language and Culture*. No. 25. P. 50–56. DOI: 10.52340/lac.2021.629.

14. Varenko, T. K. (2013). Linguistic means of expressing emotivity in contemporary English young adult fiction (on the example of *Twilight* by Stephenie Meyer). *Naukovi zapysky. Seria Filolohichna* Issue 34. Pp. 9–11.
15. Wierzbicka, A. (1999). *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press

РОЗДІЛ III

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ

УДК 811.111'42:378.147

Громко Тетяна

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри германських та східних мов і перекладу, Міжнародний університет, Україна, м. Одеса

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4661-4302>

ФОРМУВАННЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ НАУКОВИХ МЕТАДАНИХ РІЗНИХ ЖАНРІВ

***Анотація.** У роботі обґрунтовано роль епістемічної модальності у створенні наукових метаданих різних жанрів та визначено завдання формування епістемічної компетентності майбутніх філологів. Проаналізовано функціонування епістемічних маркерів в анотаціях, резюме та назвах наукових праць і виявлено типові помилки здобувачів, пов'язані з порушенням балансу між категоричністю та гіпотетичністю. Доведено, що рівень сформованості цієї компетентності впливає на авторську дистанцію та відповідальність за репрезентацію знання. Окреслено можливості впровадження результатів у практику навчання академічного письма та редагування наукових текстів.*

Ключові слова: *епістемічна модальність; епістемічні маркери; наукові метадані; академічне письмо; філологічна освіта.*

Вступна частина. Сучасні трансформаційні процеси у сфері філологічної освіти в умовах інтеграції у Європейський освітній простір зумовлюють переорієнтацію підготовки здобувачів на формування здатності до ефективної участі в міжнародній академічній комунікації. У цьому контексті особливого значення набуває створення наукових метаданих – анотацій, ключових слів,

резюме, назв наукових праць – як жанрово специфікованих форм компресованої репрезентації знання, що виконують не лише інформативну, а й риторико-прагматичну функцію в структурі наукового тексту.

Важливою складовою такої підготовки є епістемічна модальність як категорія, що відображає ставлення мовця до істинності, достовірності та джерела знання. У лінгвістичному вимірі епістемічна модальність реалізується через систему мовних засобів – модальні дієслова, прислівники, предикативні конструкції – які дозволяють варіювати ступінь упевненості (від припущення до категоричного твердження), а також регулювати рівень авторської відповідальності за повідомлюване [5; 8]. У цьому сенсі епістемічні маркери виступають інструментами авторського позиціювання та організації взаємодії з читачем, забезпечуючи баланс між доказовістю, інтерпретативністю та науковою обережністю.

Для жанрів наукових метаданих епістемічна модальність має особливе значення, оскільки саме в цих стиснених формах відбувається концентрація основних результатів дослідження та їхнє риторичне “налаштування” відповідно до очікувань міжнародної академічної спільноти. Недостатній рівень сформованості епістемічної компетентності у здобувачів часто призводить до порушення балансу між категоричністю та гіпотетичністю висловлювання, що знижує якість наукової комунікації.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування ролі епістемічної модальності у структурі наукових метаданих та визначення особливостей формування епістемічної компетентності майбутніх філологів у процесі створення метаданих різних жанрів у контексті сучасних європейських академічних практик; реалізація поставленої мети здійснюється шляхом поєднання порівняльно-зіставного аналізу, спрямованого на виявлення специфіки функціонування епістемічної модальності в різних жанрах метаданих, дискурсивного аналізу, що дозволяє інтерпретувати роль епістемічних маркерів у структурі наукового

тексту, функціонально-семантичного підходу до розгляду епістемічної модальності як градуальної категорії, а також дидактичного аналізу, орієнтованого на визначення ефективних стратегій формування епістемічної компетентності у здобувачів.

Основна частина. У контексті сучасних трансформацій філологічної освіти та інтеграції у Європейський освітній простір особливої актуальності набуває проблема формування здатності до риторично та прагматично виваженої репрезентації наукового знання, що реалізується, зокрема, у створенні наукових метаданих різних жанрів. У зв'язку з цим постає необхідність осмислення механізмів мовної репрезентації знання, серед яких важливе місце посідає епістемічна модальність як засіб регуляції ступеня достовірності та інтерпретативності висловлювання. Установлено, що різні жанри наукових метаданих характеризуються специфічними моделями реалізації епістемічної модальності, які детермінуються їхнім функціональним призначенням, рівнем інформаційної компресії та дискурсивними нормами академічного письма. У цьому аспекті епістемічні маркери виступають не лише як індикатори достовірності знання, а як ключові засоби риторичного структурування тексту, що забезпечують позиціювання автора та регуляцію взаємодії з адресатом [6; 7].

Зокрема, в анотаціях домінують маркери помірної епістемічної сили, які дозволяють поєднати інформативність із науковою обережністю. Наприклад: *The results suggest that the proposed model improves translation accuracy.* → *Результати свідчать про те, що запропонована модель підвищує точність перекладу.*

Використання маркера *suggest* / *свідчать* забезпечує збереження інтерпретативного характеру висновку та відповідає стратегії **hedging**, яка розглядається як центральний механізм академічного дискурсу, що знижує категоричність і дозволяє уникнути надмірної відповідальності за твердження [7, с. 12]. Водночас, як засвідчують дослідження епістемічної модальності,

подібні маркери функціонують як індикатори ступеня валідності знання, а не його абсолютної істинності [8]. Натомість некоректне використання епістемічних маркерів призводить до суттєвого прагматичного зсуву: *The findings may indicate a correlation between variables.* → *Результати доводять наявність зв'язку між змінними.* У цьому випадку елімінується гіпотетичність (*may indicate*) і відбувається підвищення категоричності висловлювання, що змінює його епістемічний статус. Подібні трансформації суперечать нормам англомовного академічного письма, у якому ступінь впевненості належить до градуальних і залежить від доказової бази [4], що також підтверджує положення про те, що епістемічні маркери є засобами регуляції відповідальності автора за повідомлюване знання [2, с. 25].

У назвах наукових праць епістемічні маркери, як правило, редукуються або елімінуються, що зумовлено номінативною природою цього жанру: *An analysis of epistemic markers in academic discourse*. Відсутність модальних компонентів у назвах відповідає тенденції до нейтралізації авторської оцінки та подання знання у формі концептуальної номінації. Водночас, як показують сучасні дослідження метадискурсу, навіть за відсутності експліцитних маркерів епістемічна позиція може імпліцитно реалізовуватися через вибір термінів і структурування заголовка [7, сс. 25-27].

У розширених анотаціях і резюме спостерігається значно більша варіативність епістемічних стратегій, що пов'язано з необхідністю поєднання опису результатів та їх інтерпретації: *This may be explained by genre-specific constraints.* → *Це може бути пояснено жанровими обмеженнями.* Такі конструкції дозволяють зберігати баланс між доказовістю та відкритістю до альтернативних інтерпретацій, що є характерною ознакою академічного дискурсу як простору узгодження знання та аргументації [5, с. 133].

Аналіз студентських текстів виявив типові порушення у використанні епістемічних маркерів, зокрема надмірну категоричність (*доведено, безперечно*),

невмотивоване уникнення модальних засобів, а також некоректне перенесення моделей із однієї мови в іншу. Такі помилки свідчать про недостатній рівень сформованості епістемічної компетентності та відсутність усвідомлення прагматичного потенціалу мовних засобів. Особливо показовими є труднощі, пов'язані з редагуванням машинного перекладу, де епістемічні значення часто спотворюються або нівелюються, що потребує спеціальної підготовки здобувачів [3]. Безперечно, це доводить, що реалізація епістемічної модальності у наукових метаданих є складним багаторівневим процесом, який поєднує лінгвістичний, когнітивний та прагматичний виміри, як така, що визначає не лише структуру тексту, а й спосіб репрезентації знання, рівень його категоричності та характер взаємодії автора з академічною спільнотою, що узгоджується із сучасними підходами до аналізу академічного дискурсу [6; 4].

Таблиця 1. Епістемічна модальність у наукових метаданих різних жанрів та її прагматичний ефект

Жанр метаданих	Типовий епістемічний маркер	Приклад (EN → UKR)	Прагматичний ефект
Анотація	suggest / свідчать	<i>The results suggest</i> → Результати свідчать	Збереження помірної категоричності
Анотація	may / може	<i>may indicate</i> → може свідчити	Маркування гіпотетичності
Резюме	can be explained / можна пояснити	<i>can be explained by</i> → можна пояснити	Інтерпретативність
Назва	Ø	<i>Analysis of...</i>	Нейтралізація модальності

Жанр метаданих	Типовий епістемічний маркер	Приклад (EN → UKR)	Прагматичний ефект
Некоректний переклад	prove / доводять	<i>suggest</i> → доводять	Підвищення категоричності (помилка)

Аналіз наведених у таблиці даних засвідчує чітку залежність між жанром наукових метаданих і характером реалізації епістемічної модальності, що має безпосередній прагматичний ефект. Зокрема, для анотацій типовим є використання маркерів помірної епістемічної сили (*suggest, may*), які забезпечують баланс між інформативністю та науковою обережністю, дозволяючи репрезентувати результати дослідження як інтерпретативні, а не остаточно доведені. У резюме спостерігається тенденція до використання конструкцій пояснювального типу (*can be explained*), що актуалізують інтерпретаційний вимір знання та підсилюють логіку аргументації. Натомість у назвах наукових праць епістемічна модальність, як правило, нейтралізується, що відповідає їхній номінативній функції та високому рівню інформаційної компресії.

Водночас приклад некоректного перекладу демонструє, що заміна маркерів помірної впевненості на категоричні (*suggest* → *доводять*) призводить до істотного прагматичного зсуву, зокрема до підвищення категоричності висловлювання, зниження авторської дистанції та посилення відповідальності за повідомлюване знання. Це свідчить про те, що епістемічні маркери виконують не лише семантичну, а й принципово прагматичну функцію, визначаючи спосіб інтерпретації наукового результату.

У цілому, результати прикладного аналізу підтверджують, що адекватне використання епістемічних маркерів у наукових метаданих є необхідною умовою

збереження риторичної рівноваги між доказовістю та гіпотетичністю, а також коректного відтворення авторської позиції у межах академічного дискурсу.

Висновки. Епістемічна компетентність є базовою складовою підготовки майбутніх філологів до створення наукових метаданих різних жанрів, оскільки забезпечує адекватну репрезентацію знання в межах академічного дискурсу. Використання епістемічних маркерів безпосередньо впливає на категоричність висловлювання, рівень авторської дистанції та міру відповідальності за повідомлюване. Формування цієї компетентності потребує інтеграції дискурсивного, прагматичного та перекладознавчого підходів, що дозволить підвищити якість академічного письма здобувачів та їхню готовність до участі в міжнародній науковій комунікації. Перспективи подальших досліджень пов'язані з корпусним аналізом студентських метаданих і розробленням дидактичних моделей навчання епістемічної модальності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Громко Т. В. Редагування машинного перекладу як складова методики навчання майбутніх фахівців // Мова та література в мультикультурному дискурсі : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (до 80-річчя Василя Голобородька) / за заг. ред. В. Дмитренко, О. Крижановської, Н. Юган. – Полтава : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. – С. 131–135.

2. Громко Т. В. Епістемічні маркери як інструмент перекладу авторського знання // Міждисциплінарний підхід до вивчення іноземних мов у контексті розвитку природничих та гуманітарних наук: виклики та перспективи : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Одеса, 17 листопада 2025 р.) / за заг. ред. А. Л. Фрумкіної. – Одеса : Міжнародний університет, 2025. – С. 24–28. – DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.31016> .

3. Громко Т. В. Епістемічні маркери як вербальна матриця свідомості в науковому дискурсі. – Режим доступу: <https://peers.international/uk/paper> .
4. Dontcheva-Navrátilová O. Epistemic stance in academic discourse // *Discourse, Context & Media*. 2021. Vol. 41. P. 100503.
5. Hyland K. Academic discourse: Issues and directions // *Journal of Pragmatics*. 2021. Vol. 178. P. 93–102.
6. Hyland K. *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London : Continuum, 2005. 240 p.
7. Hyland K., Jiang F. Changing patterns of metadiscourse in academic writing // *Journal of English for Academic Purposes*. 2022. Vol. 55. P. 101100.
8. Kranich S. *Epistemic Modality in English Popular Scientific Texts and Their German Translations*. Heidelberg : Universitätsverlag Winter, 2009. 308 p.

Hromko T.

FORMATION OF EPISTEMIC COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS IN THE PROCESS OF CREATING SCIENTIFIC METADATA OF DIFFERENT GENRES

Abstract. *The study substantiates the role of epistemic modality in the creation of scientific metadata of different genres and defines the tasks of forming epistemic competence of future philologists. The functioning of epistemic markers in abstracts, summaries and titles is analyzed, and typical student errors related to imbalance between categoricity and hypothesis are identified. It is proved that the level of this competence affects authorial distance and responsibility for knowledge representation. The prospects for applying the results in academic writing and editing practice are outlined.*

Key words: *epistemic modality; epistemic markers; scientific metadata; academic writing; philological education.*

Деркунська І. Р., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Каленюк С. О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

СТРУКТУРНО-ДЕРИВАЦІЙНА СПЕЦИФІКА САЙТОНІМІВ

The article systematizes and summarizes views on siteonyms, and also presents a detailed analysis of the semantic and grammatical organization of site names relevant to Ukrainian Internet users. The main achievements in the field of Internet onomastics are described, siteonyms are classified from the point of view of semantics and grammar, and the specifics of their psycholinguistic perception are determined.

Keywords: Siteonym, lexeme, network, onomastics, text.

Сучасне життя важко уявити без мережі Інтернет, що охопила всі види людської діяльності, у тому числі й мовну. Інтернет необмежений ані територією, ані етносом, ані мовою, ані історичним періодом розвитку мови. Це дає нам можливість виділити новий, фундаментально інший, Інтернет-ономастикон, який є сукупністю власних імен, що притаманні Інтернет-середовищу.

Мета статті – проаналізувати структурно-дериваційну специфіку сайтонімів.

На нашу думку, у межах Інтернету об'єктом, який найбільш повно відповідає цьому опису, є веб-сайт – сукупність документів, що створені спеціальним способом і містять певну інформацію або виконують певні функції і які об'єднані під однією адресою в Інтернеті. Виходячи з цієї дефініції, робимо припущення, що веб-сайт – це продукт інтелектуальної діяльності однієї людини або групи людей, що слугує певній меті.

У праці «Онімний простір Інтернету (на матеріалі англomовних сайтонімів)» М. Карпенко з'ясував: попри те, що сайтоніми є різновидом ідеонімів, їм притаманні власні найуживаніші словотвірні моделі, які тісно пов'язані з

функціональною навантаженістю сайту. А функціональні зони в цій галузі теж мають свою специфіку: з-поміж них виокремлюють поширені комунікативну, інформаційну, а також специфічні комерційну, рекреаційну, освітню, файлообмінну, а також зону сайтонімів, які слугують назвами дорвеям (сайти, єдиною функцією яких є пересилання користувача на інші сайти) [3, с. 103].

Головною метою авторів при створенні сайту та розміщенні його в глобальній мережі Інтернет є якнайбільше відвідування його користувачами. Тому природним є прагнення автора сайту до збільшення кількості відвідувачів: «Користувачі бажають отримати інформацію. Власники сайтів бажають отримати користувачів, їх гроші, увагу, дії, думки» [1, с. 13]. Підвищення відвідуваності сайту за допомогою сайтоніма може відбуватися двома шляхами.

Першим є збільшення шансів запам'ятовування сайтоніма і, як наслідок, шанси повернення в подальшому на цей сайт. У ситуаціях, коли користувачу потрібен сайт з певним функціоналом, він може: 1) почати шукати його в Інтернеті; 2) якщо користувач раніше відвідував сайт із цим функціоналом, і той повністю задовольнив його вимогам, та він запам'ятав його назву, він може ввести цю назву в браузер; 3) якщо він відвідував раніше сайт з цим функціоналом, який повністю задовольнив його вимогам, але він неточно запам'ятав його назву, він може почати шукати його за приблизною назвою в Інтернеті. Варіанти 1 і 2 є найменш ресурсозатратним для людини, і якщо вони є доступними, то їх буде обрано через тенденцію людини до вибору опції, яка потребує якнайменш зусиль [2, с. 45].

Другим шляхом підвищення відвідуваності сайту суто за рахунок сайтоніма є переконування користувача зайти на сайт в ситуації, коли він вирішує, чи варто це зробити чи ні. Часто при пошуку інформації в Інтернеті єдине, що бачить користувач – це доменне ім'я, заголовок сторінки сайту, та 2-3 рядки тексту з цього сайту. На основі цієї інформації користувач вибирає один із представлених йому пошуковою системою варіантів. Вибір залежить від багатьох факторів: мета користувача, специфіка інформації, яку він шукає, його психологічний стан, ліміт

часу, наявні знання користувача та його преференції тощо, які виходять за межі нашого дослідження. Проте можливо простежити і певні тенденції, які залежать лише від сайтоніма.

Сайтонім є єдиним для всіх сторінок сайту – це «вхідні двері» сайту [4, с. 497]. Саме через це фахівці з SEO рекомендують включати до доменного імені ключові слова з тематики сайту. Така дія має в SEO власний термін – keyword stuffing. Окрім тлумачення функціонала сайту, включення ключових слів у назву сайту також сприяє тому, що він частіше видається пошуковою системою у відповідь на різні запити [2, с. 34].

Отож кількість функцій сайтонімів є меншою порівняно з іншими класами онімів. Специфічні для сайтонімів функції:

- номінативна, яка є наданням сайту унікального ідентифікатора задля виділення його у системі доменних імен та посилання на нього. Ідентифікатор може посилатися лише на один сайт, водночас сайт може мати багато ідентифікаторів, наприклад, офіційним сайтом найпопулярнішої російської соціальної мережі ВКонтакте є vk.com, але на нього також посилається дорвей vkontakte.ru;

- імпліцитно-мнемонічна, яка передбачає ненавмисне запам'ятовування сайту, наприклад, сайт для масового розсилання е-мейлів mailchimp.com, який створює неочікуваний образ мавпи-листоноши (chimp). Емоція здивування та цікавості, що виникає у користувача (емоційно-сугестивна функція), призводить до запам'ятовування сайтоніма;

- інформаційно-рекламна, яка є інформуванням про зміст і/або функціонал сайту, передусім його позитивні риси (вибірка 1000 найпопулярніших сайтонімів не містить жодного сайтоніма, який би описував негативні властивості свого носія), наприклад, www.bestbuy.com, який своєю назвою вказує на той факт, що покупки на цьому сайті найкращі;

- референтна, яка є поєднанням сайту з існуючими у свідомості користувачів знаннями про об'єкти, події, установи, феномени, наприклад, сайт www.mercedes-benz.com, який одразу ж дає зрозуміти, що його поєднано з маркою автомобілів Mercedes-Benz;

- емоційно-сугестивна, яка є спробою впливу на думки/поведінку користувача; ця функція тісно пов'язана з мнемонічною та інформаційно-рекламною, які часто є наслідками цієї функції, наприклад, сайт для купування автівок buyherepayhere.autotrader.com, назва якого не тільки закликає користувача купувати тут, а і одразу ж характеризує його функціонал;

- іміджетворча, яка є підрозділом емоційно-сугестивної і полягає в створенні у користувача певної психологічної установки (установка особистості – «це занята нею позиція, яка знаходить вираження в певному відношенні до наявних цілей чи завдань, що виражено у вибірковій мобілізованості і готовності до дій, спрямованих на їх здійснення» [1, с. 197]) для подальшого сприйняття контенту. Прикладом може слугувати сайт www.lowpriceautosales.ca, який своєю назвою створює у користувача установку на перегляд об'яв про продаж машин не обов'язково високої якості за низькою ціною в Канаді (про останнє свідчить публічний суфікс сайтоніма).

Отож сайтоніми повинні задовольняти наступному ряду параметрів:

- бути унікальними, бо в системі доменних імен не можуть існувати два однакові ідентифікатори. Це відповідає номінативній функції;

- бути легкими для запам'ятовування, оскільки чим легше запам'ятати назву сайту, тим більше вірогідність, що користувач на нього повернеться. Зокрема це важливо для комерційно-орієнтованих сайтів, прибуток яких є прямо пропорційним кількості відвідувань. Наприклад, сторінка корпорації HewlettPackard hp.com дуже гарно ілюструє цей принцип, оскільки у цьому сайтонімі кількість літер у назві хосту дорівнює лише двом. Це відповідає інформаційно-рекламній функції;

- викликати у користувача певну психологічну реакцію, якої автор або колектив авторів бажає досягти за допомогою цього ідентифікатора. На нашу думку, це можна назвати сугестивною функцією, яка полягає в здатності оніма «викликати певні емоції, як позитивні, так і негативні», бути ефективним засобом впливу на свідомість адресата [3, с. 36].

Структурні класифікації різних типів онімів вже були розроблені в ономастиці. Мовознавець В. Німчук розділяє оніми на прості (одноосновні) та складні (композиції), які розподіляються на справжні складні (композиції без афіксів та часток), несправжні складні (композиції з частками та афіксами) та аббревіатури. Окрім цього мовознавець виділяє також стягнені (відкидання середини оніма), зрощені (стягнення двох основ), скорочені (відкидання початку або кінця оніма із можливою зміною початкових та кінцевих літер задля полегшення вимови) та багаточленні (словосполучення) власні назви [4, с. 27].

Мовознавці виділяють прості – «одноосновні власні назви, які мають нульовий онімічний формант («афіксальний компонент, що вказує на приналежність слова до онімів») і не є результатами розкладання чи скорочення іншого оніма», які розділяються на однослівні (ті, що виражені одним словом, не обов'язково з однією основою) та одноосновні (ті, що мають лише одну основу); складні – «власні назви, які в своєму складі мають дві або більше основи», які можна розділити на двоосновні (ті, що мають дві основи), тавтологічні (складання двох основ, що мають однакове значення, з двох різних мов), аббревійовані («об'єднання окремих елементів різних слів»), акроніми (складання початкових літер слів), афіксальні (власні назви, які «створено за допомогою спеціальних онімічних елементів» – префікса, суфікса, тощо); та складені, або юкстапозити («складна власна назва, яка виникла у наслідок співположення двох чи більше слів»), які розділяються на назви-словосполучення (бездієслівне словосполучення), назви-фрази чи назви-речення («короткий текст, зазвичай із дієсловом»), парні оніми (пара імен, поєднаних за певним принципом – родинні відносини, етимологічна

пов'язаність тощо), таутоніми (повтор однієї основи в імені та по-батькові) та антропонімічні формули («усталений порядок послідовності різних видів антропонімів та апелятивів в офіційному найменуванні людини даної національності соціального шару чи релігії у певну епоху»).

Як бачимо, наведені вище класифікації різних дослідників мають багато спільних рис. Так, в усіх виділяються три класи онімів за структурою – прості, складні та складені – із певними підрозділами.

Сайтоніми можна розділити на три наступні групи з одним рівнем уточнення:

- Прості сайтоніми – це однослівні одноосновні власні назви без урахування публічного суфіксу та префікса «www», які можуть бути:

- Безафіксальними, тобто тими, що не мають словотвірних та несловотвірних афіксів. Прикладом може слугувати сайт nature.com, що є поєднаннями однокореневого слова [nature](http://nature.com) з публічними суфіксами;

- Афіксальними, такими, що мають афікси. Наприклад, сайт для створення блогів blogger.com, що містить словотвірний суфікс «-er».

- Складні сайтоніми – це однослівні двохосновні або багатоосновні власні назви без урахування публічного суфікса та префікса «www», які розподіляються на наступні групи:

- Власне композити, що охоплюють назви, що є багатоосновними словами без афіксів, наприклад, litakcent.com – портал літературної критики, провідник у світі сучасного письменства, назва якого є композитом, що складається з основ «litak» та «cent»; або назва сайту hotline.ua, що є композитом і складається з компонентів «hot» та «line»;

- Афіксальні композити, наприклад, сайт компанії, що виготовляє програмне забезпечення для дистанційного керування комп'ютерами – teamviewer.com, який є поєднанням основ «team» та «view» та афікса «-er»;

- Аббревіатури, наприклад, сайт міжнародної організації ЮНЕСКО – unesco.org, який є аббревіатурою від «United Nations Educational, Scientific and

Cultural Organization»; ТСН – «Телевізійна Служба Новин);

- Складні скорочення, що є дуже поширеними в межах Інтернет-ономастикону, – результати стягнення, наприклад, сервіс для завантаження зображень на мікроблог Twitter – twitpic.com (Twitter + picture).

- Складені сайтоніми – це дво- і багатослівні власні назви без урахування публічного суфікса та префікса «www». Складені сайтоніми розподіляються на:

- Словосполуки – це поєднання різних частинами мови, наприклад, назва сайту магазину одягу livejournal.com, що є поєднанням іменника «journal» з прикметником «live»;

- Словосполучення – це поєднання двох іменників або іменника з прикметником, дієприслівником або іншою частиною мови окрім дієслова та службових, наприклад, сайтонім interneturok.ru, який є поєднанням двох іменників – «internet» та «urok».

Отже, наведені вище класифікації різних дослідників мають багато спільних рис. Так, в усіх виділяються три класи онімів за структурою – прості, складні та складені – із певними підрозділами. Сайтоніми, які є специфічним розрядом власних назв віртуальних об'єктів, мають менший репертуар функцій, ніж, приміром, антропоніми чи топоніми. Вони виконують номінативну, інформаційно-рекламну та сугестивну функції, але можливе опційне розширення цього складу за умови особливої ситуації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дідур Ю. І. Області функціонування ергонімів у мові, мовленні та ментальному лексиконі (в українській, англійській та російській мовах): дис... канд. філол. наук: 10.02.15. Одеса, 2015. 195 с.
2. Карпенко М.Ю. Структурна класифікація сайтонімів. *Записки з ономастики*. 2013. № 16. С. 60–72.

3. Карпенко М.Ю. Функції сайтонімів. *Слов'янський збірник*. 2014. Вип. 18. С. 347–352.
4. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія. Повідомлення української ономастичної комісії. 1966. № 1. С. 24–43.

УДК 378.016.811

Дімірова Н. Ю., здобувачка вищої освіти

Наукова керівниця: Рускуліс Л. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

**ЕМПІРИЧНЕ ВИЯВЛЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ СТУДЕНТІВ
ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ІЗ ПРЕЦЕДЕНТНИМИ
ФЕНОМЕНАМИ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ**

The article presents an empirical study on philology students' awareness of precedent phenomena as a component of linguocultural competence. The research evaluates both theoretical knowledge and practical skills in recognizing and interpreting such phenomena.

Keywords: precedent phenomena, linguocultural competence, philology students, teaching methodology.

Прецедентність як одна з характеристик людської свідомості вивчається в межах когнітивної лінгвістики, етнолінгвістики, лінгвокультурології, психолінгвістики та інших галузей сучасного мовознавства, що функціонують у руслі антропоцентричної парадигми.

Прецедентні феномени стали предметом дослідження багатьох науковців (І. Богданова, І. Вєтрова, В. Гладка, Т. Карлова, О. Кравчук, Ж. Колоїз, С. Лазаренко, О. Ляшко, Л. Меркотан, Н. Назаренко, А. Нікітіна, О. Полумисна,

С. Потапчук, Л. Підкамінна, Р. Чорновол-Ткаченко та ін.). Аналіз їхнього наукового доробку дозволє стверджувати, що прецедентні феномени є основою когнітивної бази мовця, їхній зміст добре відомий представникам певної етноспільноти, вони складають її національний словник, а їхніми витоками є усебічний розвиток суспільства.

Метою дослідження є об'єктивна оцінка теоретичної обізнаності студентів із термінами *«прецедентність»*, *«прецедентні феномени»*, *«мовна особистість»*, *«національно-мовна особистість»* й виявлення рівня сформованості практичних умінь розпізнавати, інтерпретувати й класифікувати прецедентні феномени як важливий складник лінгвокультурної компетентності за допомогою констатувального експерименту.

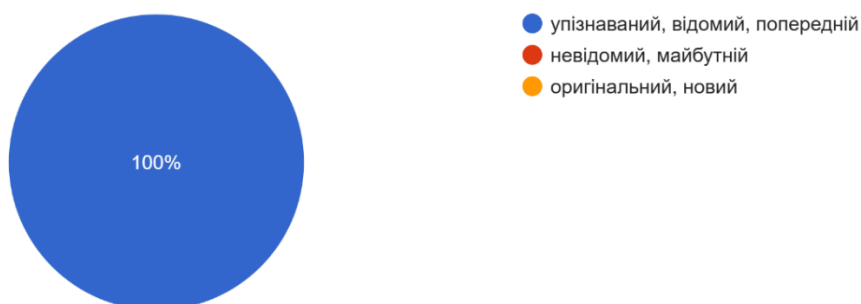
Емпіричне дослідження здійснювалося на базі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв). Респонденти – здобувачі вищої освіти філологічного факультету (1-4 курси). Вибір цієї цільової аудиторії мотивовано тим, що, студенти-філологи, володіючи базовою лінгвістичною підготовкою, здатні не лише відтворювати теоретичні знання, а й здійснювати їхнє свідоме використання в процесі аналізу мовних явищ, зокрема інтерпретації прецедентних феноменів у контексті культури й комунікації.

Інструментарієм дослідження слугувало анкетування, зреалізоване за допомогою цифрової платформи Google Forms. Анкета складалася з 6 питань закритого й відкритого типів, спрямованих на комплексний аналіз рівня засвоєння ключових понять, уміння розмежовувати типи прецедентних феноменів, визначати їхнє походження, а також усвідомлення їхньої ролі у процесі формування національно-мовної особистості. Логіка побудови опитувальника передбачала рух від загального (дефініція термінів) до конкретного (аналіз окремих прецедентних феноменів, їхнє походження) та узагальнювального (методична доцільність).

Отримані дані піддано кількісному та якісному аналізу, що дозволило виявити як достатній рівень теоретичної підготовки студентів, так і наявність певних

труднощів у практичному застосуванні знань, зокрема у під час класифікації та інтерпретації прецедентних феноменів. Результати дослідження свідчать про необхідність удосконалення методики викладання відповідних тем із посиленням практико-орієнтованого компонента.

Результати відповідей на перші два питання засвідчують достатній рівень теоретичної підготовки студентів-філологів щодо базових понять дослідження. Більшість респондентів коректно витлумачили терміни «прецедентність», «прецедентні феномени», що свідчить про сформованість фундаментальних лінгвістичних знань (діаграма 1, 2). Це дозволяє стверджувати, що студенти володіють необхідною теоретичною базою для подальшого опрацювання складніших аспектів проблеми. Водночас такі результати демонструють ефективність викладання базових курсів мовознавчого циклу.

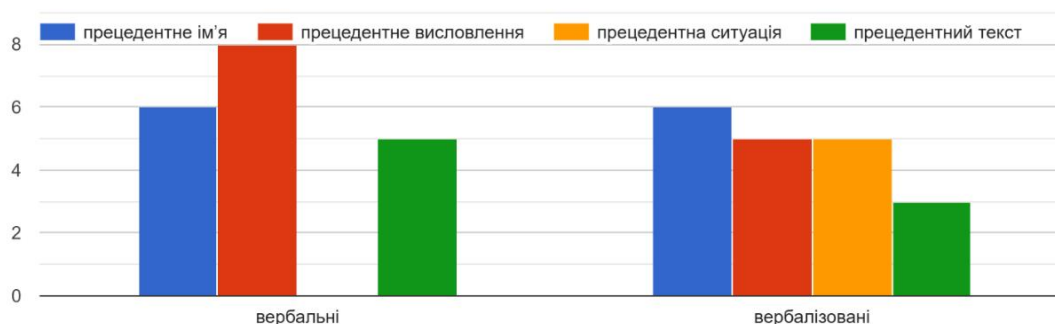
Діаграма 1. Тлумачення поняття «прецедентність»

Діаграма 2. Тлумачення поняття «прецедентні феномени»

Аналіз відповідей на третє питання виявив певні прогалини в знаннях студентів. Значна частина респондентів не змогла чітко диференціювати вербальні й вербалізовані прецедентні феномени, що свідчить про недостатнє розуміння їх функційно-семантичних особливостей. Зокрема, труднощі викликало усвідомлення того, що вербальні ПФ відтворюються в сталому вигляді, тоді як вербалізовані зазнають трансформацій і реалізуються через алюзії або цитати. Отже, отримані результати актуалізують потребу в поглибленні методичного опрацювання цього питання в освітньому процесі.

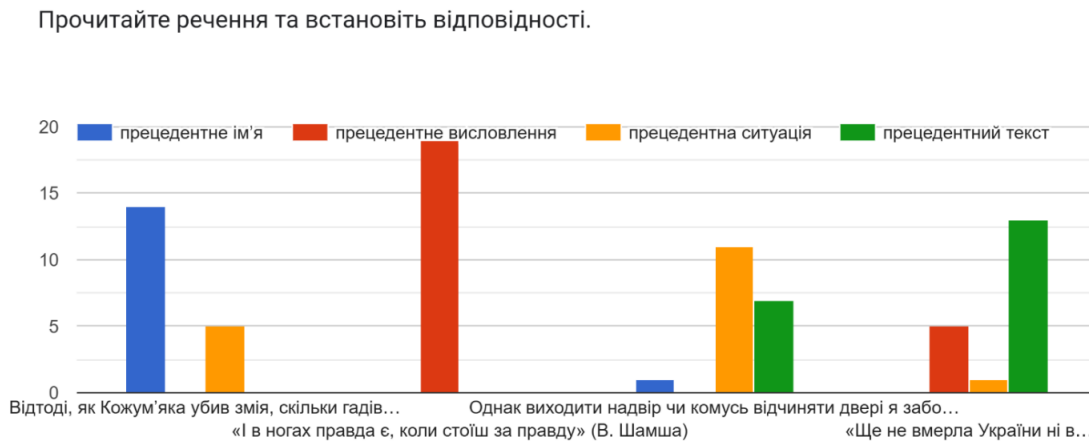
ПФ (прецедентні феномени) поділяються на вербальні й вербалізовані. Вербальні в мовній діяльності використовуються повністю, або ж і...цедентний текст відносяться до якого типу ПФ?

Діаграма 3. Диференціація вербальних та вербалізованих прецедентних феноменів

Відповіді на четверте питання свідчать про недостатній рівень сформованості аналітичних умінь щодо класифікації прецедентних феноменів. Студенти часто плутають такі типи, як прецедентна ситуація, прецедентний текст і прецедентне висловлення, що вказує на поверхове засвоєння типологічних ознак. Це може бути зумовлено як складністю самого матеріалу, так і недостатньою кількістю практичних завдань на розпізнавання й інтерпретацію ПФ. Отже, результати

демонструють необхідність посилення практико-орієнтованого компонента навчання.

Діаграма 4. Класифікація прецедентних феноменів

Наступне питання потребувало визначення фольклорного джерела походження ПФ. Результати репрезентували високий рівень правильних відповідей, що свідчить про добру обізнаність студентів у сфері усної народної творчості. Респонденти без значних труднощів розпізнають належність прецедентних феноменів до таких жанрів, як казка, прислів'я, обрядові пісні, замовляння тощо. Це підтверджує, що фольклор як складник національної культури є добре засвоєним і функціонує як надійна база для формування лінгвокультурної компетентності.

Узагальнюючи відповіді респондентів, можна стверджувати, що формування національно-мовної особистості засобами прецедентних феноменів розглядається не лише як можливе, а як необхідне й природне явище. Переважна більшість відповідей акцентує, що ПФ функціонують як своєрідні «культурні коди» або «культурні паролі», через які особистість долучається до колективної пам'яті, історичного досвіду та системи цінностей народу. Засвоєння прецедентних текстів, імен, висловів і образів забезпечує не лише мовну компетентність, а й формує здатність розуміти підтексти, алюзії, національний гумор і символіку. Крім того, ПФ сприяють ідентифікації індивіда як представника певної лінгвокультурної

спільноти й формують відчуття належності до неї. Наголошується також на важливості раннього й системного залучення таких феноменів у процес навчання, що забезпечує природне засвоєння культурних смислів. Отже, прецедентні феномени є важливим інструментом формування не лише мовної, а й національно-мовної особистості.

Отримані результати експерименту засвідчують достатній рівень теоретичної обізнаності студентів за наявності певних труднощів у практичному застосуванні знань. Найбільш проблемними виявилися аспекти, пов'язані з класифікацією та функційним розмежуванням прецедентних феноменів. Водночас високі показники у процесі визначення фольклорних джерел й усвідомленні ролі ПФ у процесі формування національно-мовної особистості свідчать про значний потенціал студентів до подальшого формування лінгвокультурної компетентності.

УДК 37.016:821.161.2

**Макаренко С. І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Попова О. А.**

Київський національний лінгвістичний університет

ГЕЙМІФІКАЦІЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У П'ЯТИХ КЛАСАХ

Abstract. The theses examine the possibilities of using analog gamification in Ukrainian literature lessons to develop reading competence in 5th grade students. Modern approaches to gamification and model curricula in Ukrainian literature are analyzed. Examples of educational games based on Oleksandr Oles's play-tale «Mykyta Kozhumyaka» are described, as well as their influence on students' motivation, attentive reading, and interaction. The study concludes that analog gamification has strong potential for modern literature teaching.

Keywords: gamification, analog gamification, reading competence, Ukrainian literature lesson, game mechanics, role-playing game.

Постановка проблеми. Для формування компетентного читача на уроках літератури важливим є забезпечення особистісно-діяльнісних видів робіт, які спонукають учня до активної суб'єктної позиції. Гейміфікація навчання є однією з сучасних технологій у роботі з формування в молодших підлітків навичок свідомого читання, умінь аналізу художнього твору та інтересу до літератури в умовах впливу цифрового середовища на коло та способи читання. Ігрові елементи на уроках літератури сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищенню внутрішньої мотивації, залученості, співпраці між учасниками, створенню позитивного емоційного досвіду.

Аналіз останніх досліджень. Автори сучасних програм наголошують, що метою шкільного курсу української літератури у 5-9 класах є формування компетентного читача [5, с. 3], зокрема «розвиток грамотного, естетично розвинутого і творчого читача з гуманістичним світоглядом» [1, с. 2]. Під компетентним читачем розуміємо того, хто вміє взаємодіяти з художнім текстом, аналізувати, оцінювати його та співвідносити з власним досвідом [4, с. 69], керувати власною читацькою діяльністю і мати позитивний читацький досвід [2, с. 9].

Аналіз науково-методичних праць С. Паламар, О. Слижук, Т. Яценко засвідчив, що формування читацької компетентності учнів 5 класу має спиратися на їхню суб'єктність, тобто усвідомлену, вмотивовану діяльність. Сучасні іноземні та українські дослідники гейміфікації в освіті стверджують, що використання елементів ігрового дизайну сприяє підвищенню мотивацію та усвідомленості, створенню позитивного навчального досвіду та активній взаємодії учасників освітнього процесу. У сучасних дослідженнях гейміфікація окреслюється як використання елементів ігрового дизайну в неігрових контекстах, зокрема в навчальних ситуаціях уроку [7, с. 149]. Дослідники до цілей гейміфікації зараховують: сприяння мотивації та залученості учнів [6], забезпечення ігрового

позитивного досвіду, коли немає можливості зануритися повноцінне ігрове середовище [7], створення умов для взаємодії учасників та підтримка інклюзивного середовища [3].

Мета дослідження -- теоретично обґрунтувати та розробити методичні матеріали для впровадження елементів гейміфікації у формування читацької компетентності молодших підлітків.

Результати дослідження. Упровадження гейміфікації в навчання передбачає використання складових ігрового дизайну: ігрових ролей та персонажів, правил, викликів та обмежень, взаємодії між учасниками (на уроці це може бути змагання або командна робота), візуалізація прогресу (рейтинги, мапи прогресу тощо), чітко визначена система заохочення (бали, таблиці лідерів, призи).

Сучасна шкільна практика здебільшого зосереджена на цифровій гейміфікації: цифрові платформи надають можливості врахування різних стилів навчання учнів, дозволяють візуалізувати прогрес, надають швидкий зворотний зв'язок і додають елементи змагань у тренувальні навчальні види робіт.

Аналогова гейміфікацію застосовують для організації активної взаємодії учнів без використання цифрових засобів. До засобів аналогової гейміфікації можна віднести системи заохочення, карткові завдання, дидактичні ігри, настільні ігри, рольові механіки. Її перевагою є доступність і можливість застосування в будь-яких умовах незалежно від технічного забезпечення.

Аналіз навчальних програм для 5-6 класів за редакцією В. Архипової [1] та Т. Яценко та ін. [5] засвідчив, що важливе місце серед запропонованих видів діяльності посідають ігрові прийоми. У процесу аналізу видів робіт, що пропонують автори програм, виділено 15 дидактичних ігор, 9 творчих сюжетно-рольових та 11 види діяльності, які не є власне іграми, проте становлять значний потенціал для гейміфікації. До дидактичних ігор належать: «Літературне лото», «Так – Ні», «Упізнай героя», «Темна конячка», «Загадкова скринька», «Відгадай загадку» тощо; до сюжетно-рольових -- «Малюємо природу художніх творів», «Лист героєві

твору», «Я хотів би дружити з героєм твору...», «Мандрівка Слова», «Я літописець»; до видів роботи з потенціалом для гейміфікації -- Віртуальна екскурсія, «Оживи світлину», «Картинна галерея», «Місткий кошик», проєкт «Записник фольклориста».

Для уроків за казкою-п'єсою О. Олеся «Микита Кожум'яка» розроблено 4 навчальні гри. Так, у гри-дослідженні «Таємна скринька» учні визначають дійових осіб за предметам, наприклад, корона – княгині, меч – Микита Кожум'яка, таким чином ознайомлюючись з дійовими особами казки-п'єси. У гри-змаганні «Віднайди наказ князя» учні вибирають потрібну інформацію із сцени п'єси та заповнюють пропуски в тексті наказу, що сприяє розвитку навичок уважного читання, пошуку інформації в тексті. У гри-імітації учні створюють афішу вистави, щоб підготуватися до наступного заняття – уроку-театру. Таке завдання передбачає повторне та поглиблене прочитання твору, його творче. Рольова гра «Інтерв'ю з героями» передбачає розподіл учнів на ролі героїв твору та інтерв'юєрів. Під час гри учні ставлять персонажам запитання про їхні вчинки, почуття та мотиви, а «герої» відповідають від імені своїх персонажів, спираючись на текст твору. Така діяльність сприяє розумінню характерів і причин поведінки героїв, розвиває навички уважного читання, аналізу тексту, комунікації та взаємодії між учнями.

У процесі дослідження було проведено діагностичний (зондувальний) експеримент для виявлення організаційно-методичних умов застосування гейміфікації на уроках літератури. Для експериментальної роботи розроблені сценарії уроків та підготовлені засоби навчання. Так, на занятті за п'єсою «Микита Кожум'яка» О. Олеся використано елементи ігрового дизайну в сценарії уроку. Учнім була запропонована ігрова мета – створити театр і поставити виставу. Сценарій передбачав розподіл ролей: актори, глядачі, режисери. Для роботи використовувалися ігрові предмети – атрибути, що відповідають дійових особами. Правила гри учні отримали на картках із запитаннями та завданнями.

Спостереження за діяльністю учнів на цьому уроці, дозволяють

стверджувати, що наявність ігрового сюжету та мети заохочує учнів до виразного, багаторазового читання за ролями тексту п'єси, до роботи над змістом. Варто наголосити, що експериментальне навчання підтвердило припущення, що складні ігрові сценарії, як обраний урок-театр, будуть ефективніші на підсумкових етапах роботи над твором, адже для виразного читання та інсценування важливо, щоб учні вже добре орієнтувалися в художніх особливостях та ідейно-тематичному змісті твору.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати аналогова гейміфікація на уроках літератури є на часі, має запит у учнів і вчителів, і дозволяє розвивати компетентності читача. У сучасних програмах зацентровано увагу на гейміфікованих елементах навчання. Отже, аналогова гейміфікація має значний потенціал для оновлення сучасного уроку української літератури та підвищення його ефективності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Архипова В. П., Січкара С. І., Шило С. Б. Модельна навчальна програма «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2021. 27 с.
2. Компетентнісний підхід до вивчення української літератури в основній школі : посібник / С. П. Паламар, Г. Л. Бійчук, В. О. Братко, Н. М. Логвіненко, А. М. Фасоля, В. М. Тищенко, З. О. Шевченко. — К. : Видавничий дім «Сам», 2017. 112 с.
3. Матвеева, Н. (2025). Гейміфікація в навчанні учнів з особливими освітніми потребами: переваги та недоліки. *Молодь і ринок*, 4(236). С. 139-143 <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324124>
4. Яценко Т. О., Слижук О. А. Формування читацької грамотності учнів 5–6 класів на уроках української літератури: методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 147 с.

5. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А. та ін. Модельна навчальна програма «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року). Київ : Міністерство освіти і науки України, 2023. 57 с.
6. Joshi S. Gamification and experiential learning in education. *Bodhi: An Interdisciplinary Journal*. 2024. Vol. 10, No. 3. P. 143–161. DOI: 10.3126/bodhi.v10i3.76462.
7. Nanmozhi M. I. K., Gunasekaran S. Gamification as a pedagogical strategy: Enhancing student performance, mindset, and metacognition. *Lex Localis - Journal of Local Self-Government*. 2025. Vol. 23, Iss. S5. P. 149–168. DOI: 10.52152/38bxpr86.

УДК 378.016.811

Манакова Л. С., здобувачка вищої освіти

Наукова керівниця: Рускуліс Л. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗВО

Abstract. *The article examines the use of artificial intelligence technologies in the training of future teachers of the Ukrainian language and literature. The main areas of application of AI in the educational process are highlighted, its advantages (individualization of learning, increasing efficiency, development of digital literacy) and possible risks, in particular the problem of academic integrity. The need to combine traditional and innovative approaches in the training of a modern teacher is emphasized.*

Keywords: *artificial intelligence, teacher training, Ukrainian language and literature, individualization of learning, academic integrity, innovative approaches.*

Цифрова трансформація освіти зумовлює необхідність інтеграції штучного інтелекту (ШІ) в процес підготовки вчителів-словесників. Упровадження ШІ-

технологій у процес навчання майбутніх учителів української мови і літератури дозволяє персоналізувати освітню траєкторію, автоматизувати рутинні завдання й підвищити рівень цифрової компетентності студентів.

Водночас використання інноваційних інструментів потребує переосмислення традиційних методик викладання української мови й літератури. Актуальним залишається пошук балансу між перевагами автоматизації та дотриманням принципів академічної доброчесності. Отже, підготовка сучасного вчителя повинна базуватися на поєднанні класичної філологічної бази й навичок ефективної взаємодії з інтелектуальними системами.

Мета пропонованого студіювання — обґрунтувати теоретико-практичні впровадження технологій ШІ в освітній процес майбутніх учителів української мови і літератури, окреслити перспективи поєднання інноваційних цифрових інструментів із традиційними методиками викладання філологічних дисциплін.

Згідно з визначенням британського словника Collins, який назвав «AI» ключовим поняттям 2023 року, ШІ – це «модельовання психічних функцій людини за допомогою комп'ютерних програм» [3]. Його інтеграція спрямована на докорінне підвищення ефективності навчання шляхом реалізації декількох ключових напрямів. По-перше, ШІ забезпечує автоматизацію рутинних завдань, як-от генерація контрольних тестів чи перевірка правопису. По-друге, він дозволяє реалізувати справжню персоналізацію, адаптуючи складність матеріалу під індивідуальні потреби учня й формуючи персональні освітні траєкторії [4, с. 29]

Практичне застосування ШІ на заняттях уже сьогодні має конкретні форми. Чат-боти й генеративні моделі (ChatGPT, Gemini чи Copilot) стають незамінними для імітації діалогів із письменниками чи літературними героями, створення розгорнутих характеристик персонажів і написання творчих продовжень відомих текстів. Платформи для генерації контенту, зокрема Kahoot! чи Quizizz, дозволяють педагогу миттєво створювати інтерактивні тести. Важливою складовою є аналіз помилок і стилю за допомогою спеціалізованих інструментів типу LanguageTool або

інтелектуальних функцій у Canva. Це не лише пришвидшує роботу вчителя, а й привчає учнів до самостійної перевірки власних робіт, допомагаючи виявляти тавтологію, орфографічні огріхи та вдосконалювати пунктуаційну грамотність [1, с. 63-68].

ШІ трансформує підходи до вивчення художнього тексту, дозволяючи здійснювати швидкий семантичний аналіз і виокремлювати ключові образи-символи. Генеративні моделі допомагають студентам створювати варіативні інтерпретації творів, що сприяє розвитку критичного мислення шляхом порівняння авторського задуму й результатів машинного навчання. Окрім цього, ШІ спрощує розробку методичного супроводу: від створення деталізованих планів творів до підготовки тез літературно-критичного аналізу, що значно підвищує якість підготовки до уроків літератури [5, ст 144-153].

Упровадження ШІ в освітній простір зумовлює фундаментальні зміни, серед яких найважливішою є можливість повної персоналізації навчання. Завдяки здатності ШІ аналізувати великі масиви даних стає можливим створення індивідуальних освітніх траєкторій, що враховують темп, потреби та рівень підготовки кожного студента. Водночас стрімка інтеграція інтелектуальних систем супроводжується низкою суттєвих викликів та перешкод. Існує ризик, що використання ШІ обмежиться лише автоматизацією тестування й презентації змісту. Окрему проблему становить розрив між технологічними можливостями алгоритмів і педагогічною теорією, адже без глибокого зв'язку з методами навчання ШІ залишається лише технічним інструментом, який не гарантує якості знань [2, с. 73-76].

Перспективи впровадження ШІ в Україні полягають у системному оновленні освітньої моделі. Ключовим етапом є інтеграція ШІ в навчальні програми, що передбачає впровадження інструментів нейромереж у викладання як технічних, так і гуманітарних дисциплін для підготовки фахівців до вимог сучасного ринку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Байдаченко Т., Головіна О. Штучний інтелект на уроках української мови та літератури: посилення взаємодії учасників освітнього процесу. URL: https://znayshov.com/FR/47351/putivnik_2025_Donec-63-68.pdf.
2. Bobro N. Advantages and disadvantages of implementing artificial intelligence in the educational process. *Молодий вчений*. 2024. № 4 (128). С. 76.
3. Грона Н. В., Семеног О. М. Штучний інтелект у підготовці майбутніх вчителів: можливості та виклики. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/609>
4. Собченко Т. М., Федоренко В. В. Формування ІІІ-компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. URL: <https://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/304>.
5. Collins English Dictionary. *AI* URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ai>.

УДК 80:37

Осапатенко В. О., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Каленюк С. О.

СЛЕНГОВА ЛЕКСИКА В МОЛОДІЖНОМУ МОВЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ О. ДУМАНСЬКОЇ «ШКОЛЯРКА З ПЕРЕДМІСТЯ»)

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

In the presentation of the article, the concept of «slang» was identified, slang as a natural phenomenon was investigated, and the peculiarities of youth slang were revealed in the story «Schoolgirl from the Front» by Oksana Dumanskaya.

Key words: *slang, formalized vocabulary, English words, semantics, lexeme.*

Мова – найважливіший засіб спілкування та пізнання світу, невід’ємна складова життя кожної людини. Завдяки їй забезпечується потреба людини в обміні інформацією, знаннями та досвідом. За останні роки обсяги інформації, яку ми щоденно отримуємо і маємо усвідомити, значно виросли, щохвилини з’являється щось нове, а отже, наша мова не може бути обмежена наявними правилами та циркулювати в чітко визначених межах. Поступово зникають певні кордони між різними мовами світу, слова, які люди часто використовують у своєму мовленні, мігрують в українську мову і стають її частиною. Так з’являється сленгова лексика – соціолект різних соціальних груп.

Різні аспекти молодіжного сленгу вивчали як вітчизняні мовознавці (О. Берегівська, О. Матюшенко, Т. Зайківська, С. Мартос, Л. Бакуменко, В. Балабін, П. Грабовий, Л. Карпець та ін.), так і зарубіжні – А. Арнольд, Е. Берговецька, М. Маковський, Т. Хомяков та ін. Така увага до молодіжного мовлення пояснюється тим, що мова завжди чутливо реагує на зміни в суспільно-політичному й культурному житті будь-якого народу, а це спричиняє певні зрушення в її лексичному складі.

Мета статті – дослідити сленг як мовне явище, виявити особливості молодіжного сленгу на прикладі повісті «Школярка з передмістя» Оксани Думанської.

Сленг охоплює практично всі сфери життя, описує найрізноманітніші ситуації, крім нудних, оскільки сленгове слово народжується як результат емоційного ставлення мовця до предмету розмови. Сленг – це постійна словотворчість, в основі якої лежить принцип мовної гри. Нерідко саме комічний, гральний ефект є головним у сленговому тексті. Молодій людині важливо не тільки «що сказати», але і «як сказати», щоб бути цікавим оповідачем.

Молодь намагається уподібнюватись улюбленим персонажам фільмів, серіалів, телепередач, а звідси – часто спостерігається механічне перенесення англійських лексем на мовлення українською, що і є прямим проявом лексичної

інтерференції. Дослідники відзначають, що молодь як найбільш сприятлива спільнота активно використовує англійські запозичення у своєму мовленні. Однією із особливостей молодіжного дискурсу є те, що молоді люди прагнуть бути стильними та оригінальними. Стильним стає певний тип поведінки, одягу, зрештою – мови. Так само як модно мати одяг від брендівих виробників та сучасних кутюр'є, так само «круто» знати іноземні мови та «орнаментувати» своє мовлення чужорідними елементами.

Загалом межа між живою, розмовною мовою та сленгом була і є дуже рухливою, перехідною. Часто статус слова змінюється, і те, що, скажімо, у 60–80-х роках ХХ століття вважалося сленгом, тепер стало частиною повсякденного словника людей. Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці, духовній культурі, тому й сленг, як один із її складників, надзвичайно швидко зазнає змін. Так, сленг молоді 50–60-х рр. фактично не зрозумілий сучасному молодому поколінню: стилиаги, стибрили (вкрали), лафа (везіння).

Неодноразові спроби розмежувати сленг і загальноживану лексику або сленг і нецензурну мову не дали результатів. Дефініції сленгу, які намагаються нашвидкуруч скомпонувати у ході наукових дебатів, часто виявляються помилковими. Отже, у різних словниках і посібниках ми можемо зустріти безліч визначень для сленгу, таких як: «нецензурна мова», «мова неписьменних і безпутних людей», «поезія простої людини».

Однією з цікавих особливостей молодіжного сленгу є зміна значення лексем літературної мови, що додає мовленню іронічного забарвлення.

Одним із прийомів, що застосовуються у молодіжному мовленні є заміна слів їх семантичними синонімами, тобто такими, що мають не зовсім доречний змістовий відтінок. Наприклад, замість словосполучення «іди сюди» вживається «мандруй сюди», «мігруй сюди», «крокуй сюди» тощо.

Молодіжному мовленню також властива велика кількість вставних слів, що передають емоції розповідача: бляха-муха, блін, йо-ма-йо. Семантика цих слів

зрозуміла лише під час усного мовлення й виражається тільки за допомогою інтонації. Активно використовуються суфікси зниженої емоційної маркованості, такі як: -ха – депресуха, класуха, -юк – сидюк, -ло – файло, хавало, хлебало. Трапляються і здрібніло-пестливі суфікси -ик, -ок-: телик – телевізор, велик – велосипед, хом'ячок – комп'ютерна мишка, тазик – комп'ютер [1, с. 16].

Як бачимо, в молодіжному середовищі сленг є не лише засобом виокремлення індивіда з маси, а й способом вербального спілкування.

Отже, починаючи з XX століття і до теперішнього часу, вживання і роль молодіжного сленгу в повсякденному житті та в інших сферах діяльності значно збільшилася. Адже він використовується практично всіма людьми і в будь-яких ситуаціях – кимось частіше, кимось рідше. За допомогою сленгу молодь може в повній мірі і в спрощеній формі виражати свої думки, емоції та переживання.

Виникнення сучасних сленгових слів і виразів є об'єктивованим дійсністю процесом, який не можна й не варто зупиняти. Сленг – це не лише окремий пласт національної мови, який певною мірою відображає рівень розвитку суспільства, а й одна із форм існування української мови, і хоча кальок із російської мови, суржику у мовленні сучасної молоді забагато, вони також мають право на лексикографічне осмислення, що сприятиме покращенню культури усного мовлення і мовних смаків.

На молодіжний сленг впливає зокрема розвиток комп'ютерних технологій, сучасна музична культура,

Інтернет, його широкі можливості, комп'ютерні технології завжди привертали молодих людей. У зв'язку з цим з'являється багато нових жаргонізмів. Ось деякі з них:

вірусняк – комп'ютерний вірус, тирнет, нетік – Інтернет, смайли – смішні мордочки в чатах, глюк системи, глючить – неполадки в роботі комп'ютера, мило – e-mail, кинути в офф – залишити повідомлення, юмилити – посилати листи по e-mail, блохи – помилки в програмі, фотожаба – фотошоп, оперативка – операційна система, міха

– комп'ютерна мишка, юзер – користувач комп'ютером, геймер – гравець, квартирки – спливаючі вікна, залізо, залізяки – комп'ютер, гаміть – грати.

Музика – одне із захоплень молоді, вона є частиною їхнього життя. Сучасна музика – суміш різних культур, музичних напрямків, результат композиторських експериментів. Молодіжні сленгізми, що належать до сфери музики, містять назви різних музичних стилів (попса, попсятина – поп-музика, Дарк – важка музика, Дрім, хаус, драм, драмчик (Dram'n Base), транс) і композицій (свіжак – свіжа, нова музика, реліз – вийшла в продаж композиція, трек – музична композиція, плейлист – список музичних композицій).

У молодіжному українському сленгу запозичені слова саме з англійської мови.

Англiцизм – різновид запозичення; слово, його окреме значення, вислів, що запозичені з англійської мови або перекладені з неї чи утворені за її зразком.

Англiцизми переважно усвідомлюються мовцями як чужорідний елемент і зберігають ознаки свого походження: фонетичні (джер, імідж), словотвірні (смокінг, маркетинг), семантичні (яструби – політики, прихильники жорстокого агресивного курсу у різних країнах) [5, с. 20].

Виникнення англiомовних сленгізмів є результатом не лише експансії самої англійської мови (через вивчення іноземної мови в школі, поширення літератури англійською мовою, захоплення англiомовною музичною культурою, інтенсифікація міжнародних зв'язків), а й результатом популяризації західного способу життя, бажання молодих людей бути схожими на персонажів популярних кінофільмів, телепередач, а звідси – часто спостерігається механічне перенесення англійських лексем на український ґрунт [5, с. 32].

Результати соціологічних досліджень молодіжної мови свідчать, що до найуживаніших слів належать іменники: герл, сейшн, шузи, паті та прикметники: драйвовий, о'кейний, суперний та інші. До деяких лексем (вайтовий, лукать, покет, спектра) респонденти легко віднаходили українські відповідники, але зазначали, що

їх вживання є епізодичним, час від часу [5, с. 33].

Процес появи англomовного сленгізму має дещо специфічний характер. На відміну від запозичень до літературної мови, де причиною запозичення є відсутність лексеми на позначення тієї чи іншої реалії, сленг часто запозичує лексичні елементи для номінації таких понять, які вже мають словесне оформлення в літературній мові. Це свідчить про вторинний характер молодіжного сленгу, його субхарактер, орієнтацію на систему літературної мови [6, с. 54].

У сучасній українській художній літературі використовується багато лексичних запозичень із інших мов. Вони є по-різному засвоєними нашою мовою.

У творі «Школярка з передмістя» О. Думанська використовує сленг для більш чіткого та глибоко сприйняття шкільного життя дітей того часу.

Сленг утворює своєрідний «стилістичний злам» від зіткнення високого і низького. Мета використання сленгу в художній літературі – спілкування з аудиторією її мовою або якою її собі уявляють. Реалізацію цієї функції сленгізмів у творах Оксани Думанської простежуємо з наведених прикладів.

За нашими спостереженнями, основна функція використання сленгізмів у творах письменниці – вираження іронічного чи критичного ставлення до головної героїні та інших людей, напр.: Нарешті ніхто в голові не робитиме дірок [2, с. 9]; Їм до дупи рівні права [2, с. 13]. Автор показує, як молодь хоче виділитися серед інших за допомогою сленгу, Замість звичайного, напр.: директор школи – дерік [2, с. 6], класний керівник – кєра [2, с. 5].

У деяких контекстах сленгізми допомагають влучно й експресивно охарактеризувати певну ситуацію, напр.: йопересите [2, с. 32]. Навряд чи можна точніше описати емоційний, моральний і фізичний стан багатьох дітей, які зустрічаються з першими життєвими проблемами.

Уживання сленгізмів у творі О. Думанської зумовлене також прагненням відтворити реальне, а не «причесане», мовлення персонажів, напр.: сучасні прибабахи [2, с. 30]; я намилилася в університет [2, с. 28]; пішла на дискарю з

сусідом [2, с. 17].

Використання лайливих слів посилює зневажливе ставлення до особи спочатку автора, а в подальшому й читача, оскільки лайливі слова утворюють в уяві образ негативного персонажа, котрий не заслуговує на повагу та хорошого ставлення, напр.: зубарить по суботах [2, с. 6]; я була малявка [2, с. 18]; який він кльовий [2, с. 32] Сленг є однією з основних ланок формування образу персонажів у свідомості читача.

Отже, використання молодіжного сленгу у творах сучасної української літератури подекуди є виправданим, тому що саме вони створюють початкове уявлення про персонажа, а крім того, завдяки своїй експресії підсилюють емоційний образ людини. Також вони є своєрідним зв'язком між персонажами романів та читачем, оскільки більшість цільової аудиторії творів сучасної української літератури становить саме молодь, для деякого з них лексика обмеженого вжитку є навіть більш зрозумілою та прийнятною, аніж звична всім літературна мова.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Берегівська О. М. Молодіжний сленг: формування та функціонування. Мовознавство. К.: Наука, 1996. 33 с.
2. Думанська О. І. Школярка з передмістя [текст] : щоденник, дописаний з уяви. Львів : Світ Дитини, 2008. 86 с.
3. Зайківська Т. В. Шляхи поповнення лексичного складу сучасного молодіжного жаргону: дис. канд. філол. наук. К., 1994.
4. Мартос С. А. Молодіжний сленг : міф чи реальність? Вивчаємо українську мову та літературу. 2004. № 11. С. 12–15.

5. Матюшенко О. Є. Запозичення як один із найпродуктивніших засобів створення одиниць сучасного молодіжного сленгу. *Соціальні варіанти мови. Матеріали Міжнар. наук. конф.* Н. Новгород: НДЛУ ім. М. О. Добролюбова, 2003. 387 с.

6. Мосенкіс Ю., Грабовий П., Фурса О. Феномен українського молодіжного сленгу (сутність, розвиток, контакти). Київ – Умань, 2009. 219 с.

7. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. К.: Критика, 2005. 462 с.

8. Сучасний тлумачний словник української мови [С. В. Ломакович]. Харків : Торсінг Плюс, 2006. 670 с.

УДК 81'373.21

Пирожкова А. В., здобувач вищої освіти спеціальності

014 Середня освіта

Науковий керівник: Мікрюкова К. О.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,

літератури та методики навчання

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

МЕМОРІАЛЬНІ ГОДОНІМИ МИКОЛАЄВА

Анотація

The theses are devoted to the study of memorial homonyms – names that honor the memory not only of those individuals whose lives were directly connected with Mykolaiv, and whose activities influenced the socio-political or cultural life of the city, but also of prominent Ukrainian and foreign figures whose lives are only indirectly connected with the Mykolaiv region.

Ключові слова: *urbanonym, urban name, toponym, memorial toponym.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української лінгвістичної науки особливо гостро постає проблема дослідження урбанонімів. Урбаноніми є невід’ємною частиною міського простору і несуть у собі інформацію про минуле та сучасне міст. Їхнє вивчення допомагає глибше зрозуміти, як формувалася міська ідентичність, як змінювалися назви під впливом історичних подій. Урбаноніми точно відображають соціальні, етнічні та професійні особливості населення, особливо в умовах деколонізації топонімічного простору після 2014 року та повномасштабного вторгнення Росії.

Аналіз останніх джерел. Вивчення урбанонімічного простору як важливого складника мовної картини світу міста перебуває у центрі уваги багатьох українських мовознавців, зокрема Т. Армашевської [2], С. Мартос [5], К. Андрощук [1] та інших. Т. Армашевська досліджувала вплив годонімів на топонімічну картину міста; С. Мартос характеризувала словотвірну структуру годонімів Херсона; К. Андрощук здійснила комплексний аналіз урбанонімів м. Вінниці в контексті декомунізації в період 2015–2016 рр., дослідила загальні тенденції перейменування, розглянула мотиваційну базу сучасних назв вінницьких вулиць. Попри численні розвідки, присвячені годонімам, годоніми Миколаєва досі не ставали об’єктом комплексного аналізу, що й мотивує актуальність нашого дослідження.

Як зазначає А. Загнітко, урбанонім (урбонім) – це «найменування ділових об’єднань людей культурно-ділових закладів (назви кінотеатрів, ресторанів, кав’ярень, крамниць та інших об’єктів соціально-культурної сфери)» [4, с.72]. Різновидом урбанонімів є годоніми. Годонім – це «назва лінійного об’єкта в місті, в тому числі проспекту, вулиці, провулка, проїзду, бульвару, набережної» [3, с.162].

В основу нашого дослідження покладено класифікацію урбанонімів, запропоновану К. Андрощук. Відповідно до цієї класифікації виокремлено меморіальні, асоціативні, довільні та оціночні урбаноніми.

Мета дослідження – визначити та структурувати меморіальні годоніми

Миколаєва. Меморіальні годоніми – це назви, що вшановують пам'ять не лише тих особистостей, життя яких було безпосередньо пов'язане з Миколаєвом, а діяльність вплинула на соціально-політичне чи культурне життя міста, але й видатних українських та зарубіжних діячів, чий життєвий шлях лише опосередковано пов'язаний із Миколаївщиною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до розпорядження очільника Миколаївської ОВА В. Кіма №273-р від 26 липня 2024 року було перейменовано 152 вулиці Миколаєва. Серед усіх нових назв виокремлено 80 меморіальних годонімів. Усі меморіальні годоніми класифіковано на такі групи:

1. Годоніми, названі на честь загиблих захисників України: *вулиця Гліба Бабіча, Сергія Гуссіді, Вадима Благовісного, Максима Алдошина, Віталія Бохонка, Ігоря Бедзая, Олега Бондаренка, Костянтина Сергієнка, Євгена Єщенка, Олега Кравця, Євгенія Логінова, Данила Мурашка, Віталія Белінського, Геннадія Матуляка, Андрія Подліпнюка, Олександра Єгорова, Миколи Романовського, Святослава Алексапольського, Володимира Кременського, Євгена Лапчевського, Павла Колесникова, Ернеста Хортіва, Анатолія Ліхтарчука, Гліба Григораши, Дмитра Щербініна, Дмитра Олійника, Олександра Клепікова, Романа Клімова, Михайла Артеменка, Михайла Козлова, Євгена Храпка, Олексія Волкова, Володимира Бондарюка, Олексія Губського, Сергія Татарінова, Олега Хлівного, Олександра Батенка, Єгора Середюка;*

2. Годоніми, названі на честь історичних постатей, політичних діячів України: *сквер Богдана Хмельницького, сквер імені Івана Мазепи, вулиця Павла Скоропадського, Романа Шухевича, Генерала Олексі Алмазова, Адмірала Белінського, Андрія Покровського;*

3. Годоніми, названі на честь видатних діячів культури, науки, освіти, господарства:

– *письменників (вулиця Євгена Маланюка, Олесь Гончара, Євгена Плужника, Миколи Зерова, Спиридона Черкасенка, Євгена Гуцала, Миколи Куліша,*

Олександра Олеся, Миколи Хвильового, Григорія Сковороди, Олександра Довженка, Михайла Драй-Хмари, Юрія Яновського, Михайля Семенка, Івана Григурка, Василя Стуса, Василя Симоненка, Павла Филиповича, Михайла Старицького, провулок Івана Світличного, Олексія Кваші);

– акторів та режисерів (*вулиця Леся Курбаса, Панаса Саксаганського, Марка Кропивницького, Марії Заньковецької, Миколи Садовського, Сергія Параджанова*);

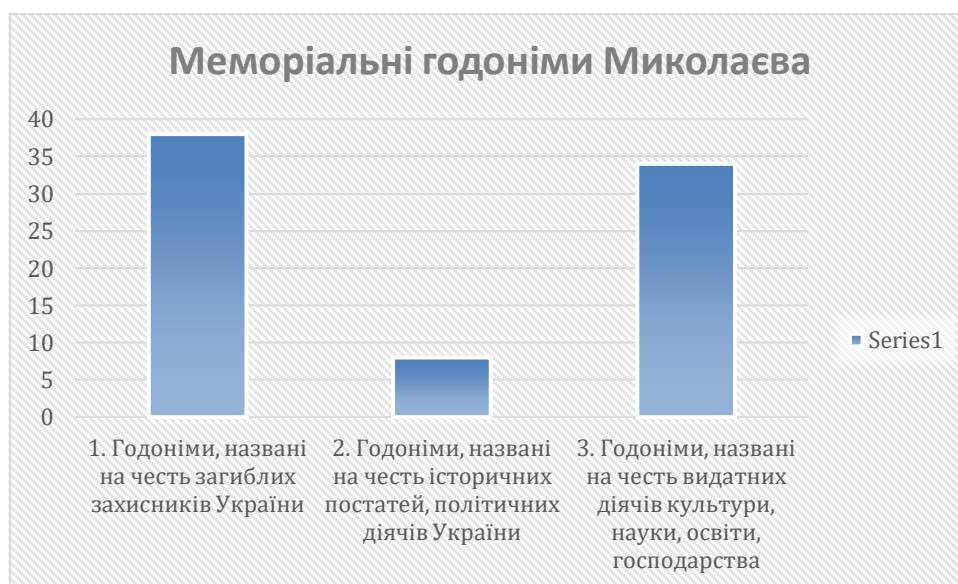
– художників (*вулиця Тетяни Яблонської, Алли Горської, Руфіна Судковського*);

– науковців (*вулиця Брехдітіна, Карла Кнорре*);

– хореографів (*вулиця Павла Вірського*);

– меценатів (*вулиця Олексія Вадатурського*).

Результати дослідження представлені у діаграмі:

Висновки. Значна кількість меморіальних гонімів у Миколаєві свідчить про цілеспрямовану політику меморіалізації міського простору. Як бачимо, простежується чітка тенденція до наповнення топонімікону іменами, що мають національне, історичне та культурне значення. Домінантною є група гонімів, названих на честь загиблих захисників України. Це вказує на актуалізацію воєнної

тематики та формування колективної пам'яті про сучасну російсько-українську війну. Така номінація виконує не лише меморіальну, а й виховну функцію, закріплюючи у свідомості громади образи героїзму, жертвовності та патріотизму. Значну частину становлять назви на честь історичних постатей і політичних діячів України, що відображає процеси деколонізації та дерусифікації топонімічного простору. У такий спосіб відбувається переорієнтація історичної пам'яті на національно значущі постаті та події. Вагомою є група годонімів, пов'язаних із діячами культури, науки, освіти та господарства. Особливо широко представлені письменники, що підкреслює роль української літератури як важливого чинника національної ідентичності. Наявність імен діячів театру, кіно, образотворчого мистецтва, науки та меценатства свідчить про прагнення до комплексного репрезентування культурного й інтелектуального надбання України. Загалом, оновлений годонімний простір Миколаєва відображає сучасні суспільно-політичні процеси, зокрема утвердження національної ідентичності, переосмислення історичного минулого та вшанування новітніх героїв. Меморіальні годоніми стають важливим інструментом символічної політики, спрямованої на консолідацію суспільства та формування спільного ціннісного простору.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андрущук К. Урбаноніми Вінниці у контексті декомунізації (друга хвиля перейменувань 2015–2016 рр.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022 № 58. С. 17-20. URL: <https://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v58/4.pdf>
2. Армашевська Т. В. Ойконіми та годоніми, як відображення історико-культурних туристичних ресурсів Чернігівської області. *Географія та туризм*. 2013. Вип. 25. С. 160-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2013_25_22.
3. Загнітко Анатолій. *Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни*.

Т. 1. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.

4. Загнітко Анатолій. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни.

Т. 4. Донецьк : ДонНУ, 2012. 388 с.

5. Мартос С. А. Словотвірна структура годонімів Херсона. *Записки з українського мовознавства*. 2019. Вип. 26 (1). С. 243-249. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2019_26\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2019_26(1)_31).

УДК УДК 378.016.811

Пономаренко В. О., здобувачка вищої освіти

Наукова керівниця: Рускуліс Л. В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

НАУКОВИЙ ТЕКСТ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Abstract. *The abstracts investigate the conceptual foundations of the functioning of a scientific text as a form of knowledge representation. The characteristics of the scientific style, its communicative tasks, and its role in the educational space are considered. The purpose of abstracts as a genre of academic writing is determined and the requirements for their structural integrity are outlined.*

Keywords: *scientific text, abstracts, academic communication, scientific style, presentation logic.*

Науковий текст сьогодні є ключовим інструментом інтелектуальної взаємодії. Проблема полягає у зростанні вимог до якості й точності наукового повідомлення в умовах надмірного інформаційного потоку. Створення тексту, що відповідає академічним стандартам, є викликом для молодого дослідника.

Мета проведеної розвідки полягає у розкритті сутності наукового тексту,

обґрунтуванні значенні тез й аналізі вимог до їхнього змістового наповнення в межах сучасного академічного дискурсу.

Науковий текст – знакова система, спрямована на оприлюднення результатів досліджень. Його ознакою є інформативність, обґрунтованість і відсутність емоційності. Побудова тексту базується на точності й доказовості, де термінологія не допускає двозначності й забезпечує зрозумілість аргументації. Логіка викладу дозволяє реципієнту простежити шлях від гіпотези до висновків.

Окремим жанром наукового мовлення є наукові тези – концентрований виклад ключових положень дослідження. Їхня мета полягає в оперативному ознайомленні спільноти з напрацюваннями й апробацію результатів. Процес створення тез змушує автора структурувати думки й зосереджуватися на науковій новизні. Чіткі алгоритми структурування значно підвищують якість роботи, забезпечуючи послідовність викладу [2, с. 45]. Тези вимагають високої концентрації змісту в обмеженому обсязі.

Невід’ємним аспектом функціонування сучасного наукового тексту є беззаперечне дотримання засад академічної доброчесності. Прозорість використання джерельної бази, коректне цитування та повага до інтелектуальної власності попередників є обов’язковими умовами збереження цінності будь-якого наукового пошуку. Це набуває особливої актуальності в умовах модернізації вищої школи, де велика увага приділяється розвитку дослідницької компетентності здобувачів [4, с. 88]. Адміністративна регламентація вимог до оформлення й об’єктивність процесу рецензування забезпечують прозорість наукового прогресу, звільняючи інтелектуальний ресурс дослідника для безпосередньої творчості та синтезу нових концепцій [1, с. 112].

Отже, науковий текст є системою, де точність поєднується з глибиною аналізу. Ефективність комунікації залежить від володіння мовними нормами та розуміння логіки побудови знання. Вміння створювати якісні тези є ключовою компетентністю студента.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко О. В. Цифрова трансформація університетів: виклики та перспективи. *Освіта та суспільство*. 2024. №2. С. 110–120.
2. Готвянська Ю. В. Впровадження штучного інтелекту в освітній процес сучасного ВНЗ. *Наукові записки*. 2023. Вип. 4. С. 43–50.
3. Мельник А. П. Етика штучного інтелекту в академічному середовищі. *Вісник вищої школи*. 2023. № 1. С. 15–25.
4. Сидоренко І. М. Аналітика навчання як метод підвищення якості вищої освіти. *Кібернетика та системний аналіз*. 2022. Т. 58. №3. С. 85–92.

УДК 378.016.811

Рускуліс Л. В., доктор педагогічних наук,

професор кафедри української мови, літератури та методики навчання

Олексюк О. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання

Мікрюкова К. О., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

The abstracts emphasize the importance of introducing innovative learning technologies into the educational process. It is found that such technologies include problem-based learning. The ways of implementing the project and its positive impact on

the process of training students are described.

Keywords: digitalization, problem-based learning, research, teamwork

Основним завданням сучасної вищої школи є поступ до отримання європейського рівня освіти, досягти якого майбутні випускники українських ЗВО можуть шляхом глибокого засвоєння дисциплін фахового спрямування й подальшого застосування отриманих знань під час практичної підготовки. Нагальним постає питання впровадження інноваційних стратегій навчання й виокреслення шляхів упровадження їх в освітній процес.

Із метою підвищення ефективності освітнього процесу доцільним є впровадження проєктно-орієнтованих і проблемно-орієнтованих підходів, які забезпечують активізацію студентів, посилення їхньої автономності, створюють умови для самостійного дослідження, роботи з реальними задачами й формують навички XXI століття: критичне мислення, вирішення проблем, співпраця, комунікація. Важливим напрямом удосконалення освітнього процесу є посилення міждисциплінарної інтеграції, що уможлиблює встановлення зв'язків між окремими темами й формування системного розуміння досліджуваної проблеми.

Проєктність є одним із важливих показників рівня сформованості культури суспільства. Проєктна діяльність – ефективне залучення викладачів і здобувачів вищої освіти до вирішення професійних завдань, що спрямовує процес отримання освіти на особистісно зорієнтоване навчання, за якого студент розкриває творчий потенціал, учиться активно вести пошук, творчо вирішувати проблеми, вести пошуково-дослідницьку роботу; узагальнювати її власними висновками.

Мета пропонованої розвідки – описати хід і результати впровадженого проєкту ««Діджітал: діджіталізація освіти» для здобувачів освіти II (магістерського) рівня вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова і література) в НУК імені адмірала Макарова у співпраці з Aalborg University. У межах освітньої програми охоплено вибіркові освітні компоненти

«Інформатизація мовно-літературної освіти», «Дистанційне навчання в системі вищої філологічної освіти», «Візуалізація тексту: інфографіка, комікси, меми, демотиватори», «Комп'ютерна лінгвістика», «Соціолінгвістика в медійному середовищі».

Реалізація загальних стратегій проєкту здійснювалася шляхом упровадження проєктної діяльності – студенти створюють проєкт як результат засвоєння низки дисциплін й упроваджують його в систему навчання певної дисципліни; самостійне опрацювання наукових джерел, що дозволяє визначити чільні завдання проєкту й форму його реалізації; внутрісистемне й міжсистемна інтеграція освітніх компонентів, що дозволить створити цілісну систему засвоєння дисциплін; командна взаємодія; удосконалення науково-дослідницьких навичок – аналіз наукових, науково-методичних праць із висунутої проблеми; практико орієнтованість – розроблені матеріали можуть бути використані під час викладання мовознавчих дисциплін для здобувачів вищої освіти I (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Основною метою впровадження навчання через PBL у межах освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література)» є створення освітнього середовища, яке дозволяє на основі внутріпредметних і міжпредметних зв'язків низки освітніх компонентів сформувати високопрофесійного, інформаційно-комунікаційно компетентного вчителя (викладача) української мови і літератури.

У ході впровадження проєкту реалізовано його чільну мету: підготувати майбутніх вчителів/викладачів мовно-літературних дисциплін до педагогічної діяльності в умовах адаптації освіти в Україні до Європейської системи шляхом опанування технологій організації змішаних форм навчання в закладах вищої освіти й формування здатності до розробки й упровадження інформаційно-комунікаційного супроводу в процесі викладання. Проєкт передбачав розширення обсягу теоретичних відомостей, отриманих у ході традиційної системи навчання;

практико-орієнтовану командну діяльність студентів, які на основі засвоєного теоретичного базису (освітні компоненти, які визначають теоретичні основи проєкту) розробляють інноваційний інформаційно-комунікаційний продукт для супроводу мовно-літературних дисциплін. Упровадження проєкту довело, що проєктно-орієнтоване навчання уможливорює бачення цінностей знань у реальному житті, сприяє формуванню інтегрованої здатності використовувати інформаційно-комунікаційні технології для успішного планування, виконання, моніторингу й оцінки певної проблеми.

Проведене опитування уможливило розробити й сформулювати пріоритетні завдання проєкту: розробити систему диджиталізації освітнього процесу, враховуючи мету і завдання освітніх компонентів. Аналіз результатів опитування здобувачів освіти репрезентував, що це цікава форма роботи, яка об'єднує студентів, зацікавлює їх і змотивовує створювати якісні продукти для освітнього процесу. Кожна група студентів розробляла матеріали для забезпечення певної дисципліни, а обговорення їх у команді дозволило відшліфувати й інтегрувати в єдину систему.

Упровадження проєкту продемонструвало, що під час його розробки й реалізації роботи студенти на високому рівні засвоїли інформаційний обсяг дисциплін, шляхом використання інноваційних технологій. Студенти зазначили також високий рівень відповідальності перед учасниками команди й міжкомандний дух.

Федорова Олеся Василівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ: Е-КНИГИ, АУДІОКНИГИ ТА
ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ЯК НОВІ ФОРМАТИ РОБОТИ З
ТЕКСТОМ**

The article examines the transformation of literary education in higher educational institutions through the integration of digital tools. It analyses the role of e-books, audiobooks, and interactive platforms in the process of teaching English literature at universities. The study demonstrates that digital formats not only expand access to literary texts but also create new didactic opportunities for developing critical thinking and intercultural competence among students. The research identifies key pedagogical strategies for incorporating digital resources into the English literature curriculum at the tertiary level. Special attention is paid to the comparative analysis of traditional and digital approaches to text engagement in the university environment.

Keywords: digitalization of education, literary education, e-books, audiobooks, interactive platforms, English literature, digital didactics, higher education.

Постановка проблеми. Сучасний освітній простір переживає глибокі трансформації, зумовлені стрімким розвитком цифрових технологій. Викладання англійської літератури у вищій школі, яке традиційно базувалося на роботі з друкованим текстом, стикається з новими викликами та можливостями, пов'язаними з появою е-книг, аудіокниг і різноманітних інтерактивних навчальних платформ. Зміна читацьких практик студентів, поширення кліпового мислення та перевантаженість інформаційного середовища ставлять під сумнів ефективність традиційних методів роботи з літературним текстом [1-4]. Водночас цифрові інструменти відкривають перспективи для персоналізованого навчання,

формування автономії читача та розвитку критичного мислення.

Особливої актуальності це питання набуває в умовах українських університетів, де дистанційний та змішаний формати навчання стали нормою після 2022 року. Пошук нових ефективних форматів роботи з літературним текстом в англomовній освіті є нагальним педагогічним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сприйняття тексту в цифровому середовищі та дидактичного потенціалу онлайн-платформ у мовно-літературній освіті привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. А. Манген, Б. Р. Валгермо та К. Брьоннік у порівняльному дослідженні аналізують вплив цифрових технологій на процеси навчання та запам'ятовування [4]. Барон Н. наголошує на необхідності усвідомленого та методично виваженого їх застосування у навчальному процесі.

У вітчизняному науковому просторі М. З. Конєва, О. І. Колтунова та ін. досліджують практичні аспекти застосування онлайн-платформ для організації інтерактивної аудиторної та самостійної роботи, окреслюючи умови їх ефективної інтеграції у фахову підготовку майбутніх філологів англійської мови [1]. С. М. Романюк здійснює порівняльний аналіз сучасних платформ і онлайн-сервісів для дистанційного навчання іноземної мови, виокремлюючи критерії їх педагогічної доцільності та зручності для студентів і викладачів [2]. Незважаючи на зростання кількості досліджень у цій галузі, питання методично обґрунтованого поєднання цифрових форматів із традиційними підходами до роботи з художнім текстом у курсі англійської літератури залишається недостатньо розробленим, що й визначає актуальність пропонованого дослідження.

Метою дослідження є визначення дидактичного потенціалу е-книг, аудіокниг та інтерактивних платформ як нових форматів роботи з художнім текстом у курсі англійської літератури у вищій школі.

Результати дослідження. Інтеграція цифрових ресурсів у курс англійської літератури передбачає як аудиторні, так і самостійні форми роботи студентів.

Залежно від дидактичної мети викладач може пропонувати різні формати взаємодії з е-книгами, аудіокнигами та інтерактивними платформами, поєднуючи індивідуальну та колаборативну діяльність.

Е-книги як платформа критичного читання. В аудиторній роботі е-книги (Kindle, Apple Books, Project Gutenberg) доцільно використовувати для організації close reading з функцією спільного виділення фрагментів та обміну анотаціями між учасниками заняття. Гіпертекстова природа е-книги уможливорює миттєве звернення до словників, енциклопедій та критичних коментарів безпосередньо під час читання, що є особливо продуктивним при роботі з текстами раннього нового часу або модерністською прозою. У самостійній роботі студентам можна пропонувати ведення цифрового читацького щоденника: занотовування реакцій, запитань та спостережень у вбудованому редакторі е-книги з подальшим поданням як передтекстового завдання до семінару. Такий формат стимулює вдумливе читання та розвиває навички рефлексії [3; 4].

Аудіокниги у розвитку рецептивних компетентностей. Аудіокниги (Audible, LibriVox) відкривають продуктивні можливості як для аудиторного, так і позааудиторного навчання. На занятті ефективним є прийом паралельного читання: студенти стежать за текстом, водночас слухаючи його професійне виконання, після чого обговорюють інтонаційні рішення актора як інтерпретаційний ключ до твору. Цей підхід є особливо доцільним при вивченні драматургії та поезії — зокрема, сонетів В. Шекспіра, лірики Дж. Кітса чи поем Т. С. Еліота — оскільки дозволяє осмислити звукову організацію тексту як смислотворчий чинник. Для самостійної роботи студентам можна пропонувати завдання на порівняння двох різних аудіовиконань одного твору з подальшим письмовим коментарем: яка інтерпретація видається більш переконливою і чому. Такий вид роботи розвиває рецептивну компетентність та аргументаційні навички [1; 2].

Інтерактивні платформи як середовище колаборативного аналізу тексту. Інтерактивні платформи пропонують широкий спектр форм як аудиторної,

так і самостійної роботи. Платформа Perusall уможливорює організацію асинхронного колаборативного читання: студенти самостійно опрацьовують текст до заняття, залишаючи коментарі та запитання безпосередньо у полях твору, а викладач на основі отриманої аналітики будує аудиторну дискусію навколо найбільш проблемних місць. Сервіс Hypothesis дозволяє проводити спільне анотування тексту в режимі реального часу на семінарі, перетворюючи читання на колективну інтерпретаційну практику. Padlet ефективно використовується для аудиторної побудови «літературних карт» — візуальних схем зв'язків між персонажами, образами та мотивами тексту — що особливо продуктивно при вивченні романів Ч. Діккенса або В. Вулф. Для самостійної роботи платформи можуть слугувати майданчиком для підготовки мінірецензій, тематичних добірок цитат або порівняльних таблиць, доступних усім учасникам курсу [4].

Отже, цифрові ресурси дозволяють урізноманітнити форми роботи з текстом, забезпечуючи органічне поєднання аудиторної та самостійної діяльності студентів. Принциповим є те, що цифровий формат не замінює, а доповнює традиційне аналітичне читання, надаючи йому нових організаційних і комунікативних вимірів [1; 2]. Ефективність такої інтеграції значною мірою визначається методичною обґрунтованістю вибору інструменту відповідно до навчальної мети конкретного заняття або теми.

Цифрове письмо та творчі завдання на основі тексту. Окремим напрямом є використання цифрового середовища для розвитку письмових та творчих компетентностей студентів у зв'язку з літературним текстом. Платформи для спільного письма — зокрема, Google Docs та Notion — уможливлюють організацію групових письмових завдань у реальному часі: студенти можуть спільно укладати глосарії літературознавчих термінів, писати колективні есе або розробляти порівняльні аналізи творів різних епох. Такий формат сприяє формуванню культури академічного письма, привчаючи студентів аргументувати власну позицію, коректно посилаючись на текст та враховувати точки зору інших учасників дискусії

[1].

Для самостійної роботи ефективними є завдання у форматі цифрового портфоліо: протягом семестру студент накопичує у хмарному середовищі письмові рефлексії, анотовані уривки, порівняльні нотатки та мінірецензії, що в підсумку формують цілісний документ читацької траєкторії з курсу. Такий підхід корелює з концепцією *process writing*, поширеною в англomовній дидактиці, та дозволяє викладачу відстежувати розвиток аналітичних навичок студента в динаміці, а не лише фіксувати кінцевий результат [3]. Цифровий формат портфоліо також полегшує зворотній зв'язок: викладач може залишати коментарі безпосередньо в документі, а студент — реагувати на них у режимі діалогу.

Висновок. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що цифровізація літературної освіти є не лише невідворотним трендом, але й значущою педагогічною можливістю. Е-книги, аудіокниги та інтерактивні платформи суттєво розширюють дидактичний арсенал викладача англійської літератури, сприяють формуванню читацької автономії, розвитку мультимодальної грамотності та підвищенню залученості студентів у навчальний процес. Ключовою умовою успіху є методично обґрунтоване поєднання цифрових і традиційних форматів роботи з текстом, а також неперервний розвиток цифрової компетентності викладача [2]. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням впливу штучного інтелекту (зокрема, інструментів на кшталт ChatGPT та Claude) на практики читання і критичного аналізу художнього тексту в університетській аудиторії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конєва М. З., Колтунова О. І. Практичні аспекти застосування сучасних онлайн-платформ у професійній підготовці майбутніх філологів англійської мови. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2022. Випуск 95. С. 85-91.

2. Романюк, С. М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та онлайн-сервісів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Педагогічні науки*. 2016. № 1(11), С. 318–325.
3. Baron N. S. Know what? How digital technologies undermine learning and remembering. *Journal of Pragmatics*. 2021. Volume 175, April. P. 27-37.
4. Mangen A., Bente R. Walgermo A., Brønnick K. Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*. 2013. Volume 58. P.61-68.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL EDUCATION
DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN
INTEGRATION**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР»**

*XII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
23-24 квітня 2026 року*

Відповідальність за достовірність фактів, цитат та інших відомостей
покладається на авторів публікацій

Головний редактор:
Анжеліка Солодка

Технічний редактор
Анастасія Голуб-Біла